

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**NİJER'DEKİ GENÇLERİN SİYASİ TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN
FAKTÖRLER (ZINDER ÖRNEĞİ)**

Elhadji Bachir SANI HAMET

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Hacı Musa TAŞDELEN

OCAK - 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

NİJER'DEKİ GENÇLERİN SİYASİ TERCİHLERİNİ
ETKİLEYEN FAKTÖRLER (ZİNDER ÖRNEĞİ)

DOKTORA TEZİ

Elhadji Bachir SANI HAMET

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

“Bu tez 24/01/2024 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Hacı Musa TASDELEN	Başarılı
Prof. Dr. Mustafa Kemal ŞAN	Başarılı
Prof. Dr. Köksal ŞAHİN	Başarılı
Doç. Dr. Fatih YILDIZ	Başarılı
Doç. Dr. Kenan GÖÇER	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Elhadji Bachir SANI HAMET

24/01/2024

ÖN SÖZ

Pek çok öğrenci olduğu gibi yıllar sonra tamamladığım doktora eğitimimde teşekkür edeceğim pek çok insan biriktirmiş bulunmaktayım. Benim için şüphesiz çok değerli olan tüm bu insanların isimlerini saymak oldukça zordur. Ancak Sakarya'da kaldığım sürece ve bu tezin yazılmasında emeği geçen birkaç isimden bahsetmekte fayda vardır. Pr. Dr. Hacı Musa Taşdelen'e, yoğun çalışmanıza rağmen vaktinizi ayırıp bu çalışmayı yönetmeyi severek kabul ettiğiniz için teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu tezin başından sonuna kadar naçizane şahsıma gösterdiği sabır ve nezaket için hocama teşekkür ederim. Tecrübeleriniz ve tavsiyeleriniz bu çalışmanın geliştirilmesinde çok değerli katkılarda bulunmuştur.

Ayrıca tezimin izleme komitesinde yer alan değerli hocalarım Prof. Dr. Mustafa Kemal Şan ve Prof. Dr. Köksal Şahin'e öneri ve eleştirilerinden dolayı teşekkür ederim. Doktora eğitimim sırasında maddi ve manevi katkılarından dolayı Sosyoloji Bölüm Başkanımız Mustafa Kemal Şan'a özel bir teşekkürü borç bilirim. Kendisine en derin şükranlarımı ve minnettarlığımı ifade etmek isterim. Pr. Dr. İsmail Hira başta olmak üzere Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'ndeki tüm hocalarıma tavsiyeleri ve nezaketleri için teşekkür ederim.

Anne ve babama, kardeşlerime ve eşim Rabi Harouna'ya manevi destekleri ve duaları için teşekkür ediyorum. Ayrıca tüm arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma, özellikle de Dr. Issa Issoufou, Saidou Oumarou Mahamadou, Bello Mahamadou ve Salich Tzampaz'a çalışmalarım ile ilgili gözlemleri, önerileri ve düzeltmeleri için teşekkür ederim. Son olarak, bu çalışmaya katkıda bulunan herkese teşekkür etmek isterim.

Elhadji Bachir SANI HAMET

24/01/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	v
HARİTA LİSTESİ.....	vii
GÖRSEL LİSTESİ.....	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	23
1.1. Araştırma Alanının Seçilme Nedenleri.....	23
1.2. Kavramların Tanımları	24
1.2.1. Siyasi Tercih.....	24
1.2.2. Siyasi Davranış	25
1.2.3. Gençlik Kavramı	26
1.2.4. Siyasal Toplumsallaşma Kavramı	27
1.2.4.1. Kavramın Tarihi	27
1.2.4.2. Siyasal Toplumsallaşma Kurumları, Organları veya Ajanları.....	28
1.2.5. Siyasallaşma Kavramı	29
1.3. Literatürün Tartışılması	30
1.3.1. Sosyoekonomik ve Etnik Faktörler	30
1.3.2. İdeoloji ve Siyasi Tercihler	35
1.3.3. Bağlam Çerçevesinde Açıklayıcı Oy Kullanma Modelleri	36
1.3.4. Toplumsallaşma Çalışmalarının Doğuşu.....	39
1.3.4.1. Aile Toplumsallaşması	40
1.3.4.2. Okul Toplumsallaşması	42
1.3.4.3. Medya Toplumsallaşması	44
1.3.5. Gençlerin Siyasete Katılımına İlişkin Bazı Tartışma Konuları	45
1.3.5.1. Gençlerin Siyasi Tercihleri ve Katılımları Neden İncelenmeli?	46
1.3.5.2. Gençlerin Siyasete Katılım Biçimleri.....	48
1.3.5.3. Sosyolojik Bir Kategori Olarak Gençler	51
1.3.5.4. Sosyalleşme, Katılım ve Siyasi Olaylar	55

1.3.5.5. Seçmenlerin Çekimsizliği ile Siyasi İlgi	56
1.4. Çözümleme Modeli	58
1.5. Araştırmanın Problemleri	60
2. BÖLÜM: ZINDER ŞEHRİNDEKİ GENÇLERİN SİYASİ TERCİHLERİNİ VE DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER	66
2.1. Zinder'de Aile, Gençler ve Siyaset	66
2.1.1. Siyasi Tercihler Konusunda Ebeveynler ve Gençler Arasındaki Karşılıklı Etkileşimler	68
2.2. Gençlerin Siyasi Tercihlerinde Geleneksel ve Dini Liderlerin Etkisi	72
2.3. Zinder Şehrinde Medya, Gençler ve Siyaset	74
2.3.1. Geleneksel medya.....	75
2.3.1.1. Yerel Dillerde Siyasi Tartışmalar: Siyasi Etki Alanı.....	76
2.3.1.2. Planète Reggae: Katılım ve Karşı Çıkma Arasında.....	78
2.3.2. Sosyal Medya	80
2.3.2.1. Gençlerin Siyasi Tercihlerinde Sosyal Medyanın Analiz ve Yayınlarının Etkisi: Facebook ve WhatsApp Örneği.....	80
2.3.2.2. Sosyal Medya ve Siyasi militanizm: Gençlerin 'Modern Griot'lara Dönüşümüne Doğru	83
2.3.2.3. Nijer'de Sosyal Medya: Bir Çatışma Alanı	85
2.4. Zinder'de Etnik Köken, Hemşehrilik ve Siyaset Arasındaki İlişki	88
2.4.1. 'Nagida' Teorisi ya da Toprağın Oğlunun Mantığı: Seçmenlerin Harekete Geçirilmesine Yönelik Bir Strateji.....	92
2.4.2. Ba Aro Ba Haya: Siyasi Slogan ile Seçmen Seferberliği Stratejisi Arasında	94
2.5. Zinder'de Gençlerin Seferber Edilmesi: Aktörler ve Stratejiler	96
2.5.1. Gençlerin Siyasi Tercihinde Paranın Etkisi.....	99
2.5.2. Gençlik ve Siyasi Fırsatçılık.....	100
2.5.3. Siyasi Tercihler ve İdeoloji.....	103
2.5.4. Nijer'de Siyasi Partiler: İdeoloji ve Siyasi Romantizm Arasında.....	107
3. BÖLÜM: ZINDER ŞEHRİNDE GENÇLERİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMASI.....	109
3.1. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasında Ailenin Rolü	109

3.2. Fada ve Akran Grupları Yoluyla Sokakta Toplumsallaşma.....	110
3.3. Siyasal Toplumsallaşma Alanları Olarak Vaftizler (isim verme törenleri) ve Evlilikler	112
3.4. Nafarko Çerçevesinde Siyasal Toplumsallaşma.....	113
3.5. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasında Geleneksel Medyanın Rolü	113
3.5.1. 'Olumsuz' Medyanın Toplumsallaşmasına Doğru	115
3.6. Sosyal Medya Üzerinden Toplumsallaşma	116
3.7. Tarihsel Gerçekler Yoluyla Toplumsallaşma	118
3.7.1. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasında Zinder'in Tarihinin Rolü.....	119
3.8. Siyasal Toplumsallaşmada Siyasal Olay veya Olguların Rolü	120
3.9. Gençlerin Siyasal Eğitiminde Siyasi Partilerin Rolü.....	125
3.9.1. Sivil Toplum: Gençlerin Siyasal Eğitiminde Etkili Bir Diğer Aktör	127
4. BÖLÜM: ZINDER ŞEHRİNDE GENÇLERİN SİYASİ KATILIMI	130
4.1. Gençlerin Siyasi Katılımın Nedenleri: Çıkarılan Dersler.....	130
4.1.1. Siyasete Katılım: Ferdi Çıkarlar Arayışı ile Kendini Gerçekleştirme Arasında	131
4.1.2. Uluslararası Söylemlerin Gençlerin Katılımına Etkisi	133
4.1.3. Gençlik Farkındalığında Bir Katalizör Olarak Dışlanma	133
4.2. Siyasi Katılımının Aşamaları	135
4.2.1. Siyasi Katılımda Siyasi Mentor veya Ubangida'nın (Hausa dilinde) Rolü .	136
4.3. Siyasi Katılım Üzerindeki Kısıtlamalar.....	138
4.3.1. Maddi Kaynakların Çetrefilli Sorusu	139
4.4. Siyasetle İlgilenen Gençlerin Yörüngesi Üzerine	141
4.4.1. Siyasete İlginin Tetiklenmesi: Örnek Kişilerin Rolü	141
4.4.2 Siyasi Katılımda Kurumsal Yaşamın Etkisi	143
4.5. Siyasete Katılan Gençlerin Yörüngelerindeki Bazı Ortak Özellikler.....	146
4.5.1. Siyasi Göçebelik: Çeşitli Partilerde Faaliyet Göstermek	146
4.5.2. Siyasi Göçebeliliğin Nedenleri: Kolay Kazanç ve İdeoloji Yoksunluğu Arasında	147
4.6. Zinder Şehrinde Gençlerin Siyasetten Geri Çekilmesi.....	152
4.6.1. Siyaseti Farklı Yapmak	153
4.6.2. Sivil Toplum Aktörlerinin Etkinliklerine Katılmak	153

4.7. Gençlerin Siyasete ve Siyasi Liderlere İlişkin Farklı Algı Biçimleri.....	155
4.7.1. Katılımın Önünde Bir Engel Olarak Siyasetin Olumsuz Algılanması	157
SONUÇ	160
KAYNAKÇA.....	168
EK	186
ÖZ GEÇMİŞ	194

KISALTMALAR

ADN-Fusaha	: Nijer İçin Demokratik İttifak
AEC	: Vatandaş Mekânları Alternatifi
AMACA	: Kültürel ve Sanatsal Eylem Karşılıklı Derneği
AN	: Ulusal Meclis
ANDP-Zaman Lahiya	: Demokrasi ve İlerleme için Nijer İttifakı
BIT	: Uluslararası Çalışma Ofisi
CAPEG	: Kamu Politikalarının Analizi ve Devlet Faaliyetlerindeki Gelişmeler Birimi
CDS-Rahama	: Demokratik ve Sosyal Sözleşme
CERDI	: Gelişim Düşünce Merkezi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CNSP	: Vatan Kurtuluş Ulusal Konsey
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EDR	: Sokak Tartışma Alanları
FPJD-İHSANİ	: Adalet ve Kalkınma Yurtsever Cephesi
GSYİH	: Gayrisafi yurtiçi Hasılası
IMF	: Mikro Finans Kurumu
INS	: Ulusal İstatistik Enstitüsü
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MJR	: Cumhuriyet Gençlik Hareketi
MNSD-Nassara	: Kalkınma Toplum için Ulusal Hareketi
MNJ	: Nijer Adalet Hareketi
MODEN FA-LUMANA AFRİCA	: Afrika Federasyonu için Nijer Demokratik Hareket
MUJAO	: Batı Afrika'da Birlik ve Cihat Hareketi
MPN-KİSHİN KASSA	: Nijer Vatansever Hareketi
MPR-JAMHURİYA	: Cumhuriyet İçin Yurtsever Hareket
NDI	: Ulusal Demokrat Enstitüsü
NIF	: Vergi kayıt numarası
NTIC	: Yeni Bilgi ve İletişim Teknolojileri
ONU	: Birleşmiş Milletler

ORDN-TARMAMOUA	: Yeni Demokrasi Devrimci Örgütü
ORTN	: Nijerli Radyo Yayıncılığı Ofisi
PAC	: Akrabalar Arkadaşlar ve Tanıdıklar
PDES	: Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Planı
PLT-ALBARKA	: Emek Kurtuluş Partisi
PNDS-TARAYYA	: Demokrasisi ve Sosyalizm için Nijer Partisi
PNUD	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
PSD-BASSİRA	: Sosyal Demokrat Parti
PPN/RDA	: Nijerli İlerici Parti
RDR-TCHANJİ	: Demokratik ve Cumhuriyetçi Yenileme
RTT	: Radyo Televizyon Tenere
SNECS	: Araştırmacı Öğretmenler ve Yüksek Araştırmacılar Ulusal Sendikası
SNEN	: Nijer Öğretmenler Ulusal Birliği
STK	: Sivil Toplum Örgütü
UDPS-AMANA	: Demokrasi ve Sosyal İlerleme Birliği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
USN	: Nijerli Okulları Birliği
USTN	: Nijer İşçi Sendikaları Birliği
UZ	: Zinder Üniversitesi

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Nijer Haritası ve Komşuları	3
Harita 2: Zinder Haritası	5

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Bazı Siyasi Liderlerin Kişisel Facebook Sayfaları	81
Görsel 2 : Siyasi Liderlerin Destek, Kampanya ve Propaganda Facebook Sayfaları....	82
Görsel 3: Siyasi Partilerin Kendilerine Ait Destek, Kampanya ve Propaganda Facebook Sayfalarında Yapılan Bazı Yayınlar	85
Görsel 4: Siyasi Liderleri ve Partileri Destelemek İçin Facebook'ta Yapılan Bazı Yayınlar.....	86
Görsel 5: Zinder Şehrinde Siyasi Liderlerin Karşılanması ve Mitinglerine Dair Bazı Kareler.....	97
Görsel 6: Sivil Toplum Aktörleri Tarafından Nijer'deki Sosyopolitik Durumu Dair Facebook'ta Yapılan Bazı Yayınlar.....	117

ÖZET	
Başlık: Nijer'deki Gençlerin Siyasi Tercihlerini Etkileyen Faktörler (Zinder Örneği)	
Yazar: Elhadji Bachir SANI HAMET	
Danışman: Prof. Dr. Hacı Musa TAŞDELEN	
Kabul Tarihi: 24/01/2024	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 185 (ana kısım) + 8 (ek)
Bu tez, Nijer'in Zinder şehrindeki gençlerin siyasi tercihlerini, toplumsallaşmalarını¹ ve katılımlarını etkileyen faktörleri ampirik olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Söz konusu faktörler sosyal, ekonomik, ideolojik, medya, aile, kabileye dayalı ve hemşehrilik faktörleri de dahil olmak üzere çeşitli türlerdedir. Çalışmanın temel amacı, bu farklı faktörlerin Zinder şehrindeki gençlerin siyasi davranışlarını nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Bu çalışmayı gerçekleştirmek için nitel yöntem kullanılmıştır. İlk olarak, araştırmada bilgi verebilecek kilit aktörlerle görüşülmüştür. Bu kapsamda veri toplamak için yarı yapılandırılmış görüşmeler, odak grupları, doğrudan gözlemler, vaka çalışmaları ve masa başı araştırması yapılmıştır. Altı temel aktör kategorisi belirlenmiştir. Bunlar siyasete katılan gençler, siyasete katılmayan gençler, medya aktörleri, sivil toplum aktörleri, siyaset analistleri veya uzmanları ve geleneksel ve dini liderlerdir. Araştırma katılımcıları bilgi, deneyim ve konuya hakimiyetleri temelinde seçilmiş veya belirlenmiştir. Bir analiz çerçevesi olarak, seçim tercihinin üç açıklayıcı modeli, yani psiko-sosyolojik model, sosyolojik model ve ekonomik model tercih edilmiştir. Anthony Giddens'in yapılandırma teorisi daha sonra incelenen olguyu analiz etmek için seçilmiştir. Elde edilen veriler nitel içerik analiziyle işlenmiştir (Leray, 2008; Sallan Gül ve Kahya Nizam, 2021). Ayrıca, bu çalışmada üç ana eksen incelenmiştir: siyasi tercih sorunu, siyasi sosyalleşme sorunu ve siyasi katılım sorunu. Çalışma çerçevesinde elde edilen sonuçlar, gençlerin siyasi tercihlerini, katılımlarını ve sosyalleşmelerini etkileyen faktörlerin çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Ayrıca, söz konusu dönemdeki meselelere, kişisel ilgi odaklarına, yaşadıkları dönemlere ve gençlerin siyasi liderlerle olan ilişkilerinin türüne bağlı olarak, bazı faktörler diğerlerinden daha etkilidir. Siyasete katılan gençlerin yörüngelerinin incelenmesiyle, atılması gereken adımlar ve karşılaştıkları başlıca zorluklar tespit edilebilmiştir. Kısaca, gençlerin siyasete katılmalarının çeşitli nedenleri vardır. Gençleri siyasete katılmaya motive eden ilk neden temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Buna ek olarak, siyasi katılım, katılan gençler ile parti genel merkezi arasında köprü rolü oynayan bir mentor (yardımcı, danışman, muhatap) veya <i>ubangida</i> (Hausa dilinde) arayışını gerektirmektedir. Siyasi mentor aynı zamanda genç siyasetçiler için finans sağlayıcı rolünü de oynamaktadır. Ayrıca, gençler arasında siyasete ilişkin en yaygın algı, siyasetin kişisel çıkarların bir tezahürü olduğu şeklindedir.	
Anahtar Kelimeler: Siyasi Tercih, Faktör, Siyasi Sosyalleşme, Siyasi Katılım, Gençlik	

¹ Tezde, siyasal toplumsallaşma ve siyasal sosyalleşme kavramları birbirlerinin yerine kullanılmıştır.

ABSTRACT	
Title of Thesis: Factors Impacting the Political Choices of Young People in Niger Republic (The Case of Zinder)	
Author of Thesis: Elhadji Bachir SANI HAMET	
Supervisor: Prof. Dr. Hacı Musa TAŞDELEN	
Accepted Date: 24/01/2024	Number of Pages: x (pre text) + 185 (main body) + 8 (add)
This thesis aims to empirically examine the factors influencing the political choices, socialization and engagement of young people in Zinder, Niger Republic. These factors included social, economic, ideological, media, family, tribal and nativeship factors. The main goal of the study is to reveal how these different factors influence the political behavior of young people in the city of Zinder. Qualitative method was used to carry out this study. Firstly, key actors who could provide insights in the research were approached. In this context, semi structured interviews, focus groups, direct observations, case studies and desk research were used to collect data. Six categories of key actors were identified. These are youth engaged in politics, youth not engaged in politics, media actors, civil society actors, political analysts or experts, and traditional and religious leaders. Research participants were selected or identified on the basis of their knowledge, experience and familiarity with the topic. As a framework of analysis, three explanatory models of electoral choice, namely the psycho-sociological model, the sociological model and the economic model, were applied. Anthony Giddens' structuration theory was then chosen to analyze the phenomenon studied. Data processing included qualitative content analysis (Leray, 2008; Sallan Gül and Kahya Nizam, 2021). Moreover, three main aspects were analyzed in this study: the issue of political choice, the issue of political socialization and the issue of political engagement. The results obtained within the framework of the study showed that the factors affecting the political choices, engagement and socialization of young people are multidimensional. Furthermore, depending on the issues in the period in question, their personal interest foci, the periods in which they live and the type of relations young people have with political leaders, some factors are more influential than others. By analyzing the trajectories of young people engaged in politics, steps that need to be taken and the main challenges they face have been identified. In short, there are various reasons why young people participate in politics. The first target of to the people was finding a job so that many of them engaged in politics to meet their basic needs. Moreover, engagement in politics includes the search for a political mentor (facilitator, adviser, counsellor, spokesperson) or '<i>ubangida</i>' (in Hausa) who plays a role of a bridge between the young persons engaged in politics and the decision-makers of the parties. Also, the political tutor plays the role of financier for young politicians. In addition, most of common perceptions of the politics among young people is based on self- interest.	
Keywords: Political Choice, Factor, Political Socialization, Political Participation, Youth	

GİRİŞ

Nijer, 1.267.000 km² yüzölçümüne sahip bir Batı Afrika ülkesidir. Kuzeyde Cezayir ve Libya, doğuda Çad, güneyde Nijerya ve Benin, batıda ise Burkina Faso ve Mali ile komşudur. Nijer, bu komşuları veya komşu ülkelerle 5697 km² sınır paylaşmaktadır ve bu sınırlar şu şekilde dağılmaktadır: 1497 km² ile Nijerya, 1175 km² ile Çad, 956 km² ile Cezayir, 821 km² ile Mali, 628 km² ile Burkina Faso, 354 km² ile Libya ve 266 km² ile Benin. Fiziksel olarak Nijer'in iklimi esasen çöl ve son derece kuraktır. Yağış bir bölgeden diğerine değişiklik gösterir ve dağılımı zaman ve mekân içinde çok düzensiz, rastgele ve yetersizdir. Yağış miktarı 800 mm'yi pek geçmez ve sıcaklıklar mevsime bağlı olarak 5°C ile 45°C arasında değişir (INS, 2020: 5). Dördüncü Genel Nüfus ve Konut Sayımı'nın (RGP/H 2012) ilk sonuçlarına göre, 17 Aralık 2012 tarihi itibarıyla Nijer'in nüfusu 17,129,076 olup, bunun 8.461.444'ünü erkekler (%49,4) ve 8.667.632'sini kadınlar (%50,6) oluşturmaktadır. Nijer'in nüfusunun 2019 yılında 21,942,944 olduğu tahmin edilmektedir. Nüfusun %84'ünün kırsal alanlarda yaşadığı ve yüksek oranda genç nüfusa sahip olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca Nijer'in nüfusu %3,9 gibi yüksek bir büyüme oranına sahiptir (INS, 2020: 6). Worldometers verilerine göre, 2023'te Nijer'in nüfusu 27,690,415 olarak tahmin edilmektedir.² Nijer'in ekonomisi temel olarak tarım, hayvancılık, uranyum ve petrol çıkarımına dayanmaktadır. Tarım ve hayvancılığın geleneksel yapısı ve başta uranyum ve petrol olmak üzere hammadde fiyatlarındaki dalgalanmalar Nijer ekonomisinin gelişmesinin önündeki en büyük engeldir (PDES, 2017: 27). Nijer ekonomisinin istikrarsızlığının yüksek nüfus artışından ve doğal kaynaklar ve iklimsel tehlikelerle bağlantılı dalgalanmalara olan bağımlılığından kaynaklandığı da unutulmamalıdır (Ministère du Plan, 2017: 2). Bu yaklaşımın aksine Nijer'in en büyük meselesi, Fransa ile her zaman işbirliği ve müttefiki halinde olan yolsuz liderleridir. Aslında, Fransa, askeri üslerinin varlığı ve tamamen kendi amaçlarına uygun liderlerin dayatılması yoluyla birçok Afrika ülkesinde bir tür neo-kolonializm uygulamaktadır. Fransa'nın Nijer dahil Afrika ülkelerine verdiği bağımsızlık sadece biçimseldir. Uygulamada, bu ülkeler çeşitli sektörlerde hala Fransa'ya bağımlıdır. Örneğin, Nijer'de uygulanan birçok ekonomik ve eğitim politikası

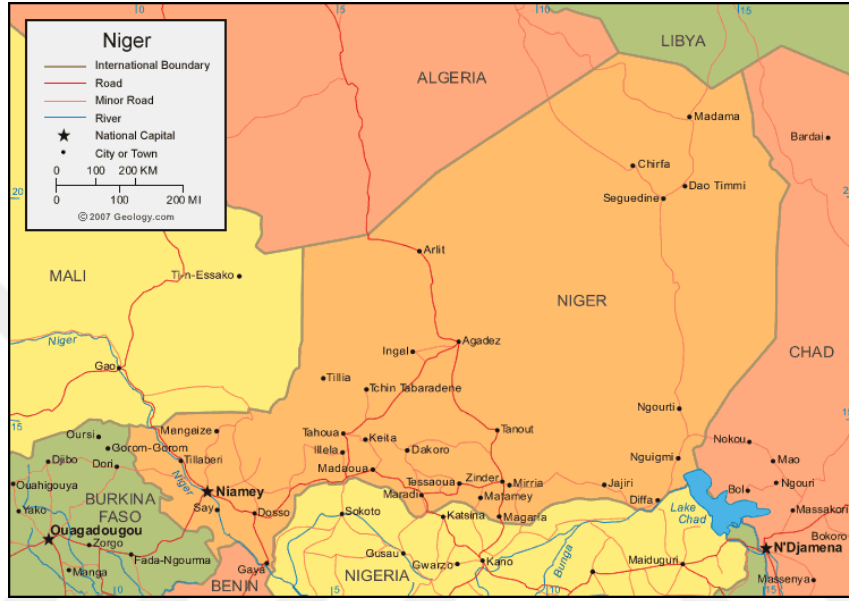
² www.worldometers.info/policy, Erişim Tarihi: 23.12.2023.

Fransız uzmanlar tarafından tasarlanmış ve düşünülmüştür. Bu bağımlılık, 1960’larda Afrika ülkelerine dayatılan ekonomik ve askeri işbirliği anlaşmalarının sonucudur (Borrel ve ark., 2021). “Hammaddeden dış ticarete, para biriminden diplomasiye, silahlı kuvvetlere, yüksek öğrenime ve sivil havacılığa kadar uzanan alanları kapsayan bu anlaşmalar Fransız egemenliğini sağlamlaştırmayı ve bağımsızlık vaadinin içeriğini boşaltmayı amaçlıyordu” (Samba Sylla, 2023). Ancak Nijer’de son birkaç ayda yaşanan olaylar, özellikle de 26 Temmuz 2023 tarihinde gerçekleşen ve Vatan Kurtuluş Ulusal Konseyi’nde³ (CNSP) bir araya gelen bazı yurtsever askerlerin ortaya çıkmasına yol açan darbe, daha iyi bir geleceğin işaretlerini vermektedir. “Nijer’in gerçek bağımsızlığını koparmayı amaçlayan iktidardaki askerlerin attığı ilk adımlar göz önüne alındığında, Nijer ve Fransa arasındaki askeri ve ekonomik anlaşmaları açıkça eleştirerek gerçekleştirilen mücadeleler sayesinde binlerce Fransız askeri Nijer’den ayrılmıştır. Halkın önemli bir kısmının desteğiyle yürütülen bu mücadeleler umut vericidir.

Sahip olduğu maden kaynaklarının potansiyeline rağmen Nijer ekonomisi hala tarım sektörünün hâkim olduğu bir yapıya sahiptir. 2019 yılında birincil sektör, yani tarım ve hayvancılık, ülkenin Gayrisafi yurtiçi Hasılasının (GSYİH) %37,6’sını oluşturmuştur (INS, 2020: 7). Nijer dünyanın en yoksul ülkelerinden biridir. Gerçekten de nüfusun %63’ünden fazlası yoksuldur. Nijerliler günde yarım dolardan daha az bir parayla yaşamaktadırlar. Kırsal alanlarda yoksulların oranı %80’den fazladır (Sidibe, 2012: 19). Hane halkı araştırmasına göre, 2019 yılında Nijer nüfusunun %41’i yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bu yüksek nüfus artışı ve ülke genelindeki yaygın yoksulluk, tüm nüfus için olmasa bile toplumdaki en savunmasız kesimin sağlığı için büyük bir endişe kaynağıdır. Nitekim Nijer’deki sağlık kapsamı 2019 yılında %51,5’tir. Sağlık hizmetlerine erişim açısından, sağlık merkezine kolay erişimi olan nüfusun %51,5’i; yani 2019’da sağlık merkezine beş (5) kilometreden daha yakın bir konumda bulunmaktadır. Sağlık personeli başına düşen nüfus oranı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) normunun altında kalmıştır. DSÖ, 10.000 kişiye bir doktor önerirken, Nijer’de doktor başına düşen nüfus oranı 38768’dir (INS, 2020: 12-13).

³ Conseil National pour la Sauvegarde de la Patrie

Ayrıca, Nijer, okuma yazma bilmeme, işsizlik ve yoksulluk oranının çok yüksek olduğu ülkelerden biridir. 2012 Nüfus ve Konut Genel Sayımı'na (RGP/H) göre, 15 yaşından büyük Nijerlilerin sadece %30'u okuma yazma biliyor ve nüfusun tamamında yoksulluk oranı %81'dir. Nüfus Bakanlığı'nın (2019) bir çalışması, 2014'te işsizlik oranının %17'ye yükseldiğini ve işe alınmayan, eğitim almayan ve eğitim görmeyen gençlerin sayısının önemli olduğunu belirtmektedir.

Harita 1: Nijer Haritası ve Komşuları

Kaynak: <https://www.turkiye-rehberi.net/nijer-haritasi.asp>. Erişim Tarihi: 12/01/2022.

Siyasi ve idari düzeyde Nijer'de, 18 Aralık 1958 tarihinde cumhuriyet ilân edilmiş, ülkenin ilk anayasası 25 Şubat 1959'da kabul edilmiş, 3 Ağustos 1960'ta bağımsızlığını kazanan eski bir Fransız kolonisidir. Bağımsızlıktan günümüze, Nijer çeşitli anayasal deneyimler ve farklı siyasi sistemleri tecrübe etmiştir (Zaki, 2017: 6). Bunun yanı sıra başkanlık sistemi, yarı-başkanlık sistemleri uygulanmıştır. Bununla ilgili olarak bağımsızlıktan hemen sonraki uzun sürede tek parti ve diktatörlük rejimi altında kalması nedeniyle, Nijer'in demokratikleşme mücadelesi sekteye uğramıştır. Öte yandan, bağımsızlıktan sonra kimi müspet gelişmeler kaydedilmiş olsa da ülkede kimi zaman siyasî istikrarsızlıklar da yaşanmıştır. 1960'tan günümüze kadar Nijer'de 7 farklı cumhuriyet yönetimi kurulmuş ve 5 ayrı darbe gerçekleşmiştir. Birinci, ikinci, dördüncü ve altıncı cumhuriyetlerin anayasalarında başkanlık yönetim sistemi olarak kabul edilmiş iken üçüncü, beşinci ve yedinci cumhuriyetlerde ise yarı-başkanlık sistemi tercih edilmiştir (Zaki, 2017: 30). Kimba'ya göre (2008: 2-3), başarılı darbelerin yanı

sıra, 1964'ten bu yana iktidarda olan hükümetler birçok darbe girişimine maruz kalmıştır. Buna ek olarak, birçok isyan ve çeşitli ordu hareketleri de bulunmaktadır.⁴ Benin ve Nijer'i karşılaştıran bir çalışmada, Gazibo (2005: 15-18), demokratikleşmenin Benin'de sağlamlaştığı ve kalıcı hale geldiği nedenleri açıklamaktadır. Bu sürecin birçok kez kesintiye uğradığı Nijer'de ise belirleyici, gönüllü ve kültürelci yaklaşımların aksine, engellerin açıklanmasında neo-kurumsal yaklaşımı tercih etmektedir.⁵

Fransız tipi yarı-başkanlık sistemiyle yönetilen Nijer'de, yasama ile yürütme arasındaki ilişkiler tek ulusal meclis tarafından yürütülmektedir, 07 Nisan 2011'den 26 Temmuz 2023 tarihine kadar yedinci cumhuriyet devam etmiştir. Anayasaya göre Nijer'de üç farklı erk mevcuttur: Yasama, yürütme ve yargı. Anayasa hükümlerine göre yargı, yasama ve yürütmeden bağımsızdır. Yargı fonksiyonu, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Sayıştay ve bölge mahkemeleri tarafından yürütülmektedir. Cumhurbaşkanı ve milletvekilleri eşit ve gizli oya dayalı seçimler ile halk tarafından, doğrudan doğruya seçilmektedir. İdari örgütlenmesi açısından ise ülke üniter bir yapıya sahiptir. Birçok Afrika ülkesi gibi, 1990'larda siyasal uzlaşma olarak bilinen Milli Egemen Konferansı'nın düzenlenmesi ile birlikte, ülkede çok partili bir sistem kurulmuştur. Günümüzde başlıca siyasi partiler şunlardır: Nijer Demokrasi ve Sosyalizm Partisi (PNDS *Tarayya*), Afrika Federasyonu için Nijer Demokratik Hareketi (MODEM FA *Lumana*), Kalkınma Toplumu için Nijer Hareketi (MNSD *Nassara*), Nijer Yurtsever Hareketi (MPN *Kishin Kassa*), Demokratik ve Cumhuriyetçi Yenileme (RDR *Tchanji*), Cumhuriyet Vatansever Hareketi (MPR *Jamhuriya*), vb.

İşsizlik oranının, okuma yazma bilmeyenlerin ve yoksulluğun son derece yüksek olduğu bir bağlamda, ideolojiye, değerlere ve siyasi partilerin programlarına dayalı siyasi tercihler incelenmeye değer yönlerdir. McCullough ve diğerleri (2016), Makama Bawa

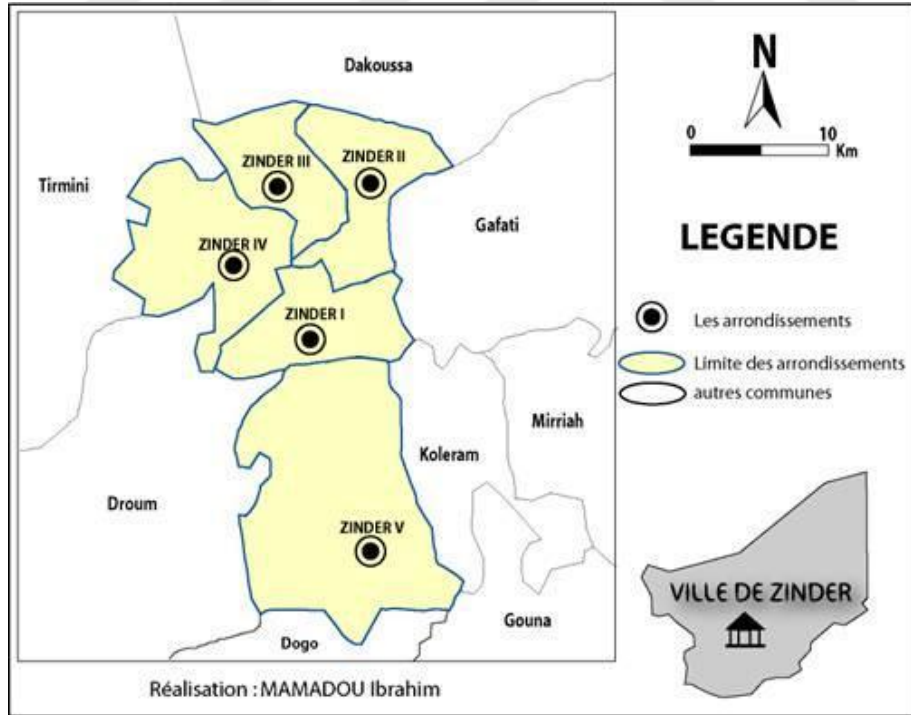
⁴ Nijer'deki darbelerin, darbe girişimlerinin ve ordu isyanlarının altında yatan çoklu mantıklar hakkında bilgi ve ayrıntılar için Idrissa Kimba'ya (2008) bakınız. Editörlüğünü yaptığı kitap, Nijer'de ordu ve siyaset arasındaki ilişkiyi sosyolojik ve tarihsel bir perspektiften ele alıyor. Diğer bazı sosyal bilimciler de kitaba kayda değer katkılarda bulunmuşlardır.

⁵ Belirleyici yaklaşım savunucuları, ekonomik ön koşullar gibi demokrasinin başarısı için bazı gerekli koşulların varlığına ısrar ediyorlar. Gönüllü yaklaşım liderliğin önemine odaklanmaktadır. Politik aktörlerin stratejileri ve nitelikleri, demokrasinin iyi işlemesi için gerekli koşul olarak vurgulanmaktadır. Kültürel yaklaşım, din veya etnik çeşitlilik gibi bazı kültürel özellikleri Afrika ülkelerinin demokratikleşmesinin önündeki engel olarak kabul eder. Son olarak, neo-kurumsal yaklaşım, "sistemin kurumsallaşma dinamikleri ve yasal ve biçimsel yönleri üzerinde ısrar eder. Burada, rejim türünün seçimi (parlamentar, yarı parlamentar veya başkanlık), seçim kuralları ve parti sistemi, demokratik yapı inşasının en uygun açıklayıcı değişkenleri olarak kabul edilir" (Gazibo, 2005)."

(2012) ve Olivier de Sardan (2015) tarafından Nijer'in farklı bölgelerinde yapılan çalışmalar, insanların siyasi tercihlerini etkileyen ana faktörlerin aile, etnik veya yerel bağlar ve özellikle para veya diğer seçim rantlarının kullanımı olduğunu göstermiştir. Ayrıca, işsizlere iş vaatleri de adayların seçmenleri harekete geçirmek için kullandıkları önemli stratejilerdir. Gerçekte Nijer'deki siyasetçiler, Nijerlilerin büyük bir kısmının içinde yaşadığı istikrarsız sosyal bağlama ve aşırı fakirlik durumuna uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bu nedenle, ideoloji ve programlara dayalı bir politika yerine, paranın diliyle harekete geçmeyi tercih ettikleri müşahade edilmektedir. İlerleyen bölümlerde, Nijer'in Zinder şehrinde gençlik ve siyasi tercihler: Çok boyutlu bir analiz konulu bu araştırma aracılığıyla gençlerin siyasi tercihlerine müdahale eden çoklu faktörler tahlil edilecektir.

Çalışma Alanının Sunumu: Zinder Şehri

Bu bölümde, araştırmanın gerçekleştirildiği alan tanıtılmaktadır. Bunun için öncelikle Zinder şehrinin coğrafi konumu hakkında bilgi verilmektedir. Ardından, nüfusun bileşimi ve kısaca tarihi yönü ele alınacaktır.

Harita 2: Zinder Haritası

Kaynak: Mamadou Ibrahim (2015)

Coğrafi Konum

Bu araştırmanın sahası olan Zinder şehrini tanıtmadan önce genel olarak Zinder bölgesinden bahsedilecektir. İkincisi, 10 Ağustos 2001 tarihli ve 2001-23 sayılı idari bölgelerin ve bölgesel otoritelerin oluşturulmasına ilişkin kanunla kurulmuştur. Nijer'in orta doğusunda, 12°48' ve 17°20' ile 12°00' Doğu arasında yer almaktadır. Zinder bölgesi doğuda Diffa bölgesi, batıda Maradi bölgesi, kuzeyde Agadez bölgesi ve güneyde Nijerya Federal Cumhuriyeti ile sınır komşusudur (INS, 2016: 3). Bölge 10 departman⁶, 5 komünal arrondissement'dan⁷ oluşan bir şehir ve 10'u kentsel olmak üzere 50 komünün yanı sıra idari departmanlar ve bölgesel yetkililer şeklinde örgütlenmiştir. Geleneksel yönetime göre bölge bir sultanlık, 33 krallık ve 20 topluluk (13 Fulani, 3 Tubu ve bir Arap), 2.742 köy ve idari kabile ile 4.857 mezra ve çadırdan oluşmaktadır (INS, 2016: 4). Bölgenin 10 departmanı şunlardır: Gouré, Kantché, Magaria, Mirriah, Tanout, Tesker, Belbedji, Damagaram Takaya ve Takeita (Ville de Zinder, 2013: 11). Zinder şehri ise Nijer'in orta doğusunda yer alan tarihi bir şehirdir. Beş büyükşehir ilçe belediyesi ve 2012'de 321844 kişilik nüfusa karşılık 2015'te yaklaşık kırk mahallesi bulunmaktadır (Mamadou, 2015: 79). Ekonomik ve özellikle siyasi önemi nedeniyle Zinder, Nijer'in ikinci büyük şehri olarak kabul edilmektedir. Başkent Niamey'in 900 km doğusunda ve Nijerya Federal Cumhuriyeti eyaletlerinden biri olan Kano'nun 200 km kuzeyinde yer almaktadır (Mounier, 1999: 360). İklimi tropikal ve kurak olup iki ana mevsimi vardır. Haziran'dan Eylül'e kadar yaklaşık dört ay süren bir kış mevsimi (ya da yağış mevsimi) ve Ekim'den Mayıs'a kadar yılın geri kalanında sıcak rüzgarlarla karakterize edilen ve sıcaklıkların bazen 41°C'ye ulaştığı kurak bir mevsim vardır. Yağışlar düzensizdir ve yılda 300 ila 500 mm arasında değişir. Ağustos ayı genellikle yoğun yağışların görüldüğü bir aydır ve bazen yılın toplam yağışının %40'ını aşmaktadır (Ville de Zinder, 2013: 16).

Zinder Şehrinin Nüfus Yapısı ve Tarihi

1900 yılına kadar Zinder şehri, Birni ve Zango olmak üzere 2 ila 3 km'lik bir mesafeyle birbirinden ayrılan iki komşu kasabadan oluşuyordu. Birni etimolojik olarak Hausa dilinde "müstahkem şehir" anlamına gelmektedir. Damagaram Takaya'dan gelen

⁶ Nijer'de departmanlar, bölgelerin alt bölümleri olan idari bölümlerdir. Aynı zamanda Devletin temsilci olan préfet tarafından yönetilen bir idari bölümdür. İlçe anlamına gelebilir.

⁷ Komünal arrondissement büyükşehir ilçe belediyesi anlamına gelebilir.

saltanat ve Kanuri aristokrasisinin bir bölgesidir. 1950'lerde, bir tepenin yamacında yer alan Garin Malam mahallesi doğdu. Birni, Zango ve Garin Malam'ın Zinder şehrini oluşturan antik çekirdekler olduğu unutulmamalıdır (Ville de Zinder, 2013: 34). Zinder şehrinin tarihi üç döneme ayrılır: sömürge öncesi dönem, sömürge dönemi ve bağımsızlıktan günümüze kadar olan dönem. Bornou'lu bir Daagira⁸ olan Malam Younoussa tarafından kurulan Damagaram imparatorluğundan bahsetmeden Zinder hakkında konuşmak mümkün değildir. Damagaram'ın ilk sakinleri bu nedenle Bornou'dan gelen Dagirawa'lardı⁹. Kanurilerin Damagaram'a Doğu'dan gelişleri de not edilmelidir. Damagaram, 1812'de Zinder'i başkent yapan Süleyman (1809-1822) döneminde zirveye ulaşmıştır (République du Niger, 2008: 64-65).

Bu kaynağın aksine, André Salifou (1971: 31) Danda'da (2004: 246) Hausa'nın 11. yüzyılda Damagaram'a sızan ilk göçmenler olduğunu belirtmektedir. Hausa dilinin 15. yüzyıldan itibaren bölgede hâkim olmasının nedeni budur. Ancak Mounier'e (1999: 369) göre, büyük ölçüde Kanuri nüfusunun yaşadığı Zinder, daha ziyade Hausa Banza¹⁰'sının bir parçasıdır ve Hausa ülkesinin bağrında yer alan, ancak onun saf bir ürünü olmayan kent devletlerini ifade etmektedir.

1898'de Fransız sömürgecilerin gelmesiyle, bölgeyi daha iyi kontrol etmek için Zinder'de bir askeri karakol oluşturuldu ve Zinder tüm bölge için önemli bir karar alma merkezi haline gelmiştir. Sultan Amadou Kouran Daga'nın 30 Temmuz 1899'da bozguna uğratılması Damagaram İmparatorluğu'nun sonu olmuştur. 1902 yılında bir kararname ile Damagaram bölgesi oluşturulmuştur. Kouran Daga'nın ölümünden sonra Amadou Dan Bassa, Fransız sömürgeciler tarafından yeni sultan olarak atanmıştır. Birkaç yıl sonra, tam olarak 1906'da Dan Bassa, Fransızlara karşı komplo kurduğu gerekçesiyle Fildişi Sahili'ne sürülmüştür. Nijer'in bir koloniye dönüşmesiyle birlikte Zinder 1922 yılında ilk başkent olmuştur. Nijer'in bağımsızlığının ilanından hemen sonra, 31 Aralık 1961 tarihli 61-50 sayılı Kanun, ülkeyi 16 merkeze ve 31 idari bölgeye ayırmıştır. Daha sonra 17 Temmuz 1964 tarihli idari reform ülkenin 7 departman¹¹ ve

⁸ Nijer'deki kabilelerden biridir.

⁹ Hausa dilinde dagirawa, daagira kelimesinin çoğuludur

¹⁰ Hausa banza, kelimenin tam anlamıyla "sahte" Hausa anlamına gelir.

¹¹ Nijer'de departmanlar, bölgelerin alt bölümleri olan idari bölümlerdir. Aynı zamanda Devletin temsilci olan préfet tarafından yönetilen bir idari bölümdür. İlçe anlamına gelebilir.

36 arrondissement'a¹² bölünmesine izin vermiştir. Son olarak, bölgelerin oluşturulmasına ilişkin 14 Eylül 1998 tarihli 98-31 sayılı Kanun, departmanı Zinder bölgesine dönüştürmüştür (République du Niger, 2008: 66). Zinder şehrinin nüfusu Nijer'in tüm kabile gruplarından oluşmaktadır. Bunlar arasında Hausa, Djerma, Kanuri, Fulani, Tuareg, Tubu ve Arap bulunmaktadır. Çalışma ortamının bu kısa sunumundan sonra, şimdi de çalışmanın hedef kitlesi olan örnekleme bakılacaktır.

Örnekleme

Bir araştırma konusu ve kullanılacak yöntem türü seçildikten sonra, bir sonraki adım veri toplamaktır. Bu sadece belirli bir ortamda ve belirli bir popülasyon üzerinde yapılabilir. Üzerinde çalışılacak konu ne olursa olsun, araştırmacının belirli bir çevrenin tüm nüfusu üzerinde çalışmak için ne maddi imkanları ne de fiziksel ve entelektüel kapasitesi vardır. Örnekleme tekniğinin kullanılabilirliği ve önemi tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Örnekleme, belirli bir alandaki tüm nüfusu temsil etmek üzere nüfusun bir kısmının seçilmesinden oluşur. İki tür örnekleme tekniği vardır: ihtimalli örneklem ve ihtimalli olmayan örneklem. İhtimal örneklem ve ihtimalli olmayan örneklem arasında basit rastgele örneklem, tabakalı rastgele örneklem, orantılı tabakalı rastgele örneklem, sistematik örneklem ve küme örnekleme yer alır. Bu örneklem nicel araştırmalarda en yaygın kullanılan örneklem türleridir ve temsili olmaları amaçlanır. N'DA (2015:101)'e göre: “söz konusu olan, tüm nüfusa soru sorarak elde edilebilecek olanla küresel olarak uyumlu bir resim elde etmek olduğunda temsili bir örneklemden söz ederiz. Temsili örneklem, bir bakıma hedef nüfusun özellikleriyle birlikte minyatür bir kopyasıdır.”

İhtimalsız örneklem türleri arasında tesadüfi örneklem, gönüllü örneklem, kota örnekleme, amaçlı örneklem ve kartopu örnekleme yer almaktadır. İhtimalsız örneklem türleri genellikle nitel araştırmalarda kullanılır ve örnek teşkil etmesi amaçlanır. Araştırma katılımcıları bilgi, deneyim ve konuya hakimiyetlerine göre seçilmektedir. Araştırmacıya, hedeflerine ulaşmasını sağlayabilecek geçerli, eksiksiz ve ilgili verileri sağlayabilen fertlerdir (N'DA, 2015: 100).

¹² Bir arrondissement, Fransızca konuşulan bazı ülkelerde idari bir bölümdür. Nijer'de departmanlar idari birimlere (arrondissement) bölünmüştür. Devletin temsilci olan sous préfet tarafından yönetilen bir idari bölümdür

Bu doktora tezinde, konu hakkında daha bilgili olan önemli sayıda kilit aktöre erişim sağlamak için kartopu örnekleme ve amaçlı örneklem kullanılmıştır. Yukarıda belirtildiği gibi, bu araştırmanın amacı çok sayıda kişiyle görüşmek değildir. Başka bir deyişle, bu araştırma ana nüfusu temsil etmeyi değil, örnek teşkil etmeyi amaçlamaktadır. Amaç, incelenen olgunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacak niteliksel veri toplamaktır. Bunu yapmak için altı kilit aktör hedef alınmıştır. Bunlar siyasetle ilgilenen veya ilgilenmeyen gençler, medya aktörleri, analistler ve/veya siyaset uzmanları, sivil toplum aktörleri ve geleneksel ve dini liderlerdir (genellikle kanaat önderleri olarak adlandırılırlar). İlk katılımcılar, konu hakkındaki bilgi ve birikimleri temel alınarak seçilmiştir. Bu seçimi yapmak için Zinder'de ikamet eden öğrenci arkadaşlar ve araştırmacılarla iletişime geçildi ve katkıda bulunmaları istenmiştir.

Araştırmanın Konusu

Günümüzde, fertlerin siyasi tercihleri konusu, dünya üzerindeki küresel yönetim ve demokrasi meselesinin önemli bir parçasıdır. Nitekim siyasi tercihlerden bahsederken seçimler ve oy verme konusuna hiç değinmemek mümkün değildir. Söz konusu olan, bağımsızlığın üzerinden 60 yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen demokrasi ve hukukun üstünlüğünün hala inşasına devam edilen Afrika ülkeleri olduğunda bu konu daha da ilginç bir hale gelmektedir. Pek çok aktör Devletin ve demokrasinin inşası sürecinde yer almaktadır. Öncelikle devlet ve çeşitli kurumları bulunmaktadır. Bu süreçte hükümete destek olması gereken vatandaşlar da vardır. Nüfusunun %60'ından fazlasının (CAPEG, 2018) genç olduğu bir ortamda, gençler devlet kurumlarının oluşturulmasında ve doğru bir şekilde işleminde belirleyici bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla dünyanın en genç nüfusuna sahip olması, Afrika kıtasını, üzerinde dikkatle durup incelenmeyi hak eden özel bir durum haline getirmektedir. Nitekim, gençlerin Afrika nüfusu içindeki bu önemli oranına rağmen, siyasi sürece katılımlarının beklentilerin altında kaldığı görülmektedir.

Buna bağlı olarak, siyasi tercihlerini etkileyen faktörler çeşitli ve çok sayıdadır. Farklı faktörleri incelemek ve sosyal hayata ilişkin en belirleyici olanları ortaya çıkarmak için burası uygun bir yerdir. Siyaseti kamu meselelerini yönetim sanatı olarak ele alırsak, etkisinin hiçbir şeyle sınırlı olmadığı görülecektir. Dolayısıyla sosyal meseleler siyasetle yakından ilişkilidir. Nijer, nüfusun çoğunluğunun genç olduğu Afrika

lkelerinden biridir. Oysaki yapılan genel tespit, gençlerin siyasi arenada yeterince temsil edilmediği ve siyaset sahnesine katılmakta tereddüt ettikleri şeklindedir.

McCullough ve diğerlerinin (2016) ve CAPEG'in (2018) alışmaları da birçok gencin siyasete şüpheci ve alaycı yaklaştığını ve siyaseti yaşlılar ve dürüst olmayanlar için kirli bir iş olarak gördüğünü ortaya koymuştur. Seçim sürecine katılan az sayıdaki gencin de aile ve etnik bağlar ile para karşılığı harekete geçirildiği göz önünde bulundurulmalıdır. Pek çok genç Nijerlinin siyasete ilişkin bu menfi algısı tesadüfi değildir. Bu durum kısmen vatansever olmayan davranışlar ve devletin yönetim merkezi ve birimlerindeki kötü yönetimden kaynaklanmaktadır. Nitekim, birkaç yıllık demokratik tecrübenin ardından ve Nijer'in sahip olduğu maden ve petrol kaynaklarına rağmen, ülke kalkınma ve aşırı yoksulluktan çıkmakta zorlanmaktadır. Geçmiş yıllarda olduğu gibi Nijer, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (PNUD) 2020 İnsani Gelişme Endeksi'nde son sırada yer almaktadır. Danda'ya (2004: 6) göre, art arda gelen hükümetler, kurumsal kırılganlık ve idari açıdan çok sayıda kayıp yaratan süreklilik arz eden siyasi istikrarsızlık nedeniyle, başta eğitim ve sağlık olmak üzere temel sosyal sektörler için gerçek bir kalkınma politikası oluşturamamışlardır. Tüm bu kaygılar ve gençlerin siyasete katılımına olan ilgi nedeniyle Nijer'deki gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler (Zinder rneği) konulu bir araştırma yapmanın gerekli olduğunu dşnld. Söz konusu konu önemli olup, Zinder şehrinin gençlerinin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin açıklanmasına katkıda bulunacaktır. Çalışma Zinder şehriyle sınırlıdır ve elbette siyasi tercih, sosyalleşme ve gençlerin katılımı konularını tüm boyutlarıyla ele alamaz. Bununla birlikte, konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Gençlerin sosyalleşmesi ve siyasi tercih olgusu yeni değildir. Senelerdir yapılan araştırmalara konu olmuştur. Dolayısıyla bilimsel incelemeyi hak etmektedir. Konunun seçiminde bize yol gösteren, tecessüs ve söz konusu bilimsel gerçeği arama arzusudur. Günümüzde siyaset sosyolojisi, eğitim sosyolojisi, aile sosyolojisi, siyaset bilimi vb. gibi çeşitli sosyal bilim dallarının ortak nesnesi olacak kadar büyük bir epistemolojik ilgiye sahiptir. Dolayısıyla, her yazar veya disiplinin kendi ilgi ve odak noktasına bağlı olarak bir boyutu diğerine tercih ettiği görülmektedir. Kimi yazarlar, gençlerin sosyalleşmesinde ve siyasi tercihlerinde ailenin ve bazı psikososyolojik faktörlerin rolünü vurgulamıştır. Diğerleri okul, akran grupları, medya, siyasi faktörler vb. konulara

odaklanmıştır. Dolayısıyla çalışma, karşılaştırmalı bir bakış açısıyla çok boyutlu bir yaklaşımı benimseyerek düşüncenin derinleşmesini hedeflemektedir.

Araştırmanın Amacı

Demokrasinin ve çok partili sistemin gelişinden bu yana Nijer'deki siyasi arenaya çok sayıda çalkantı damgasını vurmuştur. Bu demokrasi ve çok partili sistem, Nijer'in tüm “milletinin yaşayan güçlerini”¹³ bir araya getiren Egemen Milli Konferans'ın düzenlenmesiyle kutsanmıştır. Dolayısıyla Nijer'de ilk demokratik seçimler 1993 yılında düzenlenmiştir. O tarihten bugüne kadar birçok cumhurbaşkanlığı, yasama ve yerel seçimleri düzenlenmiştir. Böylelikle seçimler Nijer vatandaşlarının gözünde yeni bir olgu değildir.

Bunca yıllık demokratik uygulamalardan sonra, Nijerlilerin seçimlerle ilgili olarak neyin söz konusu olduğunu anlamalarını sağlayan belirli bir tecrübe edindiklerini söyleyebilir miyiz? Kesin olan bir şey var: Nijer'de ve birçok Batı Afrika ülkesinde, ilk demokratik seçimlerin ardından gelen hükümetler çok fazla istikrarsızlık yaşamıştır. Bu istikrarsızlıklar, demokrasilerinin genç tabiatı ve her şeyden önce dönemin siyasi liderlerini niteleyen demokratik ilkelere hakimiyet ve tecrübe eksikliği ile izah edilebilir. Sosyoekonomik ve tarihi nedenlerle daha da kötüleşen bu demokratik ilkelere hâkim olmama durumu, vatandaşlar ve siyasi liderler arasındaki ilişki türleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Genel olarak, bu çalışma Nijer vatandaşlarının siyaset ve siyasi liderlerle olan ilişkilerini anlamayı ve açıklamayı amaçlamaktadır. Daha spesifik olarak, bu çalışma Zinder şehrindeki gençlerin siyasi tercihlerini ve davranışlarını açıklayan altta yatan mantığı anlamayı amaçlamaktadır. Gençlerin siyasi tercihlerinin ve davranışlarının bir veya daha fazla faktör tarafından belirlenebileceğini göz önünde bulundurmak önemlidir. Bu faktörler arasında sosyoekonomik faktörler, etnik faktörler, ideolojik faktörler vb. yer almaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın temel amacı, Zinder şehrindeki gençlerin siyasi tercihlerinin ve davranışlarının altında yatan temel nedenleri anlamaya çalışmaktır. Bu temel amaç dışında araştırmanın dayandığı belli alt amaçlar şu şekilde ifade edebilir: Zinder'de siyaset ve siyasi katılımı ilgili

¹³Fransızca'da buna *les forces vives de la nation* olarak atıfta bulunmaktadır. Bu, Nijer milletini oluşturan önemli aktörleri kapsamaktadır. Bunlar arasında ordu, öğrenciler, işçiler, öğretmenler, geleneksel şefler, çiftçi kuruluşları vs. yer almaktadır.

gençlerin algılarını açıklamak; siyasi tercihlerini açıklayabilecek gençlerde ortak olan faktörleri belirlemek; Zinder'deki gençlerin siyasi sosyalleşmesine katılan ajanların özelliklerini ve unsurlarını belirlemek; gençlerin siyasi katılımlarında karşılaştıkları kısıtlamaları ve zorlukları belirlemek; Zinder'deki gençleri harekete geçirmek için siyasi partilerin kullandıkları stratejileri tanımlamak; Gençlerin siyaset etrafında nasıl harekete geçtiğini anlamak.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi, hedeflerinde ve çalışma sonunda elde edilecek sonuçlarda yatmaktadır. Nitekim gençlik ve siyaset, çağımızın mühim bir meselesine değindiği ölçüde güncel bir konudur. Bu tür konularla ilgilenmek, yenilikçi doğaları ve kısırttıkları tartışmalar açısından alışılmışın dışına çıkmak demektir. Bu çalışmanın merkezinde yer alan siyasi tercih meselesinin ötesinde, sosyalleşme ve siyasi katılım meseleleri de ele alınan ve tahlil edilen ana eksenleri oluşturmaktadır. Her şeyden önce, bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, Zinder şehrindeki gençlerin siyasi tercihlerini ve davranışlarını etkileyen çeşitli faktörlerin tanımlanmasını sağlamıştır. Sahada elde edilen sonuçların bu faktörlerin çok boyutlu olduğunu gösterdiğini de belirtmek önemlidir. Bunlar arasında etnik köken, aile geçmişi, para, ideoloji vb. ile ilgili faktörler yer almaktadır. Çalışma ayrıca Nijer'de siyasi tercihlerde en önemli faktörlerin birkaç yıldır etnik köken, aile, para, bölgesel aidiyet vb. faktörler olduğunu göstermiştir. Bu durum büyük ölçüde, Nijer vatandaşlarının siyasi eğitime hiçbir zaman öncelik vermeyen siyasi parti liderlerinin davranışlarıyla açıklanmaktadır. Siyasetçiler, hangi araçla olursa olsun, yalnızca iktidara nasıl ulaşacaklarıyla ilgilenmektedir. Öte yandan, halk demokrasinin ve ilkelerinin ne olduğu konusunda tamamen bilgisiz bırakılmaktadır. Dolayısıyla, genel olarak Nijer'de ve özel olarak Zinder'de en büyük zorluklardan birinin siyasi eğitim olduğu görülebilir. Bu çalışmanın ilgi çekici ve önemi, militanlık ve siyasi eğitim meselesi üzerine derinlemesine düşünmeye zemin hazırlamasıdır. Bu çalışma, Nijer üzerine böyle bir konunun Türkiye'de ilk kez çalışılmış ve savunulmuş olması açısından önem taşımaktadır. Nijer'deki bir diğer önemli zorluk da nüfusun ezici çoğunluğunun genç olmasıdır. Böyle bir bağlamda, gençlerin siyasete derin bir katılım duymaması ülkenin geleceği açısından sorun teşkil etmektedir. Bu eğilimi nasıl tersine çevirebileceğimizi, siyasete dahil olan gençlerin

bunu birileri onlara hemen bir miktar para vereceği ya da siyasi bir görev vaat edeceği için yapmamalarını, bunun yerine birileri akrabaları olduğu için değil, nesnel bir şey öneren biri olduğu için siyasete katılmalarını, siyasi katılımın toplumu ileriye taşıyabilecek ideolojik bir programla ilgili ideolojik bir bağlılık olmasını nasıl sağlayabileceğimizi düşünmemiz gerekmektedir. Bu kapsamda, bu çalışma meselenin nerede yattığının anlaşılmasına katkıda bulunabilir; çünkü temel mesele eğitim ve siyasi sosyalleşmedir. Bir sonraki aşamada, bu araştırmayı yürütmek için kullanılan yöntemin türü ele alınacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmayı yürütmek için nitel yöntem tercih edilmiştir. Bu seçimin tesadüfi olmadığı, çalışma nesnesinin özellikleri, araştırma soruları ve bu çalışmaya atanan hedefler tarafından belirlendiği unutulmamalıdır. Bu tercihin nedenlerini geliştirmeden önce, ilk olarak yöntemin kendisinin, yani nitel yöntemin sunumuna ve birkaç özelliğine bakmakta fayda var.

Aktouf (1987: 27)'a göre, “Yöntem, bir bilimin mantıksal prosedürüdür, yani kanıtlamalarının ve teorilerinin yolunun açık, belirgin ve reddedilemez olması için başvurduğu özel uygulamalar bütünüdür.” Nitel yaklaşıma gelince, bu düzeyde araştırmacının göstermeyi, kanıtlamayı veya kontrol etmeyi değil, anlamayı amaçladığı belirli bir olguyu içeren somut bir durumdan yola çıktığı söylenmelidir. Araştırmacı, olguyu gözlem, betimleme, yorumlama ve bağlamı ve olguyu olduğu gibi takdir etme yoluyla veya bunların ötesinde anlamlandırmak istemektedir. Nitel yöntem sayısal veri değil içerik verisi sağlar. Comeau (1994: 3-5) bazı metodologların nitel yaklaşımı “özelci, kapsamlı, tümevarımcı ve yapılandırmacı” olarak tanımladığını belirtmektedir. Nitel yaklaşım, sosyal aktörlerin faaliyetlerine ve eylemlerine verdikleri temsiller ve anlamlar üzerine odaklandığı için öznel olarak kabul edilmektedir. Nitelikçiler anlamları, onları anlamaya yönelik bir dizi çaba aracılığıyla incelemektedir. Aynı şekilde, Jerome Kirk ve diğerleri (1986) gibi yazarlar Comeau'da (1994: 9-10) “nitel yöntemlerin sayısal veriler üzerinde çalışmadığına” işaret etmektedir. Dolayısıyla geçerlilik farklı bir anlama sahiptir ve iki yönü vardır: güvenilirlik ve doğrulama. Güvenilirlik, nesnenin nasıl iyi tanımlandığını, iyi tarif edildiğini ve sonuçların makul olduğunu dikkate almaktadır. Güvenilirlik, araştırmacının gözlem yerinde veya çalışma

alanında uzun süre bulunması anlamına gelir; kullanılan prosedürleri ayrıntılı olarak açıklamaktan sorumludur, olumsuz vakaları, yani kısmi sonuçlarına aykırı olanları araştırdığını ve analiz ettiğini göstermelidir ve sonuçları, görüşmelerden alıntılar gibi ampirik verilerle açıklamaktan sorumludur. Doğrulama, elde edilen sonuçların toplanan verilerle tutarlı olduğu anlamına gelmektedir. Bunu göstermek için üçgenleme, yani diğer kaynaklarla doğrulama, kullanılan ana yöntemdir. Araştırmacı kendini sahada veri toplamakla sınırlamaz ve sahada bile çeşitli toplama teknikleri kullanmaktadır. Örneğin, araştırmacı sadece hedef kitleyle görüşmeler yapmakla kalmayıp onları günlük pratiklerinde de gözlemlemektedir. Üçgenleme, saha verileri, ilgili literatürün incelenmesi ve kişinin hayat tecrübelerinden elde ettiği kendi bilgilerini kullanması gibi çeşitli kaynakların bir araya getirilmesini kapsamaktadır. Dolayısıyla araştırmacıdan, Amerikalı sosyolog Wright Mills'in (1959) ünlü kitabı *Sosyolojik Düşüncede* bahsettiği gibi bir hayal gücü kapasitesi göstermesi istenmektedir. Nitel yöntemin bir başka özelliği de veri toplama ile eş zamanlı olarak yürütülen bir dizi analitik aşamadan oluşan ve yeni verilerin eklenmesinin inşa edilen ampirik teoriyi ne zaman önemli ölçüde değiştirmeyeceğini belirlemeyi mümkün kılan doygunluktur. Niteliksel araştırma nicelik veya ölçüm peşinde değildir, çoğunlukla yorumlayıcı bir yaklaşıma imkân tanıyan sözlü verilerin toplanmasından oluşmaktadır.

Genel olarak, nitel araştırma “nasıl” ve “neden” sorularını cevaplamamızı sağlamaktadır. Özellikle sosyal aktörlerin davranışlarının belirleyicileri ile ilgilenmektedir. Nitel yöntem, aktörlerin duygularının, hislerinin, davranışlarının ve kişisel tecrübelerinin keşfedilmesine imkân tanır ve bu da araştırma sorularımızın ve hedeflerimizin tabiatına uygundur.

Bu çalışma, Zinder şehrindeki gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörleri tahlil etmeyi amaçlamaktadır. Bunu yapmak için ilk yapılması gereken, bizi bu araştırma hakkında bilgilendirebilecek kilit aktörlere başvurmaktır. Nitekim insan eylemlerini anlamak için onlarla derinlemesine görüşmek gerekmektedir. Sadece nitel yöntem, yarı yapılandırılmış görüşmeler zemininde farklı araştırma teknikleri aracılığıyla bize bu imkânı vermektedir. Bu yöntem ilk olarak gençlerin ve diğer bazı aktörlerin siyaset ve siyasi liderler hakkındaki algı ve temsillerine ilişkin veri toplamamızı sağlamıştır. Daha sonra, bu farklı kişilerle siyasi sosyalleşme, gençlerin siyasi katılımı ve bu katılımın ardında yatan nedenler üzerine derin görüşmeler yapılmıştır.

Toplama Teknikleri, Veri Analiz Yöntemleri ve Karşılaşılan Zorluklar

Bu bölümde veri toplanmasında kullanılan farklı teknikler ve araçlar ele alınmaktadır. Özellikle, çalışmanın konusuyla ilgili maksimum veriyi elde etmek için araçların sahada nasıl kullanıldığı açıklanmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri

Konunun mahiyeti, çeşitli veri toplama tekniklerinin kullanılmasını gerektirmektedir. Bu, konumuz hakkında mümkün olduğunca çok bilgi toplayıp bunları karşılaştırma imkânı sağlamıştır. Bunlar arasında belgesel araştırma, gözlemler, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve vaka çalışmaları yer almaktadır.

Belgesel Araştırma

Bu, özellikle sosyal bilimlerde, saygıdeğer her türlü bilimsel araştırmanın vazgeçilmez bir unsurudur. Çalışma konusuyla ilgili literatürün veya başka herhangi bir kaynağın eleştirel ve ayrıntılı bir incelemesinden oluşmaktadır. Ampirik bir çalışmaya başlamadan önce yürütülmesi gereken bir çalışma aşamasıdır. Resmi veya akademik dokümanlar üzerinde çalışarak bilgilendirici verilerin toplanmasını sağlamaktadır. Bu yöntemin faydası, öğrenciye veya araştırmacıya araştırma konusu üzerindeki bilgisini güçlendirme imkânı vermesinde yatmaktadır. Elde edeceği bu bilgi, mülakat, odak grup çalışması yapmasını veya bir anket ya da mülakat rehberini daha etkili bir şekilde oluşturmasını sağlayacaktır.¹⁴

Bu tez kapsamında yapılan literatür taraması birkaç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk adım, siyasi sosyalleşme ve bu sosyalleşmenin ajanları üzerine literatür okumak olmuştur. Bu adım öncelikle konuya genel bir bakış sağlamak ve ardından konuyu netleştirmek için kullanılmıştır. İkinci adım, seçilen konuyla ilgili çeşitli yazıların belirlenmesi ve eleştirel bir şekilde tahlil edilmesidir. Bunlar arasında siyaset ve seçim sosyolojisi üzerine kitaplar, siyasi tercihleri ve davranışları etkileyen faktörler üzerine makaleler bulunmaktadır. Nihai olarak, genelde Afrika'da ve özellikle Nijer'de gençler ve siyaset arasındaki ilişkiye dair yazılmış tezlere ve gençlerin siyasete katılımı üzerine

¹⁴ scribbr.fr/methodologie/la-recherche-documentaire/. Erişim Tarihi: 09.11.2021.

yazılan makalelere başvurulmuştur. Bu aşama, araştırma sorularının ve hedeflerinin iyi tanımlanmasını sağlamıştır. İncelenen kaynakların çeşitliliği, sahada veri toplamak için uygun bir yöntemin seçilmesini kolaylaştırmıştır.

Gözlem

Beaud ve Weber'e (2003: 39) göre gözlem, “üçlü bir çalışmadan oluşan bir veri toplama tekniğidir: not alma, algılama ve ezberleme. Algılama, araştırmacı tarafından bir konuya gösterilen ilgidir. Tüm duyu organlarının kullanımını kapsamaktadır. Ezberleme, gözlemlenen olgu veya olayın ayrıntılarını hafızada tutma işlemidir. Notasyon, ezberlenen nesnelerin kâğıt üzerinde somutlaştırılmasıdır.” Bu tezin konusunun gençler ve siyaset arasındaki ilişki ve daha spesifik olarak gençlerin siyasi tercihlerini ve davranışlarını etkileyen faktörler olduğunu hatırlatmakta fayda görüyorum. Bu araştırma çerçevesinde yapılan gözlemler çeşitli hususlara odaklanmıştır. Bilindiği gibi gözlem, araştırmacının sahada bulunmasını gerektiren bir tekniktir. Araştırmacı olayı gerçekleştiği anda gözlemlemektedir, bu da güvenilir veri toplanmasını sağladığı için çok önemlidir. Bu bağlamda Quivy ve Campenhoudt (1995) “ağızla yalan söylemenin bedenle yalan söylemekten daha kolay olduğunu” belirtmektedir.

Bu araştırmanın özgünlüğü, gözlemlerin sahaya inmeden çok önce başlamış olmasında yatmaktadır. Nitekim medya araştırma eksenlerinden birinin parçası olduğu için, yayınladıkları siyasi tartışmaları ve gençlerin bu tartışmalar çerçevesinde nasıl davrandıkları ve hareket ettikleri gözden kaçmamıştır. Siyasi aktörlerin ve ayrıca gençlerin devlet ve özel radyo ve televizyonlar aracılığıyla yayınlanan konuşmaları gözlemlenip tahlil ederek değerlendirildi. Geleneksel medyanın yanı sıra WhatsApp ve Facebook gibi sosyal medyadaki gelişmeler de oldukça dikkat çekicidir. Şahsen genç bir fert olarak, tüm siyasi konuların ve milli meselelerin tartışıldığı çeşitli WhatsApp gruplarında bulunmaktayım. Gruplarda Nijer'i ve siyasi sahnesini etkileyen tüm konuları değerlendiriyoruz. Özellikle, son başkanlık, yasama ve yerel seçimleri sırasında Nijer'de olabilecek şansım olmadığı için, bu WhatsApp gruplarıyla Facebook'taki çeşitli paylaşımlar ve yapılan tartışmalar, sanal da olsa çok eğitici bir gözlem yapma aracı ve zeminini oluşturmuştur.

Seçim kampanyası dönemleri özellikle siyasi liderler, siyasi partiler ve seçim sürecine ilişkin tartışmalar açısından zengin ve yoğun niteliktedir. Bu nedenle birkaç ay boyunca

gençlerin siyaset ve siyasetçilerle olan ilişkileri müşahade edildi, siyasi tercihleri ve siyasete olan ilgilerini etkileyen faktörler değerlendirildi. Bu süre esnasında, gözlem yapmanın yanı sıra bir deftere sistematik bir şekilde notlar alınarak geliştirildi ve tahlil edildi. Çalışma sahasına (Zinder) Temmuz 2021'de katıldığımda, daha önce topladığım verileri tamamlayıp diğer verilerle karşılaştırabildim. Zinder şehrinde *fadalar*¹⁵ ve gençlik tartışma gruplarına katılmanın yanı sıra vaftiz törenlerine (isim verme töreni), düğünlere ve sivil toplum aktörleri tarafından, özellikle de *Alternatives espace citoyen'de* (AEC) sivil katılım ve yurttaşlık bilinci üzerine düzenlenen konferanslara iştirak edildi.

Şunu da belirtmek gerekir ki bu tür mekânlar, özellikle de *fadalar*, vaftizler ve düğünler, siyasi tartışmaların sıklıkla yaşandığı yerlerdir. Bu nedenle söz konusu tartışmalara katılarak katılımcıların davranışlarını gözlemleme fırsatı elde edildi. Bu da sahaya dalıp birçok bilgi toplanılmasına vesile olmuştur. Yapılan gözlemler gençlerin bir siyasi lidere hoş karşılandığında nasıl harekete geçtikleri, siyasi liderlerin gençleri harekete geçirmek için hangi stratejileri kullandıkları ve gençler ile siyasetçiler arasında gerçekleşen etkileşimlere de odaklanılmıştır.

Yarı-Yapılandırılmış Mülakat

Sosyal bilim araştırmalarında mülakat, çoğunlukla katılımcı ve araştırmacıyı yüz yüze gelmesini sağlayan, çerçevesi çizilmiş ve belirlenmiş bir karşılıklı konuşma olarak tanımlanabilir. Konuyla ilgisi, araştırmacıya katılımcılarla iletişime geçme imkânı vermesinde yatmaktadır. Quivy ve Campenhoudt'a (1995) göre, “insanları ne oldukları ve ne yaptıkları konusunda anlamak istiyorsak, onları konuşurken dinlemek gerekir.” Olivier de Sardan (2008: 54), *nitel araştırmanın titizliği* başlıklı ünlü metodolojik çalışmasında, 'araştırmacının başvurduğu mahalli söylemlere dayalı veri üretiminin tüm saha araştırmalarının merkezi bir unsuru olmaya devam ettiğini' belirtmektedir. İlk olarak, katılımcı gözlem, araştırma için gerekli bilgilerin çoğuna ulaşmaya müsaade etmemektedir: bunun için yerel aktörlerin bilgilerine veya hatıralarına başvurmak gerekmektedir. İkinci olarak da yerel aktörlerin temsilleri toplumsal hayatın anlaşılmasında vazgeçilmez bir unsurdur.

¹⁵ Nijer'de yerel dillerdeki *fada*, çay etrafında toplanan ve çeşitli konuları tartışan genç gruplardır.

Yarı-yapılandırılmış mülakata gelince, önemi, katılımcının bir tema ile ilgili olarak kendisini özgürce ifade etmesini sağlaması, ancak aynı zamanda araştırma konusu kapsamında kalması için onu yönlendirip şekillendirmesinde yatmaktadır. Araştırma konusunun mahiyeti, hedef kitle ve bu araştırmaya atfedilen hedefler, bu görüşme türünün tercih edilmesini gerekçelendirmektedir. Konu, geniş bir kitlenin algılarına ilişkin veri toplanmasını gerektirmektedir. Söz konusu aktörler arasında siyasetle ilgilenen ve ilgilenmeyen gençler, medya aktörleri, sivil toplum aktörleri, politika uzmanları vb. yer almaktadır. Bu nedenle, çeşitli aktörlere ve özellikle de gençlere belirli bir seviyede kendilerini özgür ifade etme imkânı tanınırken, aynı zamanda konu çerçevesinde kalmalarını sağlayacak şekilde yönlendirilmeleri gerekmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu bölümde sahada veri toplamak için kullanılan vasıtalar ele alınmaktadır. Bunlar özellikle gözlem ve mülakat kılavuzuyla ilgilidir. Bu amaçla, bu vasıtalar ve kullanıldıkları şartlar tanımlanmaya gayret gösterildi.

Gözlem Kılavuzu

Gözlem kılavuzu bir veri toplama vasıtasıdır. Araştırmanın hipotezleri, soruları ve hedefleri istikametinde geliştirilmiştir. Gözlem kılavuzumuz, gençlerin siyasi tercihlerini ve davranışlarını etkileyen faktörler, gençler ve siyasetçiler arasındaki etkileşimler ve gençler ile Zinder şehrindeki siyasi sosyalleşme ajanları arasındaki etkileşimler gibi konularla ilgilidir. Kılavuzun, gözlemlenmesi gereken hususlara ilişkin bir dizi göstergeden oluştuğu unutulmamalıdır. Bununla birlikte, Martineau'ya (2004: 11-12) göre, kılavuzun temel faydası, araştırmacının bakış açısını odaklayarak gözlemlenecek çok geniş bir olgu yelpazesi karşısında bunalımdan kaçınmasını sağlamaktır. Öte yandan, ana eksikliği tam da bakış açılarını kısıtlamasıdır. Nitekim, çok aşırı derecede kullanılması araştırmacıyı entelektüel kısırlığa sevk edebilir. Kılavuzuna bağlı kalarak, artık yeniliğe, beklenmeyene, garibe, sıradışı olana açık değildir. Bu durumda, çalışma nesnesinin ayrıntılı bir şekilde anlaşılması için önemli olan olay veya olguların gözden kaçırılması tehlikesi vardır. Bu tuzaktan kaçınmak için, kılavuzumuz gözlem alanına girmeden önce özümsevenek içselleştirilmiştir. Başka bir

deyişle, gözlem kılavuzu sahada bir anket gibi sistematik olarak kullanılmamıştır. Yalnızca ana fikirleri belirlemek için kullanılmıştır.

Mülakat Kılavuzu

Bir veri toplama vasıtası olup, araştırma konusuyla ilgili bir dizi tema kapsamaktadır. Dört adet görüşme kılavuzu geliştirilmiştir. Geliştirilen temalar arasında siyaset ve siyasi lider algıları, gençlerin siyasete katılımı, gençlerin siyasete katılımının önündeki kısıtlamalar ve zorluklar, gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler vb. yer almaktadır (daha fazla ayrıntı için eklere bakınız). Mülakatın başarıyla gerçekleştirilebilmesi için, mülakatı gerçekleştiren kişinin katılımcı ile arasında bir güven ortamı yaratması gerekir. Bununla ilgili olarak Olivier de Sardan (2003: 6) “ilk açıklayıcı ya da anlatıcı sorunun, özellikle de biyografik olanın önceden planlanmasını” uygun görmektedir. Aynı zamanda, mülakatı günlük, katı olmayan bir sohbet olarak düşünmek gerekir. Bu nedenle mülakat sırasında “taslağı bir soru formu olarak kullanılmaması tavsiye edilir: taslak sadece belirli noktaları unutmadan sağlayan bir hatırlatıcıdır; taslağın içeriğine çok fazla bağlı olan ve görüşülen kişiye uymayan sorular sormaktan kaçınılmalıdır; mutlaka aynı sıra takip edilmeyebilir, taslaktan uzaklaşılabilir ve bazen, sonradan geri dönmek anlamına gelse bile, taslağı akıldan çıkarılabilirsiniz” (Olivier de Sardan, 2003: 6).

Bu araştırma çerçevesinde, görüşmeler sırasında katılımcılara sorulan ilk soru siyaset ve siyasi liderler hakkındaki algılarıdır. Nijerlilerin çoğunluğunun gözünde siyaset ve siyasetçilerin imajı göz önünde bulundurulduğunda, görüşülen tüm katılımcıların cevaplamaya en fazla istekli oldukları soru budur. Görüşülen kişilerin kendilerini rahat hissetmeleri ve soruları cevaplamayı istemeleri, ortamı rahatlatıp görüşmelerin verimli ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamıştır. Her mülakattan sonra katılımcıya araştırma konusu ve üzerinde konuştuklarımızla ilgili ne düşündüğü soruldu. Görüşmenin sona ermesine rağmen, bu soru sayesinde çok sayıda kaliteli veri toplandı. Çünkü bu sayede görüşmeyi yeniden başlamış ve görüşme kılavuzunda öngörülmeyen diğer ilginç soruları doğaçlama yoluyla sorulması mümkün olmuştur.

Veri İşleme Yöntemleri

Bu bölümde ilk olarak sahada toplanan verilerin işlenmesi ve tahlil edilmesi için kullanılan tüm prosedürler sunulmaktadır. İkinci olarak, araştırmanın yürütülmesinde izlenen farklı aşamalar belirlenmiş, son olarak, sahada karşılaşılan metodolojik zorluklar ele alınmıştır.

Veri Analizi ve Yorumlama

Veri analizi, verilerin gözden geçirilmesini ve yorumlanmasını sağlamak amacıyla aynı eğilime ait sonuçların bir araya getirilmesinden oluşan bir işlem olarak tanımlanabilir. Elde edilen veriler nitel içerik analiziyle işlenmiştir (Leray, 2008; Sallan Gül ve Kahya Nizam, 2021). Bu nedenle, önce kaydedilmiş ve kaydedilmemiş tüm görüşmeler özetlenildi. Görüşmelerin yazıya dökülmesine başlamak için araştırmanın bitmesi beklenilmedi. Aksine, mülakatlar gerçekleştirilirken yapıldı. Daha sonra, aynı eğilime sahip bilgiler temaya göre düzenlenildi. Bunu yapmak için, her dökümün sonunda bir özet çıkarıldı ve ardından toplanan bilgilerle ilgili bir plan hazırlandı. Yapılan tüm özetlerin neticesinde farklı planlar çaprazlama yoluyla genel bir plan oluşturuldu. Son olarak, verilerin diğer kaynaklarla mukayeseli olarak incelenmesi ve yorumlanması gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Süreci

Veri toplama işlemi 12 Temmuz- 11 Eylül 2021 tarihleri arasında Zinder şehrinde iki aylık bir süre içerisinde gerçekleştirilmiştir. Ancak mülakatlar işlenip analiz edildikçe bilgileri bütünlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla, Türkiye'den bir takım katılımcılarla çevrimiçi mülakatlar yapılmıştır.

Sahaya inmeden önce bir literatür taraması yaptıktan sonra (6) temel aktör kategorisinin tespit edildiği hatırlanmalıdır:

- Siyasete katılan gençler;
- Siyasete katılmayan gençler;
- Medya aktörleri;
- Sivil toplum aktörleri;
- Siyasi uzmanlar veya analistler.
- Geleneksel ve dini liderler

Toplamda 41 mülakat gerçekleştirilmiş olup, mülakatlar aşağıdaki gibidir. Otuz altı (36) ferdi mülakat ve beş (5) grup tartışması. Aktör başına mülakat sayısı aşağıdaki gibidir:

- Siyasetle ilgilenen gençlerle 12 mülakat;
- Siyasetle ilgisi olmayan gençlerle 11 mülakat;
- Medya aktörlerle 6 mülakat;
- Sivil toplum aktörleriyle 4 mülakat;
- Siyaset uzmanlarıyla 6 mülakat;
- Dini ve geleneksel liderlerle 2 mülakat.

Genel olarak, bazı küçük zorluklara rağmen mülakatlar mümkün olan en iyi şartlarda gerçekleştirilmiştir.

Karşılaşılan Zorluklar

Bu araştırma kapsamında karşılaşılan zorluklar birkaç türdür. Öncelikle ilk zorluk, çalışmanın başında araştırmayı Nijer'in Niamey ve Zinder olmak üzere iki şehirde yürütmek istemiş olmamızla ilgilidir. Bu nedenle Zinder şehrine varmadan önce Niamey ile başlamaya karar verildi. Ancak ulaşım vasıtası ve araştırma asistanı bulmak konusunda yaşanan zorluklar bizi Niamey'i terk etmeye ve araştırma sahasını Zinder'e taşımaya mecbur bıraktı. Bu tercih, çeşitli nedenlerle Zinder Üniversitesi'nde ders veren bir tanıdığın önerisi neticesinde yapılmıştır.

Birincisi, her iki şehri de almak için yeterli zamanım olmadığı gibi, Niamey'de katılımcıların ulaşılabilirliği de kesin değildir. Ayrıca, siyasi açıdan bakıldığında, Zinder tarihi olarak çok iyi bilinen bir şehir olduğundan incelenmesi gereken ilginç bir şehirdir. Bununla birlikte, veri toplama sırasında Zinder'de bazı zorluklarla da karşılaşmıştır. Nitekim, bazı genç seçilmiş yetkililer, muhtemelen tecrübesizlik ve sorulacak sorulara cevap vermekten çekindikleri için, başlangıçta bizimle mülakat konusunda isteksiz davranmışlardır. Günümüzde, özellikle de siyasetin devlet görevine entegrasyon için kilit bir faktör, hatta bir iş bulmanın yolu olduğu şartlarda, bazı insanların siyasi konularda çok fazla görüş paylaşmak konusunda çekingen davrandıkları da bir gerçektir. Dolayısıyla, hükümeti ya da belirli bir lideri eleştirmek için hassas konuların gündeme getirileceği endişesi taşıdıkları müşahade edilmiştir.

Ancak mülakatın amacını açıkça belirttikten ve sorulacak soruları açıkladıktan sonra gençlerin, herhangi bir siyasi lideri eleştirmek için değil, tamamen akademik nedenlerle bu araştırmanın yapıldığını anlamaları mümkün olmuştur. Karşılaştığımız bir diğer zorluk da bazı gençlerin, özellikle de *fadaların* müdavimi olanların, mülakatları kaydetmeyi reddetmeleri idi. Mülakatların kaydedilmesinin reddedilmesi, mülakatlar kaydedilmiş olsa bile, sistematik olarak mülakatların başından sonuna kadar bir deftere not almamızı gerektirmiştir.

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümün amacı, konunun seçilme nedenlerini, literatür incelemesini ve araştırma problemlerini teferruatlı olarak sunmaktır. Söz konusu sunumun asıl önemi, ilgili literatürün eleştirel bir şekilde incelenmesinin araştırma sorularının etkin ve net bir şekilde ortaya konmasını sağlamasında yatmaktadır. Ayrıca yapılan incelemeler, araştırmanın belirli bir kuramsal çerçeveye oturtulmasını gerekli kılmıştır. Zira daha önce hiç çalışılmamış bir konuya ele almak belli güçlükleri ihtiva eder. Araştırmacının dikkate alması gereken şey konunun özgünlüğü ve bilimsel ve sosyal açıdan yapabileceği katkıları olmalıdır.

1.1. Araştırma Alanın Seçilme Nedenleri

Nijer Cumhuriyeti, yerel yönetimlerin organizasyonu açısından sekiz büyük bölgeye ve birçok ilçeye sahiptir. Söz konusu sekiz bölge Agadez, Diffa, Dosso, Maradi, Tahoua, Tillabéry, Zinder ve başkent Niamey'dir. Gençler ve siyasi tercihler üzerine yapılan bu çalışma Zinder şehrinde gerçekleştirilmiştir. Zinder şehrinin tercih edilmesinin tesadüfi olmadığı, şehrin özellikleri, özgünlükleri ve siyasi ve sosyal tarihiyle bağlantılı olduğu unutulmamalıdır. Nitekim Nijer'in ikinci büyük şehri olarak kabul edilen Zinder, aynı zamanda belirli siyasi olay ve olguların ortaya çıkmasındaki rolü nedeniyle en siyasallaşmış şehirdir.

Bir siyasi olay Nijer'de ortaya çıktığında, çoğunlukla Zinder'de başlayıp diğer şehirlere yayılmaktadır. Söz konusu durumun sebebi büyük ölçüde geçmişle izah edilmektedir. Sömürgecilerin gelmesiyle birlikte en fazla direniş ve mücadelenin yaşandığı yer Zinder olmuştur. Fransız sömürgecilerle karşı karşıya gelen geleneksel şefler ve âlimler, iktidarlarının, kültürlerinin, halklarının ve şehirlerinin savunulmasında önemli bir rol oynamışlardır.

Sahip oldukları bu tarihsel mirasın Zinder halkını ve dolayısıyla siyasi sosyalleşmelerini etkilemeye devam ettiğini söylemek mümkündür. Pek çok yerli ve yabancı gözlemcinin gözünde Zinder, devrimin merkezi, siyasi yetkililere karşı en güçlü isyan ve protestonun yaşandığı bir bölgedir. Dolayısıyla Zinder şehri, siyasi tercihler ve gençler konusunda yapılacak böyle bir araştırmanın yürütülmesi için uygun bir yerdir. Siyasetin Zinder'de 'en çok ortak mesele' haline gelecek kadar yaygın olması nedeniyle, her şeyden önce Zinder'deki gençlerin siyasetle olan ilişkisini anlamaya çalışmak yerinde olacaktır.

Sonrasında, tercihlerini, davranışlarını ve siyasi sosyalleşmelerini etkileyen faktörleri anlaşılabilir şekilde tahlil yapılması amaçlanmaktadır.

Konunun ve alanının seçilmesinde etkili olan temel nedenleri açıkladıktan sonra, çalışma nesnesini daha iyi anlayabilmek amacıyla onu niteleyen temel kavramların tanımlanması önemli görünmektedir.

1.2. Kavramların Tanımları

Bu bölümde, çalışma konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için onu nitelendiren bazı temel kavramları tanımlamaya çalışılacaktır. Herhangi bir sosyolojik araştırmada yapılması gereken bir adımdır. Durkheim'ın (2007: 34) belirttiği gibi, “sosyoloğun ilk adımı, ilgilenmekte olduğu şeyleri tanımlamak olmalıdır; böylece neden bahsettiğini hem biz bilelim hem de o iyi bilsin. Bu, tüm ispat ve doğrulamaların ilk ve en vazgeçilmez şartıdır; aslında bir teori, ancak açıkladığı varsayılan olguları nasıl tanıyacağımızı bilirsek doğrulanabilir. Dahası, bilimin konusu bu ilk tanım aracılığıyla ortaya çıktığı için, bu tanımın yapılış biçimine bağlı olarak bir şey olacak ya da olmayacaktır.” Aşağıda yer alan kavramlar bu çalışmada tanımlanacaktır: siyasi tercih, siyasi davranış, gençlik, siyasi sosyalleşme, siyasi sosyalleşme ajanları ve siyasallaşma.

1.2.1. Siyasi Tercih

Siyasi tercih, oy kullanma, bir siyasi partiye katılma ya da geniş anlamda siyasi sürece katılmaya yönelik ferdi ya da kolektif bir karar olarak tanımlanabilmektedir. Bu tercih, kişinin kendisi tarafından üçüncü bir kişi veya sosyal kurumun etkisi olmaksızın yapıldığında ferdi olabilmektedir. Bu anlamıyla fert rasyoneldir. Siyasi tercih, psikososyolojik bir takım etkenler tarafından belirlenmesi itibarıyla kolektiftir. Bu çerçevede, siyasi tercih sosyal bir eylemdir. Kişinin siyasi tercihi, siyasi yönelimi olarak görülmektedir. Tiberj (2011) tarafından aktarılan Philip Converse (1964)'e göre siyasi yönelim, ferdi bir siyasi parti veya siyasi tarafa doğru yönlendiren veya yapılandıran değerler, normlar ve tercihler (kısaca ideoloji) kümesini oluşturmaktadır. Dolayısıyla Desrumaux (2019: 1), bir partiye oy kullanma eyleminin hem ferdi hem de kolektif bir eylem olduğunu vurgulamaktadır. Ferdi oy, siyasi teklife ve seçimin önem derecesine göre tanımlanan tamamen rasyonel bir tercihtir. Kolektif oy kullanma ise sosyal çevreden ve kolektif aidiyetlerden etkilenmektedir. Anthony Downs (1957: 138), oy kullanmanın ferdi niteliğini açıklamak için, her ferdin seçimleri kendisi için en yararlı

olan hükümeti seçmek için bir araç ve bir fırsat olarak algıladığını vurgulamaktadır. Böylece, her bir partinin iktidara gelmesi halinde kendisine sağlayabileceği faydayı değerlendirmektedir. Desrumaux (2019: 5) tarafından aktarılan Lazarsfeld ve diğerleri (1944), kolektif tercihi “birlikte çalışan, yaşayan ya da oynayan fertlerin aynı şekilde oy kullanma eğiliminde olduklarına” işaret ederek açıklamaktadır.

Bu çalışmada öncelikle Zinder şehrinin gençlerinin siyasi tercihlerini belirleyen farklı etkenler ortaya konulmaya çalışılacaktır. İkinci olarak, söz konusu gençlerin siyasi tercihlerinin ne ölçüde rasyonel veya stratejik olabileceğini tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

1.2.2. Siyasi Davranış

Dostie-Goulet'e (2009) göre siyasi davranış, bir toplumun içindeki kaynakların ve gücün dağılımını etkilemeyi amaçlayan her türlü faaliyet olarak tanımlanabilir. Geleneksel ve geleneksel olmayan olmak üzere iki tür siyasi davranış vardır. Geleneksel siyasi davranış, seçimlere katılma, oy kullanma vs. gibi davranışları ihtiva eder. Geleneksel olmayan siyasi davranışlar arasında gösteriler, boykotlar, toplu eylemler, protesto eylemleri ve toplumsal hareketler yer alır. Toplu eylem, ortak menfaatlerini korumak üzere kolektif kaynaklarını kullanan bir grubun davranışı olarak tarif edilir. Genel anlamıyla, ikiden fazla kişi tarafından düzenlenen herhangi bir eylemdir. McAdam ve diğerleri (2003) “protesto siyasetini, eylemciler ve nesneleri arasındaki kolektif, geçici ve kamusal etkileşim” olarak tanımlamaktadır.¹⁶ Protesto politikalarına dair örnekler toplumsal hareketler, isyanlar, ayaklanmalar, terörizm, iç savaş veya devrimler olarak sayılabilir. Son olarak, toplumsal hareketler mağdur gruplarca gerçekleştirilir, yani kurumsal yollara ulaşma imkânı olmayan ve geleneksel olmayan eylemlerle ortak menfaatlerini savunmak için harekete geçen gruplara dayanır. Navarro'ya göre (2010: 211), siyasi davranış, siyasi hayatla irtibatlı tüm sosyal uygulamaları ifade etmektedir. Söz konusu kavram, özellikle fertlerin seçim davranışlarına, ancak daha geniş anlamda da gösterilere veya toplumsal hareketlere katılımlarına, bir siyasi partide yer almalarına vs. atıfta bulunmaktadır. Siyasal davranış, siyasal hayatla ilgili tüm sosyal uygulamalar ve eylemler olarak da tanımlanabilir. Fertlerin seçimlere katılımı ve daha genel olarak

¹⁶ <https://baripedia.org/wiki>. Erişim Tarihi: 12.03.2021.

gösterilere veya toplumsal hareketlere katılım, bir siyasi partiye katılım vb. Fertler bu davranışlarıyla iktidara sahip olanları etkilemeye çalışmaktadır.¹⁷

Bu çalışma çerçevesinde, Zinder'deki gençlerin siyasi davranışları, özellikle iki tür geleneksel ve geleneksel olmayan davranışa odaklanılarak incelenecektir. Gençlerin siyaset algılarından yola çıkarak, siyasi alandaki davranışlarını nasıl tanımladıklarını ele alınacaktır.

1.2.3. Gençlik Kavramı

Véronique Bordes (2006-2007: 2-3)'a göre gençlik döneminde bir hazırlık eğitim ve sosyalleşme süreçleri yaşanılır. Hekimler ve psikologlar gençliği fizyolojik dönüşümlerle bağlantılı olarak tanımlamaktadır. Bazı sosyologlar gençliğin kendi kültürü, mitleri ve ritüelleri olan türdeş bir yaş grubu olduğunu düşünmektedir. Bourdieu (1984: 143) gibi diğerleri ise 'gençliğin sadece bir kavram olduğunu ve sınıflandırma, sınıflandırma dışı tutma ve yeniden sınıflandırma süreçleriyle tanımlandığını' vurgulamaktadır. Başka bir deyişle, gençlik doğal bir kategori değil, sosyal süreçler tarafından yaratılan ve sürdürülen bir kategoridir. Gençler yaşı, cinsiyeti, sosyal kökeni, eğitim seviyesi ve diğer sosyal faktörlere göre sınıflandırılır. Bu sınıflandırmalar, davranışlarına, görünüşlerine veya sosyal statülerine göre gençleri sınıflandırmak, sınıflandırmaktan çıkarmak veya yeniden sınıflandırmak için kullanılabilir.

CREDOC (2012: 45) tarafından aktarılan Olivier Galland (2009) gençleri biyolojik (yaş), sosyal (finansal bağımsızlık, ilk istikrarlı iş vb.) ve kültürel (tüketim ve kimlikle ilgili seçimler) özellikleriyle nitelendirilen bir grup fert olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, dikkate alınması gereken çok sayıda değişken olduğu için gençliğin tek bir tanımı yoktur. Aynı şekilde, Ali Soffo (2013: 14) tarafından aktarılan Adam (2004), bir yaş sınırının tanımlanmasının zor olmasının, gençliğin aynı zamanda tabiat tarafından düzenlenen biyolojik bir yaş, toplum tarafından belirlenen sosyolojik bir yaş ve her ferdin kendisi için belirlediği psikolojik bir yaş anlamına gelmesi" gerçeğinden kaynaklandığını vurgulamaktadır.

¹⁷ <https://www.schoolmouv.fr>. Erişim Tarihi: 11.03.2021.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (2010: 4) tarafından 1981 yılında alınan 36/28 sayılı kararda gençlik 15-24 yaş grubu olarak tanımlanmıştır. Temmuz 2006'da Banjul'da (Gambiya) kabul edilen Afrika Gençlik Şartı, genç bir kişiyi 15 ila 35 yaş arasındaki herhangi bir kişi olarak tanımlamaktadır. Söz konusu Şart'ın onaylanmasından itibaren Nijer'deki gençler 15 ila 35 yaş arasındaki her iki cinsiyetten kişiler olarak kabul edilmiştir. Öte yandan CAPEG (2018: 8-27) tarafından yapılan bir çalışmada, Nijer'de bu resmi tanımın yanı sıra "gençlerin sorumluluk, fiziki yetenek ve üretken kaynaklara dönüştürme kapasitesinin yanında psikolojik yetenek ve evliliğin sosyal statüsü gibi diğer kriterlere göre de tanımlandıkları" ortaya konmuştur. Ayrıca çalışmada, gençlerin çoğunun herhangi bir amaca sahip olmadıkları ya da kendileri için herhangi bir hedeflerinin olmadığı belirtilmektedir. Hayal ettikleri sınırlıdır ve çoğunlukla birincil ihtiyaçlarıyla (yiyecek, giyecek) ya da ikincil ihtiyaçlarıyla (ev ve araba almak) sınırlı kalmaktadır. Gençlerin devletle olan ilişkilerine dair algıları ikirciklidir. Nitekim bazı gençler devletin kendilerine yönelik gerçek bir politikasının olmadığını düşünmektedir. Diğerleri ise, devletin bulunduğu yerlerde, yapılan müdahalelerin gençlerin arzularının gerçekleşmesini engellediğini ifade etmektedir.

Bu araştırma kapsamında, Afrika Gençlik Şartı'nın tanımı, hedeflerimize ulaşabilmek için en uygun tanım olarak seçilmiştir. Başka bir deyişle, Zinder şehrinde çok sayıda gencin katılımına imkân sağlaması nedeniyle geniş bir tanımdır.

1.2.4. Siyasal Toplumsallaşma Kavramı

1.2.4.1. Kavramın Tarihi

Mayer'e (1993: 125) göre, siyasal toplumsallaşma kavramı ilk olarak Hyman tarafından 1959 yılında Free Press tarafından yayınlanan *Siyasal Sosyalleşme* adlı kitabında kullanılmıştır. Asıl olarak sosyalleşme, Fransız sosyolog Durkheim tarafından, sosyal yapının hayatta kalması için gerekli norm ve kuralların genç nesil tarafından öğrenilmesini tanımlamak için ortaya atılmış bir kavramdır. Hyman daha sonra sosyalleşme kavramını siyasete uygulayarak siyasi sosyalleşme kavramını kullanmıştır. Yaygın işlevselci yaklaşımın aksine, Percheron, Mayer (1993: 126) tarafından okunduğu şekliyle, “sosyalleşmiş kişinin pasif bir varlık olmadığını, isteğe göre şekillendirilebileceğini ve şartlandırılabilirliğini, düşünen ve hareket eden bir özne olduğunu” vurgular. Her sosyalleşme, fert ve toplum arasındaki ikili bir uyum (ya da

öznenin çevresinin kısıtlamalarına uyum sağlama kabiliyeti) ve asimilasyon sürecine dayanan bir etkileşimin ürünü olup, bu süreçte çocuğun çevresini kendi arzularına göre değiştirmeye çalışması söz konusudur. Zira tüm sosyalleşme bir yaratım ya da seçim unsuru içermekte olup, asla basitçe özdeş yeniden üretim değildir. Bu, sosyalleşmenin fert ve toplum arasında, ferdin tamamen baskın olmadığı bir süreç olduğu anlamına gelmektedir. Diğer bir tabirle, sosyalleşmenin ferdin duygusal ve bilişsel gelişimine, çevresindeki değişikliklere ve tecrübelerinin çeşitliliğine bağlı olarak merhaleler halinde gerçekleşen bir süreç olduğu ifade edilmektedir. Yetişkinlikle birlikte devam ederek asla bir kerede ve tamamen kazanılmaz. Öte yandan, Michon (2006: 18) tarafından aktarılan Dubar (1991)'a göre sosyalleşme, yalnızca aileden ve köken sınıftan değil, ferdin varoluşu sırasında içinden geçtiği tüm eylem sistemlerinden kaynaklanan sosyal eğilimleri içeren biyografik bir süreçtir. Kuşkusuz söz konusu olan, geçmişin şimdiye, yaşanmış tarihin yaşanan uygulamalara tarihi bir nedenselliğini ima eder, ancak bu nedensellik ihtimalidir: her türlü mekanik belirlemeyi dışlamaktadır.

Bargel ve Darmon (2017: 3) siyasi sosyalleşmeyi siyasal organlarda gerçekleşen ve/veya siyasal alanda uygulamalara ve temsillere dönüşen belirli süreçler olarak tarif eder. Alkan (1979: 8) ise siyasal toplumsallaşmayı şu şekilde tanımlamaktadır: Toplumsal-siyasal çevre ile fert arasında hayat boyu süren dolaylı ve doğrudan etkileşim sonucunda, ferdin siyasal sistemle ilgili görüş, davranış, tutum ve değerlerinin gelişmesidir.

Bu farklı tanımların ortak noktası, fert ve toplum arasındaki oluşum ve etkileşim kavramıdır. Dolayısıyla, ebeveynlerden çocuklara veya bir nesilden diğerine aktarılan ve ailenin tekelinde olmayan sosyal ve siyasi normları öğrenmenin bir sürecidir. Ancak bu süreçte fert pasif değildir; aksine sosyalleşmesine aktif olarak katılır.

1.2.4.2. Siyasal Toplumsallaşma Kurumları, Organları veya Ajanları

Siyasal toplumsallaşma, ferdin toplumun norm ve değerlerini öğrenip benimsediği, sosyal kimliğini inşa ettiği ve siyasi görüş ve tutumlar geliştirdiği bir süreçtir. Söz konusu sosyalleşme, sosyalleşme kurumları veya ajanları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bunlar, siyasi kimliklerin fertlere aşılması ve aktarılmasının sağlandığı ortamlardır. Alfredo (1997) iki tür sosyalleşme olduğunu belirtmektedir: Birincil ve ikincil. Birincil veya ilk sosyalleşme çocuk ve ergenleri ilgilendirmektedir.

İkincil sosyalleşme süreklidir ve yetişkinlerle ilgilidir. Bu nedenle, aile, okul, medya, mesleki ortamlar, işyeri vb. dahil olmak üzere farklı sosyalleşme alanları vardır. Sosyalleşmeyi sağlayan aktörler de çok çeşitli ve farklıdır. Örneğin, ebeveynler, arkadaşlar, öğretmenler, gazeteciler vb. sosyalleşme sürecine katılmaktadır.

Bordes (2006-2007: 5)'a göre sosyalleşme, bir ferдин içinde yaşadığı toplumda yürürlükte olan örf ve adetleri benimseme ihtimalidir. Sosyologlar tarafından tanımlanan ilk sosyalleşme biçiminin birincil sosyalleşme olduğunu vurgulamaktadır. Kuşaktan kuşağa aktarım yoluyla aile içinde ve okulda gerçekleşmektedir. Sosyalleşmenin ikinci biçimi ikincil sosyalleşmedir. Söz konusu olan yetişkinler ve çocuklar arasında değil, akran grupları arasında gerçekleşmektedir. Gençler, birincil sosyalleşmenin belirlediği sınırları aşarak kendi aralarında sosyalleşmektedir. Gaxie (2002: 148) ise sosyal ve/veya siyasi normların öğrenilmesinin çeşitli türlerde olduğunu ve birincil sosyalleşme ve ikincil sosyalleşme kurumlarında gerçekleştiğini ilave etmektedir. İlk öğrenme aşaması çocukluk döneminde, özellikle aile, okul veya akran grubu gibi kurumlar aracılığıyla olmaktadır. Erken yaşlardan itibaren gerçekleşen bu ilk sosyalleşme, birincil sosyalleşme olarak adlandırılmaktadır. Biyografik yörüngenin, çeşitli çevrelere ait olmanın ve toplumsal alanda işgal edilen konumların sonucu olan ikincil sosyalleşmeleri oluşturan ardışık aşamalarla tamamlanır.

1.2.5. Siyasallaşma Kavramı

Gaxie (1987: 31-32) siyasallaşmayı 'siyasi alanın işleyişine gösterilen ilgi' şeklinde tanımlayarak, esasen sosyal aktörlerin kendilerini siyasi olayların ortaya çıkışında kendilerini bulmaları derecesine bağlı olduğunu ve böylece bu olaylarda bir anlam bulduklarını (siyasi yeterlilik hissi) ifade etmektedir. Siyasi yetkinliğe sosyal yetkinlik eşlik edip, sosyal aktörlerin siyasi meseleleri yorumlamaya yönelik hakimiyet ve becerileri olarak anlaşılabilir. Ayrıca, Gaxie (1987: 36), tıpkı toplumun baskın olan ile baskın olunan olarak bölünmesi gibi, söz konusu toplumsal tabakalaşmanın da siyasi alana aktarılmış olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, siyasi alanda kültürel ve sosyal açıdan avantajlı ve dezavantajlı toplumsal aktörler vardır. Dezavantajlılar kendilerini ifade edebilecek ve siyasi olarak kendilerini dayatabilecek yeterli kaynaklara sahip olmadıklarından, ancak siyasetteki uzmanların söylemlerini benimseyebilirler. Bahsi geçen aktörler kendilerini dezavantajlı sosyal aktörlerin sözcüsü olarak sunmakta, onların maddi ve simgesel menfaatlerini savunmakta ve böylece onları siyasi bakış

açılarını ifade etme imkanından mahrum bırakmaktadır. Lagier (2012: 1) tarafından aktarılan Jacques Lagroye (2003) siyasallaşmayı 'siyasi alandaki farklılıkları ve bölünmeleri algılama yeteneği ve her türlü pratiğin siyasi faaliyetlere dönüştürülmesi' olarak tarif etmektedir.

1.3. Literatürün Tartışılması

Bilimsel bir araştırmada, seçilen konuyla ilgili yayınlanmış çalışmaların daha iyi anlaşılması amacıyla literatür taraması yapılması gereklidir. Bu çalışma kapsamında literatür taraması, seçmenlerin ve özellikle de gençlerin siyasi tercihlerine odaklanmaktadır. Örneğin Paul N'DA (2015: 91-92)'a göre, literatür taraması, ilgili literatürün gözden geçirilmesinden, yani ilgili araştırma alanında üretilenlerin eleştirel bir değerlendirmesinden oluşmaktadır.¹⁸

Bu literatür taraması üç ana odak alanına hasredilmiştir. Birinci bölümde siyasi tercihleri etkileyen faktörler ele alınırken, ikinci bölümde siyasi sosyalleşme, üçüncü bölümde ise gençlerin siyasete katılımı incelenmektedir. Bu incelemenin ilk bölümü, seçmenlerin siyasi tercihlerini etkileyen çeşitli faktörleri tahlil etmekte ve ardından siyaset bilimi ve seçim sosyolojisi araştırmacılarının söz konusu tercihleri ve siyasi davranışları açıklamak için kullandıkları farklı yaklaşımları gözden geçirmektedir. İkinci bölümde, sosyalleşme ajanları ve bunların toplumdaki fertlerin siyasi görüş ve tercihlerini şekillendirmedeki rolleri üzerine yapılan çalışmaların ortaya çıkışı sunulmaktadır. Son bölümde ise, başvuru literatüre göre gençlerin siyasete angajmanı veya katılımının farklılığı ve çeşitliliği ele alınmaktadır.

1.3.1. Sosyoekonomik ve Etnik Faktörler

Dünyanın pek çok ülkesinde etnik oy kullanımının varlığı somut bir gerçekliktir. Ancak, ülkeye bağlı olarak, söz konusu oy kullanma türü farklı adlar taşımaktadır. Örneğin Faust Kakai (2011:11) Afrika'da kabileye dayalı oy kullanımından, Avrupa'da milliyet veya azınlık oy kullanımından ve Amerika Birleşik Devletleri'nde göçmen veya siyah oy kullanımından söz edildiğini belirtmiştir. Belçika'da Andrea Rea ve diğerleri (2010: 708) tarafından yapılan araştırmada, yabancı kökenli seçmenlerin çoğunluğunun kendi

¹⁸ Literatür taramasının önemi ve tanımı hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. Sharon B. Merriam, (2015) ve Stephen Cole (1999).

lkelerinden adaylara oy verdikleri ya da seçtikleri görülmüştür. Bunlar arasında Fas, Türk, Tunus ve Kongo kökenli adaylar da bulunmaktadır. Nitekim Brüksel'deki 2006 yerel seçimlerinde etnik azınlık seçmenlerinin siyasi tercihlerinde etnik faktör, eēitim durumu ve sosyoekonomik statü gibi diēer faktörlerden daha önemli bir rol oynamıştır. Benzer bir şekilde, Jacobs ve Kelbel (2014: 142-145) Brüksel'deki göçmen kökenli seçmenlerin siyasi tercihleri üzerine yaptıkları bir başka çalışmada da hemen hemen aynı sonuçlara ulamılardır. Ancak bu çalışmanın katkılarından biri, etnik azınlık seçmenlerinin oylarının her zaman sistematik olarak aynı ülkeyi paylaştıkları adaylara ynelmediēini göstermek olmuştur. Araştırmacılara göre, kabile deēikenin ötesinde, seçmenlerin siyasi tercihlerini açıklayan başka faktörler de bulunmaktadır. Bunlar arasında adaylara yakınlık, kayırmacılık, vatandaşlara verilen hizmet ve adayların belediyede yürüttükleri kamusal politikalardan memnuniyet yer almaktadır. Jacobs ve Kelbel (2014) tarafından elde edilen bulgular, göçmen seçmenlerin oylarının sadece tek bir faktör tarafından deēil, bir dizi faktör tarafından belirlendiēini göstermektedirler. Ayrıca, seçmen katılımı ve seçmenlerin siyasi tercihlerindeki baēlam etkisinin de teyit edildiēi belirtilmiştir.

Yukarıda belirtildiēi gibi, seçim sosyolojisi üzerine yapılan çalışmalar, seçim katılımının açıklanmasında birçok faktöre atıfta bulunmaktadır. Fauvelle-Aymar (2008: 852-856) yapılan çalışmalarda üç ana yaklaşımın ortaya ıktıēını vurgulamaktadır. İlk yaklaşımda seçmenlerin sosyoekonomik özellikleri merkeze alınmaktadır. İkincisinde ise daha spesifik olarak siyasi ve kurumsal faktörlere odaklanılmaktadır. nc yaklaşım ise özellikle şartlara baēlı faktörlerin etkisini incelemektedir. Ayrıca, Güney Afrika'da kabile ve ırksal kimliklerin seçmen tercihinde önemli bir rol oynadıēını, siyah nüfusun ezici oēunluēunun siyah partilere, beyazların ise beyaz partilere oy verdiēini göstermektedir.

Pek ok Afrika ülkesinde demokrasinin ve çok partili siyasetin ortaya çıkmasıyla birlikte etnik kökene dayalı oy kullanımının yaygınlatıēı bir gerçektir.¹⁹ Ancak bu olgunun tarihi epey eskiye dayanır. Kökenini anlamak için sömürge dönemine kadar geri gitmek gerekir, çünkü bu ikincisi birbiriyle yakından baēlantılıdır. Togo ve

¹⁹ çok partililik ve kimlik oylaması hakkında daha fazla bilgi için bkz (Bako Arifari, 1995: 13; Constantin Som, 2009: 38-43).

Madagaskar arasında karşılaştırmalı bir çalışma gerçekleştiren Kouloung ve Raharinaivo (2014: 48), 'Fransız sömürge yönetimi tarafından düzenlenen ve denetlenen ilk seçim istişarelerinin etnik bir rahatsızlığın varlığını ortaya koyduğunu' belirtmektedir. Grégoire (1994: 97-98) Nijer'deki bölgeselci ve kabileye dayalı düşüncelerin tek parti döneminde başladığını ve Seyni Kountché'nin²⁰ askeri rejimi altında ivme kazandığını göstermektedir. Söz konusu hükümet, ülkenin doğusunda yaşayan Hausa tüccarlarının hegemonyasını dengelemek için çeşitli devlet ihaleleri vererek ve krediler sağlayarak Niamey ve Dosso bölgelerinde bir Zarma tüccar sınıfının oluşmasını desteklemiştir. Bu etno-bölgeci yaklaşımlar 1990'larda demokratikleşmenin başlamasıyla birlikte daha da belirgin hale gelmiştir. Şubat 1993'teki ilk başkanlık ve yasama seçimlerinin incelenmesi, etnik oy kullanımının Nijerli seçmenlerin tercihlerini yönlendiren ana unsur olduğunu teyit etmiştir.

Grégoire (1994: 98), örneğin 1993 seçimlerine göre adayların her birinin kendi bölgesinde yüksek oy oranlarına ulaşabildiğini belirtmektedir. Diğer Afrika ülkelerinde olduğu gibi, seçmenlerin tüm kategorilerde yaptıkları tercihler, oy verdikleri siyasi partilerin ideolojilerinden ziyade büyük ölçüde bölgesel ve etnik mülâhazalar tarafından yönlendirilmiştir. Okuma yazma bilmeyenlerin oranının yüksek olduğu bir ülkede, seçmenlerin tercihlerinin ideolojik mülâhazalara dayalı olması zordur. Çalışmamız, 1990'lardan günümüze uzanan söz konusu gerçeklerin Nijer'de, daha doğrusu Zinder şehrinde hala geçerli olup olmadığını anlamaya çalışmaktadır. Jibrin Ibrahim (1994: 16-18) Nijer'deki kabile olgunun kökenlerinin sömürge dönemine dayandığına işaret etmektedir. Nitekim Fransız sömürgeciler, Nijer halkına daha iyi hâkim olabilmek için ülkenin iki büyük kabile grubu olan Zarma ve Hausa'yı bölmeye çalışmışlardır. Dolayısıyla eğitim altyapısı açısından bile Hausa'lar en az donanımlı topluluklar olmuştur. Sömürge yönetiminin 1927'de Nijer'in başkentini Zinder'den Niamey'e taşıma kararı, ülkenin batısında çok daha dirençli ve muhafazakâr olan Hausa'nın aksine manipüle edilmesi daha kolay bir siyasi elit inşa etme amacını taşımaktaydı.

Kouloung ve Raharinaivo (2014: 46-50)'ya göre, Afrika'da sömürgeciler tarafından kabile farklılıklarının yüceltilmesi basit bir mantık çerçevesinde gerçekleşmiştir: Afrika

²⁰ Bu, bağımsız Nijer Cumhuriyeti'nin ikinci cumhurbaşkanıdır. 15 Nisan 1974'te bir darbeye iktidara geldi.

halklarına daha iyi hükmetmek için onları bölüp parçalamanın arzulanması. Böylece sömürgeci güçler, yukarıda bahsedilen sosyokültürel belirleyicilere oynayarak Afrika halklarının Doğu/Batı ve Kuzey/Güney olarak kutuplaşmasını ve bölünmesini başlatıp desteklemiştir. Her seçim yarışında kimlik girişimcileri seçmenlerini harekete geçirmek üzere söz konusu etnik ve sosyal bölünmelerden istifade etmektedir. Siyasi partiler etnik oy oranını artırmak için halkı kendi partilerine oy vermeye ikna etmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla bazı yazarların, halkların tüm desteklerini borçlu oldukları “toprağın evladı mantığını” dile getirmelerinin sebebi budur.²¹ Böyle bir şartta, seçmenlerin tercihlerini dayandığı temel kriterin aynı yöreye veya kabile kökene aidiyet olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, Bako-Arifari (1995: 18) 'toprağın evladının ideolojilerin üstünde olduğuna' işaret etmektedir. Gerek ittifakların seçiminde gerekse de seçimle gelen görevler için adayların seçiminde bölgeyi destekleyen siyasi davranışlar, seçim rekabetinde oyların ifade edilme biçimlerini de şekillendirmektedir. Dolayısıyla, oy kullanmanın vatandaşın görüşlerini ifade ettiği bir yurttaşlık eylemi olmasının yanı sıra, yerel adayları destekleyen ve onlarla dayanışma içinde olan bir eylem olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Bu durumda, oy kullanma Faust Kakai'nin (2011) tanımladığı gibi özgür ve tarafsız değildir. Sözgelimi Faust Kakai (2011: 19)'ye göre, oy kullanımı bir yandan egemenliğin yapılandırılması, diğer yandan da ferdin tercihlerini özgürce ifade etmesi anlamına gelmektedir. Nitekim Afrikalı seçmenlerin çoğunluğunun bir adaya siyasi programı ya da sosyal projesi sebebiyle özgürce oy kullanmadığı, önemli olanın aynı yöreye ya da kabile grubuna aidiyet olduğu görülmektedir. Söz konusu seçmenlerin seferber edilmesi stratejisinin, vatandaşlara kendi siyasi partilerini kurma imkânı veren çok partili siyasetin ortaya çıkışıyla birlikte daha da güçlendiği gözlemlenmektedir.

Kouloung ve Raharinaivo (2014: 47)'ya göre kimlik²² ya da etnik kökene dayalı oy kullanma, seçim şiddeti, siyasi krizlerin art arda gelmesi ve demokratik geçiş dinamikleri üzerinde potansiyel bir tehlike yaratmaktadır. Söz konusu bunalımlar ve şiddetin siyasi ve kurumsal istikrarsızlık kaynağı olması, insan hayatı ve mülkiyet

²¹" Toprak mantığı, ulusal düzeyde iktidar konumlarını ele geçirip sürdürmeye yönelik bir dizi stratejiden oluşmaktadır, bununla birlikte köken toprağını bir avantaj, ulusal düzeyde oyun tahtasında bir başlangıç noktası haline getirmektedir" (Bako Arifari, 1995: 8).

²² Kimlik dayalı oy kullanmasına ilişkin daha fazla ayrıntı için bkz. (Faust Kakai, 2011).

açısından önemli zararların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Afrika toplumlarının örgütlenmesinde ve yapısında etniklik olgusunun önemli bir boyutu vardır. Bunun yanı sıra, Afrika devletlerini dünyanın diğer birçok devletinden ayıran kültürel, dilsel ve kabilevi çeşitlilik de söz konusudur. Bu çeşitlilik sistematik olarak bir çatışma ve anlaşmazlık kaynağı değil, aksine kıtanın zenginliğinin bir kaynağı olabilmektedir. Nitekim Mouiche (2000: 50-64)'e göre, Botsvana ve Mauritius gibi ülkelerde, Nijerya ve Kamerun gibi diğer ülkelerin aksine, demokrasinin ve çok partili siyasetin ortaya çıkmasının bir istikrarsızlığa yol açtığı tespit edilmemiştir. Çatışmanın tetikleyicileri genellikle adaletsizlik, keyfilik ve etnik azınlık gruplarının tahakkümü, baskısı ve dışlanmasıdır. Benzer şekilde, seçim yarışmalarında da 'etnik bölünmeler kendileri var olmayıp, büyük ölçüde siyasi partiler ve siyasetçiler tarafından kurgulanmaktadır.

Kouloung ve Raharinaivo (2014: 52) kabile kökenli oyları sağlamlaştırmak amacıyla siyasi seçkinlerin kendi seçim bölgelerinde çeşitli teknikler kullandıklarını göstermektedirler. En iyi bilinen teknik, seçim hediyesidir. Geleneksel Afrika toplumlarında hediye vermek, sosyal çatışmaları düzenleyen ve dostlar ya da düşmanlar arasındaki sosyal ilişkileri güçlendiren bir mekanizmadır. Hediye vermek aynı zamanda bir karşı-hediye anlamına da gelir, zira kendisine hediye verilen kişi şerefini korumak için aynı şekilde hareket etmekle mükelleftir. Partizan çoğulculuğu çerçevesinde seçim bağıışı, oyların çeşitli hediyeler karşılığında karşılıklı olarak el değiştirmesi anlamına gelmektedir. Söz konusu seçim bağıışı stratejisi, okuma yazma bilmeyenlerin oranının yüksek olması, yurttaşlık eğitiminin yokluğu ve yoksulluğun hızla artmasının seçmenlerin iştahını açmasıyla anlam kazanmaktadır. Kolay yoldan gelir arayışı, bir kabile grubundan, bir bölgeden, bir topluluktan oy alışverişine müsaade etmektedir. Burada, Marcel Mauss'un (1923-1924) eski toplumlar da hediye ve karşılık hediye üzerine geliştirdiği aynı fikir bulunmaktadır.

Benzer şekilde, Tsana Nguengang'ın (2005: 811-831) müteşebbis-siyasetçiler üzerine yaptığı çalışmada, servetlerini iktidarı elde etmek için nasıl kullandıkları gösterilmektedir. Özellikle de seçmenlerin harekete geçirilmesinde ve katılımında maddi unsurların rolünü vurgulamaktadır. Nitekim siyasetçiler ve seçmenler karşılıklı bir etkileşim ve alışveriş halinde görülmektedir. Ayrıca yazara göre siyasetçi-müteşebbis ve müteşebbis-siyasetçi arasındaki farklılıkları da ortaya koymaktadır. Birincisi 'devletteki siyasi konumlarından yararlanarak kendilerini zenginleştiren ve

arasında, broşürler, basın, liderlerin konuşmaları ve açıklamalarıyla desteklenen programlar, partinin kolektif olarak benimsediği siyasi konumu ifade edip somutlaştırmaktadır. Bununla birlikte, siyasi kimliklerin bir kerede ve sonsuza kadar belirgin hale gelen maddeler olmadığı unutulmamalıdır. Bunlar şekillendirilebilir ve geçirgendir; sürekli bir inşa ve yeniden birleştirme sürecinin ürünüdür. Bu çerçevede, Mayer ve Perrineau (1990: 172-176) tarafından yapılan çalışmada, bazı “*Front National*” (FN) seçmenlerinin pek çok durumda ne partiye ne de Jean-Marie Le Pen'e değil, kendisinin fikir ve önerilerine oy verdiği gösterilmiştir. Le Pen seçmenlerinin siyasi tüketiciler gibi davrandıkları, söz konusu meselelere bağlı olarak solun ya da sağın adayına oy verdikleri görülmektedir. Bu da partizan kimliklerinin zayıflığını ve seçmen hareketliliğini kanıtlamaktadır. Loewenstein (1957: 683), bir siyasi ideolojinin etkinliğinin ve gücünün, kitle desteğini üzerine çekmesine bağlı olduğunu belirtmektedir.

Kern ve diğerlerine (2019: 7-15) göre, bir partinin ideolojisine yönelik kitlesel desteğin büyük ölçüde siyasi liderlerin eylemlerine duyulan güven ve memnuniyet düzeyinin bir işlevidir. Buna ek olarak, ferdin eğitim seviyesi, bir siyasi partinin fikir ve değerlerini benimsemesinde ve o siyasi partiyi seçmesinde önemli bir faktördür. Fertlerin bir siyasi partinin ideolojisini benimsemesini etkileyen eğitim faktörünün yanı sıra başka faktörler de vardır. Söz konusu faktörler arasında liderin figürü ya da imajının etkisi bulunmaktadır. Örneğin Mokhtari (2009: 29) göstermektedir ki Fas'ta siyasi parti sistemleri sol ve sağ kutuplar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sol, proleterlere daha yakın olan ve eşitlik ve yeniden dağıtım gibi toplumsal değerleri desteklemeyi amaçlayan bir ideoloji olarak tanımlanırken, sağ burjuvaziye yakın görülmektedir. Ortaya çıkan açık kutuplaşmaya rağmen partilerin temel değeri lider olmaya devam etmektedir.

1.3.3. Bağlam Çerçevesinde Açıklayıcı Oy Kullanma Modelleri

Tiberj ve diğerlerine göre (2013: 250), 1960'lardan bu yana Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa gibi ülkelerde, oy kullanmanın açıklanmasına yönelik çalışmalar çok sayıda faktörü içermektedir. Bunlar arasında coğrafya, sosyal ve dini bölünmeler, partizan

kimlikler vb. yer almaktadır. Diğer taraftan Mouiche (2000: 59-60), genel olarak seçim davranışına ilişkin üç yaklaşım²³ olduğunu belirtmektedir: sosyolojik yaklaşım, psikososyolojik yaklaşım ve rasyonel seçim yaklaşımı. Sosyolojik yaklaşımda, seçim kararının seçmenin ait olduğu sosyal sınıf açısından incelendiği Marksist okul temsil edilmektedir. Psikososyolojik yaklaşımda siyasi davranışlar sosyalleşme süreçleriyle ilişkilendirilmektedir. Michigan paradigmasıyla temsil edilir ve aileyi siyasi tutumların aktarılmasında en önemli yer olduğunu savunmaktadır. Sosyolojik ve psikolojik yaklaşımlarda en önemli değişkenler demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, vb.), sosyoekonomik değişkenler (sosyal aidiyet, ekonomik durum, vb.) ve sosyokültürel değişkenlerdir (etnik köken, din, vb.). Son olarak, tündengelim yöntemi olarak da bilinen rasyonel seçim yaklaşımında seçmen aydınlanmış bir vatandaş, her seçimin meselelerini ve bağlamını dikkate alan rasyonel ve bilgili bir aktör olarak değerlendirilmektedir.

Mayer ve Perrineau (1990: 165) rasyonel seçim yaklaşımının tüketici modeli olarak da adlandırıldığını belirtmektedirler. Bu bağlamda seçmen fertci, faydacı, sosyal, dini ya da partizan aidiyetlerden önemli ölçüde kurtulmuş ve farklı adayların farklı meselelere ilişkin görüşlerini dikkate alarak, tıpkı bir pazarda mal satın alır gibi partileri 'satın alan' bir siyasi tüketici olarak davranmaktadır. Mayer'e göre (2007: 17-21), ilk yaklaşımı Paul Lazarsfeld ve meslektaşlarının 1954 tarihli *The People's Choice* adlı kitabında ortaya koymuşlardır. İkincisi Angus Campbell ve ekibi tarafından 1960 yılında yayınlanan *The American Voter* adlı kitapla ilişkilidir. Üçüncüsü ise 1957 yılında yayınlanan *An Economic Theory of Democracy* adlı kitabıyla Anthony Downs tarafından temsil edilmektedir. Delori ve Saurugger (2009: 5-13) rasyonel seçim teorisinin birçok yazar tarafından eleştirildiğine işaret etmektedir. Rasyonel seçimin sosyal dünyaya dar bir bakış açısıyla yaklaştığı belirtilmektedir. Bazılarının fertci ve neoliberal olarak nitelendirdiği antolojisinin ve pozitivist ya da biçimci metodolojisinin içinde sıkışıp kalmış olduğu söylenmektedir. Aynı zamanda rasyonel seçim insanların hesaplayan

²³ Oy kullanmayı açıklamaya yönelik baskın modeller hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Jessica Sainty, 2012: 20).

varlıklar olduklarını, hedeflerini tanımlayıp bunlara ulaşmanın en iyi yolunu sorgulayabildiklerini varsaymaktadır.²⁴

Tiberj ve diğerlerine (2013: 250) göre, dünya genelinde son yıllarda yaşanan seçim dinamikleri, oy kullanmaya ilişkin ilk iki klasik açıklayıcı modelin sınırlılıklarının altını çizmiştir.²⁵ Seçmenler gitgide artan bir şekilde iyi yapılandırılmış, kalıcı siyasi tercihlerle hareket etmemekte ve siyasi bir seçim yapmadan önce tereddüt etmektedir. Dolayısıyla, bölünmüş oylamadan meselelere dayalı oylamaya geçiş yapmaktayız, zira seçmen artık bir rasyonel aktör, yani iyi bilgilendirilmiş ve her seçimde siyasi tercihlerini güncelleyen bir aktör olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Mandembe Engouang (2015: 5), günümüzde seçmenin oyunu kullanmadan önce oyunun “yararlı” olacağından emin olmak istediğine, daha fazla tereddüt ettiğine, kararını son anda verdiği ve şüpheye düştüğünde çekimser kalmayı tercih ettiğine işaret etmektedir. Daha rasyonel ve özerk hale gelen yurttaş, sabit bir siyasi eğilime bağlı olmaktan vazgeçmiştir. Dolayısıyla, söz konusu tutum değişikliği seçmenlerin seçimlerle ilgili belirli şartlara olan duyarlılığını yansıtmaktadır.

Bununla ilgili olarak Pierre Bréchon (2003), Mandembe Engouang'dan (2015: 5) aktardığına göre oy vermenin anlamının değiştiğini ileri sürmüştür. Geçmişte bu, vatandaşın zorunlu bir ödevi olarak görülmüştür. Söz konusu duygu halen varlığını sürdürmektedir ancak erozyona uğramış olup göreceleştirilmiştir. Zorunluluğun etkisi değiştirilmiştir. Günümüzde oy kullanmanın, değerinin anlaşılması suretiyle kullanılabilir bir hak olduğu düşünülmektedir. Geçmişte seçmenler, tercihlerinin ne anlama geldiğini çok iyi bilmeseler bile, ilke olarak oy kullanmışlardır. Bu anlayış çerçevesinde, Tiberj ve diğerlerine (2013: 251-261) göre, birkaç tür siyasi tercih vardır. Bunlar arasında, oylarını çoğunlukla bir siyasi partiye gönülden bağlı olarak kullanan seçmenler arasında görülen olumlu tercihler, açık ve çekici bir siyasi alternatif olmadığında eleyerek veya varsayılan olarak oy kullanan seçmenler arasında görülen olumsuz tercihler ve son olarak da birkaç siyasi parti veya adaya yakınlık duyan seçmenler arasında görülen çoklu tercihler yer almaktadır.

²⁴ Rasyonelitenin eleştirisi hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (Alain Touraine, 1994).

²⁵ Açıklayıcı oy kullanma modellerinin eleştirisiyle ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. (Nonna Mayer, 2007).

Tiberj ve diğerlerine (2013: 251-263) göre, seçmenlerin yaşadığı çoklu tercih ve tereddütler beceriksizlik, ilgisizlik ya da siyasi bilgi eksikliğinden ziyade, özellikle eğitim seviyesindeki artış ve medyanın gelişimi ve etkisi nedeniyle seçmenlerin siyasi tercihlerinde aşağı yukarı özerk olmalarını sağlayan siyasi teklifle olan ilişkilerindeki dönüşümle bağlantılıdır. Belirtmek gerekir ki, bu çoklu tercih olgusu sadece genç seçmenler arasında değil, yaşlılar arasında da görülmektedir. Gençlik, seçmenlerin tercihlerini netleştirmeden önce siyasette tereddüt ettikleri bir yaşam aşamasıdır. Dolayısıyla gençler, seçmenler arasında en olumsuz kategoride yer almaktadır. Gençlerin siyasi tercihlerindeki istikrarsızlığa ilişkin bu bulgu, sosyal ve siyasi değişkenlerin yanı sıra gençlerin siyasi becerilerindeki eksiklik tarafından belirlenmektedir. Bununla birlikte, çoklu tercih gençlerin yüksek düzeyde siyasallaşması ile açıklanabilmekte ve ille de siyasi yeterlilik eksikliğinin bir işareti olarak görülmemektedir.

Tiberj ve diğerler (2003) tarafından yapılan bu incelemede, günümüzde yukarıda bahsedilen çoklu faktörlerin bir araya gelmesinin, seçmen katılımının büyük ölçüde sadece içinde bulunulan bağlama değil, aynı zamanda seçim türüne de bağlı olduğu anlamına geldiği belirtilmektedir. Benzer şekilde hem sol ile merkez hem de sağ ile aşırı sağ arasındaki siyasi sınırlar değişirken, siyasi partiler arasındaki sınırlar da giderek daha gözenekli hale gelmektedir. Söz konusu gelişmeler, siyasi partilerinin ideolojisine bağlı olan geleneksel seçmenlerin azaldığını ve ortadan kalktığını ve gündemdeki meselelere ve genellikle de kendi kişisel çıkarlarına göre oy kullanan yeni bir seçmen kategorisinin ortaya çıktığını göstermektedir.

1.3.4. Toplumsallaşma Çalışmalarının Doğuşu

Gaxie (2002: 145-146)'ye göre, tıpkı sosyal bilimlerin tarihindeki zıt pozisyonlarla (açıklama ve anlama, nesnelcilik ve öznelcilik, determinizm ve özgürlük, bütüncülük ve fertcilik, niceliksel ve niteliksel) işaretlenmesi gibi, sosyalleşme üzerine yapılan çalışmaların ve bu alandaki araştırma tarihinin ötesinde, büyük ölçüde bu tür ikicilik tarafından yapılandırılmıştır. Dolayısıyla, seçim davranışları konusunda yapılan çalışmalara iki ana modelin çatışması damgasını vurmaktadır. Bir yanda sosyolojik değişkenlerin etkisini vurgulayan ve nicel yöntemleri tercih eden açıklayıcı ve determinist bir model, diğer yanda ise özneyi veya aktörü merkeze alan ve nitel yöntemleri tercih eden kapsamlı bir yaklaşımı benimsemektedir.

1.3.4.1. Aile Toplumsallaşması

Gaxie (2002: 148), birkaç yıldır toplumsallaşma üzerine yapılan araştırmaların, ailenin etkileri yaşam boyu süren bir sosyalleşme ajanı olarak belirleyici bir rol oynadığı hipotezine dayanarak çocuklar ve ergenler üzerine odaklandığına işaret etmektedir. Buna bağlı olarak, Pagis (2010: 3)'e göre, 1960'larda siyasi sosyalleşme üzerine geniş bir literatür ortaya çıkmıştır. Söz konusu literatür, çocukların siyasi sosyalleşmesinde aileye baskın bir rol vermiştir. Çalışmada ayrıca, ebeveynlerin siyasi tercihlerinin çocukları üzerinde çok güçlü bir şekilde yeniden üretildiği sonucuna varılmıştır.²⁶ Aynı doğrultuda Hyman (1959: 85) ferdi siyasi yönelimlerin esasen aile sosyalleşmesinin ürünü" olduğunu vurgulamaktadır. Joignant (1997: 536) ise ailenin, çocukları şekillendirme ve toplum hayatına hazırlama konusunda yetkili ve doğal bir role sahip olduğuna inanmaktadır. Bu nedenle, doğru veya yanlış bir şekilde, etkileri yaşam dönemi boyunca ortaya çıkması gereken etkili bir sosyalleşme kurumu olduğu düşünülmektedir.

Ancak Pagis (2010: 3-4), zamanla aile kurumunun çocukların siyasi sosyalleşmesi üzerindeki etkisinin azaldığını ve bunun da okul, medya, akran grupları gibi diğer siyasi sosyalleşme kurumlarının gelişmesine yol açtığını belirtmektedir. Joignant (1997: 538-542)'a göre, yetişkinlikten itibaren, ferdin ailesinden öğrendiği düşünceler artık siyasi tercihlerinde belirleyici değildir. Dolayısıyla, siyasi sosyalleşme başka yerlerde, durumlarda ve ortamlarda gerçekleştirilmektedir. Ferdin çok daha yerelleşmiş alanlarda ve siyasi tutum ve davranışlarını etkileyebilecek deneyimlerin bulunduğu yerlerde diğer fertlerle etkileşime girebilen aktif bir varlık olarak anlaşıldığı bir yaklaşıma yönelik artan bir eğilim söz konusudur.

Bu çerçevede Gaxie (2002: 150) birincil ve ikincil sosyalleşmelerin ferdin sosyal ve politik oluşumunun ayrıcalıklı ortamlarını ve anlarını teşkil ettiğini belirtmektedir. Nitekim fert, hayatı boyunca sosyalleşme ajanları tarafından şekillendirilmektedir. Bununla birlikte, ferdin sosyal dinamikleri ve farklı deneyimleri, kendisine sosyalleşmenin bu ajanları üzerinde belirli bir etki payı sağlamaktadır. Dolayısıyla, ferdin siyasetle ilişkisini daha iyi anlayabilmek için, yaşam yörüngelerini toplumsal

²⁶ Siyasi değerlerin ebeveynler ve çocuklar arasında aktarımıyla ilgili daha fazla ayrıntı için bkz. (Annick Percheron, 1985; Boris Wernli, 2010 ve Jacques Lagroye, 1994).

arka planı ışığında incelemek ve değerlendirmek gerekmektedir. Bu bakımdan, ferdin siyasete karşı ilgisizlik, şüphecilik ve yetersizlik hissi, toplumsal kökeni ve sosyomesleki statüsüyle doğrudan ilişkilidir. Diğer bir deyişle, Michon (2006: 9) tarafından alıntılanan Lazarsfeld ve diğerlerinin (1944) belirttiği gibi, bir kişi sosyal açıdan ne ise politik açıdan da o şekilde düşünmektedir. Sosyal özellikler siyasi tercihleri belirlemektedir. Ancak ferdin tutumu sabit değildir. Nitekim, ferdin siyasi yatırımı ve başlangıçtaki siyasi yönelimleri, kişisel deneyimlerine ve yörüngelerine göre farklılık gösterebilmektedir.

Yukarıda atıfta bulunulan diğer birçok yazar gibi Muxel (2018: 30) de aile kurumunun siyasi kimliklerin aktarılmasındaki birincil rolünün altını çizmektedir. Siyasetin mahrem ve özel paylaşımlardaki yeri ve özellikle de siyasetin aile yaşamının merkezinde nasıl dolaştığı üzerine yaptığı çeşitli çalışmalar, aile yaşamında devam eden siyasi aktarımda işleyen çeşitli mekanizmaları tanımlamasını sağlamıştır. İlk mekanizma, ailenin kurumsal rollerinin azalmasına rağmen, siyasi kimliklerin inşasında taşıdığı önemin altını çizmektedir. İkinci mekanizma, siyasi kimliklerin çocuklara aktarımında süreksizlik yerine belirli bir devamlılığın söz konusu olduğunu vurgulamaktadır. Diğer bir deyişle, bir nesilden diğerine, ebeveynler ve çocuklar arasında, siyasi ve ideolojik tercihler herhangi bir kesinti veya değişiklik olmaksızın aktarılmaktadır.

Tournier (2010: 64)²⁷, bu görüşün Percheron tarafından 1981 yılında Jennings ile birlikte kaleme aldığı ve Fransa'da ideolojik tercihlerin bir nesilden diğerine aktarılmasında süreklilik olduğundan bahsettiği makalesinde desteklendiğini belirtmektedir. Ancak daha sonra bu konudaki fikirlerini gözden geçirmiştir. Ona göre, ebeveynlerin ideolojik ve siyasi tercihlerini çocuklarına aktarmakta zorlandıkları sıklıkla görülen bir durumdur. Bu anlamda, Percheron (1982: 194-200) özellikle gençlerin siyasi davranışlarını etkilemede siyasi bağlamın rolüne atıfta bulunmaktadır. Ayrıca, söz konusu aktarımın ebeveynlerin sosyoprofesyonel statülerine bağlı olduğunu eklemektedir. Nitekim, toplumsal olarak en az özgür olan kategorileri oluşturan işçi ve memur ebeveynler arasında aktarım oldukça yavaş ve sapmalar nispeten güçlüdür. Öte

²⁷ Ailenin çocukların siyasi sosyalleşmesindeki rolüne ilişkin geniş ve yoğun bir eleştiri için bkz. (Tournier, 2010: 66). Diğer hususların yanı sıra, ailenin siyasi görüşlerin çocuklara aktarılmasında belirleyici bir rol oynamasına rağmen, söz konusu görüşlerin kalıcı olmadığını belirtmektedir. Üstelik yetişkinlerin tercihleri bile bir seçimden diğerine bağlama ve söz konusu meselelere göre dalgalanmaktadır.

yandan, 'orta düzey yöneticiler ve öğretmenler aktarımın en iyi ve sapmaların en düşük olduğunu gruplardır'. Son olarak, üçüncü mekanizma siyasi tercihlerin hangi şartlar altında aktarıldığını incelemektedir. Muxel (2018: 30), bu seçim aktarımının örtük bir şekilde gerçekleştiğini, yani ebeveynlerin genellikle çocuklarıyla siyaset tartışmaktan kaçındığını göstermektedir.

1.3.4.2. Okul Toplumsallaşması

Tıpkı aile gibi okul da en önemli sosyal kurumlardan biri olarak sayılmaktadır. Sosyalleşme açısından okul, bazen aileyi tamamlamada veya ona karşı çıkmada belirleyici bir rol oynayan kurumdur. Bu çerçevede Percheron (1984: 15) şunu vurgulamaktadır: Fransa'daki bazı ebeveynler, özellikle siyasi alanda, öğretmenlerin çocukların düşünce sistemleri üzerindeki aşırı etkisinden ve bağımlılığından korkmaktadır. Laik karakterine rağmen, okul tarafsız bir kurum değildir. Çocuklara sadece yurttaşlık değerlere değil, aynı zamanda siyasi değerlerin aktarılmasında da büyük rol oynamaktadır. Percheron'un (1984: 15) aktardığına göre Althusser, (1970) sosyalleşmeyi çocukları, ebeveynleri ve öğretmenleri “kandıran bir hile” (“*une ruse qui dupe*”) olarak tanımlamaktadır. Devletin, düzeninin devamlılığını sağlamak için, aileye ve çocuğa doğrudan müdahale yolları da dahil olmak üzere, pruvasına giden birçok ok vardır. Devletin bu hedefe ulaşmak için kullandığı tercih edilen araç veya temsilci okuldur. Aynı şekilde, Tournier'in (1997: 560) aktardığına göre Antoine Prost (1981), okulu bir fetih ve vicdan kontrolünün bir aracı olarak algılayıp o kadar ki okulu kim yönetiyorsa toplumu da yönetiyor anlamını gelmektedir. Bourdieu ve Passeron (1964: 11-44)'a göre okul, sosyal yapıların yeniden üretimi için bir ortam olarak analiz edilmektedirler. Bu sosyal yapılar, kapitalist sistemin ve sosyoekonomik tahakkümün hizmetindedir.

Percheron (1984: 21-26)'a göre okul, fertlerin siyasi toplumsallaşmasını sağlamak için çeşitli kaynaklar kullanmaktadır. Örnek olarak öğretimin içeriği, belirli katılım biçimlerinin öğrenilmesi ve belirli sosyal ilişki türlerinin başlatmasını yer almaktadır.²⁸ Okulun vatandaşların eğitimi için ayrıcalıklı bir yer olarak gören Durkheim gibi

²⁸ Okulun siyasi toplumsallaşmadaki rolü hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Cemal Baltacı ve Meyrem Tuna Uysal, 2012; Sükrü Türköz, 2020).

yazarların aksine, Percheron'un siyasi sosyalleşmenin çeşitli faktörlerin, etmenlerin ve şartların etkileşimlerinin sonucu olduğunu göstermektedir. Tournier (1997: 585-587), aynı anlamda, öğretmenlerin çocukların siyasi ve ideolojik tercihleri üzerindeki etkisinin, özellikle onlarla yaptıkları siyasi tartışmaların zayıflığı ve kıtlığı nedeniyle sınırlı kaldığını eklemektedir. Bununla birlikte, okuldaki siyasi sosyalleşmenin akran grubu sosyalleşmesine benzediğine vurgulamaktadır. Okul, temelde, siyasi argümanların ifade edildiği, değiş tokuş edildiği (*exchanged*) ve geliştirildiği ergenlik için ayrıcalıklı yerlerden biridir. Michon (2006: 26)'a göre, eğitim düzeyinin siyasetle ilişkide oynadığı belirleyici rol dışında, eğitimin türü ve yeri fertlerin siyasi toplumsallaşmasında önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim dalları, siyasetle ilişkinin değiştiği alanları oluşturmaktadır. Bunun için, beşerî bilimler ve sosyal bilimler dersleri, bilimsel ve teknik derslerin aksine, siyaset ve güncel olaylarla ilgili dersler vermektedir. Michon (2006: 143-147) özellikle şunu göstermektedir: sosyoloji, tarih, hukuk ve siyaset bilimi alanlarında olan öğrenciler, siyasetin önemini anlamalarına yardımcı olan konularla uğraşırken siyasi fenomenleri analiz etmek ve anlamak için önemli araçlara ve anahtarlara kazandırmaktadır.

Gourisse (2011: 39) tarafından Türkiye'de siyasallaşma ile yüksek öğretim arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırma da hemen hemen aynı sonuçlara ulaşmıştır. 1971-1980 yılları arasında üniversitelerin ve yurtların birkaç genç Türk'ün siyasal toplumsallaşmasında nasıl belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Gourisse (2011: 43-50), bazı öğrencilerin üniversite öncesi siyasi sosyalleşmelerini ve üniversite sosyalleşmelerini karşılaştırmaya çalışmıştır. Analizinden, üniversiteye girdikten sonra birçok öğrencinin siyasi ve ideolojik tercihlerini ailelerinin aleyhine olacak şekilde kökten değiştirdiğini göstermektedir. Bu tür şartlar altında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) partizanları kendilerini Milliyetçi Hareket Partisinin (MHP) siyasi pozisyonlarını savunurken bulmuştur. Diğer öğrencilerin lisedeyken siyasete hiç ilgi duymadıklarında Üniversiteye girip okumak ilk adımlarını atmalarına sebep olmuştur. Üniversite ortamlarında öğrencilerin sosyalleşmesi ve siyasallaşması çeşitli şekillerde gerçekleşmiştir. Bazen siyasi tercihleri değiştirmeye yardımcı olan, öğretmenler ve akran gruplarıyla gerçekleşen buluşmalar, toplantılar ve etkileşimlerdir. Ayrıca, öğrencinin ferdi olarak mı yoksa bir üniversite yurdunda mı yaşadığına bağlı olarak, siyasetle olan ilişkinin türü değişmektedir. Nitekim üniversite yurtları öğrencilerin

siyasi olarak sosyalleşip ideolojilerini uygulamaya koydukları yerler idi. Yukarıdaki bu farklı sonuçlar, siyasi sosyalleşmenin sadece ailenin ayrıcalığı olmadığını göstermektedir. Öğretmenler aracılığıyla okul, akran grupları ve çalışma bağlamı da bu sürece dahil edilmiştir. Bu çerçevede Taşdelen (2010: 161) şunu belirtmektedir: “okul, önemli bir sosyalleşme vasıtası olarak, çocuklara değer ve davranış biçimleri kazandırır.” Ancak, ferdin sosyalleşme sürecinde tamamen pasif olmadığı unutulmamalıdır. Bu anlamda, ferdin siyasi sosyalleşmesini incelemek, öğrenci kariyerinin ve ferdi tecrübelerinin incelenmesini gerektirmektedir.

1.3.4.3. Medya Toplumsallaşması

Siyasi görüş ve davranışların toplumdaki fertlere aktarılmasında ailenin ve okulun hâkim bir rol oynadığı doğrudur. Ancak, bu sosyal kurumların fertlerin siyasal toplumsallaşması üzerinde tek el olmadığından da bahsetmek gerekmektedir. Nitekim, diğer birçok yapı veya sosyalleşme organları bu sürece katkıda bulunmaktadır. Sosyalleşmede önemli rol oynayan organlardan biri de medyadır. Ferdin siyasi görüşünün etkilenebileceği ve şekillendirilebileceği bir medya tipolojisi vardır. Bir yandan, televizyon²⁹, radyo, yazılı basın vb. gibi geleneksel medya vardır. Öte yandan internet, çeşitli sosyal medya (WhatsApp, Facebook, Tweeter vb.) vardır.

Örneğin Fransa'da Tournier (2005: 692-720)'e göre, “*Guignols de l'info'nun*” (haber kuklalarının) gençlerin siyasi toplumsallaşması üzerindeki etkisi pek çok tartışmanın konusu olmuştur. “*Les Guignols de l'info*”³⁰, Fransız ve yabancı siyasetçilerin kötü davranışlarını eleştirmek için mizah ve alaycılığı kullanan bir hiciv programıdır. Programın mizah kullanımı özellikle gençler için çekici ve büyük ihtimalle onların siyasi temsillerini etkileyerek dolayısıyla siyasi toplumsallaşma sürecine önemli ölçüde müdahale etmektedir. “*Guignols de l'info'nun*” basit bir eğlence ortamı olmaktan ziyade, kendi verimliliği ile bir sosyalleşme ajanları olduğunu göstermektedir. Programı gençlere yorumlayıcı bir çerçeve sağlayıp güncel olaylara anlam verip siyasi temsillerinin yapılandırılmasına yardımcı olmaktadır. Bordry ve Bouverot (2014: 130)

²⁹ Televizyonun sosyal aktörler üzerindeki kullanımı ve etkisi hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (J. Nollet ve M. Schotté, 2014; O. Donnat ve G. Larnet, 2003).

³⁰ Fransa'daki gençlerin siyasi toplumsallaşmasında *Guignols de l'info'nun* rolü hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (Patrick Schmoll, 2010).

şunları belirtmektedir: geleneksel medyanın etkisinin dışında, internetin gelişimi ve sosyal medyanın kullanımı, artık fertlerin siyasi sosyalleşmesinde önemli bir rol oynayan faktörlerdir. Günümüzde ister Afrika ülkelerinde ister Amerika Birleşik Devletleri gibi en gelişmiş demokrasilerde, internet seçmenlerin siyasi toplumsallaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim, siyasetçiler seçmenleri kendilerine oy vermeleri için harekete geçiren Twitter ve Facebook gibi platformlardır.³¹ Bu çerçevede, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde, Amerikan vatandaşlarını oy kullanmaya teşvik eden çok sayıda tweet kullanımından oluşan “twitter bombaları” olgusu yaşanmıştır. Mandembe Engouang'ın (2015: 12) aktardığına göre Vedel (2007) belirtmektedir ki İnternet araçlarının kullanımı adaylara seçimlerle daha az ilgilenen gençleri harekete geçirme imkânı vermektedir. Ancak IDEA International (2018: 20-21)'a göre, gençlerin siyasi tercihlerini etkilemek için bazı büyük şirketlerin WhatsApp, Facebook, Instagram gibi araçlar aracılığıyla özel verilerin kullanılması bir siyasi yolsuzluk (*political corruption*) biçimidir. Vatandaşların protestolarının veya gösterilerini bastırmak için sosyal medyanın siyasi liderler tarafından kötüye kullanılabileceği unutulmamalıdır. Sonuç olarak, Bordy ve Bouverot (2014: 131) şunu göstermektedir: “İnternet kullanımı, tüm egemen ülkelerdeki fertleri etkileme stratejilerinin merkezinde yer almaktadır.” Konuyla ilgili olarak Savaş Çoban (2013: 132-135)'a göre, medyanın siyasi görüşleri fertlere aktarmadaki rolünün ötesinde, devletler için de tıpkı Althusser'in (1970) vurguladığı gibi gerçek ideolojik aygıtlar olduğunu göstermektedir. İnternetin ve araçlarının gelişmesine rağmen, televizyon ve radyonun kolay erişimleri nedeniyle fertlerin manipülasyonunda ve egemenliğinde önemli aktörler olduğunu eklemektedir. Bu medya, burada Lenin ve Gramsci anlamında anlaşılan, burjuvazinin alt sınıf üzerindeki hegemonyasını sağlar ve sürdürmektedir.

1.3.5. Gençlerin Siyasete Katılımına İlişkin Bazı Tartışma Konuları

Ebert Stiftung tarafından yapılan bir çalışmada (2014: 3) gençlerin siyasete katılımına duyulan ihtiyaç vurgulanmakta ve gençlerin siyasete iyi bir şekilde katılımını sağlayabilecek yaklaşımlar ve araçlar hakkında bazı temel bilgiler verilmektedir.

³¹ Fertlerin siyasal toplumsallaşmasında sosyal medyanın rolü hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (Osman Metin, 2016).

Çalışmada aynı zamanda gençlerin siyasete ilişkin algıları da ortaya konulmaktadır. Çalışmanın temelinde, siyaset ve siyasi katılımın gençler tarafından hala büyük bir şüphe ve korkuyla algılandığı tespitine yer verilmiştir. Pek çok genç, siyasetin yaşlılar, zenginler ve etik olmayanlar için ayrılmış çok kirli bir sektör olduğuna inanmaktadır. Ebert Stiftung (2014: 15) tarafından alıntılanan U. Nyobe (1952), gençlerin siyasete katılma ihtiyacını göstermek için her şeyin siyasi olduğunu ve her şeyin siyasette çerçevelendiğini belirtmektedir. Ticaret siyasi bir konudur. Spor bile siyasidir. Siyasetin her şeye, her şeyin de siyasete etkisi vardır. Kişinin siyaset yapmadığını söylemesi, yaşama arzusuna sahip olmadığını itiraf etmek anlamına gelmektedir.

1.3.5.1. Gençlerin Siyasi Tercihleri ve Katılımları Neden İncelenmeli?

Muxel (2018: 32)'e göre, günümüzde gençlerin siyasi tercihlerini ve katılımlarını³² incelenmesi, gençlik döneminin bir geçiş aşaması ve aynı zamanda siyasi kimliklerin inşasında önemli bir sürece işaret eden bir deney dönemi' olarak görülmesi nedeniyle bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu, ilk tercihlerin ve kimilerine göre ilk katılımların ifade edileceği bir zamandır. Gençlik dönemi aynı zamanda sosyal ve siyasi bütünleşmesinin kademeli ve büyük zorluklarla dolu olduğu bir dönemdir ve bu da gençlerin seçimlere katılımını hem daha düşük hem de daha az istikrarlı hale getirmektedir. Ayrıca, Iknow politics (2017: 2)'e göre, Afrika'da genellikle siyaset tecrübeli insanların³³ alanı olarak görülmekte ve bu nedenle gençler sistematik olarak dışlanmakta veya seçilen pozisyonlar için potansiyel adaylar olarak göz ardı edilmektedir.

Bu görüşün aksine, Pierre Bréchon (1995: 9) yetişkinlerin gençler hakkındaki algı ve fikirlerinin ikircikli olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, bu algılar hem olumsuz hem de bazıları olumludur. Nitekim, iyimser bir yetişkin kategorisi tarafından gençlere değer verilir, idealleştirilir, hayranlık duyulur ve toplumun geleceği olarak sunulurken, diğer bir kötümser kategori ise onları fazla fevri, asi, fertci, bencil ve sorumlu pozisyonlar üstlenecek kadar olgun olmayan kişiler olarak değerlendirmektedir. Pitti'nin

³² Gençlik kavramı, gençlerin günümüzdeki yaşam tarzı, gençlerle ilgili çeşitli algılar ve siyasetle ilişkileri hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (CREDOC, 2012).

³³ Afrika'da ve bazı Avrupa ülkelerinde gençlerin temsilleri ve yetişkinlerle ilişkileri hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Noël Kouassi, 2017; Pierre-Yves Le Meur, 2005; Ilaria Pitti, 2016). Özellikle gençler ve yetişkinler arasında var olan sosyal ve siyasi tahakküm ilişkilerini vurgulamaktadırlar. Gençler büyüklerine saygı ve itaat borçludur ve siyasi katılım konusunda deneyimsiz ve yeteneksiz olarak görülmektedir.

(2016: 24) İtalya'da sivil ve siyasi katılım üzerine yaptığı çalışmada, sadece katılım göstermeyen gençlerin çeşitlilik gösterdiği değil, aynı zamanda geleneksel siyasete katılmaya karar verenlerin de türdeş bir grup olmadığı tespit edilmiştir. İlk olarak, görüşülen gençlerde güçlü bir kötümserlik ve sorunlarını çözmede bir araç olarak partiyle kurum siyasetine karşı açık bir şüphecilik olduğunu belirtmektedir.

Bunun ardından Pitti (2006: 25) kurumsal siyasi alanda katılım gösteren gençleri üç kategoride ayırmaktadır. Özellikle, “reformcular, “direnişçiler” ve “asiler” bulunmaktadır. Reformcular ile direnişçiler grubu, resmi uygulamalar yoluyla katılmaya karar vermiş ancak davranışları ve katılım yolları farklı olan gençlerden oluşmaktadır. "Reformcular grubu, siyasi katılımın en klasik biçimlerine katılımları yoluyla bir reform hedefleyen gençlerden oluşmaktadır. Öte yandan, direnişçiler grubu geleneksel ve kurumsal siyasete katılmaktadır, ancak bu katılım kararı kurumsal siyasete duyulan güvensizlikten kaynaklanan bir zorunluluk olarak görülmektedir. Dolayısıyla sistemin reforme edilmesini değil, yol açtığı zararın azaltılmasını amaçlamaktadırlar.

Pitti (2016: 26) bu iki katılım gösteren gençlik kategorisinin, akranlarının aksine geleneksel katılım kanallarını terk etmeyi seçen üçüncü bir grup genç tarafından tamamlandığını belirtmektedir. Bunlar, kurumsal siyasetle ilgili her şeyi reddeden ve temel ifadesini seçime katılmama, sendika ve parti faaliyetlerine katılmama tercihinde bulan asi, umutsuz olarak nitelendirilen gençlerden oluşmaktadır. Bu gençlere göre, değişim yaratmanın tek yolu geleneksel olmayan yeni faaliyet biçimlerine başvurmaktan geçmektedir. Son olarak, üç genç grubu birbirinden ayıran sosyodemografik özelliklerin incelenmesiyle, yüksek eğitim görenlerin reformcular ve asiler olduğu, düşük eğitim seviyesine olanların ise direnişçiler grubunu oluşturduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, Muxel (2001: 420) gençlerin oylarının, geri kalan seçmenlere kıyasla daha fazla istikrarsızlık, kararsızlık ve belirsizlikler ile nitelendirildiğine dikkat çekmektedir. Aynı şekilde, Dostie-Goulet (2009: 18) seçimlere katılımın azalmasının yaygın olduğu ve özellikle en genç seçmenlerin çekimser kaldığı bir bağlamda, siyasete olan ilginin gelişmesinin incelenmesinin anlamlı olduğunu vurgulamaktadır.

Konuyu ortaya koyduktan sonra, aşağıda yer alan gençlerin siyasete katılımının farklı biçimlerine ve karşılaştıkları zorluklara³⁴ ayrıntılı olarak bakmaya çalışılacaktır.

1.3.5.2. Gençlerin Siyasete Katılım Biçimleri

Dostie-Goulet (2009: 4-5) tarafından aktarılan Franklin ve diğerleri (2004), siyasi katılımın uzun bir süredir ister gençler ister yaşlılar arasında olsun, oy kullanma eylemi ile ölçüldüğünü belirtmektedir. Ancak siyasi katılım sadece oy kullanmakla sınırlı değildir. Örneğin bir gösteride yer almak, bir ürünü boykot etmek veya bir dilekçeyi imzalamak gibi katılım biçimlerini de dahil ederek basit bir oy kullanma eyleminin ötesine geçmek önemlidir. Bu nedenle, vatandaşların oy kullanmaya gitmesinden oluşan geleneksel seçim katılımı ile bir gösteriye katılmak veya bir ürünü ya da seçimi boykot etmek gibi geleneksel olmayan katılımdan bahsetmek mümkündür.

Başka bir deyişle, Mandembe Engouang (2015: 3) tarafından aktarılan Philippe Braud (2008) geleneksel siyasal katılımı sistemin meşruiyetine karşı çıkmadan yasal çerçevede gerçekleşen tüm siyasal faaliyetler (oy verme, bir partiye katılma, bir seçim kampanyasına katılma) ve aynı zamanda, daha yavan bir ifadeyle, siyasal bir tartışmaya katılma veya medyadaki haberleri takip etme olarak tanımlamaktadır. Mandembe Engouang (2015: 3) geleneksel olmayan siyasi katılımı “yasallığı bozan ve sistemin meşruiyetine meydan okuyan tüm protesto katılım biçimleri (gösteri, grev, yasadışı mekân işgali, vb.)” olarak tanımlamaktadır.

Lorenzo (2006: 29-70), gençlerin siyasetle ilişkisini daha iyi anlamak için katılım konusunu geniş anlamda tanımlamak gerektiğini vurgulamaktadır. Nitekim, siyasetle çok sayıda ilişki vardır ve bunlar yalnızca fertlerin sosyal statüleri tarafından değil, aynı zamanda yörüngeleri ve genel olarak dünyayla ilişkileri tarafından da belirlenmektedir. Yabancı kökenli genç Fransızlar örneğinin çarpıcı olduğunu sözlerine eklemiştir. Gerçekten de Fransız olarak hissetmelerine ve iddia etmelerine rağmen, maruz kaldıkları damgalama ve ırkçılık nedeniyle seçimlere katılmayı reddetmektedirler. Bu

³⁴ Kanada'da gençlerle yapılan ulusal bir ankete göre, seçmen katılımının önündeki engeller iki kategoriye ayrılmaktadır. İlk olarak, oy kullanma hakkına sahip olan ancak ilgi ve siyasi bilgi eksikliği nedeniyle bunu reddeden fertlerle ilgili olan motivasyonel engeller vardır. İkinci olarak, oy kullanmak isteyen ancak zaman yetersizliği veya diğer kişisel şartlar nedeniyle bunu yapamayan fertleri ilgilendiren erişim engelleri söz konusudur (Malatest et Associates, 2011).

bağlamda Percheron (1987: 279) “sosyal dışlanmanın siyasi dışlanmaya yol açtığına” işaret etmektedir.

Özetle, yukarıdaki yazarlar gençlerin oy kullanmamalarının siyasi ilgilerinin olmamasından değil, sosyal geçmişleri ve içinde yaşadıkları çevreyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle, oy kullanma büyük ölçüde ferdin sosyal entegrasyonuna ve hayat şartlarına bağlıdır. Düşük sosyal geçmişleri nedeniyle bu gençler kendilerini yetersiz görmekte ve oy kullanma ya da diğer kurumsal siyasi faaliyetler gibi meşru kabul edilen siyasi katılımlardan kaçınmaktadırlar. Bu anlamda Pierre Bourdieu (1977: 60), “siyasi gücü” (oy kullanma, siyaset üzerine konuşma ya da siyaset yapma gücü) kullanma eğiliminin bu gücün gerçekliğiyle orantılı olduğunu ya da eğer tercih edilirse, ilgisizliğin sadece güçsüzlüğün bir tezahürü olduğunu görebilseydik, ilgi ya da siyasete ilgisizliği daha iyi anlardık diye belirtmektedir. Bu, bir kişinin oy kullanma ya da siyasete katılma hakkını kullanabilmesi için her şeyden önce sosyal olarak yetkin ve yetenekli olduğu hissine sahip olması gerektiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla Bourdieu (1977: 87) için siyasi alan, uzmanlar ve uzman olmayan sıradan siyasetçiler olarak ikiye ayrılır; bu ikincilerin uzmanlarını seçmekten başka özgürlükleri yoktur.³⁵ Bu nedenle, örneğin Bréchon ve Cautrès (1987: 505-510) Fransa’da seçmen kaydının bile sosyal ve siyasi değişkenler tarafından belirlendiğini göstermektedirler. Diğer bir deyişle, ferdin sosyal entegrasyonu ve siyasete olan ilgisi, seçmen listesine kayıt olmayı destekleyen önemli faktörlerdir.

Bunun neticesinde Gaxie (1987: 37-46), siyasallaşmadaki eşitsizlikler nedeniyle dezavantajlı toplumsal aktörlerin siyasi alanda ilgisiz ve seyirci rollerine indirgendiğini belirtmektedir. Nitekim, yalnızca avantajlı olanlar uygun siyasi yorumlama planlarına sahiptir ve bu nedenle şahit oldukları olayların siyasi anlamlarını deşifre edebilmektedirler. Dolayısıyla dezavantajlı sosyal aktörleri yönlendiren siyasi ve sosyal yetersizlik hissi, onları oy kullanmayı önemsizleştirmeye, seçmen listesine kayıt yaptırmamaya ya da daha sık olarak çekimser kalmaya yöneltmektedir. Kültürel ya da sosyal olarak baskı altında olan aktörlerin seçimlerde dışlanmasına yol açarak,

³⁵ Siyasi alan ve siyaset uzmanları ile sıradan insanlar arasındaki ilişkinin niteliği hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (Bourdieu, 1981). Bourdieu, siyaseti, özgür olmaktan uzak, katılmak, başarılı olmak ve kendini kabul ettirmek için beceri, üretim araçları ve sermaye gerektiren bir sanata ya da piyasaya benzetmiştir.

siyasallaşma eşitsizlikleri *cens caché* ('örtülü oy hakkı') gibi işlemekte ve 18. ve 19. yüzyıllarda kadınları ve belirli sosyal sınıfları dışlamak üzere uygulanan oy kullanma kısıtlamaları ve seçilme yeterlilikleri ile hemen hemen aynı sonuçlara varmaktadır.

Ancak Lorenzo (2006: 73-77) yabancı kökenli Fransız gençlerin çoğunun rap yaptığını ve bu faaliyeti militan ve eleştirel bir pratik olarak gördüklerini, bunun da onlara farklı bir şekilde siyaset yapma imkânı verdiğini belirtmektedir. Fikirlerini, taleplerini, bazen de siyasi olanlarını rap aracılığıyla kamusal alanda dile getirebilmektedirler. Dolayısıyla rap onlar için bir katılım biçimidir ve siyasete dahil olmanın yollarından biridir. Iknow politics (2017: 6)'e göre benzer bir durumda olan bazı Afrika ülkelerindeki gençler, siyasete karşı ilgisiz olmaktan ziyade “edilgen siyaset” uygulamakta, yani özellikle de başkanlık seçimleri sırasında adayları sosyal medyada takip ederek, toplantılara katılarak ve tartışmaları izleyerek siyasi olayları etkin bir şekilde takip etmektedirler. Ancak söz konusu edilgen aktivizm hiçbir zaman kurumsal bir katılıma dönüşmemektedir. Buna ek olarak Becquet ve Goyette (2014: 1-2), geleneksel katılım görüşünün aksine, gençlerin katılım biçimleri ve dinamikleri çok çeşitli ve geniş ve yalnızca siyasi ve sivil alanlarla sınırlı değildir. Ayrıca, katılım, gerçekleşmesine katkıda bulunan bir dizi faktöre bağlıdır. Bunlar arasında ferdin sosyoekonomik şartları, sosyalleşme ve siyasallaşma düzeyi yer almaktadır. Bu nedenle, katılım konusunda sosyalleşme seviyesi daha yüksek, daha eğitilmiş ya da sosyal ve ekonomik açıdan daha bütünleşmiş gençlerin politize olma ya da katılım gösterme ihtimali daha yüksektir. Bu da gençlerin ilgisizliğinin siyasi irade, motivasyon ya da ilgi eksikliği ile eş anlamlı olmayıp, daha ziyade kişisel, örgütsel ya da kültürel kaynakların eksikliği ile bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Siyasi katılım ile ilgili olarak Percheron (1987: 273-275), insanların gençlerin incivizmiyle/vatandaşlık bilincinin eksikliği ile ilgili sıkça dile getirdikleri tespitleri sorgulayarak yukarıdaki bulgulara katkıda bulunmaktadır. Ona göre, siyaset sadece seçimlere katılım ve partizan oyunlarla sınırlandırılmamalı, siyasi katılım ve mobilizasyonun diğer göstergeleri de dikkate alınmalıdır. Bunlar arasında siyasi bilgi ve haberlere ilgi ve tüketici veya çevre derneklerinde kolektif eyleme katılım yer almaktadır. Dolayısıyla, yukarıda bahsedilen sivil katılım siyasete olan ilgi ve belirli kolektif eylem türlerine katılma durumu ile ölçüldüğünde, gençler yaşlılara göre daha aktif olabilmektedir. Mazzoleni ve Masulin (2005: 56) tarafından aktarılan Gray ve Caul

(2000), birçok Batı ülkesinde gençlerin sosyal ve sivil derneklere çok sayıda katılırken, siyasi partilere üyeliklerinin ve seçimlere katılımlarının giderek azaldığına işaret etmektedir. Mazzoleni ve Masulin (2005: 61-76) gençlerin sosyal ve sivil kuruluşlara katılımının, birçok kişinin düşündüğü gibi gençlerin aktif olmadıklarını gösterdiğini, bunun bir farkındalık ve hizmet etme isteğinin kanıtı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, siyasi ve sosyal katılımın, kamusal katılıma yönelik iki tür ferdi eğilim olduğunu ilave etmektedirler. Yaptıkları incelemenin sonunda, bu iki katılım türünün birbirinden ayrı alanlar olmadığını, aksine birbiriyle bağlantılı görüldüğünü belirtmişlerdir. Bu yazarların elde ettiği sonuçların aksine, Mandembe Engouang (2015: 1) tarafından aktarılan Milner (2004) ve Putnam (2000), Fransa, Amerika Birleşik Devletleri veya Kanada gibi ülkelerde vatandaşların sadece seçimlere olan ilgisinin değil, aynı zamanda sivil katılımlarının da azalmış görüldüğünü ortaya koymaktadırlar.³⁶

1.3.5.3. Sosyolojik Bir Kategori Olarak Gençler

Yukarıdaki bulgular doğrultusunda, Anne Mahéo ve diğerler (2012: 405) tarafından aktarıldığı üzere, Ion (2005), Henn ve Coll (2007), birçok çalışmanın 'siyasi katılımın yapısal olarak azalması ve siyasi ilgisizliğin' dünyadaki birçok demokraside giderek yaygınlaştığı fikrini desteklediğini belirtmektedir. Siyasetten kopmakla ilgili olarak genellikle gençler suçlanmaktadır. Üstelik bu ilgisiz gençler genellikle türdeş ve kompakt bir kategori olarak ele alınmaktadır.

Bu bağlamda CREDOC (2012: 26), yapılan birçok incelemede gençliğin homojen bir sosyal kategori olarak ele alındığını ve çoklu boyutları dikkate alınmaksızın bu şekilde incelenmeye çalışıldığını özellikle vurgulamaktadır. Bourdieu (1978: 2), gençlerin taşıdığı bu heterojenliği ve çeşitliliği vurgulayarak, “gençlerden toplumsal bir birim, ortak menfaatleri olan bir grup olarak söz etmenin ve bu menfaatleri biyolojik olarak tanımlanmış bir yaşla ilişkilendirmenin bile açık bir manipülasyon teşkil ettiğini” belirtmektedir. Bu, sadece gençliğin çok çeşitli olduğu değil, aynı zamanda katılım göstermeyen gençlerin de aynı özelliklere sahip olmadığı anlamına gelmektedir.

³⁶ Siyasi kaçınma ve Amerikan siyasi katılımının giderek azalması hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Vivien Gain, 2018; Nina Eliasoph, 1998). Temel olarak Eliasoph, Amerikalıların gönüllü katılıma odaklanarak kendilerini siyasi tartışmalardan ve kamusal meselelerden nasıl uzaklaştırdıklarını göstermektedir. Yaptığı araştırmada üç tür vatandaş grubuna odaklanmıştır: gönüllüler, eğlence grupları ve militanlar.

Örneğin, alt sosyal sınıflardan gelen gençler, siyaset ve siyasi katılım konusunda üst sosyal sınıflardan gelenlerle aynı algılara sahip değildir. Mahéo ve diğerler (2012: 412) tarafından Kanada'da yapılan çalışmaya göre, gençlerin katılmamasının temel açıklamaları, katılım için gerekli kaynakların eksikliği (siyasi bilgi ve beceriler dahil), mobilizasyon eksikliği, zaman eksikliği ve siyasi sisteme yönelik yüksek düzeyde sinizmdir³⁷. Buna paralel olarak IDEA International (2018: 9), gençler genelindeki düşük aktif siyasi katılım düzeylerini açıklayabilecek faktörler arasında patrimonyalizm³⁸, siyasete dair sinizm³⁹, yolsuzluk ve siyasi partilere ve siyasi yönetim biçimlerine duyulan güvensizliğin yer aldığını belirtmektedir.

Muxel (2003: 62-63) ise yaygın bir düşüncenin aksine, gençlerin siyaset dışı olmadıklarını, siyasetle aile değerlerine bağlılık ve yenilenme temelinde farklı bir ilişki içinde olduklarını vurgulamaktadır. Ayrıca, gençlerin siyasetle olan ilişkilerindeki bu dönüşümün, siyasi atmosferde yaşanan gelişim ve ideolojik ayrımların bulanıklaşmasına yol açan jeopolitik dengelerdeki değişimler ile açıklanabileceğini de sözlerine ilave etmiştir. Başka bir deyişle, gençler artık kendilerini sağ ya da sol olarak tanımlamamakta, kendi inançlarına ya da şartlara göre hareket edebilmek üzere özerkliklerini ve özgür iradelerini korumayı amaçlamaktadırlar. Bugün gençlerin siyasi eylem sahnesinde ve kolektif mobilizasyonlardaki varlığının tamamen siyasetsizleşmediklerini gösterdiğini belirtmek gerekmektedir. Aksine, kolektif eyleme yönelik gerçek bir ilgiyle motive olmuşlardır, siyasi ve sosyal bağlam değiştiği için davranışları yeni meselelere ve kriterlere dayanmaktadır. Gençlerin siyasi katılımını engelleyen unsurların yanı sıra, gençlerin siyasete iyi bir şekilde katılımını sağlamak için başvurmaları gereken stratejiler de vurgulanmaktadır. Nitekim IDEA International

³⁷ Sinizm, toplumsal gelenekleri ve ahlaki standartları küçümsemekten ve ahlaka ve kamuoyuna aykırı ilkeleri açıkça ifade etmekten oluşan bir tutumdur. Kavram aynı zamanda Sinik filozofların doktrinine de atıfta bulunabilir.

³⁸ “20 yy.'da Max Weber tarafından rasyonel-hukuki otoritenin aksine geleneksel otoriteye dayanan bir ideal tip çerçevesinde tanımlanmış geniş kapsamlı bir meşru siyasi yönetim şeklidir. Weber'e göre aile içi ataerki otorite, atakerkiye dayalı patrimonyalizmin de temelini oluşturur. Ataerki (patriarki) ve hükümdarların aile içi idaresinden kaynaklanan bu yönetim şeklinde, hükümdarın otoritesini sınırlayan bir kamu-özel alan ayrımı yoktur. Devlet, hükümdarın şahsıyla özdeşleşmiştir ve onun kendi ailesini yönetim şekli aynı zamanda hiyerarşik kamu yönetiminin de temelini oluşturur”. (<https://www.haberturk.com/tubitak-ansiklopedi/patrimonyalizm-nedir>, Erişim Tarihi: 26.12.2023).

³⁹ Sinizm, toplumsal gelenekleri ve ahlaki standartları küçümsemekten ve ahlaka ve kamuoyuna aykırı ilkeleri açıkça ifade etmekten oluşan bir tutumdur. Kavram aynı zamanda Sinik filozofların doktrinine de atıfta bulunabilir.

(2018: 16-35)'a göre gençler maddi kazanç yerine net değerler, ideolojiler ve hedeflerle birlikte hareket etmelidir. Siyasette ve yönetimde değişim yaratmak için gençlerin siyasetçilere ve yöneticilere karşı şiddet kullanmasına gerek yoktur. Bunun yerine, saygı, nitelikli tartışma, dürüstlük ve kişisel gelişim eylemlerine yön vermelidir.

Yukarıda bahsedilen bu katılım göstermeme kriterleri, Mahéo ve diğerlerinin (2012: 412) dört temel katılım göstermeme türünü ayırt etmesine yol açmıştır. Bir yanda, kaynakları olmayan ve gelecekte olası katılımdan uzak olan, katılım göstermeyen insanlar kategorisini oluşturan *eleştirmenler* ve *yoksunlar* vardır. Öte yandan, *meşgul* ve *bekleyenler*, siyasete katılma potansiyeli olan ancak zamanı ve mobilizasyonu olmayan gençler kategorisini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra Mahéo ve diğerler (2012: 412-414), eleştirel katılım göstermeyenlerin önemli bir kısmının siyasetçilere güven duymadığını göstermektedir. Bazıları sinik ve siyasi sistemi tamamen reddederken temsili demokrasiyi sert bir şekilde eleştirmektedir. Bununla birlikte, söz konusu genç eleştirmenlerin siyasi süreç hakkında belli bir bilgiye sahip oldukları ancak ne oy verme ne de sosyal ya da sivil kuruluşlara katılmayı düşünmedikleri belirtilmelidir. Yoksullar ise oldukça düşük düzeyde siyasi bilgi sahibidir ve güncel olaylara ve siyasi bilgilere ilgi göstermemektedir. Ayrıca, ferdi yeteneklerine inanmamakta, kendilerini siyasete katılma konusunda yeteneksiz görmekte ve neredeyse hiç seferber olmamışlardır. İlk iki katılım göstermeme türünün aksine, meşgul ve bekleyenler, ileride katılım göstermeye istekli olduklarını göstermektedir. Gerçekten de meşguller, katılım için gereken siyasi kaynakların bir kısmına sahipler, siyasi haberleri takip ederler ve toplumsal meselelerle ilgi duyarlar. Bunların önündeki en büyük engeller ise zaman yetersizliği ve sosyal açıdan yaşanan istikrarsızlıklardır. Son olarak, katılım ile ilgili bilgiye daha fazla değer veren bekleyenler, katılım göstermeyen kişiler arasında en bilgili kategoriye oluşturmaktadır. Bazıları daha önce katılım göstermiştir ve gelecekte kendi çıkarlarına uygun seferberlik fırsatları ortaya çıktığında daha fazla katılım göstermeye hazırdır.

Sawicki (2003: 1-2) ise militan eyleme katılımı açıklamaya yönelik araştırmaların birbirini tamamlayan iki temel yaklaşım arasında yer aldığını vurgulamaktadır. Birincisi, makrolojik, sosyal yapılara ve kuruluşlara odaklanırken, ikincisi, mikrolojik, ferdi yörüngelere ve kariyerlere odaklanmaktadır. Makrolojik yaklaşım, “belirli bir toplumdaki insanları birbirine bağlayan işbirliği ve güvene dayalı ilişkilerin yoğunluk derecesi” olarak anlaşılan sosyal sermaye kavramına atıfta bulunmaktadır. Mikrolojik

yaklaşım, ferdi yörüngelerin ve kariyerlerin incelenmesine, belirli olayların veya kişisel deneyimlerin etkilerine vurgu yapmaktadır. Diğer bir deyişle, Pierre Bourdieu anlamında kültürel sermaye ve sosyal sermaye açısından sosyal kaynaklara odaklanan daha küresel çözümlemelerin aksine, fert ve onun kişisel kapasiteleri ve motivasyonları öne çıkarılmaktadır.

K. Parfait ve N. Oumar tarafından Fildişi Sahili'nde yapılan bir çalışmada (2012: 148-155) gençlerin siyasete katılım biçimlerinin çok çeşitli ve farklı olduğu yeniden ortaya konmuştur. Diğer birçok Afrika ülkesinde olduğu gibi Fildişi Sahili de 1990'lara kadar tek parti ile yönetilmiştir. Sokak Tartışmaları Alanlarının (EDR) ortaya çıkmasıyla birlikte gençlerin siyasete katılmalarına yönelik önemli katkılarda bulunulmuştur. EDR, gençlerin daha önce kendilerine sınırlı olan siyasi alana girmelerini sağlayan alternatif alanlar olarak görülmektedir. Bu nedenle yeni siyasi figürlerin üretilmesine yardımcı olan mekanlar haline gelmişlerdir.

Ayrıca EDR, yeni siyasi kimlikler ya da toplumsal pozisyonlar aramakta olan gençlerin birbirleriyle karşı karşıya geldikleri direniş mekânları olarak da karşımıza çıkmaktadır. Farklı güncel siyasi, ekonomik ve sosyal konulardaki kapsamlı tartışmalar sayesinde, ülkelerinin yönetim biçimini etkilemeyi başarmışlardır. Gençlerin kamusal meseleler hakkında fikir alışverişinde bulunduğu EDR Habermas'ın kamusal alan kavramına benzemektedir ve bu nedenle siyasi sosyalleşme ve söz hakkını ifade etmek açısından önemli ortamlardır.

Quénart ve Jacques (2008: 214-240) ise genç Kanadalılar üzerinde yaptıkları bir çalışmada neredeyse aynı sonuçlara varmışlardır. Yapılan tespitler, günümüzde gençlerin depolitize olmaktan ziyade çeşitli şekillerde katılım gösterdiklerini teyit etmektedir. Söz konusu olan yeni katılım biçimleri, daha eklektik ve bir araya getirilmiş, partilere ya da sendikalara değil, daha çok dernek hareketine ya da ferdi uygulamalara bağlı aktörlerdir. Bu yazarlarla görüşen gençlerin birçoğu için katılım göstermek, topluma katkıda bulunmak, bir duruş sergileyerek toplumsal tartışmalara katılmak, bir amacı veya değerleri, fikirleri ve inançları savunmak anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, katılım, ister ferdi olarak tüketim toplumu ve sosyal eşitsizliklerin eleştirisi yoluyla, isterse de toplu olarak kamu sahnesinde, ancak genellikle daha az resmi gruplar halinde ve çeşitli ve özel amaçlar için olsun, daha iyi bir dünyanın yaratılmasına katılma arzularını ifade etmenin bir yoludur.

1.3.5.4. Sosyalleşme, Katılım ve Siyasi Olaylar

Birçok yazar, seçmenlerin sosyalleşmesi, mobilizasyonu ve seçimlere katılımında bağlamın ve belirli siyasi olayların rolüne vurgu yapmıştır. Bu çerçevede Muxel (2002: 521-534), 2002 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turunda aşırı sağcı aday Le Pen'in gelmesini, birçok genç Fransız'ın katılımını tetikleyen bir olay olarak not etmektedir. Gençlerin seçimlere katılmadıkları ve büyük ölçüde çekimser kaldıkları bilinirken, Le Pen'in figürü, ırkçı fikirleri ve siyasi söylemi onlarda siyasi ve sivil bir katılım duygusu uyandırmıştır. Söz konusu farkındalık, seçimlere katılımın artmasına ve Mayıs 2002'de Jack Chirac'ın çok yüksek bir oy oranıyla seçilmesine yol açmıştır. Bu hareketliliğin, geleneksel ve geleneksel olmayan siyasi katılım biçimlerinin bir araya gelmesinden kaynaklanan istisnai bir siyasi olgu olduğunu da belirtmek gerekmektedir.

Aynı doğrultuda, Ihl'in (2002: 128-129) sosyalleşme ve siyasi olaylar üzerine yaptığı çalışmasında da yol gösterici bilgiler bulunmaktadır. Söz konusu yazar, seçim kampanyaları, toplumsal hareketler, askeri müdahaleler veya ünlü bir kişinin ölümü gibi belirli deneyimlerin fertlerin siyasi tercihlerini etkilemesinin mümkün olduğu şartlara odaklanmaktadır. Sosyalleşme ve siyasi olaylar arasındaki bu ilişkiyi ortaya koymak için, fertlerin siyasi davranışlarının açıklayıcı modelleri konusunda birkaç yıldır devam eden tartışmaları dile getirmektedir. Bu modellerden öne çıkanlar rasyonel seçim teorisi, psikososyolojik model ve sosyolojik model olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, Ihl (2002: 125-139) yaptığı analizde bu üç yaklaşımın kusurlu olduğunu ve fertlerin siyasi davranışlarını ve sosyalleşmelerini oluşturan unsurların tamamını dikkate almadığını belirtmektedir. Bu süreçte önemli bir rol oynayabilmesine rağmen, siyasi olayların uzun bir süre sosyalleşmenin bir unsuru olarak ihmal edildiğini veya göz ardı edildiğini de sözlerine ilave etmiştir. Bu nedenle Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa gibi ülkelerde Vietnam Savaşı, Watergate, Kennedy suikastı, Mayıs 1968 hareketleri ile ilgili olaylar seçmenlerin siyasi davranışlarını ve sosyalleşmelerini önemli ölçüde etkilemiştir. Ancak bu tür olayların önemli etkileri ancak örnek ajanlar olarak tanımlanabilecek kişiler aracılığıyla ortaya çıkabilmektedir. Gazeteciler, tarihçiler ve öğretmenler olayları ele alarak, onlarla karşılaşarak ve yorumlayarak onlara anlam vermektedirler. Yapılan incelemede, gençlerin ilgisiz ya da apolitik olmaktan ziyade, içinde bulundukları bağlamda ve meselelere göre kendilerini seferber etme kabiliyetine sahip oldukları gerçeği bir kez daha teyit edilmiştir.

1.3.5.5. Seçmenlerin Çekimserliği ile Siyasi İlgi

Bréchon (2010: 1) çekimserliği daha iyi anlamak için, siyasi sistemlere göre farklılık gösteren oy vermenin taşıdığı anlamı hatırlamak gerektiğine işaret etmektedir. Nitekim otoriter bir yönetim altında oy vermek, demokratik bir yönetim altında oy vermekle aynı anlama gelmemektedir. Birinci tür yönetimde oyun önemi daha düşükken, ikincisinde birden fazla aday arasındaki rekabet nedeniyle her bir seçmenin oyu belirleyici olmaktadır. Ayrıca, demokratik yönetimlerde dahi seçim türüne bağlı olarak oy verme davranışı değişmektedir. Örneğin Fransa'da seçmen katılımı cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimlerinde yerel ve Avrupa seçimlerine kıyasla daha yüksektir. Bu bağlamda, birinci dereceden seçimlerden ve daha az önemli olan ikinci dereceden seçimlerden bahsedilmektedir.

Bréchon'un aksine Muxel (2013: 208-209) ise sadece cumhurbaşkanlığı seçimlerine katılımın yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bunun nedeni, söz konusu seçimde farklı siyasi grupların açık ve kutuplaşmış bir şekilde karşı karşıya gelmesi ve ayrıca seçimlerin çekiciliği ve erişilebilirliğinin diğer seçimlere kıyasla daha önemli olması olarak açıklanmaktadır. Dolayısıyla cumhurbaşkanlığı seçimi en seferber edici seçim olup, bir sivil ve siyasi seferberlik anı olarak öne çıkmaktadır. Bu nedenle Cumhurbaşkanlığı seçimi Fransızların en önemli ve en çok tercih edilen, katılım oranının en yüksek olduğu seçim olarak görülmektedir. Dolayısıyla konuya ilişkin olarak Bréchon (2010: 1-2), bir seçimde çekimser kalıp kalmama konusundaki kararın illa ki siyasete olan ilgisizlikle eşanlamlı olmadığını, daha ziyade o seçimin önem düzeyiyle bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, çekimser kalmanın çeşitli nedenleri de vardır. Örneğin, sosyal nedenlerle (sosyal bütünleşme eksikliği) ve siyasi nedenlerle (hükümetin ya da tüm siyasi sınıfın reddedilmesi) yapılan açıklamaları bulunmaktadır. Ancak Bréchon ve Galland (2010), Bréchon'dan (2010: 2) aktardığına göre çekimserliğin yükselmesinin değerlerin geçirdiği değişimlerle ve özellikle de ferdileşmenin yükselmesiyle ilişkilendirilebileceğini ortaya koymaktadır. Ferdileşmeyi fertcilikten ayırmak önemlidir. Ferdileşme, her insanın kendine değil, herkesin kişisel bir değeri olması kültürüdür. Ayrıca, çeşitli adaylar arasında tercih yapmadan önce yaşanan tereddüt artışı ile de nitelendirilmektedir. Jaffré ve Chiche (1997)'ye göre, Bréchon'un (2010: 4) aktardığı üzere, yaşanan söz konusu tereddütler, genellikle kişinin son dakikaya kadar kullanacağı oyun anlamı hakkında daha önce hiç olmadığı kadar

yoğun sorgulamalar yaptığının ve oyun rasyonelleştirildiğinin bir göstergesidir. Oldukça tereddütlü olan bu seçmenler genellikle siyasete karşı ilgisiz seçmen değil, rasyonel seçmen (siyasileşmiş, eğitilmiş, bilgili, zayıf bir partizan kimliği olan, protesto eden) potansiyeline taşımaktadır.

Muxel'in (2013: 208) 2012 yılında Fransa'daki seçim seferberliği üzerine yaptığı çalışmada, seçmenin artık sistematik olmadığı ve oyunun mahiyetine ve içinde yatan meselenin algılanmasına giderek daha fazla bağlı olan katılımının kesintili hale geldiği görülmektedir. Bréchon (2010: 5)'a göre, bu nedenle geçmişe kıyasla daha az konformist ve sadece siyasetçilere değil kurumlara karşı da daha eleştirel olan yeni bir seçmen tipinin ortaya çıkışına şahit olunmaktadır. Dolayısıyla oy kullanmanın artık kişinin herhangi bir adaya ya da seçimle ilgili bir konuda inanması halinde kullandığı bir hak olarak görülmesinin altında yatan neden budur. Gaxie (2005: 1-2) ise son yıllarda hem Amerika Birleşik Devletleri'nde hem de Fransa, Macaristan, İspanya, Polonya gibi Avrupa ülkelerinde çekimser oy oranının arttığına dikkat çekmektedir. Ona göre, “bir seçime katılmama yönündeki ferdi tercih, çok sayıda faktörden etkilenen karmaşık bir davranıştır. Söz konusu faktörlerin bazıları tamamen tesadüfen ortaya çıkmıştır. Nitekim hastalık, iş seyahati veya diğer benzer engeller durumunda vatandaşlar çekimser kalmaktadır. Ancak bu tesadüfi faktörler, gençlerin siyasetçilere yönelik hayal kırıklıklarından ve siyasete yönelik güvensizliklerinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bunlar oy vermekten kaçınmak üzere öne sürülen bahanelerdir, hâlbuki gerçek nedenler başka yerlerde yatmaktadır. Bu bağlamda Muxel (2013: 208) seçimlere katılımın hem yapısal hem de durumsal birçok sosyolojik, siyasi ve kurumsal faktörün devreye girdiği karmaşık bir denklem olduğuna işaret etmektedir. Ancak bu aynı zamanda, rastgele ve tanımlanması oldukça zor olsa da aynı derecede belirleyici etkisi olan başka olgulara da bağlıdır. Adayların imajlarının ve kişiliklerinin, duygusal bağların ve kimliklerin birbirine bağlandığı ve çözüldüğü etkileri, kampanya sırasında gerçekleşen seçim seferberliği sürecinde önemli bir role sahiptir.

Yapılan bu literatür incelemesinde, seçmenlerin ve özellikle de gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin çok geniş olduğu görülmektedir. Söz konusu faktörler etnik, sosyal, ekonomik, kültürel, ideolojik, siyasi vb. boyutlar içermektedir. İster Afrika'da ister dünyanın diğer bölgelerinde olsun, seçmenin tercihi çok sayıda farklı mantık çerçevesinde şekillenmekte ya da yönlendirilmektedir. Ancak, ülkeye bağlı

olarak, gerekçeler ve faktörler farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, birçok Afrika ülkesinde etniklik, seçmenlerin tercihlerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak diğer faktörlerin de bu tercihlerde etkili olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca, kuramsal bir bakış açısıyla, çeşitli çalışmaların incelenmesiyle, seçim davranışına ilişkin üç ana açıklayıcı model ortaya çıkmıştır. Bunlar sosyolojik ve psikososyolojik model ile rasyonel seçim modelidir.

Bu bağlamda, çoğu yazarın çalışmalarında bu üç modelden birini tercih ettiği görülmektedir. Bu modellerin bir araya getirilmesinin ilgili olgunun daha iyi kavranmasını sağlayacağına inanıyoruz. Ardından, seçmenlerin siyasi kimliklerinin oluşumunda ve gelişiminde rol oynayan çeşitli sosyalleşme ajanlarının varlığına dikkat çekilmektedir. Bunlar arasında aile, okul, medya, akran grupları, mesleki çevreler vb. yer almaktadır. Ancak yapılan çalışmaların çoğu aile ve okul gibi birincil sosyalleşme kurumlarına odaklanmakta ve çocukların öğrendikleri değerlerin yetişkinliklerinde de siyasi tercihlerini etkilemeye devam ettiğini ileri sürmektedir. Dolayısıyla, siyasi sosyalleşmenin diğer kurumları ya ihmal edilmekte ya da bu süreçte oynamaları gereken rol göz ardı edilmektedir. Son olarak, gençlerin siyasi katılımı ve katkıları da pek çok çalışmada gündeme gelmiştir. Genel olarak katılım, oy verme veya seçimlere katılma gibi kurumsal siyasi faaliyetlere katılmakla eş anlamlı olarak görülmektedir. Sadece geleneksel siyasi katılımı dikkate alan bu yaklaşım oldukça kısıtlıdır.

Bununla birlikte, katılım konusunu çok yönlü olduğunu göstererek genişletmeye çalışan çalışmalara da rastlanmaktadır. Ayrıca, söz konusu oldukça dar katılım anlayışı nedeniyle, gençler siyasete karşı apolitik ve ilgisiz olmakla suçlanmaktadır. Bu nedenle gerçekleştirmeyi planlanan çalışmada bu eksikliklerin giderilmesi ya da en azından bu konunun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, çok boyutludur ve siyasi tercih ve gençlerin katılımına geniş bir açıdan bakmaktadır. Aynı zamanda özellikle yürütüldüğü sahada benzer bir konuyla bugüne kadar ilgilenilmemiş olduğu için özgün bir niteliğe taşımaktadır.

1.4. Çözümleme Modeli

Fertlerin siyasi tercihlerinin açıklanmasındaki çok boyutlu belirleyiciler göz önüne alındığında, ilk olarak seçim tercihinin üç açıklayıcı modeli olan psikososyolojik model,

sosyolojik model ve ekonomik modele öncelik verilmiştir.⁴⁰ Bu modellerin seçilmesi, çeşitli faktörlere odaklanan bir bakış açısını gerektiren konumuzun mahiyeti ile açıklanmaktadır. Söz konusu modeller aracılığıyla, Zinder şehrindeki gençlerin siyasi tercih ve davranışlarının çeşitli açılardan incelenmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, psikolojik ve sosyolojik modeller sosyoekonomik, kültürel ve etnik değişkenlerin gençlerin siyasi tercihlerini ve davranışlarını ne ölçüde belirlediğini veya etkilediğini incelemeye imkân sağlamıştır. Özellikle, katılımcıların eğitim seviyesi ve sosyal şartlarının bu tercihlerdeki etkisine odaklanılacaktır. Rasyonel seçim modeli, gençlerin siyasi tercihlerinde sosyal ve etnik ayrımları ortadan kaldırıp kaldıramadıklarını incelemek üzere kullanılmıştır. Başka bir deyişle, Zinder'deki gençlerin siyasi tercihlerinde rasyonel olup olmadıklarını ve dolayısıyla bağlam ile söz konusu gelişmeleri dikkate alıp almadıklarını değerlendirmek önemlidir. Ardından, incelemekte olduğu olguyu açıklamak üzere Anthony Giddens'ın yapılaşma teorisine başvurulmuştur. Tüm bu yaklaşımların konuyla ilgili olarak ortaya koyduğumuz sorunları daha iyi ele aldığı görülmüştür. Yapılan çalışmada Zinder'deki gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi ve açıklanması amaçlanmıştır. Başka bir deyişle, aile, okul ve medya gibi belirli sosyalleşme kurumlarının Zinder'deki gençlerin siyasi davranış ve tutumlarını ne ölçüde etkilediğini anlamaya çalışmıştır. Bu çalışmada ayrıca yukarıda bahsedilen modeller doğrultusunda Zinder'deki gençlerin siyasi tercihleri ile belirli sosyal, ekonomik ve siyasi faktörler arasında bir bağlantı olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Anthony Giddens'ın yapılaşma teorisi, birçok klasik sosyolojik teorinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Söz konusu yaklaşımlar arasında işlevselcilik (Parsons, Merton), yapısalcılık (Saussure, Foucault, Lévi-Strauss), yorumlayıcı sosyolojiler (Husserl, Weber, Garfinkel) ve Marksizm (Marx, Lukacs, Althusser) örnek olarak yer almaktadır. Zira Giddens tüm bu yaklaşımları eleştirerek sosyolojiyi yeniden kurmayı amaçlamaktadır. Ona göre, bu kuramların incelenmesiyle birlikte iki bakış açısının varlığı ortaya çıkmaktadır: Birincisi, toplumu merkeze alan nesnelcilik; ikincisi ise ferdi merkeze alan öznelciliktir. Ona göre, bu iki bakış açısı birbirine zıt olup sosyal gerçekliğin incelenmesini sağlamamaktadır. Giddens'ın amacı, toplum ve fert arasında

⁴⁰ Siyasi tercihin açıklayıcı modelleri hakkında daha fazla bilgi için yukarıdaki literatür taramasına bkz.

bir tamamlayıcılık olduğunu ileri sürerken bu ikiliği aşmaya çalışmaktır. İşlevselciler ve yapısalcılar yaptıkları incelemelerde kurumlara, sistemlere ve yapılara öncelik verirken, sosyal eylem sosyologları önceliği ferte vermektedir.

Nizet (2007: 19-20)'e göre, bu görüşlerin aksine, yapılaşma teorisi kurumları ve aktörleri birbirinden ayrılmaz ve aynı madalyonun iki yüzü olarak değerlendirmektedir. Yapıların fertlerin davranışlarını belirlemesi ve düzenlemesi gibi, fertler de düşünceli ve iktidara sahip olarak nitelendirilmektedir. Söz konusu düşünce ve iktidar, yalnızca diğer sosyal aktörlerin davranışlarını etkilemelerini değil, aynı zamanda etkileşimlerin gerçekleştiği bağlamları dönüştürmelerini de sağlamaktadır. Bu modelin seçiminin uygunluğu, söz konusu araştırmanın önemli konularından birini oluşturan siyasi sosyalleşme ajanlarının gençler için hem birleştirici hem de imkân sağlayıcı sosyal yapılar olarak düşünülebileceği gerçeğiyle doğrulanmaktadır. Bu çerçevede Giddens tarafından kurallar ve kaynaklar kavramları kullanılmıştır. Kural kavramı, aktörün eylemlerinde uyguladığı uygulamaya dönük bilincinde yazılı olan bir dizi prosedüre atıfta bulunmaktadır. Kaynak ise güç kavramıyla yakından bağlantılıdır ve aktörün değişim yeteneğine vurgu yapmaktadır. Şunu belirtmek gerekir ki sosyalleşme yapıları ile gençler arasında bir karşılıklı etkileşim yaşanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Problemleri

Bourdieu (1977; 1981), Bréchon (2010), Gaxie (1987), Mayer (2007), Muxel (2002) gibi çok sayıda yazar, gençlerin siyasi tercihlerinin ve siyasete katılımlarının çeşitli faktörler tarafından belirlendiğini göstermiştir. Yazarlara göre faktörler esasen sosyoekonomik, kültürel, ideolojik ve siyasi niteliktedir. Başka bir deyişle, oy verme veya bir siyasi partiye katılma tercihi asla tamamen tarafsız ve özerk değildir. Çoğunlukla ferdin içinde yaşadığı çevreden etkilenmektedir. Söz konusu çevre aile, arkadaşlar ya da okul, din, adalet, ordu⁴¹ gibi sosyal müesseseler şeklinde olabilmektedir. Dolayısıyla, ferdin siyasi sosyalleşmesi sırasında ebeveynlerinin ya da arkadaşlarının siyasi tercihlerinden etkilenmesi mümkündür. Ancak, bu siyasi tercihin sabit olmadığını da göz önünde bulundurmak önemlidir. Gerçekten de fert, hayatı boyunca, medyanın, siyasi bağlamin, siyasi olayların ve hatta sosyal ve ekonomik

⁴¹ Ordu, din ve siyasal toplumsallaşma arasındaki ilişki hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (Pierre Bréchon, 2006b; Hayati Beşirli, 2005).

nedenlerin etkisiyle siyasi tercihlerini değiştirebilir veya gözden geçirebilir. Bu durum, ferdin sosyomesleki statüsündeki değişikliklerden kaynaklanmış olabilmektedir. Dolayısıyla, sosyal hareketliliğe siyasi ve ideolojik düşünce sisteminin altüst olması ve dönüşümü beraberinde gelmektedir. Bu bağlamda Bourdieu (1981), toplumsal aktörün siyasetle olan ilişkisinin alt ya da üst sınıftan olmasına bağlı olarak değiştiğini düşünmektedir.

Tsana Nguengang (2015) işsizlik, aşırı yoksulluk ve cehalet bağlamında bir ferdin oyunu 'satın almanın' ve onu bir partiye katılması için harekete geçirmenin kolay olduğuna işaret etmektedir. Seçmenlerin harekete geçirilmesinde ve seçimlere katılımında para belirleyici bir rol oynamaktadır. İster Afrika'da ister göçmen kökenli etnik azınlıkların yaşadığı bazı Avrupa ülkelerinde olsun, bir siyasi partinin adayı veya kurucusunun kimliği ve aynı yöreye ait olup olmadığı gerçeği fertlerin siyasi tercihlerinde önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu anlamda Faust Kakai (2011), gerek Afrika'da gerekse başka yerlerde etnisitenin seçmenlerin oylarını izah edebilecek önemli değişkenlerden biri olduğunu ileri sürmektedir.

Yukarıda bahsedilen bu çok sayıda faktör, aynı zamanda sosyal aktörlerin siyasi toplumsallaşması için ajanlar oluşturmaktadır. Bu siyasi toplumsallaşma sorunu, birçok yazar tarafından tartışma konusu olmuştur. Dünyanın birçok ülkesinde Fransa (Bréchon, 2006; Cautrès ve Muxel, 2011; Percheron, 1982; 1984; Muxel, 2001), Amerika Birleşik Devletleri (Eliasoph, 1998; Hyman, 1959; Greenstein, 1965), İsrail (Parizot, 2004), Türkiye (Öztay, 2020; Taşdelen, 2010; Alkan, 1979), Macaristan (Szabo, 1987) ve bazı Afrika ülkelerinde siyasi toplumsallaşma ile ilgili çok sayıda çalışma yapılmıştır. En çok araştırılan yönler, siyasi tercihleri ve kimlikleri çocuklara aktarmada aile ve okul gibi birincil sosyalleşme kurumlarının rollerine odaklanmaktadır. Nitekim bu yazarların araştırma bulguları, çocukların siyasi ve ideolojik tercihlerinde ebeveynlerin önemini ve rolünü göstermektedir.

Araştırma bulgularının çoğu çocuklarla ve siyasi değerler ve oy vermeye yönelik tutumların aile içinde aktarımı ile sınırlıdır. Medya, akran grupları, sivil toplum örgütleri, sendika ve dernekler, meslek çevreleri, siyasi partiler gibi ikincil siyasi sosyalleşme ajanlarının etkisiyle ilgili yapılanlar sayıca daha azdır. Halbuki bu ikincil sosyalleşme ajanları, gençlerin siyasi tercihlerinde ve davranışlarında önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel medyanın ve internetin gelişmesiyle birlikte, aile

müessesesinin gücünün sınırlandırılmasına tanık oluyoruz. İletişim araçlarının geliştirilmesi temelde gençlerin büyük ölçüde bilgiye erişmesine ve bunlardan etkilenmesine sağlamaktadır. Televizyon ve radyolardan geçen çeşitli kültürel ve her şeyden önce siyasi yayınlar sayesinde, gençlerin ebeveynlerinden öğrendiklerinin yanı sıra, bu yayınlar onların siyasi görüşlerini de etkilemektedir. Bu bağlamda Alfredo (1997), iletişim araçlarının etkilerinin, internetin en genç seçmenlere sosyal ağlar aracılığıyla siyasi tercihlerini etkileyebilecek çok sayıda bilgiye erişme imkânı vermesiyle daha da önemli hale geldiğini göstermektedir. Dolayısıyla, yetişkinler olmadan önce bile, gençlerin ebeveynlerinden öğrendikleri değerler, diğer birçok sosyalleşme ajanı tarafından rekabet altına alınmaktadır. Örneğin, okul ve akran grupları da birincil sosyalleşme kurumlarıdır ve bu süreçte aktif olarak yer almaktadır. Buna ek olarak, fert iş hayatına girdiğinde, siyasi fikirleri iş yerindeki meslektaşlarından etkilenmektedir. Ihl (2002)'a göre, siyasi davranışlar bağlama ile birlikte yaşanan anın meselelerine göre de değişmektedir.

Sosyalleşmeyle ilgili yukarıdaki verilerin ışığında, ferdin siyasi kimliklerinin çocukluktan yetişkinliğe kadar sürekliliğinden söz edilememektedir. Ve süreklilik olsa bile, bu kimlikler sonsuza kadar durağan değildir. Yapısal veya konjonktürel faktörlere bağlı olarak sarsılabilir ve değiştirilebilmektedirler. Gerçekleştirmeyi planladığımız çalışma, fertlerin siyasi davranışlarını etkileme ihtimali olan çeşitli faktörleri hesaba katmaktadır. Bunun için, aile ve okul kurumu gibi birincil sosyalleşme kurumlarına odaklanan yukarıda bahsedilen araştırma bulgularından farklı olarak, bu, karşılaştırmalı bir perspektiften çeşitli sosyalleşme ajanlarına bakmaktadır. Çalışma aynı zamanda geniş anlamda siyasi sosyalleşmeyi de kapsamaktadır. Başka bir deyişle, partizan kimliğinin ve siyasi yönelimin ötesinde, gençlerin siyasallaşmasını⁴², Nijer'in siyasi alanına çeşitli şekillerde katılımlarını hesaba katmaktadır.

Nijer'in siyasi yapısı birincil ve ikincil siyasi sosyalleşme ajanlarının işlevselliği açısından ilgi çekicidir. Gazibo (2007), Smirnova (2019), Smirnova ve Nous (2020), Alio (2009), Hassane (2005), McCullough ve diğerleri (2016) gibi yazarlar tarafından yapılan araştırmalara göre, 1990'larda çoğulcu demokrasinin ortaya çıkışına ve dolayısıyla ülkenin sosyoekonomik ve siyasi hayatının liberalleşmesine şahit

⁴² Siyasallaşma kavramı hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (Kavramsal açıklama bölümü).

olunmuştur. Bu, çeşitli sosyoprofesyonel ve siyasi organizasyonların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Örnek olarak medya grupları, sivil toplum kurumları, dini dernekler, işçi ve okul birlikleri ve dernekleri, siyasi partiler vb. yer almaktadır. Tüm bu organlar Nijer'in kamusal alanında aktif olarak mevcuttur ve her biri çeşitli ve farklı faaliyetler yürütmektedir. Bu faaliyetler radyo ve televizyon tartışmaları, gazeteler, barışçıl ve genellikle şiddet içeren protestolar ve gösteriler ve ayrıca halka açık yerlerde konferanslar şeklindedir.

Nijer'in özelliklerinden biri, ülkede mevcut olan çok sayıda siyasi partidir. Nitekim İçişleri Bakanlığı tarafından Ağustos 2020'de yapılan bir açıklamaya göre, siyasi partilerin sayısının 147'ye ulaştığını bildirilmiştir. Ayrıca bu açıklamadan sonra da sayının giderek arttığı görülmektedir. Siyasi partilerin demokrasinin yürüyüşü ve işleyişinde önemli bir rol oynadığı unutulmamalıdır. Dolayısıyla Nijer'de gençlerin toplumsallaşması ve siyasallaşmasında siyasi partilerin rolü bu araştırmanın eksenlerinden biridir. Nijer'de kültürel ve kabile çeşitliliği vardır. En çok sayıda etnik grubu oluşturan Hausa vardır, ardından Zarma, Fulani, Kanuri, Tuareg, Arap, Gurmançe ve Tubu vardır. Sonuç olarak, Nijer toplumunda birkaç etnik grup birlikte yaşamaktadır. Bu etnik çeşitlilik Kamerun, Togo, Nijerya, Benin gibi birçok Afrika ülkesinde yaşanmaktadır. Etnik çeşitlilik, kendi başına bir dezavantaj olmaktan çok, Afrika toplumları için bir zenginlik ve dayanışma kaynağı oluşturmaktadır. Tossou'nun (2010: 6) belirttiği gibi: "kabilenin entelektüeller tarafından siyasi amaçlar için araçsallaştırılması, ulusal bütünleşme için bir tehlike oluşturabilmektedir". Nijer'de Grégoire (1994), Ibrahim (1994), McCullough ve diğerleri (2016) tarafından yapılan bazı araştırma ve çalışmalara göre, fertlerin siyasi partilere üye olmasının bazen kabile veya bölgesel nedenlere dayandığını göstermiştir. Bu konu ile ilgili olarak Makama Bawa (2012) ve Olivier de Sardan (2015) şunu belirtmektedir: kabile faktör Nijer'deki seçmenleri harekete geçirmek için gerekli değildir, ancak yine de tesadüfen veya ara sıra seçim kampanyaları sırasında adaylar tarafından kullanılmaktadır.

Araştırma, Nijer'in sadece ikinci büyük şehri olan ve siyasi bir başkent olarak kabul edilen değil, aynı zamanda tüm siyasi toplumsallaşma ajanlarını bir araya getiren Zinder ile sınırlı kalması planlanmaktadır. Zinder'de özel ve kamu medyası, işçi sendikaları, dini ve okul dernekleri, sivil toplum kurumları, siyasi partiler vb. gibi çok sayıda sosyalleşme ajansı vardır. Moumouni ve Seyni Amadou (2019) tarafından yapılan

araştırma göstermektedir ki Nijer'de ana bilgi kaynağı özellikle kırsal alanlarda radyo devam ediyor, ancak televizyon, sosyal medya ve internet de Nijerli vatandaşların görüşlerini belirleyen önemli bilgi kaynaklarıdır. Daha spesifik olarak, Alzouma (2008; 2014) Nijer'in büyük şehirlerinde cep telefonu kullanımının çok geliştiğini göstermektedir. Cep telefonu, önemli sayıda gencin büyük şehirlerinde ve hatta tüm Nijer'deki gençler tarafından en çok kullanılan sosyal medya olan Facebook gibi sosyal medyaya erişmesine sağlamaktadır. Buna ek olarak, tıpkı “*fadalar*”⁴³ ve tartışma grupları gibi, Facebook da gençlerin liderleri ve siyasi eylemlerini tartıştıkları bir forum olarak kullanılmaktadır.

Ulusal İstatistik Enstitüsü (2014)'ne göre Zinder Nijer'deki en kalabalık bölgesi olduğu ve bu nedenle 4 milyondan fazla nüfusu olan tek şehir olduğu unutulmamalıdır. Zinder'deki çoğunluk kabile hausadır, ancak Nijer'deki diğer tüm kabile grupları bulunmaktadır. CAPEG (2018) tarafından yapılan araştırmaya göre Nijer'de devlet ile gençler arasında çatışmalı bir ilişki ve güven bunalımı yaşanmaktadır. Türkiye gibi ülkelerde Alkan (1993: 17) göstermektedir ki insanların çoğunun siyasetçileri yeterince dürüst ve sorumlu olmadıklarına inanmaktadır. Bu durumu değerlendirerek bir “siyasal ahlak bunalımı” olarak nitelendirmiştir. İster Zinder’de ister diğer şehirlerde olsun pek çok genç, başarılı olmak için iktidara yakın olan siyasi figürlerle sosyal ilişkileri kurmak gerektiğini düşünmektedir. Bu, Nijer'de genellikle Ebeveynler, Arkadaşlar ve Tanıdıklar (PAC) olarak bilinen şeydir. İktidarın zenginlikleri ve faydaları yalnızca yöneticilere yakın olanlar tarafından paylaşılmaktadır. Gençler kendilerini terk edilmiş hissediyor ve sosyal adaletsizlik yüksek bir düzeye ulaşmıştır. Devlete yönelik bu çeşitli eleştiriler, gençlerin kendilerini umutsuz bulduğu Niamey (Nijer'in başkenti) ve özellikle Zinder’deki “*fadaların*” veya tartışma gruplarının çoğalmasını ispat etmektedir. Boyer (2014: 3-12)'e göre 1990'lı yıllarda Zinder'de ortaya çıkan “*fadalar*”, eğitilmiş, eğitimsiz, okuldan ayrılmış olanlar ve işsizlerin bulunduğu genç erkeklere özgü örgütlerdir. Niamey'deki gençler ve Nijer'deki diğer şehirlerde kendilerini güvencesiz bir durumda, ekonomik ve sosyal bağımlılık içinde yaşıyor olarak görmektedirler. Dolayısıyla, “*fadalar*”, hem yaşlılardan uzakta hem de yeni bir yakınlığın yaratıcısı olan gençler için

⁴³ *Fada*, gençlerin çay içerken sohbet etmek için buluştuğu bir alan olan Nijer'de yerel dilde bir ifadedir. Bu tartışmalar genellikle sokakta güncel konular üzerine yapılmaktadır.

alternatif bir alan oluşturuyor ve onlara başka yerde sahip olmadıkları bir konuşma özgürlüğü vermektedir.

Aynı şekilde Soffo'nun (2013) Zinder'deki “*Palais*”⁴⁴ olgusu üzerine yaptığı araştırma da gençleri “*Palais*” olarak adlandırılan *fadalar*da bir araya gelmeye iten faktörlerin çok çeşitli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu faktörler temel olarak yoksulluk, işsizlik, birikmiş hüsrana vb. etrafında özetlenmektedir. Bütün bunlar, siyasi yetkililer tarafından kendilerini marjinalleştirildiğini ve kaderine terk edildiğini düşünen gençlerin referans kaybına yol açmaktadır. Sonuç olarak, *fadalar* veya *palais*, genellikle çeşitli şiddet biçimlerine başvuran, sığınma ve iddialı bir yer gibi görünmektedir.

Hali hazırda yapılmış olan çalışmaları tekrarlamadan bu araştırma, Zinder şehrinde gençlerin siyasetle ilişkisine odaklanmaktadır. Özellikle, gençlerin çeşitli *fadalar* içinde eylemlerine siyasi boyutlar verip vermediğini anlamaya çalışıp daha sonra sosyalleşmelerine ve siyasi tercihlerine katılan faktörleri analiz edecektir. Konuyu anlamak için gerekli olan literatür taraması ve problem belirlendikten sonra, bu tür araştırmaların yürütülmesi aşağıdaki gibi temel sorulara dayanmaktadır: Zinder'deki gençlerin siyasi tercihlerini ve davranışlarını sosyal, ekonomik, kültürel, etnik ve ideolojik faktörler nasıl etkilemektedir? Gençler Zinder'de siyaseti ve siyasi katılımı nasıl algılamaktadır? Zinder'deki siyasi tercihlerini açıklayabilecek gençlerin ortak faktörleri var mı? Aile, medya, akran grupları ve sivil toplum kurumları Zinder'deki gençlerin siyasi toplumsallaşma sürecine nasıl katılmaktadır? Gençlerin siyasete katılımındaki kısıtlamalar ve zorluklar nelerdir? Siyasi partiler, siyasi tercihlerinde gençleri nasıl etkilemektedir? Gençler siyaset etrafında nasıl seferber olmaktadır?

Belirlenen sorular, bu araştırmanın amaçlarına ulaşılmasında temel teşkil edip referans olacaktır.

⁴⁴ Sambe ve diğerlerine (2018) göre, *fada* ve *palais* birbirinden farklı olgulardır. “*Fada*”, aynı inançları paylaşması gerekmeyen veya ortak şekilde tanınan bütünleşik bir kural çerçevesi oluşturmamış gençlerden oluşan bir grup anlamına gelmektedir. Zinder şehrindeki gelişmesiyle genellikle hareketsizlik, işsizlik ve gençlerin okuldan ayrılması arasında bağlantı kurulmaktadır. “*Palais*” aynı inançları, hedefleri ve idealleri paylaşan gençlerden oluşan bir grup anlamına gelmektedir. “*Palais*” olarak adlandırılan yapı, az çok resmi bir örgütsel yaklaşımı takip etmektedir. Her *palais*'nin kendi kodları, işleyiş kuralları ve yasaları vardır. Genellikle *palais*'nin üyeleri devletin ve genel olarak toplumun değerlerine ve yasalarına karşı çıkmaktadır. Bu çalışma sırasında, bazı zorluklar nedeniyle *palais* mensuplarıyla mülakatlar yapılamamıştır. Dolayısıyla sadece birkaç *fada* üyesiyle konuşulmuştur.

2. BÖLÜM: ZINDER ŞEHRİNDEKİ GENÇLERİN SİYASİ TERCİHLERİNİ VE DAVRANIŞLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Bu bölümün amacı, Zinder şehrindeki gençlerin siyasi tercihlerinin ve davranışlarının pek çok faktör ile etkilendiğini göstermektir. Söz konusu faktörler arasında aile, medya (geleneksel medya ve sosyal ağlar), yöresel ve kabile özellikler, para, siyasi partiler vb. yer almaktadır. Önemli olan, özellikle gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen ortak faktörler olup olmadığını tespit edip, hangilerinin en etkili olduğunu belirlemek amacıyla ilgili faktörleri incelemektir. Mesele, gençlerle yukarıda bahsedilen farklı faktörler arasında bir etkileşim ve karşılıklı bağımlılığın olmasıdır. Başka bir deyişle, gençlerin siyasi tercihlerini serbestçe yapmaları konusunda manevra alanları olsa bile, tercihlerinin şartlara bağlı ve sınırlı olduğu anlaşılmalıdır.

2.1. Zinder'de Aile, Gençler ve Siyaset

Bu alt bölümde, ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerinin onların siyasi tercihlerini nasıl etkilediği incelenirken, aynı zamanda çocukların veya gençlerin, aile dışındaki diğer faktörlerin müdahalesiyle, siyasi tercih konusunda yakın çevrelerinin etkisinden kurtulup kurtulamadıkları ortaya konulmaya çalışılacaktır. Gençlerin siyasi tercihleri üzerinde ebeveynlerin etkisi, Zinder şehrinin ve bütün olarak Nijer'in sosyokültürel ve tarihi bağlamını dikkate almadan incelenemez. Batının aksine genel olarak Afrika toplumlarında gençlerin büyüklerine saygı gösterip itaat ettiği toplumlar söz konusudur. Gençler ile yaşlılar veya gençler ile ebeveynler arasındaki ilişkiler söz konusu değerlere dayanmaktadır. Bu bağlamda Locoh ve Mouvagha-Sow (2005: 1), Afrika toplumları ve değerleri hakkında konuşurken insanların genellikle aile kurumunun taşıdığı, bir aile grubunun üyeleri arasındaki dayanışma, yaşlıların gücünün önemi ve onlara duyulan saygı ve çok sayıda çocuğun değer görmesi gibi ideallerin üstünlüğüne atıfta bulunduklarını belirtmektedir. Müslüman çoğunluğa sahip toplumlarda yaşanan gerçek daha da dikkat çekicidir. Nitekim nüfusunun %99'u Müslüman olan Nijer'de durum benzer şekilde gerçekleşmiştir (Alio, 2009: 111). Bu çalışma sırasında görüşülen çeşitli katılımcıların görüşlerine göre, Nijer genelinde gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler neredeyse aynıdır. Ancak belirtmek gerekir ki Nijer'deki her şehrin kendine has özellikleri bulunmaktadır.

Çalışma alanı olan Zinder şehri, öncelikle siyasi tarihiyle bağlantılı nedenlerden dolayı muhafazakâr bir şehir olarak tanınmaktadır. Nitekim, sömürgeciler tarafından modern okulların kurulması Nijer genelinde dirençle karşılaşmış olsa da Zinder'de karşılaşılan direncin boyutları oldukça geniştir (Tidjani Alou, 1992: 332, aktaran Ibrahim, 1994: 18). Zinder toplumunun Durkheim (1893) tarafından atıfta bulunulan ve ebeveynlerin çocuklarının tercihleri üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu 'mekanik dayanışma' toplumlarından biri olduğu belirtilmektedir. Söz konusu toplumlar, topluluğun ve grubun fert üzerinde belirli bir üstünlüğünün veya tahakkümünün olduğu toplumlardır (Pilon ve Vimard, 1998: 3). Ayrıca, özellikle Nijer ve Zinder toplumlarında, aile reisi erkektir. Kadınlar kendi görüşlerini ve siyasi tercihlerini yapma hakkına sahiptirler. Ancak, bazı ailelerde baba kendi siyasi tercihini tüm aile üyeleriyle müzakere eder, ve uymalarını ister. Genelde söz konusu tercih, baba tarafından ailenin diğer üyelerine, özellikle de anne ve çocuklara yönelik bir dayatma olarak algılanmaz, hissedilmez veya yaşanmaz. Mesele oldukça aşıkardır. Nitekim gençlerin aldıkları eğitim ve siyasi sosyalleşmeleri kendilerini yaşanan durumun normal olduğunu düşünmeye ve yaşamaya yönlendirmektedir. Bazı ebeveynlerin çocuklarının siyasi tercihleri konusunda esnek davrandıkları da unutulmamalıdır. Dolayısıyla çocuklarının kendi istedikleri siyasi partilere katılmaları karşısında pek bir itirazları olmaz. Ancak her babanın arzusu, çocuklarının kendisinin faal destekçisi olduğu parti etrafında birleştiğini görmektir. Aşağıdaki yorumlar, hem bazı babaların çocuklarının partilerine katılmasını sağlama arzusunu hem de çocuklarının siyasi tercihleri konusundaki esnekliklerini göstermektedir:

“Babam bir Sawaba partisi militanıydı. Diori Hamani⁴⁵ döneminde kötü davranılan ve hapsedilen militanlardan biridir. Hayattayken bizimle bir araya gelerek partide kalmaya ve oy vermeye devam edeceğini söylemiştir. Bize her halükârda kendisinin ve annelerimizin Sawaba'ya oy vereceğini söylemiştir. Bizden de mümkünse aynı şekilde davranmamızı, ancak istemeyenlerin gidip istediği siyasi partiye katılabileceğini belirtmiştir. Ben Birni'liyim ve birkaç kardeşim var ama herkes istediği partiyi seçmekte özgürdür. Örneğin, aynı partiyi paylaşmadığım

⁴⁵ Bağımsız Nijer Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı olup bağımsızlığı ilan eden kişidir.

ağabeylerim var ve sık sık şiddetli siyasi tartışmalar yaşıyoruz.” (Genç siyasetçi, 29/08/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Bu ifadelerden, bazı babaların çocuklarını belirli bir siyasi partiye yönlendirerek onları etkilemeye çalıştıkları görülür. Ancak, kardeşlerin farklı siyasi partilerde yer aldığı bu aile örneğinde olduğu gibi, gençler farklı bir siyasi tercihte bulunduğu buna hoşgörü ile yaklaşmaktadırlar. Ayrıca, ailenin etkisi gençlerin eğitim seviyesine göre değişmektedir.

2.1.1. Siyasi Tercihler Konusunda Ebeveynler ve Gençler Arasındaki Karşılıklı Etkileşimler

Gençlerin siyasi tercihlerinde ebeveynlerin etkisine ilişkin görüşler bir katılımcıdan diğerine farklılık göstermektedir. Bazıları etkinin sürdüğüne inanırken, diğerleri artık günümüzde Nijer'de hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığını düşünmektedir.

1990'lı yıllarda Nijer de dahil olmak üzere birçok Afrika ülkesinde demokrasi ve çok partili siyaset gelişim göstermiştir. Bu tarihlerde Nijer halkı ve siyasi liderleri, üzerinde çok sınırlı tecrübe ve denetime sahip oldukları bir siyasi sistemde yaşıyorlardı. Seçim süreci ve demokratik ilkeler yeni uygulamaya konulmuştur. Bunun sonucunda gençler ve tüm nüfus, sistemin her vatandaş için sağladığı seçme özgürlüğünü tam olarak anlayamamıştır. Dolayısıyla, ebeveynlerin gençlerin siyasi tercihleri üzerinde çok fazla etkisi olmuştur. Nitekim o günlerde bütün bir ailenin, ailenin reisi olan bir kişinin siyasi partisine katıldığını görmek çok kolaydır. Ancak günümüzde ebeveynlerin gençlerin siyasi tercihleri üzerindeki etkisi zayıflamıştır daha ziyade ve eğitimsiz gençler ve kadınlar arasında gözlemlenmektedir. Söz konusu durumun nedeni kısmen, toplumun bu kesiminin seçim sisteminin işleyişini anlamalarını sağlayacak yeterli siyasi bilgiye sahip olmamasıyla açıklanmaktadır.⁴⁶

Ayrıca, kadınlar ve gençler, çeşitli sosyoekonomik ve kültürel faktörler nedeniyle nüfusun siyasete gittikçe az ilgi duyan kesimini oluşturmaktadır (Mindzie, 2015).⁴⁷ Nijer genelinde ve özellikle Zinder'de genç kadınlar ister evli ister bekar olsunlar, erkeklerin tercihlerini izlemektedirler. Evli kadınlar genellikle kocalarının, kızlar ise

⁴⁶ Bunlar, özellikle siyasi analistler ve medya aktörleri olmak üzere, görüşülen birkaç katılımcının bakış açılarıdır.

⁴⁷ Nijer'de kadın ve siyaset arasındaki ilişki hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (Hamani, 2001; AFJN, 2016).

ebeveynlerinin siyasi partilerine bağılı kalmaktadır. Aynı durum ABD ve Avrupa’da da geçerlidir. Bununla birlikte, aynı aile içerisinde farklı siyasi partilere mensup baba, anne ve çocukları görmek mümkündür. Ayrıca gençler ve kadınlar, siyasetçilerin parti toplantılarında ve konuşmalarında en çok kullandıkları toplum kesimidir.

Zinder şehrinde, ebeveynlerin çocuklarının siyasi tercihleri üzerindeki etkisi bir gerçektir. Ancak ailenin, gençlerin sosyomesleki statülerinin ve eğitim seviyelerinin etkisinin değerlendirmeye alınması gerekmektedir. Zinder'in en eski ve en muhafazakâr mahallelerinden biri olarak kabul edilen *Birni*⁴⁸ gibi bilinen mahallelerinde, babanın tercihinin dışına çıkmak hoş karşılanmamaktadır. Bazı durumlarda ebeveynlerine karşı bir itaatsizlik olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla, kendi partilerini desteklemeyen ve kendi siyasi tercihlerini yapmaya karar veren herhangi bir çocuğı ya da genci hoşgörüle karşılamayan ebeveynler bulunmaktadır. *Birni* mahallesinin ötesinde, Zinder şehrinin tamamının Başkan Mahamane Ousmane'nin taraftarlarının olduğu bilinmektedir. Bazı çalışmaların da işaret ettiği gibi (İbrahim, 1994; Danda, 2004), Zinder şehri gerçekten de liderin tarihi kalesi ve en güvenli ve tartışmasız seçmen kitlesidir. Zinder halkının Demokratik ve Sosyal Sözleşme (CDS Rahama) ve Demokratik ve Cumhuriyetçi Yenileme (RDR Tchanji) partilerine olan bağılılığını daha iyi anlamak için, geçmişe ve bu partilerin ortaya çıkış nedenlerine dönmek gerekmektedir. Nitekim CDS Rahama, Egemen Ulusal Konferans'ın ardından, ülkenin Doğı/Batı şeklinde kutuplaştığını gösterme eğiliminde olan düşüncelerin Nijerli siyasi sınıf içerisinde yer aldığı bir bağlamda doğmuştur. CDS Rahama'nın en sembolik sloganı, Hausa dilinde ne olursa olsun değişmeye evet anlamına gelen *tchanji dole* olmuştur. Söz konusu partinin temelinde, ülkenin doğu kesiminin uzun süredir ötekileştirildiğı, baskı altında tutulduğu ve batı kesimi lehine ihmal edildiğı düşüncesi yatmaktadır. Günümüzde bu fikirler, çocuklarına aktarmaya çalışan bazı ailelerin zihinlerinde hala varlığını sürdürmektedir. Ancak, sahada algıların önemli ölçüde değiştiğı de belirtilmelidir. Aşağıdaki yorumlar bu incelemeyi desteklemektedir:

“Birni, RDR Tchanji partisinin Başkanı Mahamane Ousmane'nin sığınağı olarak bilinmektedir. Zinder'de RDR Tchanji, birçok ebeveynin siyasi tercihlerini çocuklarına dayattığı neredeyse bir miras partisi haline gelmiştir. Birkaç yıl önce

⁴⁸ *Birni*, Hausa dilinde şehir anlamına gelmektedir.

Mahamane Ousmane'nin partisinin dışında bir partiye katılmak hayal bile edilemezdi. Ancak bugün, yavaş yavaş diğer partiler de kendilerini kabul ettirmeye başlamışlardır.” (Genç siyasetçi, 29/08/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Aynı şekilde bir başka katılımcı da şunları eklemektedir:

“Zinder muhafazakâr bir toplum, dolayısıyla bugüne kadar gerontokrasi ağır basmıştır. Özellikle Birni, Garin Malam, Garin Liman, Hilin Tambari mahallesinin merkezinde, yani Mahamane Ousmane'ye inanan ve her zaman oy kullanma talimatı verebilecek yaşlı insanların bulunduğu büyük mahallelerde talimat verebilecek yaşlı insanlar vardır.” (Siyaset uzmanı, 03/09/2021 tarihli mülakat).

Bu iki mülakat alıntısı, Mahamane Ousmane'nin partisinin Zinder şehrinde belli bir zemin kazandığını ve bu şehir halkının gözünde önemli bir yer işgal ettiğini göstermektedir. Söz konusu konumu sadece şehirle değil, aynı zamanda partinin kuruluş bağlamıyla da ilgili bir dizi unsurla bağlantılıdır. Zinder'i muhafazakâr bir şehir olarak ele alınması, demokratik sistemin sağladığı seçme özgürlüğüne rağmen, bazı kişilerin belirli bir toplumsal meşruiyet nedeniyle gençlerin siyasi tercihlerini etkilemeye çalıştığını bir şekilde göstermektedir. Ancak, yerel dinamiklerin ve diğer sosyoekonomik faktörlerin çeşitli siyasi partilerin kurulmasına müsaade ettiği de kabul edilmelidir.

Yukarıda belirtildiği üzere, ebeveynlerin gençlerin siyasi tercihleri üzerindeki etkisine ilişkin görüşler katılımcıdan katılımcıya farklılık göstermektedir. Bazıları gençlerin siyasi tercihlerinin tamamen ebeveynleri tarafından belirlendiği fikrini desteklerken, diğerleri bunun tam tersine inanmaktadır. İkincisine göre, gençlerin farklı alanlarda çeşitli bilgilere erişebildiği değişen dünyada, eğilim tersine dönmektedir. Günümüzde ebeveynlerinin siyasi tercihlerini etkileme eğiliminde olanlar gençlerdir; özellikle de gençlerin belirli bir eğitim seviyesine ulaştığı ailelerde ki bu eğitim seviyesi genellikle ebeveynlerinininkinden daha yüksektir.

Bu bakışın, ebeveynler ve gençler arasında var olan etkileşimi ve karşılıklı bağımlılığı ortaya koyduğu görülmektedir. Dolayısıyla iki aktör arasında karşılıklı bir siyasi etki söz konusudur. Zira gençler tamamen ebeveynlerinin insafına kalmamaktadır. Gittikçe daha bilinçli ve eğitilmiş hale geldikleri için manevra alanları bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak bu katılımcının aşağıda alıntılanan ifadeleri kayda değer niteliktedir: “Günümüzde yaşlıların siyasi tercihlerini gençler etkiliyor çünkü gençler geçmişe karşı uyanmış durumdadır.” (Genç siyasetçi, 06.09.2021 tarihli mülakat). Bu

katılımcının ifadeleri, Durkheim ve Karl Marx gibi holistik yazarların savunduğu gibi, sosyal yapıların fertlerin davranışlarını tamamen belirlemediğini açıkça ortaya koymaktadır. Sosyal aktörler olarak fertler, yapılar karşısında bir hareket alanına sahip bulunmaktadır. Bu, Anthony Giddens'ın (1984) fertler ve yapılar arasında belirli bir tamamlayıcılığın olduğunu gösteren yapılaşma teorisini özetlemektedir.

Karşılaşılan bir başka katılımcı kategorisine göre, ebeveynlerin gençlerin siyasi tercihleri üzerindeki etkisi sistematik değildir. Çeşitli faktörlere dayanmaktadır. Dolayısıyla gençlerin ebeveynlerinin siyasi partilerine katıldığını görmek mümkün olduğu gibi, bunun tersi de görülmektedir. Gençlerin ebeveynlerinin partisine üye olmaları, partiye duydukları ilgi ile motive olmaktadır. Bir ebeveyn, çocuğunu siyasi sorumluluk sahibi bir konuma getirerek ya da ona bir tür iş bularak çocuğunun başarısı ve gelişimi için gerekli şartları yarattığında, çocuk da bir takdir göstergesi olarak ebeveyninin partisine katılmaktadır. Eğer bir tüccarsa, babasından kamu pazarlarına erişimini veya ticari faaliyetleriyle ilgili diğer avantaj ve fırsatları kolaylaştırmasını beklemektedir. Önemli olan gencin karşılığında ne kazanabileceğidir. Bu seviyede, siyasi tercihini aile bağları veya ebeveynleriyle arasındaki diğer duygular değil, daha ziyade ferdi, ekonomik ve stratejik çıkarlar belirlemektedir. Genç sadece kazandığına göre hareket eden rasyonel bir aktör gibi davranmaktadır. Bu nedenle yaptığı tercih ekonomik ve faydacı hesaplamalara dayanmaktadır. Bu görüşün ya da sahada elde edilen bu sonuçların aksine Magni-Berton (2014: 27), rasyonel bir seçim yaparken ferdin mutlaka bencil olmadığını ve bu nedenle sadece kişisel menfaatlerini düşünmediğini, söz konusu ferdin toplumun yararına olan politikaları hedeflemeyi tercih edebileceğini düşünmektedir. Zinder şehrinde görülen bu tür rasyonel davranışların daha çok gençlerin yüksek eğitim ve siyasi bilinç düzeyine ulaştığı ailelerde gözlemlendiğini belirtmek gerekmektedir. Hatta bazı gençler, ebeveynlerinin kendi siyasi tercihlerini dayatmaya çalıştığı durumlarda ebeveynleriyle çatışmaya girebilmektedir. Bu tür davranışlar eğitilmiş gençler arasında daha fazla gözlemlenebilir olsa da yukarıda belirtildiği gibi, tüm sosyal kategorilerde de bulunmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak bu katılımcının aşağıda alıntılanan ifadeleri kayda değer niteliktedir:

“Ebeveynlerin bir siyasi partiye üye olması gençlerin tercihlerini etkiliyor ancak bu sistematik bir durum değildir. PNDS (İktidardaki ana siyasi partidir) partisine üye

olan ve çocukları da aynı partiye üye olan ebeveynlerin örneklerini gördüm çünkü bu ebeveynler çocukları için siyasi makamlar aramışlardır. Siyasi bir konumdan yararlanan ve çocuğu için de bir konum arayan bir baba, bu çocuk sadece babasının partisine katılır çünkü babasına karşı borçlu hissediyor. Öte yandan, siyasi meseleler yüzünden ebeveynleriyle kavga eden gençler de vardır. Örneğin, seçim kampanyası sırasında üç tekerlekli motosikletini RDR Tchanji (Ana muhalefet partisidir) partisinin renkleriyle saran ve masraflarını kendi karşılayarak Mahamane Ousmane'yi karşılamak için Mirriah'a giden bir adam gördüm. Ancak annesi PNDS partisinden ve evlerinin önünde PNDS parti liderlerinin fotoğrafları sergilenmekte. Annemin tercihi beni ilgilendirmez der.” (Siyaset uzmanı, 31/08/2021 tarihli mülakat).

Bu mülakatın ışığında çeşitli dersler çıkarmak mümkündür. İlk olarak, ebeveynlerin gençler üzerindeki etkisinin sistematik olmadığını görünmektedir. İkinci olarak, ebeveynleriyle aynı partilerde bulunmayı kabul eden gençler olsa bile, bu tercihin önlerine çıkan fırsatlara bağlı olduğu açıktır. Son olarak, bazı gençlerin kendi istedikleri partilere katılarak ebeveynlerinin tercihleri dışında hareket edebildiklerini görülmektedir.

2.2. Gençlerin Siyasi Tercihlerinde Geleneksel ve Dini Liderlerin Etkisi

Geleneksel ve dini liderler Nijer toplumunun kilit aktörü niteliğindedir. Nijer, sömürgecilerin bu yapıyı yıkmaya yönelik girişimlerine rağmen sömürge öncesi yönetim sisteminin mimarisini ya da yapısını az çok koruyabilmiş Afrika ülkelerinden biridir. Nitekim sömürgecilerin gelmesinden önce Nijer'deki siyasi sistemin temelini geleneksel ve dini liderler oluşturuyordu. Bunların arasında sultanlar, köy muhtarları, mahalle muhtarları, ulema vb. bulunuyordu. Sömürge sonrası milli devletin ortaya çıkışı ve demokrasinin gelişi eski düzeni tamamen ortadan kaldırmamıştır. Bugün modern devlet denilen şeyden farklı olsa da hakikaten de iyi örgütlenmiş bir iktidar sistemi vardı. Öte yandan, Nijer Müslümanların çoğunlukta olduğu bir ülke olduğu için ulemanın Nijer toplumu üzerinde de etkisi vardır. Sonuç olarak, geleneksel ve dini liderler milli ve kamuyu ilgilendiren birçok konuda kanaat önderleri olarak görülmektedir.

Amadou Kouran Daga⁴⁹, Amadou Dan Bassa⁵⁰ gibi kahramanları nedeniyle sömürgecilik karşıtı direnişin sembolü olan Zinder gibi bir şehirde söz konusu liderlerin etkisi daha da önemli hale gelmektedir. Zinder aynı zamanda İslam'ın oldukça gelişmiş olduğu ve halkın geleneklerine bağlı olduğu bir şehirdir. Bu bağlamda Danda (2004: 258), gelenek ve dinin Zinder şehrinde bölgesel kimliği belirleyen iki önemli faktör olduğuna işaret etmektedir. “Bunlar insanların davranışlarını ve insan faaliyetlerinin mahiyetini belirlemektedir. Aslında, öncelikle Zinderlilerin davranışlarını ve çevreleriyle olan ilişkilerini etkileyip düzenlemektedirler”. Zinder şehrindeki geleneksel ve dini liderlerin etkisi gerçektir. Bu nedenle seçimler sırasında, öncesinde ve sonrasında her kategoriden siyasetçi tarafından düzenli olarak ziyaret edilmektedirler. Söz konusu kanaat önderleri, halk arasında sahip oldukları rolün ve etkinin farkındadırlar. Bununla birlikte, Nijer'in seçim yasası kapsamında geleneksel liderlerin apolitik olduğunu hatırlatmakta fayda vardır. Başka bir deyişle, siyasi görüşlerini kamuya açık bir şekilde göstermelerine müsaade edilmemektedir. Buna rağmen siyasetçiler, geleneksel bir liderin saygısına, onayına ve güvenine sahip olmanın siyasi kariyerlerinde ve başarılarında her zaman büyük bir avantaj olduğuna inanmaktadır. Geleneksel liderler genellikle kendilerine yakın kişiler aracılığıyla dolaylı olarak ya da gizlice çevrelerine oy kullanma talimatı vermektedir. Bu anlamda McCullough ve diğerleri (2016: 5) “resmi olarak, geleneksel şeflik kurumunun siyasi olarak tarafsız olması beklenir çünkü kamu yönetiminin yardımcıları olan şeflere İçişleri Bakanlığı tarafından maaş verilmektedir” görüşünü savunmaktadır. Bu nedenle, şefler genellikle seçmenleri doğrudan etkilemeye çalışmamaktadır. Bunun yerine, tercih ettikleri parti için militan olarak çalışmak üzere nüfuzlu aile üyelerini kullanmaktadırlar. Yerel kanaat önderlerinden oluşan bir ekibi harekete geçirmenin yanı sıra, şef dolaylı yollarla da oyu etkilemektedir.

Geleneksel ve dini liderler halkın gözünde itibar ve meşruiyete sahiptir. Bu nedenle, bazı yerlerde gençlerin ve bir bütün olarak nüfusun siyasi tercihlerini şu veya bu şekilde etkilemeleri mümkündür. Ancak kolektif hafızanın daha güçlü olduğu kırsal bölgelerde

⁴⁹ Nijer bölgesindeki Damagaram Sultanlığı'nın bir lideriydi. Fransız sömürgeciliğine karşı direniş göstermiştir.

⁵⁰ Nijer bölgesindeki Damagaram Sultanlığı'nın bir lideriydi. Fransız sömürgeciliğine karşı direniş göstermiştir.

etkilerinin çok daha büyük olduğu belirtilmelidir. Afrika şehirlerinden biri olan Zinder, evlerin mimarisi ve yapısının yanı sıra belirli mahallelerdeki aile tipleri bakımından az ya da çok geleneksel değerlerini korumayı başarmıştır (Djibo ve Hassane, 2016: 4). Mimariden kastedilen, tüm bir soyun aynı evde bir araya toplanma şeklidir. Nitekim Zinder'de dede, baba, oğullar ve torunlardan oluşan aileyi aynı imtiyazda bulmak kolaydır. Geniş aileler olarak bilinen bu aile tipi genellikle Nijer'in ve hatta Afrika'nın kırsal kesimlerinde bulunmaktadır. Anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailenin aksine, geniş aile daha büyüktür ve birden fazla aileden oluşmaktadır. Çift ve çocukları dışında, aynı yerleşkede veya yakınlarda yaşayan yakın akrabaları (dedeler, amcalar, teyzeler, kuzenler) kapsamaktadır (La Ferrara, 2008: 64). Öte yandan, Zinder şehrinde geniş ailelerin, üyelerinin aynı tarlayı sürdüğü, aynı tencerede yemek pişirdiği ve aynı yemeği yediği geçmişteki ailelerle tipik olarak aynı olmadığını belirtmek önemlidir. Farklılıklara rağmen, birçok hane ya da ailenin aynı yerde buluşması, birçok şeyi birlikte paylaşması, çeşitli konuları sık sık tartışması, bağların güçlenmesi ve aynı zamanda bir tür kolektif hafıza ve bilincin oluşması ve sağlamlaşması anlamına gelmektedir. Zinder şehrindeki geleneksel ve dini bir liderin aşağıdaki sözleri bunu göstermektedir:

“Günümüzde geleneksel şeflerin gençlerin siyasi tercihleri üzerinde çok fazla etkisi olmadığını düşünüyorum. Bu durum şehirden çok köyde daha fazla görülmektedir. Köylerde birçok kişi köy şefiyle aynı görüşte olabilmektedir. Şehir herkesin gelip yerleşebileceği bir alandır, bu nedenle mahalle muhtarının halkını etkilemesi zordur.” (Mahalle muhtarı, 09/09/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Dini lider ise şunları söylemiştir: “Dini liderler genç Nijerlilerin siyasi tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır çünkü peygambere göre onlar toplumun yansımasıdır. Toplumu iyi yönlendirmek için var olurlar. Aynı şekilde siyaset de peygamber döneminden itibaren başlamıştır.” (Ulema, 08/09/2021 tarihli mülakat). Geleneksel ve dini liderler genel olarak Nijer'de ve özel olarak Zinder şehrinde önemli bir yere sahiptir. Kent merkezlerinde işler değişiyor gibi görünse bile, nüfus üzerindeki etkileri gerçek olmaya devam etmektedir.

2.3. Zinder Şehrinde Medya, Gençler ve Siyaset

Bu bölümde radyo ve televizyon gibi geleneksel medyanın ve sosyal medyanın gençlerin siyasi tercihleri ve davranışları üzerindeki etkisi incelenmektedir. Ayrıca medya aktörlerinin siyasi partilerle olan ilişkilerini de değerlendirmektedir.

2.3.1. Geleneksel medya

Gençlerin siyasi tercihlerini etkileyebilecek faktörler arasında medya önemli yer tutmaktadır. Çeşitli medya türleri vardır. İlk olarak, radyo, televizyon ve yazılı basın içeren geleneksel medya, ardından Facebook, WhatsApp, twitter, Instagram, YouTube vb. gibi sosyal medya gelmektedir. Geleneksel medyanın etkisi, çok sayıda radyo ve televizyon programında ve çeşitli konular üzerinde yapılan tartışmalarda görülmektedir. Tartışmaların yapıldığı konuların çoğu doğrudan veya dolaylı olarak siyasetle bağlantılıdır. Genel olarak Nijer'de, özel olarak da Zinder şehrinde siyasi tartışmalar sadece seçim kampanyaları sırasında değil, yılın her döneminde kamusal alanı işgal etmektedir. İster kamu ister özel medyada olsun, siyasetle ilgili tartışmalar sürekli yapılmaktadır. Örneğin Zinder şehrinde, ulusal televizyonu (Télé Sahel) ve Radio Mère adlı Sahel'in Sesi'ni içeren Nijer Yayın ve Televizyon Ofisi (ORTN) bulunmaktadır. Ayrıca Gaskiya televizyonu ve radyosu, Ténéré Radyo ve Televizyonu (RTT), Dunia televizyonu ve radyosu, Labari televizyonu ve radyosu, Tambara televizyonu, Amfani radyosu, Alternative espaces citoyens radyosu, Shukura radyosu vb. Söz konusu tüm medya kuruluşları Zinder'de bulunmakta ve çeşitli faaliyetler yürütmektedir.

Genel olarak Nijerli vatandaşların, özel olarak da Zinder şehrindeki gençlerin medyaya yönelik algıları, medya aktörlerinin faaliyetleri ve ister muhalefetten ister çoğunluktan olsunlar, siyasi parti liderleriyle olan ilişkileri tarafından şekillendirilmektedir. Görüşülen bazı katılımcılara göre ister özel ister kamu olsun tüm radyo ve televizyon kanalları etiketlendiği için medya gençlerin siyasi tercihlerinde çok etkili değildir. Örneğin bugün, görüşülen gençlerin çoğuna göre, Télé Sahel ve Dunia TV iktidar medyası olarak görülürken, Bonferey ve Labari muhalefete yakın medya olarak nitelendirilmektedir. Medyanın gençler tarafından kendi konumlarına göre belirli bir kategorizasyonu ya da sınıflandırılması söz konusudur. Nitekim Nijer'de yayın çizgisi iktidardaki partilerin eylemlerini savunuyormuş izlenimi veren televizyon kanalları bulunmaktadır. Diğerleri ise, hükümetin eylemlerine yönelik genellikle öznel veya nesnel bir kınama ve eleştiri mantığı içindedir. Gençler aynı zamanda siyaset sahnesinin gözlemcileridir ve söz konusu medyanın aldığı pozisyonlara duyarsız değillerdir.

Medya aktörlerinin davranışlarını değerlendirmek için belirli göstergeleri temel almaktadırlar.

Bununla birlikte, dünyanın tüm ülkelerinde ulusal medyanın iktidar partisinin ideolojisini yaydığını belirtmekte fayda vardır. Althusser'in (1970) medyayı devletin ideolojik aygıtı olarak tanımlamasının nedenlerinden biri de bu değil midir? Amerika Birleşik Devletleri'nden Nijer'e kadar durum benzerdir, sadece bazıları diğerlerinden daha esnek davranmaktadır. Başka bir deyişle, her ülkenin kendine has özellikleri vardır. Ayrıca, karşılaştırmalı bir bakış açısıyla özel medyaya da atıf yapmak gerekmektedir. Bu düzeyde, Nijer'de söz konusu medyanın yayınladığı editoryal çizgilerin çoğu zaman sadece şu veya bu siyasi partiye olan desteklerini yansıttığı görülmektedir. Bu nedenle sabit editoryal çizgileri olan, sabit bir ideolojiye sahip çok az medya var, her şeyi ve hiçbir şeyi yayınlıyor izlenimi vermektedirler. Medyanın yürütmekte olduğu mantık böyleyken, özellikle de birçok özel medyanın siyasi liderlerle bağlantıları olduğunu ve bu nedenle mali açıdan bağımsız olmadıklarını bilmişken, bir iktidarın kendilerine sunduğu fırsatı değerlendirmeleri oldukça normaldir.⁵¹

Pek çok katılımcının düşüncesinin aksine, gençler bir şekilde medyanın etkisi altındadır. Bizim bakış açımızda tartışılması gereken konu, söz konusu etkinin niteliği olmalıdır. Başka bir deyişle, medya gençlerin gündemdeki konuları anlamalarını sağlayacak şekilde bilgiyi objektif olarak işlemekte midir?

2.3.1.1. Yerel Dillerde Siyasi Tartışmalar: Siyasi Etki Alanı

Ülkedeki tüm radyo ve televizyon kanallarında Fransızca ve ülkenin en çok konuşulan yerel dilleri olan Hausa ve Zarma dillerinde siyasi tartışmalar yapılmaktadır. Ancak nüfusun çoğunluğu ülkenin resmi dili olan Fransızca'yı anlamadığı için mahalli dillerdeki tartışmalar Nijerli izleyicilerin daha çok ilgisini çekmektedir. Tartışmaların yürütülmesi için gazeteciler, muhalefet ve çoğunluk partilerinden siyasi aktörlerin yanı sıra sivil toplum aktörlerini de davet etmektedir. Tartışmalar sırasında her aktör, liderlerinin gerçekleştirdiği eylemlere ve somut verilere dayanarak kendi siyasi tarafını

⁵¹ Ousseini Issa (2019: 82-90) tarafından yürütülen çalışma, Nijer'deki kamu ve özel medyanın işleyişini ve çeşitli aktörler tarafından nasıl algılandığını ayrıntılı olarak analiz etmektedir. Bu aktörler arasında sivil toplum aktörleri, siyasi liderler, gazeteciler ve sıradan vatandaşlar bulunmaktadır.

savunmaya çalışmaktadır. Televizyon ya da radyodaki tartışmalar genellikle her iki tarafın da kişisel saldırılarıyla hararetlenmektedir. Sivil toplum aktörlerinin hakem rolü oynaması beklenirken durumun hala böyle olmadığı görülmektedir.

Bazılarına göre bu tartışmalar gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen önemli alanlardır. Katılımcıların öne sürdüğü ve savunduğu argümanlara bağlı olarak gençlerin bir partiden nefret etmesine veya sevmesine sebep olmaktadır. Diğerleri için ise tartışmaların kesinlikle oynayacağı bir rol vardır, ancak Nijer'in sosyopolitik bağlamı, tartışmacıların sosyopolitik olguların nesnel çözümlemelerini yapmadığı sürece tartışmaların önyargılı olduğu bir ortamdır. Her siyasi parti temsilcisinin derdi kendi siyasi ailesini ya da partisini savunmak olduğu için, siyasi tartışmalar gençlerin söz konusu meseleleri anlamalarına ve dolayısıyla Nijer'in genel çıkarlarına uygun bir siyasi tercih yapmalarına müsaade etmemektedir. Yapılan tartışmalar, gençlerin taraf veya pozisyon değiştirmelerine izin vermek yerine, ilk siyasi partilerinde militan olmaya devam etmelerine katkıda bulunmaktadır. Bu anlamda Swaelen (1994: 4) medyanın izleyiciler ve dinleyiciler üzerinde bir etkisi olduğunu, ancak bu etkinin fertlerin görüşlerinin veya tutumlarının esas olarak kişisel temaslar yoluyla oluştuğu ölçüde sınırlı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, medya ürününün tüketicisi, siyasi tercihini haklı çıkaran bilgileri tercih eder, böylece en iyi durumda sadece kararsız kitleye ya da tereddüt edenlere ulaşılır ifadesini eklemektedir. Başka bir deyişle, diğer partilere geçişten ziyade sabitleme söz konusudur. Bu bağlamda, söz konusu katılımcı kendisini bu terimlerle ifade etmiştir:

“Tartışmaların halkın daha fazla aydınlanmasına katkıda bulunması beklenir ancak durum her zaman böyle değildir. Bir tartışma söz konusu olduğunda, her izleyici hakikate göre değil, kendisine uygun olana göre bir tavır almaktadır. Televizyon veya radyodaki tartışmacıların öznel görüşleri vardır, dolayısıyla izleyenler de aynı davranışa yönelmektedir.” (Siyaset uzmanı, 08/09/2021 tarihli mülakat).

Çeşitli konularda tartışmalar düzenlenmektedir. Söz konusu konular eğitim, ekonomi, yolsuzlukla mücadele, devlet görevlilerinin davranışları, vatanseverlik, iyi yönetim vb. olabilmektedir. Zinder şehrindeki *Gaskiya* gibi yerel radyo istasyonlarında, yapılan tartışmaların odağında uyuşturucu kullanımı, okullardaki fuhuş sorunu gibi gençleri doğrudan ilgilendiren konular yer almaktadır. Bu farklı konulara ilişkin tartışmalar siyaset ve siyasi aktörlerle doğrudan bağlantılıdır. Bunun sonucunda, gençlerin belirli

bir siyasi partiye katılma ya da oy verme tercihlerinde yardımcı olmakta ya da bunu mümkün kılmaktadırlar. Seçimler öncesinde veya seçim kampanyaları sırasında, tartışmalar esas olarak siyasi liderlere ve program olarak ne önerdiklerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda, görüşülen kişi kendisini aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir:

“Dunya Tv'deki *Mutattauna*⁵², Bonferey Tv'deki *Muhawara*⁵³ veya *Presse Plus* gibi programları gerçekten seviyorum. Bunlar asla kaçırmadığım türden programlardır çünkü yapılan tartışmalar çok öğreticidir. Tartışmalar siyasi partiler, siyasi liderlerin davranışları ve ülke hakkındaki diğer bilgiler ile ilgili çok sayıda bilgi edinmemi sağlamaktadır. Ancak tartışmalara katılan bazı katılımcılar sadece siyasi partilerini savunmak için gelmekte ve konuştukları anda söylediklerinde objektif olmadıklarını anlamaktayız.” (Genç siyasetçi, 03/09/2021 tarihli mülakat).

Yukarıda anlatılanlardan, medya tarafından düzenlenen bazı programların vatandaşların siyasi eğitime ve siyasi tercihlerine katkıda bulunduğu görülmektedir. Gençlerin yorumları, tartışmalara katılanların nasıl davrandıklarına bağlı olarak, kendileri hakkında fikirler oluşturdıklarını da göstermektedir.

2.3.1.2. Planète Reggae: Katılım ve Karşı Çıkma Arasında

“Planète Reggae”, Zinder'deki Radio *Shukura* aracılığıyla düzenlenen bir gençlik programıdır. Gençlerin katılımını yansıtan ve Zinder şehrini ilgilendiren tüm konularda -hiçbir tabu olmaksızın- kendilerini özgürce ifade etmelerine fırsat veren bir programdır. Gençlere siyasi, idari, örfi ve dini aktörler hakkındaki görüşlerini ifade etme ve onları sert bir şekilde eleştirme imkânı vermektedir. “*Planète Reggae*”, gençlerin siyasi tercihlerini ve davranışlarını etkileyen programlara tipik bir örnektir. Nitekim genel olarak Nijer'de, özel olarak da Zinder'de siyaset ve siyasetin uygulanış biçimi açıkça eleştirilmektedir. Programın düzenlendiği *Shukura* Radyosu, gösterdiği kararlılık ve sergilediği duruş nedeniyle, doğru ya da yanlış, Ruanda'daki *mille collines* radyosuyla karşılaştırılmıştır.⁵⁴

⁵² Bu Hausa kelimesi tartışalım anlamına gelmektedir.

⁵³ Bu Hausa kelimesi tartışma anlamına gelmektedir.

⁵⁴ Nijer siyaset sahnesinin gözlemcisi olan bir sivil toplum aktörü ile 31.08.2021 tarihli mülakat.

Reggae kelimesi kendi içinde bağıllık kavramına atıfta bulunmaktadır. Jamaika'da doğan, siyasi yetkililerin eleştirisine dayanan ve dünyadaki kötü yönetime karşı mücadele eden bir müzik tarzıdır.⁵⁵ Afrika'da ve genel olarak dünyada hareketin en iyi bilinen temsilcileri Bob Marley, Alpha Blondy, Tiken Jah Fakoli ve Fadal Dey gibi isimler olmuştur. Vallières (2007: 41-42)'e göre, *Reggae* müziği baskı ve adaletsizlikle mücadele etmeye yönelik mesajlar iletmektedir. Üstelik dünyanın her yerinde müziğin simge ismi Bob Marley'dir. *Planète Reggae* programı, farkındalığın arttırılması ve gençlerin harekete geçirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu katılımcının da belirttiği gibi: “*Planete Reggae*, Zinder'deki gençlere endişe ve sıkıntılarını ifade edebilecekleri bir platform sağlamaktadır. Gençler öfkelerini boşaltıp duygularını rahatça ifade etmektedirler. Bu program gençler için bir tür terapidir.” (Siyaset uzmanı, 31/08/2021 tarihli mülakat). Bu programın ardından, *Amfani* ve *Alternative espaces citoyens* (AEC) gibi yerel radyo istasyonlarında her gün birçok başka program düzenlenmektedir. Örneğin 2018 yılında, hükümetin sert tedbirler içeren finans yasasını kabul etmesinin ardından, sivil toplum harekete geçmiş ve çeşitli radyo ve televizyon tartışmalarıyla bu yasaya karşı saldırıya geçmiştir. Esnaflar da dahil olmak üzere okuldaki ve okul dışındaki pek çok genç harekete geçirilerek yasaya karşı gösteriler düzenlenmiştir. Medyanın gençleri harekete geçirmekte ve onların siyasi tercih ve davranışlarını etkilemekte oynadığı rolün farkında olan siyasi partiler, özellikle seçim kampanyası sırasında medyayı düzenli olarak kullanmaktadır.

Ayrıca Yeni Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (NICT) ortaya çıkışı ve gelişmesiyle seçim sisteminin özgürleştirilmesi ve demokrasinin geliştirilmesi sağlanmıştır (Gingras, 1999). Medyadaki bu ilerleme, birçok Afrika ülkesindeki gençlerin demokratik siyasi sistem ve işleyişi hakkında ulusal ve uluslararası bilgilere erişmesini mümkün kılmıştır (Diakhaté, 2014). Bu durum, gençlerin ebeveynlerinden özgürleşmesinde önemli bir rol oynamıştır ve oynamaya devam etmektedir. Gençlerin artık motivasyonları ne olursa olsun, kendi tercihlerine göre siyasi partilere katılma imkanına sahip oldukları görülmektedir. Nijer gibi ülkelerde çok partili sisteme ve demokrasiye geçilmesinin ardından medyanın özgürleşmesi ve liberalleşmesi mümkün olmuştur. Balzac'ın

⁵⁵<https://www.franceculture.fr/emissions/les-tetes-chercheuses/le-reggae-lautre-histoire-de-ce-mouvement-musical-lorigine-dun>. Erişim tarihi: 03.04.2022.

1840'tan beri söylediği gibi medya dördüncü güçtür (Balle, 2014). Medyaya sağlanan bu özgürlük, bugün siyasi meselelerde hiçbir istisna olmaksızın her konunun tartışıldığı anlamına gelmektedir. Medyadaki tartışmalar bilinçli ya da bilinçsiz olarak gençlerin siyasi tercihlerini etkilemektedir çünkü medya sadece bilgilendirmekle kalmayıp aynı zamanda eğitmektedir. Ousseini Issa'nın (2019: 85-86) belirttiği gibi, “medya eğitici, biçimlendirici, bilgilendirici ve duyarlı hale getirici rolüyle toplumu aydınlatmaktadır. Ayrıca, vatandaş katılımını sağlamak için vatandaşları uygun demokratik uygulamalara yönlendirme ve yaşadıkları çevrenin sosyoekonomik, siyasi ve kültürel sorunlarının farkında olmalarını sağlama rolüne de sahiptir”. Dolayısıyla, bilgi ve eğitim gençlerin siyasi tercihlerini yönlendirmektedir. Medyanın etkisi, gençlerin çeşitli alanlarda bilgiye, sosyal projelere, çeşitli siyasi partilere ve şehirlerinde gerçekleşen yönetim türlerine erişme özgürlüğü aracılığıyla da görülebilmektedir. Dolayısıyla medya tarafından dile getirilen iyi ya da kötü yönetim, siyasi tercihlerinde onlara yol göstermeye yardımcı olmaktadır.

2.3.2. Sosyal Medya

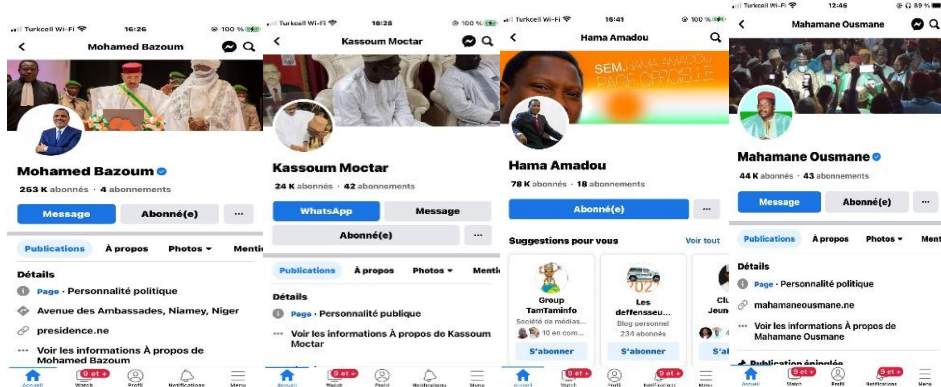
Bu bölümde, sosyal medyanın seçim kampanyalarında ve genel olarak diğer siyasi faaliyetlerde kullanımının farklı boyutlarının anlaşılması amaçlanmaktadır. Bunu yapmak için, öncelikle Facebook ve WhatsApp'ın gençleri harekete geçirmedeki rolünü tartışmaktadır. İkinci olarak, gençlerin bu medyadaki manipülasyonu tartışılmaktadır. Son olarak, gençlerin üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri tanımlanmakta ve incelenmektedir.

2.3.2.1. Gençlerin Siyasi Tercihlerinde Sosyal Medyanın Analiz ve Yayınlarının

Etkisi: Facebook ve WhatsApp Örneği

Geleneksel medyanın (radyo, televizyon, gazeteler vb.) yanı sıra sosyal medya da siyasi etkide önemli bir rol oynamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde sosyal medyanın bir kampanya aracı olarak kullanılması 2008 yılında ivme kazanmıştır. Grunder (2020: 17), eski Başkan Barack Obama'nın kampanyası sırasında sosyal medyanın Amerika'da siyasi iletişim için bir araç olarak kullanılmasına zemin hazırladığına işaret etmektedir. Nijer'de Facebook ve WhatsApp gençlerin en çok kullandığı sosyal medyadır. Söz konusu sosyal medyanın özelliği, kullanılmasının kolay olmasında yatmaktadır. Bu nedenle ister okulda olsunlar ister okul dışında olsunlar, tüm

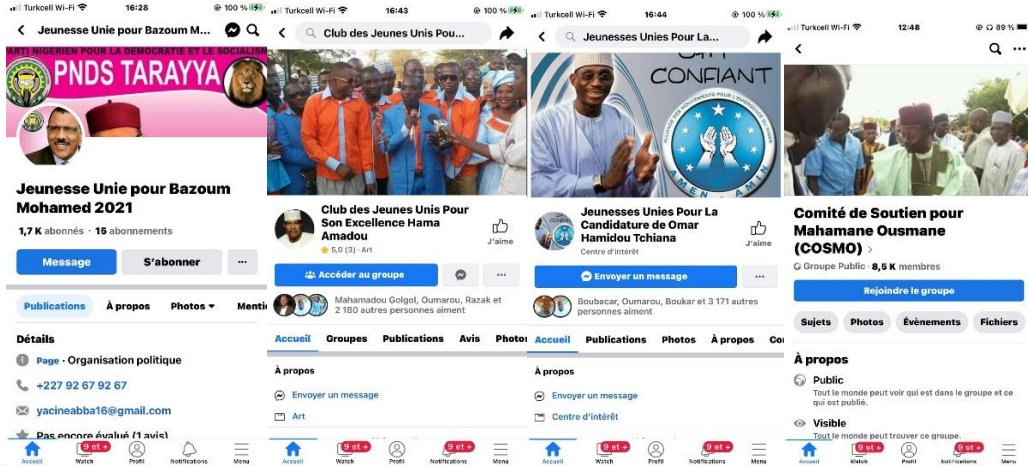
genç kategorileri tarafından kullanılmaktadırlar. İnternetin gelişmesi ve sosyal medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte medya sektöründe bir değişim ve dönüşüme şahit olduk. Artık televizyon ve radyo, bilginin yayılması konusunda tekel olmaktan çıkmıştır. Sosyal medyanın eski iletişim, bilgi yayma ve bilgi kaynaklarıyla rekabet etmeye başladığını görmekteyiz. Günümüzde, özellikle bu platformlarda en çok bulunan nüfus kategorisini oluşturan gençler için birincil bilgi kaynakları haline gelmiştir. Ayrıca, sosyal medya kullanımının internetin ortaya çıkmasıyla başladığını hatırlatmakta fayda vardır. Ben Mansour (2017: 3)'a göre, sosyal medyanın etkisinin Barack Obama'nın 2008'deki seçim kampanyası ve 2011'deki Arap Baharı gibi bazı uluslararası olaylarla birlikte arttığı doğrudur, ancak internetin siyasete 1990'larda girdiği ve halihazırda siyasi iletişimin uygulanması ve modernleştirilmesi için vazgeçilmez olarak görüldüğü bilinmektedir. Nijer'de neredeyse tüm siyasi partilerin başta Facebook ve Twitter olmak üzere sosyal medyada kendilerine ait propaganda ve kampanya hesapları ve sayfaları bulunmaktadır. Ayrıca, her partinin militanlarını bölgeye ve sosyomesleki statülerine göre bir araya getiren WhatsApp gruplarının varlığına da dikkat çekmek gerekmektedir. Örneğin gençlik grupları, kadın grupları, genç mezunlardan oluşan gruplar, farklı bölgelerden gelen vatandaşlardan oluşan gruplar vb. Bu iletişim kanalları sayesinde bilgi paylaşımı ve dolaşımı daha akıcı ve hızlı hale gelmektedir. Dakikada binlerce hatta milyonlarca insana ulaşılabilir. Siyasi parti liderlerinin bu platformları aktif olarak kullanmalarının nedeni, onların öneminin ve gençleri harekete geçirmek konusundaki rollerinin farkında olmalarıdır. Aşağıda bazı siyasi liderlerin Facebook hesapları ve sayfaları yer almaktadır.

Görsel 1: Bazı Siyasi Liderlerin Kişisel Facebook Sayfaları

Kaynak: Facebook'ta Ekran Görüntüleri (2022)

Aşağıda gençler tarafından yönetilen siyasi partilerin Facebook sayfalarından bazıları yer almaktadır.

Görsel 2 : Siyasi Liderlerin Destek, Kampanya ve Propaganda Facebook Sayfaları

Kaynak: Facebook'ta Ekran Görüntüleri (2022)

Yukarıdaki görsel 1 Nijerli bazı siyasi liderlerin kişisel Facebook hesaplarından alınmıştır. Söz konusu liderler tarafından taraftarları harekete geçirmek ve diğer siyasi faaliyetleri yaygınlaştırmak için aktif olarak kullanılmaktadırlar. Görsel 2 ise Facebook'ta gençler tarafından kendi adaylarını ve siyasi partilerini desteklemek amacıyla oluşturulmuş çeşitli sayfalardır. Üstelik bu sayfalar, destekledikleri siyasi liderler için kampanya yürüttükleri ve propaganda yaptıkları kanallardır.

Sosyal medyanın günümüzde siyasetin önemli araçlarından biri haline gelmesinin temel sebebi, yoğun kullanımları ve siyasi konuların tartışılmasında öne çıkmalarıdır. Siyasi tartışmaların ne kadar sık yapıldığını ve ülkenin nasıl yönetildiğini anlamak için Facebook'a giriş yapmak yeterlidir. Oysa sosyal medyanın ortaya çıkmasından önce siyaset sadece seçim kampanyaları sırasında konuşuluyordu. Siyasetçilerin eylem ve davranışları ile ülkenin içinde bulunduğu durum hakkında çeşitli aktörler tarafından yapılan farklı analizler ister nesnel ister öznel olsun, gençlerin tercihlerini, eğilimlerini veya siyaseti algılama biçimlerini etkilemektedir. Sosyal medyanın etkisi ve önemi, hükümet tarafından yapılan tutuklama ve hapis cezalarının sayısı ile de değerlendirilebilir. Önceki yılların aksine, günümüzde siyasetçilerin, sivil toplum aktörlerinin veya blog yazarlarının tutuklanmalarının çoğu sosyal medyada yapılan eylemlerle bağlantılıdır. Nitekim siyasi bir tutuklama söz konusu olduğunda, bu ya bir Facebook paylaşımı ya da iktidarı veya herhangi bir siyasi lideri hedef alan bir

WhatsApp sesi aracılığıyla gerçekleşmektedir. Konuyla ilgili olarak katılımcının aşağıda yer alan ifadeleri dikkat çekicidir:

“WhatsApp ve Facebook'un Nijer'de çok etkili olduğunu düşünüyorum, siyasi seferberliklerde bile tercih edilen bir yer haline gelmiştir. Günümüzde siyasi partiler mobilize olmak için sosyal ağları kullanıyor çünkü bilgi paylaşır paylaşmaz herkes bir anda öğreniyor, bu da gençlerin gittikçe daha az izlediği televizyon ya da radyoya kıyasla daha kolaydır. Bu nedenle benim için siyasi tercihler açısından gerçekten etkilidir.” (Facebook kullanıcısıyla 06/09/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Dolayısıyla sosyal medyada siyasi partilerin seferberlik faaliyetleri açısından gerekli bir araçtır. Bunu bir yandan gençlerin bu platformları yoğun bir şekilde kullanması, diğer yandan da bu platformların sağladığı erişim kolaylığıyla açıklamaktadır. Nitekim, bir mesajı kısa sürede ve daha düşük maliyetle iletmek mümkündür.

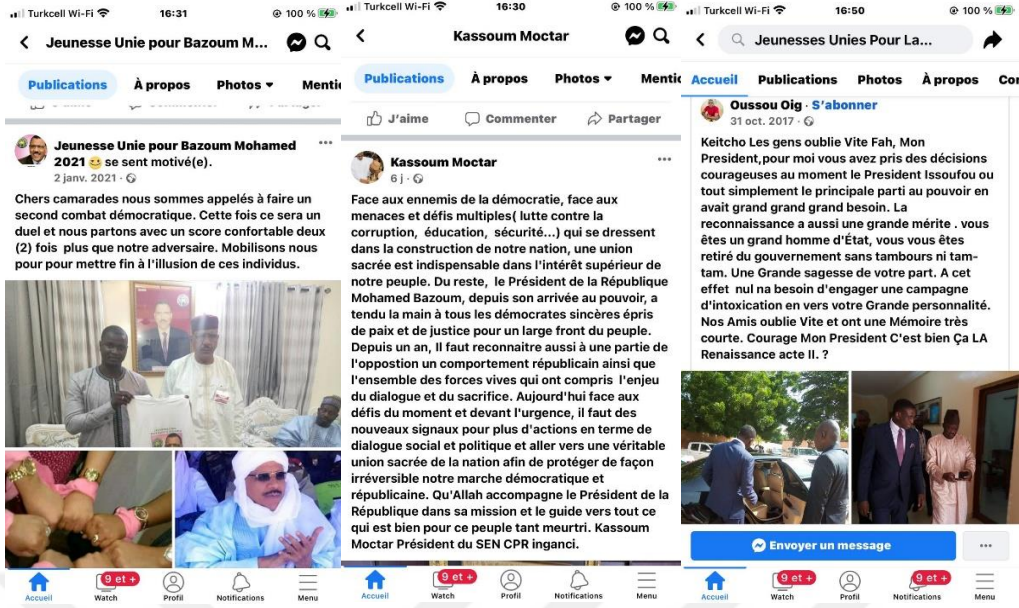
2.3.2.2. Sosyal Medya ve Siyasi militanizm: Gençlerin 'Modern Griot'lara Dönüşümüne Doğru

Konuya girmeden önce, geleneksel Afrika toplumunda *griot'un* ne olduğunu ve nasıl bir yere sahip olduğunu belirlemek önemlidir. Larousse sözlüğüne göre *griot*, “gezgin şair-müzisyenler kastının bir üyesi, sözlü kültürün koruyucuları ve ruhlarla temas halinde olduğu bilinen kişiler” olarak tanımlanmaktadır.⁵⁶ Batı Afrika'da *griot* kelimesi şüphesiz bir şekilde sözlü geleneği ve her şeyden önce sözlü sözün gücünü ifade eder. Tıpkı demircinin metal ustası olması gibi, *griot* da sözlü sözün ustasıdır (Zaneti, 1990: 161). *Griotların* temel işlevlerinden biri de özgür insanlara övgüler düzmektir. Sözlü geleneğe ve insanların tarihine olan hakimiyeti sayesinde, toplumdaki çeşitli törenler vesilesiyle bu kişilerin şanını söyleyip övmektedir. Söz konusu törenler vaftiz, düğün, cenaze veya diğer sosyal etkinlikler içermektedir. Toplumdaki önemli rollerine rağmen (tüm sosyal etkinliklerde yer alırlar), Mali ve Gine gibi ülkelerin aksine bazı Nijer topluluklarında dışlanmaktadır (Issiaka, tarihsiz). Nitekim, *griotlar* genellikle damgalanmakta ve alt sosyal sınıftan oldukları görülmektedir. Dolayısıyla Nijer'deki bazı etnik grupların kendilerine evlilik için oğul vermeyi ya da kızlarıyla evlenmeyi reddetmeleri söz

⁵⁶ <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/griot/>. Erişim Tarihi: 30.03.2022.

konusudur. Bununla birlikte, konuya ilişkin tutum ve algıların önemli ölçüde değiştiği de ifade edilmelidir. Karl Marx'ın da dediği gibi, günümüzde insan ilişkileri maddi şartlar tarafından belirlenmektedir. Dolayısıyla, insanların bir kişiye yönelik algıları ve davranışları büyük ölçüde o kişinin sosyal, ekonomik ve siyasi başarısı tarafından şekillendirilir. Görüşülen bazı katılımcılar, Facebook gibi sosyal platformlarda genç Nijerlilerin “*modern griotlar*” olarak algılandığını dile getirmişlerdir.⁵⁷ Başka bir deyişle gençler, Tsana Nguengang'ın (2015) bahsettiği üzere yöneticileri, müteşebbis-siyasetçileri ve siyasetçi-müteşebbisleri idari yetkilileri ve özellikle de destekledikleri siyasi figürleri överek geleneksel *griotların* yerini almışlardır. Siyasetçilerin resimlerini ve açıklamalarını yayınlıyor, onları alkışlıyor, övüyor ve karşılığında kendilerine ve çabalarına minnettar olacaklarını umarak onlarla yakınlaşmaya çalışmaktadırlar. Gençlerin siyasetçilerden beklentisi, kendilerini para, siyasi ya da teknik bir pozisyonla ya da diğer devlet yardımlarına erişimlerini kolaylaştırarak takdir etmeleridir. Siyasi liderlerin sosyal medyada yer alan imajları ve açıklamaları, gençlerin davranışlarını ve siyasi tercihlerini şu ya da bu şekilde etkilemektedir. Nitekim sosyal medyada siyasetçilerin iyi ve kötü taraflarının tartışıldığı alanlar ya da forumlar bulunmaktadır. Aynı zamanda bir liderin siyasi, sosyal ve ailevi geçmişinin hiçbir kısıtlama ve utanmazlık olmaksızın ortaya koyulduğu bir yerdir. Bu nedenle siyasi liderlerin kendi ülkeleri içinde ve hatta dışında tanınmasına izin vermektedirler. Dolayısıyla siyasetçiler için güçlü bir kampanya ve propaganda aracıdır. Ukrayna Devlet Başkanı Volodymyr Zelensky'nin 24 Şubat 2022'de Rusya'nın işgalinin ardından yurttaşlarını harekete geçirmek için Facebook ve Twitter'ı yoğun bir şekilde kullanması, bu Platformların siyaset dünyasındaki önemini göstermektedir. Aşağıda gençlerin siyasi partilerini ve liderlerini destekleyen bazı Facebook paylaşımları yer almaktadır.

⁵⁷ 11.09.2021 tarihinde genç bir siyasi lider ile yapılan mülakat. Söz konusu ifadeyi gazeteciler, sivil toplum aktörleri, siyaset uzmanları gibi diğer katılımcılarla gerçekleştirilen mülakatlarda da defalarca kullanılmıştır.

Görsel 3: Siyasi Partilerin Kendilerine Ait Destek, Kampanya ve Propaganda Facebook Sayfalarında Yapılan Bazı Yayınlar

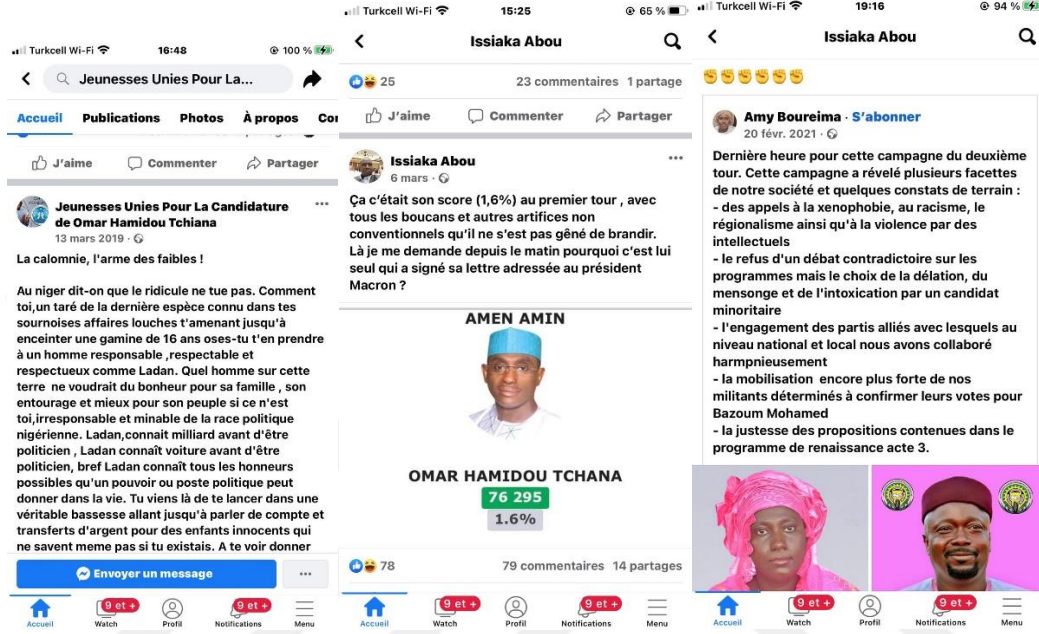
Kaynak: Facebook'ta Ekran Görüntüleri (2022)

Görsel 3, siyasi partilerin Facebook sayfalarında gençlerin yaptığı yayınlardır. Bunlar, çoğunluk ve muhalefet partilerinden gençler tarafından yönetilen sayfalardır. Söz konusu yayınlara aracılığıyla bu gençler liderlerine desteklerini ifade etmekte ve onları överek savunmaya çalışmaktadırlar.

2.3.2.3. Nijer'de Sosyal Medya: Bir Çatışma Alanı

Günümüzde sosyal medyanın günlük yaşamın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Birçok insan, Facebook hesaplarını açmadan, bir yayına yorum yapmadan ya da kendi yayınlarını yapmadan bütün gün geçirmelerinin imkânsız olduğu bir noktaya kadar bağımlı hale gelmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, gençler Nijer'de Facebook'taki en büyük kategoridir ve aynı zamanda siyasetçiler tarafından en çok kullanılan ve manipüle edilen gruptur. Gençler siyasi liderlerin fotoğraflarını paylaşarak onları övmekte ve propagandalarını yapmaktadırlar. Çoğu zaman gerçek hayatta çatışmalara yol açan sözlü anlaşmazlıklar yaşanmaktadır. Örneklerden biri, Nijer'in şu anki Cumhurbaşkanı Mohamed Bazoum'a zaferi getiren cumhurbaşkanlığı seçimlerinin sonuçlarının açıklanmasının ardından Niamey'de insani ve maddi hasara yol açan şiddetli gösteriler olmuştur. Söz konusu şiddetin başlıca nedeni, Facebook ve WhatsApp üzerinden yapılan ve çok sayıda internet kullanıcısı tarafından defalarca paylaşılan

yayınlar ve ifadeler olmuştur. Her şey böyle başlamış olup, bazıları doğru, bazıları yanlış olan veya siyasetçiler tarafından yanlış yorumlanan belirli görüntüler ve ifadeler, gençlerin ortaya çıkıp hayal kırıklıklarını ve hoşnutsuzluklarını dile getirmelerine yardımcı olmuştur. Daha önce de 2011 yılında Zinder ve Niamey'de sosyal medyanın desteğiyle barışçıl ve şiddetli gösteriler düzenlenmiştir.

Görsel 4: Siyasi Liderleri ve Partileri Destelemek İçin Facebook'ta Yapılan Bazı Yayınlar

Kaynak: Facebook'ta Ekran Görüntüleri (2022)

Görsel 4, farklı partilerden gelen taraftarların sosyal medyadaki davranışlarını göstermektedir. Nitekim bazı taraftarların, özellikle de genç olanların, mentorlarına bağlılıklarını ve sadık olduklarını göstermek için her şeyi yapmaya hazır oldukları görülmektedir. Kimi zaman, tek amaçları siyasi rakiplerini siyasi olarak dışlamak ya da ortadan kaldırmak amacıyla onlara hakaret edebilmekte ya da onları aşağılayabilmektedirler.

Dolayısıyla sosyal medyanın gençlerin siyasi tercihleri ve davranışları üzerinde etkili olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle gençlerin geleneksel medyaya olan ilgisi giderek azaldığı için söz konusu etkinin gerçek olduğu açıktır. Başta internetin gelişmesi olmak üzere iletişim araçlarının çeşitlenmesi, WhatsApp ve Facebook'un Nijer'de yeni siyasi alanlar haline gelmesi sonucunu getirmiştir. Bunlar, en acayip saldırıların gerçekleştiği sanal siyasi arenalar olarak tanımlanabilir; öyle ki her zaman oy verme talimatlarından vazgeçilmese bile, görüşlerin ortaya konulması

sağlanabilmektedir. Her taraftar kendi bakış açısını ifade eder, istediği gibi konuşur, istediği gibi hakaret eder, desteklediği kişiyi över ve istediği kadar ve çoğu zaman sınırsız bir şekilde eleştirir. Bu medya aynı zamanda taraftarların siyasetçilerin kişisel hayatlarını inceleyerek en özel tarihlerine ulaşmaya çalıştıkları ortamdır.

Dolayısıyla, siyasetçilere ve partilerine yönelik sosyal medyada dile getirilen eleştiriler, özellikle de lider, ailesi veya kamu işlerinin önceki yönetimiyle ilgili ifşaatlar nedeniyle, bazılarının belirli bir siyasi lidere karşı tereddüt duymasına yol açmaktadır. Gençlerin kendilerini yeniden konumlandırmalarına yol açan bu faktör, bazen şüphe yaratmakta ve onları siyasi tutumlarını değiştirmeye yönlendirmektedir.

Özetle, sosyal medyanın Nijer'deki gençlerin siyasi tercih ve davranışlarında önemli bir rol oynadığı ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, sosyal medyada bir kişinin tutumunu değiştirmenin zor olduğunu, zira sanal ortamlarda insanların somut rakamlar vermediğini belirtmekte fayda vardır. Aksine yapılan eleştiriler, siyasi ideoloji ya da siyasi gündemden ziyade kişinin kişisel özelliklerine odaklanmaktadır. Genel olarak, yayınlar ve çözümlemeler liderlerin ahlaki veya fiziki bütünlüğüne odaklanmaktadır. Dolayısıyla, insanların siyasi liderlerin programlarını ya da vizyonlarını eleştirdiği diğer ülkelere kıyasla daha az etkilidir. Ayrıca, seçim kampanyalarının bir program ve ideolojiye dayandığı Amerika Birleşik Devletleri gibi gelişmiş ülkelerde bile sosyal medyanın kullanımı konusunda bazı eksiklikler yaşanmaktadır. Fassassi (2017: 72-82)'ye göre, seçim kampanyası hem vatandaşlar hem de adaylar için bir seferberlik anıdır; aynı zamanda, en azından teoride, fikirlerin tartışıldığı ve siyasi müzakerelerin yapıldığı bir süreçtir. Dolayısıyla kampanyanın, siyasi program ve önerilerin dikkatli bir şekilde tartışılmasına katkıda bulunması gerekmektedir. Ancak bu açıdan bakıldığında, sosyal medyadaki iletişimin temelde anlık, biçimlendirilmiş basitleştirme ve bazen de dezenformasyon mantığına dayanmasının, siyasi tartışmanın zayıflatılmasına yardımcı olmaktadır. Nijer gibi demokrasinin hala inşa halinde olduğu ve Bierschenk ve Olivier de Sardan'ın (2014) ifadesiyle 'devletin hala kurulmakta olduğu' bir ülkede sosyal medyanın, gençlerin tutumlarını değiştirmelerinden ziyade onları tercihlerinde ya da inançlarında sabitlemeye daha fazla katkısı olmaktadır. Bunun nedeni oldukça açıktır. Her bir kişinin diğerini eleştirmeye ve kendi statüsünü yükseltmeye çalıştığı, her birinin kendi konumuna ve dolayısıyla özsaygısına sarıldığı çatışmaların, savaşların yaşandığı alanlardır. Bu nedenle, sosyal medyada değişimden çok siyasi tercihlere

odaklanılmaktadır. Bu anlamda Flichy (2008: 2) “forumların genellikle internet kullanıcılarının değiştirmek istemedikleri fikirleri şiddetle savundukları hakaret savaşlarının merkezi” olduğunu belirtmektedir. Aynı şekilde, Mark Poster (1997) (Flichy, 2008: 2)'de çevrimiçi tartışmaların kamusal alanın özelliklerine, yani rasyonel argümanların hâkim olduğu ve ortak bir pozisyonun arandığı eşitler arasındaki bir tartışmaya karşılık gelmediğini eklemektedir. Zira internet yalnızca ilk özelliği yerine getirmektedir. İnternet kullanıcıları birbirleriyle karşılıklı olarak eşit şartlarda fikir alışverişinde bulunabilmektedir. Öte yandan, tartışmaya dayalı fikir alışverişi her zaman kurallıktan uzak kalmıştır. Tartışmanın ortak bir pozisyonun geliştirilmesine değil, çelişkili bakış açılarının çoğalmasına yönelik bir eğilimi vardır. Fikirlerin bu şekilde parçalanması, internet kullanıcılarının kimliklerinin belirsiz ve hareketli olmasıyla daha da güçlenmektedir. İnsanlar sadece lakap kullanmakla ve kendileri için sanal bir kimlik yaratmakla kalmıyor, aynı zamanda kimliklerini değiştirip birden fazla kimliğe sahip olabilmektedir.

Yukarıdaki yazarlara göre, sosyal medyanın siyasetçiler tarafından giderek daha fazla kullanılmasına rağmen, söz konusu medyanın karşılıklı saygının olduğu bir çerçevede gerçek bir tartışmaya imkân vermediği görülmektedir. Aksine, son derece heterojen bir kamuoyu tarafından aktarılan ve paylaşılan daha çok kavga ve hatalı bilgilerin oluşturduğu bir ortamdır.

2.4. Zinder’de Etnik Köken, Hemşehrilik ve Siyaset Arasındaki İlişki

Bu bölümde gençlerin siyasi tercihlerinde Kabile ve coğrafi kimliğin rolü incelenmektedir. Geçmişteki bu konularla ilgili diğer çalışmalardan yararlanırken, günümüzde bu faktörlerin önemini anlamak üzere yerel kavramları ve bunların arkasındaki mantıkları vurgulayarak analizi derinleştirmek amaçlanmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki Zinder kozmopolit bir şehirdir. Tanım olarak kozmopolit şehirler, farklı kökenlerden gelen nüfusların yaşadığı ve birçok kültürün bir arada bulunduğu ve karıştığı bölgelerdir. 19. yüzyılın sonunda Fransız sömürgecilerin gelmesinden çok önce Zinder, Damagaram İmparatorluğu'nun başkenti olmuştur. Şehrin kurulduğu dönemde 'Kuzey Afrikalı tüccarların, Tuareg kervancılarının, Kanuri ve Hausa çiftçilerinin ve Fulani çobanlarının yaşadığı' kozmopolit bir şehirdi (Lefebvre, 2019). Kozmopolit şehirlerin bu özellikleri, demografi, göç ve kırsal kesimden göç nedeniyle bugün Zinder'de daha da çarpıcı bir şekilde görülmektedir. Nitekim Zinder'de sadece Nijerya,

Benin, Çad gibi diğer ülkelerden gelen insanlar değil, Nijer'in neredeyse tüm etnik grupları birlikte yaşamaktadır. Dolayısıyla birçok Afrika şehri gibi çok etnikli ve çok kültürlü bir şehir olarak tanımlanabilir. Nijer'in özelliği, kabile gruplar arası çatışmaların yaygın olduğu diğer Afrika ülkelerinin aksine, kültürel farklılıklara rağmen halkların uzun yıllar boyunca birbirleriyle uyumlu bir şekilde yaşamış olmasında yatmaktadır.

Önceki bölümlerde de belirtildiği üzere siyasi tercihler çeşitli faktörler tarafından belirlenmekte veya etkilenebilmektedir. Dünyanın bazı bölgelerinde aynı kabile kökene veya yöreye ait olmanın etkisinde kalmaktadırlar (Faust Kakai, 2011; Jacobs, vd.; 2014; Bako-Arifari, 1995). Diğer bir deyişle, aynı kabile kökeni veya bölgeyi paylaştığı için bir adaya oy vermek veya bir siyasi partiye katılmak mümkündür. Nijer'in sosyopolitik ve tarihi bağlamı olmaksızın Zinder örneğinde konunun incelenmesi zordur. Söz konusu bağlam, yukarıda da belirtildiği üzere, farklı kabile gruplar arasında uzun yıllardır barış içinde birlikte yaşanan bir ortam oluşturmuştur. Bu aynı zamanda etnik faktöre dayalı oy verme veya siyasi desteğin uygun olmadığı bir bağlamdır. Bu nedenle, sahada karşılaşılan katılımcıların çoğunun görüşlerinin birleştiği nokta, kabile faktörün dikkatli, açık ve ihtiyatlı bir şekilde incelenmeyi ve araştırılmayı gerektiren bir kümeyi, bir kabuğu oluşturduğu yönünde olmuştur.⁵⁸ Elde edilen verilere göre genel olarak Zinder şehrindeki tüm kategorilerden gençler (okuyanlar, okulu bırakanlar ya da hiç okula gitmeyenler) siyasi tercihlerini yaparken kendi bölgelerinin liderlerini desteklemektedir. Her ne kadar ilk bakışta bunun böyle olduğu izlenimini verirse de bu tercihin temelinde etnik-bölgeselci mülâhazaların bulunmadığına dikkat edilmelidir. Bu, gençlerin siyasi geleceklerini güvence altına almak için geliştirdikleri bir stratejidir. Bununla birlikte, karşılaşılan bazı kişiler, siyasi partilere ve liderlere göre, tercihin kabile faktöre dayalı olabileceğini belirtmektedir.

Nijer halkının kültürel ve kabile farklılıklarına rağmen uyum ve barış halinde yaşaması tesadüfi değildir. Bu durum birkaç faktörle açıklanabilmektedir. İlk olarak, etnik gruplar arası evlilikler yoluyla gerçekleşen kültürel etkileşim söz konusudur. Nitekim evlilik yoluyla gerçekleşen etkileşimler, halklar arasında gerçek dayanışma ve karşılıklı anlayış

⁵⁸ Siyasi bilim uzmanıyla 28.08.2021 tarihinde yapılan görüşmedir. 'Kabuk' ifadesi, yapılan görüşmeler sırasında görüşülen kişi tarafından kullanılmıştır.

faktörlerini oluşturmaktadır (Olivier de Sardan, 2015a: 35). İkinci olarak, eğer bu etnik gruplar arası ilişkiler gerçekleştiyse, bunun nedeni 1970'lerden bu yana Nijer yetkililerinin devlet görevlilerini kendi kabile gruplarından farklı bölgelere atamayı içeren stratejiler uygulamaları olmuştur. Diğer kabile gruplarla birlikte yaşamak, başka bir kültürü keşfetmelerini ve başka bir dil öğrenmelerini sağlar. Önemli bir diğer faktör de Batı ve Orta Afrika'daki Burkina Faso, Mali, Senegal, Çad, Nijer ve diğer birçok Afrika ülkesinde görülen sosyal uygulama olan akrabalık şakalarıdır.⁵⁹ Bir ülkenin farklı etnik grupları arasında gerçekleşen ve etnik grupların üyelerine karşılıklı saygı ortamında ve herhangi bir olumsuz veya talihsiz sonuç olmaksızın birbirleriyle alay edip dalga geçme fırsatı veren sosyal bir uygulamadır. Bu etnik gruplar arası çatışmalar ve sözlü diyaloglar, meselelerin çözülmesi, uzlaşma veya sosyal uyum için önemli araçlardır. Nijer'de Songhay/Tuareg, Fulani/Kanuri, Zarma/Mauri gibi etnik gruplar arasında uygulanmaktadır (Olivier de Sardan, 2019: 414-415). Danda (2004: 241)'ya göre, Nijer üzerine yapılan tarihi çalışmalar, toplulukların ferdi ya da kolektif etnik ittifaklar, ticari ilişkiler vb. mekanizmalarla şekillendiğini ortaya koymaktadır; bu da Nijer'deki farklı geleneksel toplulukların yapay bir şekilde oluşmadığı, uzun bir geçmişe, birbirine geçişlere ve tarihin uzun bir zaman diliminde ördüğü bağlantılara sahip olduğu anlamına gelmektedir. Söz konusu uzun tarih, tedirginlik ve/veya sosyal çatışma durumunda yatıştırmaya katkıda bulunan kuzenlik ve şakacı akrabalık uygulamalarını ve gücünü açıklamaktadır. Bu uygulamalar Nijer'de oldukça gelişmiştir ve 2014 yılından bu yana Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından somut olmayan kültürel miras olarak sınıflandırıldığı noktada, Devletin en üst kademesinden alt sınıflara kadar uygulanmaktadır.⁶⁰

Zinder şehrinde, siyasi tercih ve kabile duygular arasındaki ilişkiye dair konuşulmaya başlandığı anda herkesin gözü siyasi lider Mahamane Ousmane ve partisinin üzerinde olmakta; söz konusu olan lider, gençlerin yanı sıra şehir nüfusunun önemli bir kısmı tarafından da sevilen ve takip edilen bir kişidir. Bu, liderin siyasi geçmişiyle ve partisinin kurulduğu bağlamla doğrudan ilişkilidir. En iyi bilinen ilk partisi CDS Rahama, ardından siyasi ve hukuki nedenlerle RDR Tchanji olmuştur. Tarihsel olarak,

⁵⁹ Buna Fransızca'da "*parenté ou cousinage à plaisanterie*" denir.

⁶⁰ <https://ich.unesco.org/fr/RL/pratiques-et-expressions-de-la-parent-plaisanterie-au-niger-01009>. Erişim Tarihi: 05.04.2022.

CDS Rahama partisi, Nijer'in çoğunluğunu Hausa'ların oluşturduğu doğu bölgesinin, Zarma'ların çoğunlukta olduğu batı bölgesi tarafından ötekileştirildiğini ve baskı altında kaldığını hissettiği özel bir bağlamda kurulmuştur. Danda (2004: 290)'ya göre, CDS Rahama partisinin kurulmasından önce Zinder bölgesi yerlilerinin oluşturduğu bir dernek vardı. Söz konusu derneğin adı Karşılıklı Kültürel ve Sanatsal Eylem Derneği (AMACA) olup, kurucuları ve destekleyicileri tarafından amacı Hausa veya Zinder kültürünü tanıtmak olan bir dernek olarak takdim edilmiştir. Bu dernek, CDS Rahama partisinin kuruluşunun temelinde yer almakta ve Nijer'in doğusunu temsil eden Hausa nüfusunun öncüsü ve savunucusu olmak istemektedir. AMACA, Tillabéry (batıda yer alan Nijer'in sekiz bölgesinden biridir) sakinleri tarafından kurulan ve esasen Batı Nijer yöneticilerini bir araya getiren Kalkınma Üzerine Düşünce Merkezi (CERDI) imgesiyle oluşturulmuştur. Zinder nüfusunun CDS Rahama partisine olan bağlılığı ve 1993, 1995 ve 1999 seçimlerinde aldığı çeşitli kayda değer sonuçlar, "Nijer'in bu bölgesinde giderek artan bir kimliğin siyasi işaretlerini" içeriyor gibi görünmektedir (Danda, 2004: 277).

Bazı görüşülen kişilerin öne sürdüğü kimlik oylaması fikri zayıf olup, bugün sahada yaşananların gerçekliğini tam olarak yansıtmamaktadır. Her ne kadar Mohamadou'nun (2018: 93) UDPS Amana, CDS Rahama ve ANDP Zaman Lahiya gibi partilerde işaret ettiği gibi, bu iddiaların Nijer tarihinin bir noktasında geçerli olduğu söylene de özellikle Zinder nüfusu içinde var olan sosyal gerçeklikler ve kültürel etkileşim göz önünde bulundurulduğunda, bugün bu iddiaları destekleyecek yeterli ikna edici ve aşikâr kanıt bulunmamaktadır. Ayrıca, bazılarının kabileye dayalı oy veya kimlik oyu olarak adlandırdığı şey, bir liderin karizmasına ve yerel halka yakınlığına dayanan bir oy olarak anlaşılabilir. Söz konusu yakınlık, liderler ve taraftarları arasındaki sosyal ilişkileri güçlendirmektedir. Ayrıca, liderin tanınması, müsait olması ve seçildikten sonra kendi bölgesinde yaşayanlara yardım edeceği umudu da gençlerin siyasi tercihlerine ve davranışlarına yardımcı olmaktadır. Bu bulgunun, Arifari Bako'nun (1995) Benin ile ilgili yazılarında bahsettiği toprağın oğlu mantığını doğruladığı görülmektedir.

2.4.1. 'Nagida'⁶¹ Teorisi ya da Toprağın Oğlunun Mantığı: Seçmenlerin Harekete Geçirilmesine Yönelik Bir Strateji

Genel olarak Nijer'de ve özel olarak Zinder şehrinde siyasi tercih meselesi söz konusu olduğunda, kabile faktörün belirleyici olmadığı görülmektedir. Bu anlamda Gazibo (2006: 12) Afrika'daki bir parti, bir ittifak çerçevesinde kitlesinin gücünü arttırmak için kendisini bir bölge ya da kabile grupla sınırlayabilmektedir. Ancak bir partinin kabile kimliğini kullanarak ulusal düzeyde seçim kazanmayı umabileceği (ki bu her partinin nihai hedefidir) çok az ülke vardır. Nitekim Nijer'de aynı bölgede farklı etnik gruplar aynı siyasi partiyi desteklemekte ya da aynı partiye bağlı kalmaktadır. Başka bir deyişle, tıpkı Zinder'in çoklu kabile bir şehir olması gibi, farklı siyasi partilerin seçmenleri de aynı durumdadır. Ulusal sahnede yer alan tüm siyasi partiler bu şehirde ve Nijer'in tüm bölgelerinde kurulmuştur. Aynı zamanda, Nijer'in tüm bölgelerinde, partilerin liderleri kendileriyle aynı etnik kökenden ya da bölgeden olup olmadıklarına bakılmaksızın, siyasi partilerin taraftarları bulunmaktadır. Bununla birlikte, genel olarak siyasi liderlerin kökenlerinin bulunduğu bölgelerde güçlü ve daha popüler oldukları, dolayısıyla gençlerin gözünde önemli bir rol oynayan *nagida* teorisine önem verilmesi gerektiği belirtilmelidir. Söz konusu teorinin ortaya koyduğu üzere, siyasi tercihler büyük ölçüde aynı yerele aidiyet tarafından yönlendirilmektedir. Gençler genellikle kendilerine yakın olan ve bir takım şeyleri paylaştıkları adayları tercih etmektedir. Kabile merkezciğe ya da bölgeciliğe bağlı olmayan bu tercih, daha ziyade gençlerin kendilerini siyasi olarak avantajlı konuma getirmelerine ve dayatmalarına imkân tanıyan bir stratejiye dayanmaktadır. Bunun sonucunda, tüm liderler doğdukları yerde popüler olsa bile, bazılarının diğerlerinden daha popüler olduğunu belirtmek önemlidir; bu da bir liderle aynı bölgeden olmanın onu desteklemek için yeterli olmadığını göstermektedir. Önemli olan, liderin gençlere sağladığı fırsatların ve aralarında kurduğu ilişkinin türüdür. Grégoire (1994), Ibrahim (1994) ve Danda (2004) tarafından yapılan çalışmalara göre, demokratik dönemin başlangıcında, yani Egemen Ulusal Konferans'ın hemen sonrasında, Nijer'deki siyasi tercihler kabile-bölgeselci duygular tarafından belirlenmiş olabilmektedir. Ancak bu eğilimin, gençlerin daha çok ne kazanabileceklerini düşündükleri bir siyasi yaklaşımla aşılakta olduğunu kabul etmek

⁶¹ 'Nagida' kelimesi Hausa dilinde tam anlamıyla 'bizim bölgemizdeki aday' anlamına gelmektedir.

gerekir. Buna bağılı olarak bu gencin ifadeleri oldukça ilginçtir: “Gökten bile düşse, başarabilirsem bu partinin üyesi olacağım.” (Genç lider, 25/08/2021 tarihli mülakat).

Yukarıdaki yorumlar, bu gencin siyasi tercihinde kabile köken veya yerelliğin ziyade ulaşabileceği fırsat ve avantajların ön planda olduğunu göstermektedir. Aynı doğrultuda, aşağıdaki yorumda genel olarak Nijer'de ve özel olarak Zinder'de siyasi tercihler ile kabile-bölgeselci duygular arasındaki ilişkiyi incelenmektedir:

“Hayatta bir şeye inanıyorum, aidiyet duygusu dünyanın her yerinde bir gerçektir. Bir topluluğa aitim, bu topluluğun bağılı olduğum ilkeleri var, ailemi seviyorum, mahallemi seviyorum, şehrimi seviyorum, belediyemi seviyorum, bölgemi seviyorum, ülkemi seviyorum, bu dünyanın her yerinde geçerlidir. Ancak Nijer'deki Doğu/Batı ya da Kuzey/Güney meselesi bugün uygulanamayan eski bir düşüncedir. Ahlaksız bir siyasetçinin, zayıf zihinli ya da kabile köken veya bölgecilik duygusuna bağılı insanlarla karşılaştığında, onların bu duyguyu geliştirmesini sağlama konusunda başarılı olmasının imkânı vardır. Ancak ülkenin bugünkü gerçekliği buna işaret etmiyor. Bunun yanı sıra Nijer'in şu anki cumhurbaşkanının Tahoua bölgesi sayesinde seçilmiş olmasına rağmen o bölgeden olmaması da bunun bir kanıtıdır. Batı'dan gelen bir lider olan Hama Amadou, ülkenin doğusundaki Diffa bölgesinde önemli bir seçmen kitlesine sahiptir.” (Facebook kullanıcısı, 06/09/2021 tarihli mülakat).

Bu mülakatın alıntılarından çeşitli dersler çıkarılabilmektedir. İlk olarak, kişinin yaşadığı yeri sevmesi ya da sempati duymasının her ferdin içinde bulunabilecek doğal bir duygu olduğu görülmektedir. İkinci olarak, bugün bir adaya kabile kökeni nedeniyle oy vermek ve desteklemek gerçek olmanın oldukça uzağındadır. Son olarak, Nijer'in şu anki cumhurbaşkanı seçilmesinde, kökeninin ait olmadığı bir bölgenin desteği etkili olmuştur. Gerçek şu ki, Tahoua bölgesi PNDS Tarayya'ya kitlesel olarak oy verdiyse, bunun nedeni Bazoum'un (Nijer'in şu anki cumhurbaşkanı) bu bölgenin yerlisi olan eski Cumhurbaşkanı Issoufou Mahamadou'nun desteğinden ve takdirinden faydalanmış olmasıdır. Dolayısıyla, adaylara olan yakınlığın kabile kökenden daha belirleyici olduğu görülmektedir.

Buna ek olarak, yerel dillerde “toprağın oğlu” mantığını simgeleyen ve aynı zamanda meşrulaştıran birçok popüler deyim ve söylem bulunmaktadır. Örneğin, “*da nasu gara*

namu”⁶², “*abar dan gari da garinsu*”⁶³, “*namu namune*”⁶⁴, “*kayan aro baya ado*”⁶⁵ gibi deyimler “toprağın oğlu” mantığını simgeleyip meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Söz konusu söylemler Zinder şehrinde Başkan Mahamane Ousmane'nin partisi RDR Tchanji'nin sloganı haline gelmiştir. Bazıları ise daha güncel olup birçok mesaj iletmektedir. Mahamane Ousmane'nin ikinci sıraya yerleşmesini sağlayan son cumhurbaşkanlığı seçimlerinde RDR Tchanji tarafından kullanılan en popüler slogan olan *ba aro ba haya*'nın⁶⁶ örneği teşkil etmektedir.

2.4.2. Ba Aro Ba Haya⁶⁷: Siyasi Slogan ile Seçmen Seferberliği Stratejisi Arasında

Hausa dilinde toplumda günlük yaşamda kullanılan atasözleri, ifadeler ve deyimler açısından oldukça zengin bir dil olup, çeşitli hikmetleri ifade etmekte ve çeşitli mesajlar iletmektedir. Bazıları ahlaki dersler verirken, diğerleri eğitmek veya fertleri hoşgörü ve komşu sevgisini geliştirmeye teşvik etmek üzere kullanılmaktadır. Bu başlığın konusu olan *Ba aro ba haya* daha önce bir deyiş olarak var olmamış, seçimler bağlamında taraftarlara belirli mesajlar iletmek için ortaya çıkmış siyasi bir slogandır. Yalnızca kullanıldığı çerçeveye yerleştirilerek anlaşılıp incelenebilecektir. Bu sloganın amacının ne olduğunu anlamak için, seçimler sırasında taraftarların siyasi parti liderleri tarafından nasıl harekete geçirildiğini incelemek gerekmektedir. Belirtilmelidir ki RDR Tchanji muhalefet partilerinin bir parçasıdır. *Ba aro ba haya* sloganını atan taraftarları, başta PNDS Tarayya olmak üzere iktidardaki partilerin taraftarlarını para karşılığında seferber ettiklerini, başka bir deyişle gerçekte davalarına bağlı olmayan taraftarları kiraladıklarını ve ödünç aldıklarını göstermektedir. Nitekim, seçim kampanyaları sırasında siyasi partilerin liderlere yönelik resepsiyonları ve ardından stadyumlarda ve diğer kamusal alanlarda mitingler düzenledikleri görülmektedir. Gençler, bu tür faaliyetler kapsamında sıklıkla başvuru alan nüfus kategorisidir. Bu vesileyle, siyasi parti liderleri gençleri toplantı ve resepsiyonlara katılmaları konusunda harekete geçirmek

⁶² Bu Hausa özdeyişi, kelimenin tam anlamıyla “şehrimizin adayını onlarınkinden daha çok tercih ediyoruz” anlamına gelmektedir.

⁶³ Bu Hausa atasözü, kelimenin tam anlamıyla “bizi şehrimizin adayıyla bırakın” anlamına gelmektedir.

⁶⁴ Bu Hausa özdeyişi, kelimenin tam anlamıyla “bizim bizimidir” anlamına gelmektedir.

⁶⁵ Bu Hausa atasözü, kelimenin tam anlamıyla “ödünç aldığınız bir şey size hizmet edemez” anlamına gelmektedir.

⁶⁶ Bu Hausa özdeyişi, kelimenin tam anlamıyla “ne ödünç aldık ne de kiraladık” anlamına gelmektedir.

⁶⁷ Bu Hausa özdeyişi, kelimenin tam anlamıyla “ne ödünç aldık ne de kiraladık” anlamına gelmektedir.

amacıyla para dağıtmaktadır. İktidardaki partileri desteklemeyen gençler, para ile harekete geçirildikleri için yine de bu faaliyetlere katılmaktadır. Ancak Başkan Mahamane Ousmane ziyarete geldiğinde hiçbir para almadan, çoğu zaman motosikletlerine, üç tekerlekli bisikletlerine ve araçlarına benzin koyup onun karşılama ve mitinglerine katılmak için gerekli seyahat masraflarını kendileri finanse etmektedirler.

Görüldüğü üzere Zinder'in gençleri, kendilerinden biri olarak gördükleri Mahamane Ousmane'ye, kendilerine yardım etmesi, onları ve şehirlerini savunması beklenen toprağın oğluna daha çok önem vermektedirler. Bu tür duyguları bölgecilik veya kabile-merkezcilik olarak nitelendirmek oldukça abartılı, dahası suiistimal edici olabilir, ancak kesin olan bir şey varsa o da kişinin bölgesini, yaşadığı yeri ve kendini yakın hissettiği liderleri savunma arzusu ve niyetinin varlığıdır. Söz konusu tercihin etnik-bölgeselci mülahazalara dayanmadığını gösteren başka nedenler bulunmaktadır. Örneğin, Başkan Mahamane Ousmane'nin kendisinin çoklu kabile bir insan olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, Zinder şehrinin tüm yerli liderleri henüz onun kitlesine ya da popülaritesine ulaşamamıştır. Bu kuşkusuz karizması, öz nitelikleri ve siyasi deneyimleriyle alakalıdır. Diğer makul sebebi ise Mahamane Ousmane'nin Zinder'deki gençler tarafından yüzde yüz oranında desteklenmediği gerçeğidir. Kimileri onu doğruluğu ve dürüstlüğü nedeniyle severken, kimileri ise Zinder şehri için hiçbir katkıda bulunmayan cimri olduğunu düşündüğü gerekçesiyle destek vermemektedir. PNDS Tarayya partisinin iktidara gelmesinden bu yana Mahamane Ousmane'nin Zinder şehrindeki etkisinin ve popülaritesinin azaldığı belirtilmelidir. Bunun nedeni, iktidar partisinin Zinder'deki gençlerin kalbini kazanmak için geliştirdiği stratejilerdir. Partinin yeni başkanı Mohamed Bazoum sayesinde Zinder'deki siyasi alan hem asil hem de aşağılayıcı anlamda "satın alınmıştır". Yapılan gözlem ve mülakatlara göre, elde edilen sonuçların genel olarak gençlerin PNDS Tarayya partisine herhangi inanç, sevgi ya da kanaat duymadıklarını, ancak partinin eylemler yoluyla ve bu alanda yer almayan Mahamane Ousmane'ye kıyasla sıradışı bir cömertlikle siyasi alanı satın aldığını gösterdiği görülmektedir. Dolayısıyla Mahamane Ousmane, kendisinden farklı olduğunu gösteren Bazoum'un cömertliği nedeniyle tahttan indirilme veya büyük geleneksel liderlerinin, büyük kanaat önderlerinin ve bazı gençlerin kalplerinden

koparıma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Aşağıdaki yorumlar Zinder gençliğinin lider Mahamane Ousmane'ye ve onun şahsına ne ölçüde bağlı olduğunu açıklamaktadır:

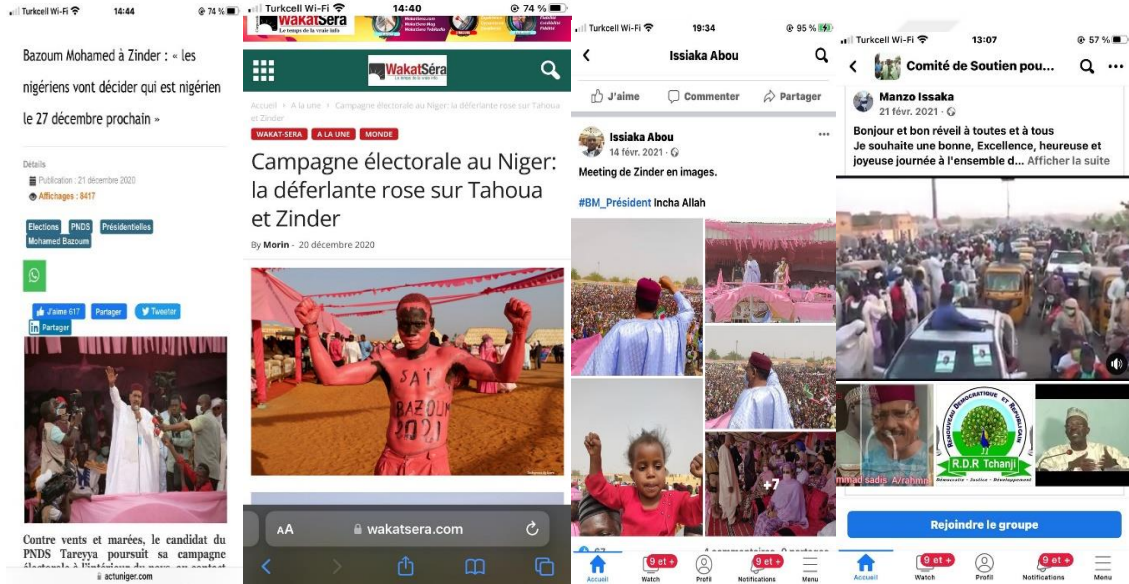
“Zinder'de insanlar Mahamane Ousmane'ye güveniyor, siyasi bir inanç denebilecek bir duygu var; çünkü Zinder'de bin gencine bu lideri neden desteklediklerini sorarsanız, yirmisi size bir neden söyleyemez, ama onu seviyorlar, ona güveniyorlar çünkü söylenmesi çok fazla olsa bile bu nesilden nesile aktarılıyor, ama daha küçük ölçekte ve yerel olarak, demografi hariç, Mahamane Ousmane'ye duyulan sevgiden şüphe yoktur. Onun sesinin Zinder halkını etkilemeye devam ettiğini söyleyebiliriz.” (Siyaset uzmanı, 03/09/2021 tarihli mülakat).

Yukarıdaki satırlar Zinder şehri halkının Mahamane Ousmane'ye olan bağlılığını göstermektedir. Kendisine olan bu bağlılığını ve sevgisini yeni değildir. Nitekim bunun en açık göstergesi 1993 yılında yapılan ilk demokratik seçimlerde Mahamane Ousmane'nin Zinder'de kullanılan oyların %75'ini alarak Nijer Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı seçilmesidir (Grégoire, 1994). O zamandan bu yana diğer siyasi partilerin de şehirde kendilerini kabul ettirmeyi başardıkları doğrudur, ancak buna rağmen şehrin kendi seçim merkezi olmaya devam ettiği de bir gerçektir. Şubat 2021'de yapılan son başkanlık seçimlerinin sonuçları onu Zinder'de liderliğe getirmiştir.

2.5. Zinder'de Gençlerin Seferber Edilmesi: Aktörler ve Stratejiler

Gençlerin seferber edilmesi için en iyi ve en uygun zaman seçim kampanyaları dönemidir. Genel olarak, siyasi partilerin gençleri seferber etmek için kullandıkları stratejiler Nijer'in neredeyse tüm büyük şehirlerinde benzerdir. Hepsi liderlerin stadyumlar, tribünler ve siyasi parti genel merkezleri gibi halka açık yerlerde karşılanması, toplantılar düzenlenmesi ve deklarasyonlar yayınlanmasıyla başlamaktadır. Bu etkinliklerde başvuru alan aktörler çoğunlukla okula gitmeyen ama aynı zamanda okula devam eden gençlerden oluşmaktadır. Liderleri karşılamada en çok harekete geçen aktörler, özellikle iki ve üç tekerlekli motorlarla *kabu-kabu* olarak bilinen kentsel ulaşım sektöründe çalışan gençlerdir. Djibo ve Hassane'nin (2016: 5) belirttiği gibi, motosiklet-taksi veya *kabu-kabu* (Hausa dilinde), özellikle çoğunluğu 20 ila 29 yaş arasında olan gençlerin hâkim olduğu bir faaliyettir. Bu gençler siyasi partiler tarafından nasıl ve neden kullanılmaktadır? Bu sorunun cevapları bir sonraki alt bölümde verilecektir.

Karşılama etkinliklerinin ardından farklı partilerin siyasi ofisleri tarafından mitingler ve deklarasyonlar düzenlenmektedir. Bunun için siyasi parti liderleri, çeşitli örgütleri aracılığıyla gençlerle temasa geçmektedir. Nitekim *kabu-kabu*, Zinder şehrinde ve Nijer'in diğer büyük şehirlerinde birkaç yıldır uygulanan oldukça gelişmiş bir faaliyettir. Bu faaliyete katılan gençler, maddi ve manevi çıkarlarını savunmak için birlikler veya dernekler kurmuşlardır. Bir siyasi liderin ziyaretinde, bu ve diğer gençler liderin partisinin genel merkezinden karşılama yerine doğru seferber edilmektedir. Karşılama çevresinde var olan imkanlar ve paylar, bir karşılama durumunda gençlerin neredeyse faaliyetlerini bırakıp motorlarını ve üç tekerlekli araçlarını partilerin tüm renkleriyle süslemelerine yol açmaktadır.⁶⁸

Görsel 5: Zinder Şehrinde Siyasi Liderlerin Karşılanması ve Mitinglerine Dair Bazı Kareler

Kaynak: Facebook'ta Ekran Görüntüleri (2022)

Görsel 5, siyasi ofislerin siyasi liderler için miting ve karşılamları nasıl düzenlediğini göstermektedir. Bunu yaparken de gençler, bir şekilde siyasetçilerden para koparmaları için bir fırsat olan bu tür faaliyetlerde ön plana çıkarılmaktadır. Bu vesileyle, vücutlarını

⁶⁸ Djibo ve Hassane (2016: 9) tarafından Zinder kentindeki motosiklet taksi şoförleri üzerinde yapılan araştırmaya göre, bir litre benzinin fiyatının düştüğü dönemlerde (400 batı Afrika frangı, bir dolardan daha az) günlük gelirleri 1.200 ile 7.600 batı Afrika frangı (3 ile 15 dolar) arasında değişir. Bu gelirler, artan yakıt fiyatları (550 batı Afrika frangı, bir dolar) dönemlerinde düşer ve 900 ile 6700 batı Afrika frangı (2 ile 13 dolar) arasında değişir. Araştırmamıza göre, bir siyasi parti liderinin karşılmasına katıldıklarında, birkaç saat içinde 1.000 ila 5.000 (2 ile 8 dolar) batı Afrika Frangı kazanıyor ve düzenleyenden motosikletleri için ücretsiz benzin alıyorlar.

ve ulaşım araçlarını siyasi partilerin büstlerinde sergileyip, onları över ve meziyetlerini dile getirmektedirler.

Gençlerin bu karşılama ve mitinglere katılmalarını motive eden unsurun, siyasi parti liderlerinden aldıkları mali kaynaklar olduğu hatırlanmalıdır. Para temelinde seferber edilen yeni geçici ve dönemsel seçmenlerin ya da taraftarların ortaya çıkışına şahit olunmaktadır. McCullough ve diğerlerinin (2016: 3) “*geçici taraftarlar*, yani seçim döneminde küçük miktarlarda zarflar ve hediyeler karşılığında vatandaşları siyasi mitinglere katılmaları amacıyla harekete geçirmeye çalışan taraftarlar” olarak tanımladığı kişilerdir. Gerçekte hakiki taraftar olmayıp ister muhalefetten ister çoğunluktan olsunlar, siyasi partilerin tüm karşılama ve mitinglerinde yer almaktadırlar. Rollerini, araç ve motosikletlerle karşılama ve mitinglere katılmak, partilerin sloganlarını söyleyip bağırarak ve böylece onlara daha fazla görünürlük ve meşruiyet kazandırmaktır. Bu, siyasi partilerin halka ve dünyaya takip edildiklerini, sevildiklerini ve aynı zamanda kitleleri harekete geçirme kapasitesine sahip olduklarını gösterme stratejisidir. Bir partinin kapasitesine bağlı olarak ister çoğunlukta ister muhalefette olsun, karşılamalara katılması planlanan gençlere para dağıtmaktadır. Dağıtılan paranın miktarı partiye göre 1000 CFA ile 5000 CFA (2 ila 8 dolar) arasında değişmektedir. Bazen çevre köylere gidip kırsal kesimdeki gençleri arayan ve bu etkinliklere katılmaları için şehre getiren partiler bulunmaktadır. Zinder'in gençleri, siyasetçilerin bir mitingden diğerine, bir karşılama diğerine ya da bir deklarasyondan diğerine katılmak için 'kiraladıkları' ya da 'satın aldıkları' ulaşım araçlarına benzemektedir. Dolayısıyla paranın gençlerin siyasi etkinliklere çekilmesinde bir cazibe merkezi haline geldiği görülmüştür. Örneğin Kamerun'daki seçim kampanyası üzerine yaptığı bir çalışmada Tsana Nguengang (2019: 133-135) bu tür taraftarları *geçici siyasi personel* olarak nitelendirmiştir. Bunlar, belirli bir dönem boyunca siyasi hayata aktif olarak katılan fertlerdir. Söz konusu kişiler, siyasi partiler tarafından seçim kampanyası sırasında kendilerine anlık destek sağlamak üzere geçici olarak işe alınmaktadır. Gerstlé (1989: 8) ise *seçim sürecinin araçları ya da yardımcı aktörleri* olduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde Gaxie (1977: 124-126) de bu taraftarların, misyonları siyasi partilerin iktidara gelmesine yardımcı olmaya çalışan memurlara benzediğini belirtmektedir. Bu kategorideki fertler herhangi bir ideolojik amaçla hareket etmemekte, ancak mitinglerde

düzenli hizmet vermeyi, ilanları yapıştırmayı ve bir seçim kampanyasının tüm maddi sorunlarıyla ilgilenmeyi kabul etmektedirler.

Nijer'in ve Zinder şehrinin siyasi bağlamında, siyasi partilerin temel amacı, kendi taraftarları olup olmadıklarına bakılmaksızın stadyumları ve miting yerlerini gençlerle doldurmanın şartlarını sağlamaktır. Siyasi partiler gençleri siyasi amaçlar için kullanmanın yollarını ararken, gençlerin kendileri de kendi stratejilerini geliştirmektedirler. Onlara göre, siyasi eğilimleri ne olursa olsun tüm siyasi liderlerin mitinglerine katılmanın karşılığında para kazanıyorlar ya da en azından siyasi liderler tarafından çalınan ya da zimmete geçirilen fonları geri almanın bir başka yol olduğunu düşünüyorlar ve kendilerini onlara oy vermeye zorlayan hiçbir şey olmadığını ifade etmektedirler. Banégas'ın (1998: 79) belirttiği gibi, "seçim dönemi aslında vatandaşların çoğunluğu tarafından siyasetçilerin iktidara gelmelerinden bu yana ya da daha genel olarak bağımsızlıktan bu yana biriktirdikleri paranın geri alınabileceği bir an olarak algılanmaktadır". Diğer bir deyişle, gençlerin siyasi davranışları, partilerin ve siyasi liderlerin onlara karşı davranışları tarafından belirlenmektedir. Dolayısıyla gençler ve parti liderleri arasındaki ilişkide, her iki taraf da kendi stratejilerini geliştirip uygulamaktadır. Ancak gençlerin geliştirdikleri stratejiler ve siyasi davranışları, siyasete ve siyasi liderlere ilişkin algıları tarafından yönlendirilmektedir. Söz konusu algıların değerlendirilmesine çalışmanın dördüncü bölümünde (4) yer verilecektir.

2.5.1. Gençlerin Siyasi Tercihinde Paranın Etkisi

Catherine de Medici (1519-1589)⁶⁹ der ki: “para savaşın temelidir.” Kapitalizmin hâkim ekonomik sistem olduğu bir dünyada, paranın insan ilişkilerinde önemli bir rolü vardır. Üç Batı Afrika ülkesinde (Nijer, Benin, Senegal) yapılan bir çalışmada Olivier de Sardan (1996: 109-110), kayırmacılık için gerçek bir katalizör olan sosyal ilişkilerin önemli ölçüde parasallaştığını, hatta aşırı parasallaştığını vurgulamıştır. Eskiden aynı hediye olarak verilen pek çok yardım veya sosyal faaliyet artık maddi kanal üzerinden yapılıyor ve giderek daha yaygın hale gelmektedir. Üstelik, rutin kişiler arası ilişkilerin kendileri de sürekli olarak parasal bir biçim almıştır. Paranın sürekli müdahale etmediği

⁶⁹ https://www.dicocitations.com/citation_historique_ajout/305.php. Erişim Tarihi:19.12.2021.

hiçbir alan (evlilik ilişkileri dahil) yoktur. Dolayısıyla, paranın tüm faaliyetlerin ve fertler arasındaki tüm sosyal ilişkilerin merkezinde yer aldığı görülmektedir.⁷⁰

Paranın Zinder şehrindeki gençlerin siyasi tercihleri üzerindeki etkisine ilişkin olarak, görüşülen katılımcıların bakış açıları farklılık göstermektedir. Bununla birlikte, görüşülen kişilerin çoğuna göre paranın bu tercihlerde son derece belirleyici olduğunu belirtmekte fayda vardır. Bazılarına göre paranın tek önemi, bir siyasi parti liderinin başka bir partiye katılmasını sağlamak ya da onu partiden koparmaktır, ancak tabandaki taraftarların görüşü değişmez. Başka bir deyişle, taraftarların bir adaya oy vermelerinin nedeni para değildir. Konu ile ilgili olarak bu katılımcının görüşleri aşağıda yer almaktadır: “Kuşkusuz paranın önemi var, ancak aynı bölgeye aidiyet bir öncelik taşır öyle ki her şeyden önce gelmektedir.” (Genç siyasetçi, 27.08.2021 tarihli mülakat). Başkaları için ise mali kaynaklar sadece taraftarları ve seçmenleri değil aynı zamanda parti liderlerini de cezbetmektedir. Olivier de Sardan (2016), Nijer'deki seçim rantının çok sayıda aktör tarafından beklendiğini belirterek ikinci görüşü desteklemektedir. Söz konusu aktörler arasında seçmenler, siyasi parti taraftarları vb. yer almakta olup, bunlar ancak para kazanabileceklerinden ya da siyasetle irtibatlı diğer fırsatlara ulaşabileceklerinden emin olduklarında seferber olmaktadır.

2.5.2. Gençlik ve Siyasi Fırsatçılık

Zinder'in sosyopolitik ve ekonomik bağlamıyla gençlerin siyaset hakkındaki algıları, siyasi tercih ve davranışlarını incelemek açısından önemli veriler oluşturmaktadır. Gençliğin Nijer nüfusunun en büyük kesimini oluşturduğu hatırlanmalıdır. Ne yazık ki, işsizlik ve istihdam eksikliğinden en çok etkilenen nüfus kategorisi de bu gruptur. Buna ek olarak, siyasi liderlerin davranış biçimleri ve kamu işlerinin yetkililer tarafından yönetim şekliyle gençlerin işsizlikten kurtulmanın ve aynı zamanda sosyal hayatta başarılı olmanın en iyi yolunun bir siyasi partiye katılmanın olduğuna inanmalarına yol açmaktadır. Ancak söz konusu katılım tesadüfen gerçekleşmeyip, hesaplanmış ve planlanmıştır. Zinder şehrindeki gencin giderek daha fazla aydınlandığı⁷¹, rasyonel bir aktör gibi davrandığı, faydalarından emin olduğunda bir partiye katıldığı görülmektedir.

⁷⁰ Afrika'da sosyal ilişkilerin metalaşması ve küçük yolsuzluklar hakkında daha fazla ayrıntı için bkz. (Blundo ve Olivier de Sardan, 2001).

⁷¹ Rasyonel seçmen hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Tiberj, 2013; Mouiche, 2000).

Gençler neleri başarabilecekleri ve hatta neleri kazanabilecekleri konusunda rasyoneldirler. Rasyonel seçimlerde seçmenin aklına ülkesi ya da şehri için kimin ne yapabileceği değil, fert olarak kimin ona ne verebileceği ya da onun için ne yaratabileceği gelmektedir. Dolayısıyla yerelliğe dayalı siyasi tercihler bile sorunludur ve diğer ilgili faktörler tarafından yönlendirilmektedir. Nitekim, Zinder'den entelektüeller de dahil olmak üzere kendi bölgelerinden bir aday seçen gençler olsa bile, bu seçimin zamanın çıkarlarına göre yapıldığını belirtmek önemlidir. Dolayısıyla, okula gitmeyen ya da entelektüel olan gençlerin kendi hesaplarına göre bulundukları yerin dışında bir seçim yapmaları mümkündür. Doğu'dan olup Batı'dan ya da Kuzey'den bir partiye katılıp taraftar olmak mümkündür çünkü kişi neyi kazanabileceğini dikkate almaktadır.

Dolayısıyla siyasi katılım, kişinin kendine sunulan fırsatların bir sonucudur. Gençlerin siyasi partilere yönelik tutum ve davranışları, kendilerine sağladıkları çeşitli imkanlara göre şekillenmektedir. Bu nedenle, çıkarlarını maksimize ederek herhangi bir parti ya da lideri desteklemeye hazır olup, bu da onların fırsatçı olarak nitelendirilmelerine müsaade etmektedir. Mazet (tarihsiz: 284)'e göre, “bir ferdin fırsatçı olduğunu söylemek, vicdansız olan ve zaman zaman sözünden dönmekten, arkadaşlarına ihanet etmekten ya da kendisi için avantajlı bir konum elde etmek ya da kendisini ahlaki bir kurala uymaktan mahrum bırakacak kaynakları elde etmek için siyasi süreci düzenleyen kurallar dizisinden ayrılmaktan çekinmeyen birini tanımlamaktır. Dolayısıyla, fırsatçı etiketi, bir grup ferdin, aynı grubun ahlaki ve adil bir davranış ve iyi siyasi ahlak temsiliyle uyumlu olmadığına karar verilen bir davranış ahlaki veya yasal olarak onaylamayı kabul ettiği ölçüde geçerli olacaktır.”

Bir siyasetçiyi veya herhangi bir ferdi fırsatçı olarak damgalamak ancak bir grubun veya toplumun kendisi için belirlediği belirli kurallar, davranışlar ve sosyal normlar çerçevesinde mümkündür. Bu çerçevenin dışına çıkmak veya bu normlara karşı gelmek ferdi toplumun gözünde sapkın yapacaktır. Bu bağlamda Becker (1966: 9), “sosyal grupların, ihlali sapkınlığı oluşturan kuralları koyarak ve bu kuralları belirli kişilere uygulayarak ve onları sapkın olarak etiketleyerek sapkınlık yarattığına” işaret etmektedir.

Gençlerin ulaşabildiği çeşitli fırsatlar ve avantajlar, siyasi tercihlerini yönlendiren önemli unsurlardır. Bu tercihler genellikle ideoloji veya parti programları dikkate alınmaksızın yapılmaktadır. Önemli olan günlük hayat şartlarını iyileştirebilmektir.

Pek çok gencin düşüncesine göre siyasi alan, bir gelir kaynağına ve hatta istikrarlı bir işe ulaşmanın en iyi yoludur. Nijer'de genel olarak, kişinin eğitilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, iş bulmanın oldukça zor olduğu görülmektedir. Ancak partide taraftar olmanın kamu görevlerine ve kalkınma rantlarına erişim sağladığı da bir gerçektir (Mohamadou, 2018: 94). Başka bir deyişle, bağlamda en kâr getiren etkinliğin siyaset olduğu öne sürülmektedir. Eğer sosyal hayatta başarılı olmak isteniyorsa, siyasetten daha iyi bir ufuk, daha iyi bir sığınak yoktur. İster müteşebbis ister iş adamı ister üniversite mezunu veya değil olun, en iyi sığınak siyasettir. Böylece gençler liyakat, yeterlilik ve kişisel çabanın artık öncelikli nitelikler olmadığını, önemli olanın bir siyasi parti içindeki militanlık olduğunu anlamışlardır.

Partiye üyeliğin sosyal sermayeyi, yani tanınmış ve iyi konumdaki kişilerle olan ilişkileri ve bilgiyi artırmaktadır. Söz konusu sosyal sermaye, Pierre Bourdieu'nün kullandığı anlamda, bir ferdin belirli bir grup ya da toplum içerisinde sahip olduğu ağlar ve ilişkiler bütünü olarak anlaşılmaktadır. Field (2004: 1) sosyal sermayeyi ve önemini şu şekilde tanımlamaktadır: “ilişkiler önemlidir. İnsanlar birbirleriyle bağlantı kurarak ve bunu zaman içinde devam ettirerek, tek başlarına başaramayacakları ya da ancak büyük zorluklarla başarabilecekleri şeyleri başarmak için birlikte çalışabilmektedirler.” Okula giden genç için bu, eğitime devam etmesini istediği takdirde burs almasını sağlayabilecektir. Genç bir mezun olduğu takdirde, siyasi partisi aracılığıyla teknik ya da siyasi bir göreve kolaylıkla atanabilmektedir. Okul dışındaki gençler Vergi Kayıt Numarası (NIF) almaya çalışmaktadır. Bu NIF, sağlık veya eğitim gibi farklı sektörlerdeki kamu ihalelerine erişmelerini sağlamaktadır. Kamu ihalelerine ulaşma fırsatını yakalamak, siyasi olarak aktif olmayanlar için kolay değildir. Yönetimde ya da iktidar sisteminde kıdemli bir aktörü tanımak gerekmektedir. Konu ile ilgili olarak görüşülen katılımcının ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

“Günümüzde, okumayı bitirdikten sonra polis olmak için hükümete yakın bir akrabanın olması gerekmektedir. Bir askerin Boko Haram'a karşı savaşa girmesi ya

da Mali'de MUJAO⁷²'ya karşı hayatını kaybetme riskini göze alarak savaşması için bile ebeveyn ve dolayısıyla siyasi desteğe ihtiyacı vardır. Partiler de bu amaçla gençlerden oluşan listeler hazırlamaktadır. Gençlerin bir siyasi partiye katılmaları zorunlu hale getirilmiştir". (Siyaset uzmanı, 31/08/2021 tarihli mülakat).

Bu nedenle yönetim siyasileşmiş yolsuzluk yaygınlaşmış, liyakat ve ehliyet sorumlu bir pozisyonda bulunmak için kıstas olmaktan çıkmıştır. Dolayısıyla, ülkenin siyasi durumunun ve siyasi aktörlerin davranış biçimlerinin çözümlenmesinin ardından gençler ilgili siyasi partiye katılmaktadır.

Gençlerin başvurduğu stratejiler arasında belirli bir siyasi partiye yönelik destek deklarasyonları da yer almaktadır. Bu genellikle seçimler sırasında ve sonrasında uygulanan bir yöntemdir. Bunu yapmak için gençler, belirli bir siyasi partiye veya siyasetçiyi desteklemek üzere birlikler veya gruplar oluşturmaktadır. Kamu ve özel medyanın yanı sıra sosyal medyada da yayılan bu beyanlar, siyasi partileri veya siyasetçileri överek, niteliklerini söyleyerek ve takdir ederek desteklemeyi içermektedir. Gençlerin amacı kendilerini tanıtmak ve aynı zamanda siyasi liderlerle yakın ilişkiler kurup güçlendirmek, dolayısıyla ihtiyaç halinde bu sosyal sermayeyi ortaya koyabilmektir. Bazı beyanlar, gençlerin bir sivil toplum kuruluşunda (STK) sorumluluk gerektiren bir pozisyona atanmasına veya kamu hizmetinde işe alınmasına sağlayan bir sözleşme temelinde yapılmaktadır. Bu yöntemler Zinder şehrinde seçimler öncesinde ve sırasında çok gelişmekte olup, çeşitli gençlerin ve birliklerin oluşturduğu federasyonlar ve siyasi parti üyelikleri görülmektedir. Yapılan beyanların tamamı herhangi bir ideolojik inançtan değil, çıkarıcı hesaplamalar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

2.5.3. Siyasi Tercihler ve İdeoloji

"Burada siyasetin Fransa'da uygulandığı şekliyle, yani ideolojiye dayalı siyaset yapan herkes yenilecektir." (Genç siyasetçi, 27/08/2021 tarihinde yapılan mülakat). Bu görüşlerin zengin bilgiler içerdiği ve gençlerin siyasi tercihleri ile ideolojileri arasındaki ilişkiyi özetlemektedir. Unutulmamalıdır ki gençlerin bir ideoloji temelinde bir siyasi

⁷² Batı Afrika'da Birlik ve Cihat Hareketi. Batı Afrika'da Şeriat'ı kurmayı amaçlayan 2011 yılında Mali'de doğan Selefi ideolojinin terör örgütü olarak kabul edilmektedir. Bu tür bir görev Mali gibi ülkelerde askerlere birçok avantaj sağlar. Bu nedenle, sadece iktidara yakın olanlar veya siyasi liderler bu fırsata sahip olabilirler.

partiye katılmaları için öncelikle partinin açık bir ideolojiye dayanması, bunu günlük faaliyetlerinde açıkça göstermesi ve savunması gerekmektedir. Başka yerlerde sol, sağ, aşırı sol, aşırı sağ, merkez, Kemalistler, demokratlar, cumhuriyetçiler, muhafazakârlar, emekçiler vb. partiler veya taraftarlar bulunmaktadır. Öte yandan Nijer'de siyaset sahnesi aşağı yukarı üç kategoriye ayrılmaktadır.

Bir yandan, kendilerine göre hükümetin eylemini desteklemeye gelen ve aynı zamanda taraftarlarını sürdürme fırsatından yararlanan çeşitli siyasi partilerden oluşan çoğunluk vardır. Söz konusu taraftarların bir siyasi partiye katılımı genellikle herhangi bir ideolojik temele dayanmadan, daha ziyade birkaç kırıntı, bazı durumlarda büyük miktarda meblağlar veya mezun taraftar grubu için yapılan atama vaatleri çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu çoğunluğun lideri, kendisini sosyalist (ya da bazı gözlemcilere göre “tsotseist”⁷³) olarak adlandıran ve sahadaki uygulamaları sosyalist ideolojiye tamamen aykırı olan bir partidir.

Diğer yandan, birçoğu ilk fırsatta iktidar tarafına geçmeye hazır olan çeşitli partilerden müteşekkil bir muhalefet bulunmaktadır. Nijer'in yakın siyasi tarihini okumanın bu gerçeği teyit etmesi oldukça yeterlidir. Çok sayıda parti değiştirmeler, siyasi kaçakçılık ve aşırı siyasi göçebelik uygulamaları söz konusu yaklaşımla uyumaktadır.⁷⁴

Son olarak, üçüncü kategorideki partiler ise ne muhalefet ne de çoğunluk olduklarını iddia eden bağlantısız partilerden oluşmaktadır. Bunlar genellikle uydu partiler, insan ve mali kaynaklardan yoksun, küçük ve kararsız partilerdir ve yukarıdaki iki büyük gruptan biri veya diğeri tarafından kolayca manipüle edilip ele geçirilebilmektedir. Bunların bir kısmı muğlak ve ikircikli bir tavır sergilemekte ve çoğunluk ile muhalefet arasındaki çizgide yer almaktadır.

İdeoloji konusuna dönecek olursak, bir siyasi partinin adının tesadüfen belirlenmediğine işaret edilmesini önemle vurgulamak gerekmektedir. Partinin savunduğu değerleri ve ilkeleri yansıtmaktadır. Zira Nijer'de rastgele seçilen her bir siyasi parti ismi bir dizi ilkeye ve kılavuza atıfta bulunmaktadır. Bu, Nijer'de bir tür yerli ideoloji olarak

⁷³ Bu kavram sivil toplum aktörü Nouhou Arzika tarafından özel bir televizyonda yapılan konuşma sırasında kullanılmıştır. Söz konusu kavram Hausa dilinde emmeyi ifade etmektedir. Siyasi alana uygulandığında, yöneticilerin kötü yönetimini, yolsuzluk uygulamalarını ve özellikle kamu fonlarının zimmete geçirilmesi yoluyla yoksul vatandaşların üzerinden küçük bir grubun zenginleşmesini anlamına gelmektedir.

⁷⁴ Nijer'deki siyasi göçebelik olgusu hakkında daha fazla bilgi için Dördüncü Bölüme bakınız.

görülebilmektedir. Nijer'deki iki büyük parti olan PNDS *Tarayya* ve MODEM FA *Lumana* örneği oldukça aydınlatıcıdır. Hausa dilinde her bir kavramın kendine özgü bir anlamı vardır.

Tarayya kavramının federasyon ya da birlik olarak çevrilmesi mümkündür. Genel olarak, partinin birkaç yıldır belli bir ölçüde iç birliğini koruyabildiği ve partinin birçok kadrosunun iddia ettiği gibi dış saldırılara veya partiyi bölme girişimlerine direnebildiği doğrudur. Ancak iktidara geldikten sonra ister çoğunluktan ister muhalefetten olsun, birçok siyasi partinin maruz kaldığı ezilme⁷⁵, parçalanma ve bölünme süreci göz önüne alındığında, *Tarayya* kavramının tüm anlamını yitireceği açıktır. Ülkenin sosyal ve siyasi barışını sağlaması mümkün olmayan bu gelişmenin, eski Cumhurbaşkanı Issoufou Mahamadou'nun⁷⁶ ulusal birlik hükümeti olarak adlandırdığı sistemin kurulması yönündeki arzularıyla açık bir çelişki teşkil etmiştir. *Tarayya* kavramı, birlikle eşanlamlı olmanın çok ötesinde, komplo kurma, daha iyi yönetmek için bölme sanatına benzemektedir.

Bazıları bunların iyi mücadeleler olduğunu, siyasette her türlü hileye izin verildiğini, Niamey Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Pr. Dr. Dagra Mamadou'nun “Mohamed Ben Omar'ın anısına” adlı metninde savunduğu gibi “*reelpolitik*” olduğunu söyleyecektir. Her şeyin bir sınırı yok mudur? Ancak kabul etmek gerekir ki, PNDS *Tarayya* partisinin kurucu üyelerinden biri olan Başkan Bazoum'un Şubat 2021'de iktidara gelmesinden bu yana işler değişmiş ya da ilerlemiş gibi görünmektedir.

Lumana kavramı ise barış, şiddetsizlik veya barışseverlik olarak ifade edilebilmektedir. Burada da partinin lideri ve kurucu ortağı önderliğindeki taraftarlarının şiddet içeren, kışkırtıcı ve savaş yanlısı beyanları, partinin ilke ve idealleriyle uyumlu değildir. Kendisinin ve bazı destekçilerinin 2021 seçim kampanyaları sırasında yaptıkları konuşmalar bunun açık bir kanıtıdır ve *Lumanist*⁷⁷ ruhla çelişkili görünmektedir.

⁷⁵ Nijer'de siyasi partilerin ezilmesi ve bunun arkasındaki mantıklar hakkında daha fazla ayrıntı için Zakari ve diğerlerine (2021: 95) bakınız. Onlara göre, 'ezilmiş bir parti, iç veya dış güçler nedeniyle parçalanmaya uğramış ve bazen yetkili mahkemeler önünde uzun bir yargılamadan sonra başka siyasi partilerin kurulmasıyla sonuçlanan ciddi krizlere yol açacak bir partidir. Genelde, ulusal ve bölgesel düzeyde siyasi partilere üye olan çok sayıda taraftar, ilgili siyasi parti kurumu tarafından dışlanmış olarak veya olmaksızın partiden ayrılmaktadır.

⁷⁶ Bu, *Tarayya* partisinin eski başkanı ve kurucularından biridir. Bu parti bayrağı altında 2011'den 2021'e kadar Nijer'i yönetmiştir.

⁷⁷ Bu Hausa kavramı, şiddetsizlik ruhuna sahip bir kişi anlamına gelmektedir.

Özetle, Nijer'de muhalefetin siyasi partileri ile çoğunluk arasındaki sınırların, eğer sınırlar varsa, son derece gözenekli ve geçirgen olduğunu görülmektedir. “Bukalemun” gibi davranan, “gömlek” değiştirir gibi taraf değiştiren siyasetçilerle karşı karşıyayız. Söz konusu siyasi partiler, Kirchheimer (1966) tarafından tanımlanan “*her şeyi kapsayan partiler*” (catch-all party) veya Charlot (1970) tarafından geliştirilen, ideolojiye zayıf bir şekilde başvuran ve seçmenlerin çoğunluğunu kazanmaya yönelik olan “*seçmen partile*” olarak sınıflandırılabilir. Nijer'de yerel olarak söylendiği gibi, “*önemli olan ekmek parası peşinde koşmak ve bunun için mücadele etmektir.*” Partilerin kendileri için tanımladıkları ideolojik değerlerin uygulanmasındaki bu eksikliğin veya yetersizliğin nedeni nedir? Yoksa bu farklı parti isimleri rastgele mi seçilmiştir? Bu siyasi partiler, büyük ölçüde eğitimsiz ve işsiz olan ve kolay para peşinde koşan Nijer gençliğinin yaşam şartlarını yansıtıyor mudur?

Genel olarak gençler, siyasi bir programın rasyonelliği veya ülkenin sosyoekonomik kalkınması için gerekli şartları sağlayacak bir ideolojinin uygunluğu konusunda nadiren kampanya yapan siyasi partilerle aynı şekilde davranmaktadır. Dolayısıyla, gençlerin tercih ve motivasyonlarına siyasi bir ideolojiye bağlılık yönlendirmemektedir. Aksine, gençlerin çoğunun bir siyasi partiye bağlılığı, stratejik nitelikte olan bir dizi kişisel sebeple yönlendirilmektedir. Nitekim bazıları, kendilerini kabul ettirmelerine ve ilerlemelerine yardımcı olabilecek bir partide hüküm süren istikrarın önemini göz önünde bulundurmaktadır. Bu, bir partinin üyelerinin yetkili görevlere gelebilmeleri ya da diğer mali avantajlardan yararlanabilmeleri konusunda ortaya koyduğu fırsat ve imkanlara da yansımaktadır. Dolayısıyla siyasi tercih genellikle seçim döneminde hangi partinin iktidarı kazanacağına dair öngörülerle yapılmaktadır. Siyasetle ilgilenen bir gencin aşağıdaki yorumları, gençlerin siyasi tercihleri ve ideolojileri ile gençlerin bu tercihlerine yönelik motivasyonları arasındaki ilişkiyi göstermektedir:

“Gençlerin gerçek bir tercihi olmadan siyasete katılıyorlar, eğer bir şeyiniz varsa (paradan kastediyor) bir siyasi parti kurun, arkanızda çok sayıda genç göreceksiniz. Mesele ideoloji değil, mesele sosyal program değil çünkü ben insanları sosyal programlarına göre değerlendirmeyi seviyorum. Ancak ülkesini düşünmeden önce her zaman kendi çıkarlarını göz önünde bulundurmalıdır çünkü hayırseverlik evde başladığı için kendisinden başlamamanın bir anlamı yoktur.” (Genç siyasetçi, 11/09/2021 tarihli mülakat).

Bu genç siyasi taraftarın dile getirdiklerinde çelişkili fikirler bulunmaktadır. Nitekim, ideolojiye ve sosyal programa dayalı bir politikayı sevdiğini iddia ederken, kendisinin kişisel olarak ne kazanacağını öncelikli olduğunu öne sürmektedir. Önemli olan, ülkenin çıkarlarını düşünmeden önce kendi ferdi çıkarlarıdır. Bu da vatanseverlik, halkın genel menfaati ve siyaset algısı meselelerini gündeme getirmektedir.

2.5.4. Nijer'de Siyasi Partiler: İdeoloji ve Siyasi Romantizm⁷⁸ Arasında

Egemen Ulusal Konferans'ın düzenlenmesinden ve çok partili sistemin ortaya çıkmasından bu yana Nijer, farklı yönlerde siyasi partilerin kurulmasına şahit olmuştur. Bu süreç, siyasi parti kurmanın kişisel terfi aracına dönüştüğü son yıllarda daha da ciddi bir noktaya gelmiştir. Bazı siyasi partiler “genellikle sadece çantalarda bulunmakta, ofislerini ve hatta üye olduklarını iddia eden taraftarlarını görmek imkansızdır. Üstelik bugün siyaset sahnesinde yaşanan kargaşanın temelinde, birkaç küçük çıkarın menfaatine hizmet etmekten başka hiçbir inancı olmayan bu partilerin, gürültü çıkarmak ve siyasi atmosferi kirletmek üzere kendilerini kim daha avantajlıysa satmaya çalışmaları yatmaktadır” (A. I, 2020: 2). Bugün ulusal siyasi arenada yüzden fazla siyasi parti bulunmaktadır. Bir önceki bölümde de belirtildiği üzere, siyasi parti isimlerinin ideolojilere atıfta bulunduğu izlenimi ortaya çıkmaktadır. Ancak bu partilerin ve Nijer'deki siyasi liderlerin davranışlarının daha kapsamlı bir incelemesinin yapılması halinde bazı soru işaretleri ortaya çıkmaktadır. Nitekim siyasi arenada taraftarların seferberliği fikirlere ya da herhangi bir ideolojiye dayanmamaktadır.

Partilerin isimleri az ya da çok romantik olup vatandaşların ilgisini çekecek şekilde tasarlanmıştır. Söz konusu isimlerden bazıları Arapça ya da Arapça kökenli kelimelerdir; yerel dillerdeki diğer isimler ise Cumhuriyet, vatanseverlik, federalizm, barış, demokrasi, sosyalizm, adalet vb. kavramlara atıfta bulunan fikirler içeriyor gibi görünmektedir. *Rahama*⁷⁹, *Jama'a*⁸⁰, *Zaman Lahiya*⁸¹, *Nassara*⁸², *Al'ouma*⁸³, *Albarka*⁸⁴,

⁷⁸ Bu kavram, 03.09.2021 tarihinde Zinder şehrinde yapılan mülakat sırasında Zinder Üniversitesi'nde öğretmen olan bir katılımcı tarafından kullanılmıştır.

⁷⁹ Gazibo (2003) Hausa dilinde Rahama kavramını mutluluk ya da bereket olarak tanımlamaktadır.

⁸⁰ Hausa dilinde jama'a kavramı halk ya da nüfus anlamına gelmektedir.

⁸¹ Zaman Lahiya barış içinde yaşamak demektir.

⁸² Nassara zafer demektir.

⁸³ Al'ouma, İslam ümmeti ile ilgili olarak topluluk anlamına gelmektedir.

⁸⁴ Albarka, bereket anlamına gelir.

*As-salam*⁸⁵, *Ni'ima*⁸⁶, *Imani*⁸⁷, *Amana*⁸⁸ gibi Arapça ifadeler bir Müslüman veya inanç sahibinin kulağına hoş gelmekte ve aynı zamanda kendisini etkilemektedir. Gazibo (2003: 147-148) bu eğilimin siyasi parti isimlerinin 'yerlileştirilmesi' ile somutlaşan kavramların simgeselleştirilmesi olarak nitelendirmektedir. Buna ek olarak, partinin kendini kurmaya çalıştığı yerde olumlu çağrışım yapan bir olguyla partiyi ilişkilendirmeye yönelik bir mekanizma üretmeyi, damga yaratmayı amaçlayan imajların sembolizmi de söz konusudur. Bu açıdan bakıldığında, kuşkusuz en başarılı olan hayvan simgelerinin kullanılması olmuştur. Dolayısıyla bir eksiklik ya da Olivier de Sardan'ın (2019: 407) belirttiği gibi 'partizan bölünmeler için bir ideoloji temelini olmadığı' bir durum söz konusudur ve bir ideoloji temelini olduğu yerlerde de bunun sahadaki uygulamasının hiçbir zaman bir gerçeklik olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla taraftarların yanı sıra liderler arasında da siyasi göçebelik⁸⁹ ya da siyasi yaylacılık görülmektedir. Günümüzde bir siyasi partide olup kişisel çıkarlar nedeniyle aylar ya da yıllar sonra taraf değiştirmek mümkündür. Tüm ittifaklar siyasi partiler veya parti grupları arasında yapılması mümkündür. Siyasi partilerin ideolojileri yalnızca sözde kalmaktadır. Bu kapsamda Olivier de Sardan (2019: 406), 1991'den günümüze Nijer'in siyasi hayatını nitelendiren olgulardan birinin “ittifaklar vals, diğer bir deyişle tüm partilerin yıllar boyunca önce ittifak yapıp sonra birbirleriyle çatışıp sonra ittifak yapıp sonra birbirleriyle çatışmaları” olduğuna işaret etmektedir. Sosyalist olduğunu iddia eden siyasi partiler liberallerle işbirliği yapmıştır. Bu nedenle insanların ideolojiye değil, iktidarı kazanmaya ve seçimleri kazanabilecek en iyi sıradaki adaya odaklanması söz konusudur. Partinin hangisi olduğu önemli değil, önemli olan yaşanan anın çıkarıdır, tercihi yönlendiren hesaptır. Dolayısıyla teoride ideoloji vardır, ancak uygulamada bulunmamaktadır.

⁸⁵ As-salam barış demektir.

⁸⁶ Gazibo'ya (2003) göre bu kavram “bir çöl ülkesindeki ılıman iklimi ifade eder...”.

⁸⁷ Imani inanç demektir.

⁸⁸ Amana güven demektir.

⁸⁹ Bu kavramın tanımları ve arkasındaki farklı mantıklar Dördüncü Bölüm'de daha ayrıntılı olarak verilmiştir.

3. BÖLÜM: ZINDER ŞEHRİNDE GENÇLERİN SİYASAL TOPLUMSALLAŞMASI

Bu bölümde Zinder'deki gençlerin siyasi sosyalleşmesini sağlayan farklı ajanların vurgulanması amaçlanmaktadır. Söz konusu ajanlar arasında ebeveynler, akran grupları, medya aktörleri, tarihi olaylar, siyasi partiler, sivil toplum aktörleri vb. yer almaktadır. Önemli olan, bu sosyalleşme ajanlarının gençler üzerinde siyasi kimliklerin ve ilgilerin oluşturulmasına, aktarılmasına ve inşa edilmesine ne ölçüde katıldıklarını anlamaktır. Gençlerin edilgen olmanın ötesinde, kendilerinin bu sürece müdahale etmelerini ve katılmalarını sağlayacak stratejiler geliştirmeleri önem taşımaktadır.

3.1. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasında Ailenin Rolü

Bu alt bölümde, ailenin gençlerin siyaseti tanımasında ve siyasi ilgilerini tetiklemesinde oynadığı rol incelenmektedir. Bunu yapmak için, ebeveynlerin, yakın arkadaşların ve diğer sosyotarihsel ve siyasi olayların gençlerin siyasi sosyalleşmesindeki yerini ele almıştır. İkinci bölümde ebeveynlerin çocuklarının siyasi tercihleri ve davranışları üzerinde önemli bir rol oynadıkları görülmüştür. Bu siyasi tercihler ancak çocukların veya gençlerin etkili bir şekilde siyasi sosyalleşmesi yoluyla gerçekleştirilebilir. Burada siyasi sosyalleşme, ferdin toplumun norm ve değerlerini öğrenip benimsediği, sosyal kimliğini inşa ettiği ve siyasi görüş ve tutumlar geliştirdiği bir süreç olarak anlaşılmıştır. Muxel (2015: 543)'e göre, “aile kurumunda ve akrabalar arasındaki ilişkilerde gerçekleşen siyasi tartışmalar, tercihlerin yönlendirilmesine ve davranışların belirlenmesine yardımcı olan karşılaşmalar ve müzakerelerin yapıldığı alanlardır.” Zinder şehrinde, ebeveynler tarafından sağlanan siyasi sosyalleşme, destekledikleri partilere yönelik gündelik davranışları ile ortaya çıkmaktadır. Aşağıda yer alan ifadeler ilgili katılımcı tarafından şehirde siyasi tartışmaların sıklıkla düzenlendiğini göstermek için kullanılmıştır: “Zinder şehrinde en iyi paylaşılan şey siyasettir.” (Siyaset uzmanı, 31/08/2021 tarihli mülakat). Sokağın her köşesinde ve birçok Zinder ailesinde siyaset yer almaktadır. Dolayısıyla, ebeveynlerin konuşmaları ve hareketleriyle gençlerin ilgisiz kalması pek mümkün değildir. Bununla birlikte, çocukluk döneminde ebeveynler ve çocuklar arasında siyaset konusunda gerçek bir iletişim olmadığını hatırlatmakta fayda vardır. Ancak çocuğun bir şekilde ebeveynlerinden ve diğer aile üyelerinden gördüklerini ve duyduklarını benimsemesi ve öğrenmesi söz konusudur. Bu bağlamda

Muxel (2018: 30), ebeveynlerin siyasi görüşlerin çocuklarına aktarılmasında önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir. Bu aile sosyalleşmesi seçim kampanyaları sırasında çok daha etkin ve hissedilir olmaktadır. Olivier de Sardan (2015: 20-21), bu dönemlerde mahallelerde parti sembollerinin sergilendiği hangarlarla birlikte çeşitli evlerin önüne bayrak ve diğer parti tabelalarının yerleştirilmesinin çok dikkat çekici olduğunu belirtmektedir. Zinder şehrinin özgünlüğü, söz konusu süslemelerin evlerde dahi görülmesi ve gözlemlenebilmesinde yatmaktadır. Nitekim ebeveynler, evlerinin ve odalarının duvarlarını ilgili oldukları partinin yukarıda bahsi geçen imgeleriyle süslemekte tereddüt etmemektedir. Aşağıdaki yorumlar bu durum ile ilgili örnek teşkil etmektedir: “Seçim kampanyaları sırasında evimize geldiğinizde kendinizi bir siyasi partinin genel merkezindeymiş gibi hissediyorsunuz. Her yerde adayların resimleri ve parti bayrakları var ve bunu neredeyse her ailede görmek mümkün.” (Genç Siyasetçiler Grubu, 12/09/2021 tarihli mülakat). Siyasi partilerin ve liderlerinin bu farklı simgeleri ve imajları, bilinçli veya bilinçsiz olarak çocukların siyasi vizyonunu etkilemektedir. Söz konusu etkilerin, bir önceki bölümde ifade edilen gençlerin davranışlarında ve siyasi tercihlerinde görülmektedir.⁹⁰

3.2. Fada ve Akran Grupları Yoluyla Sokakta Toplumsallaşma

Gençler oy verme yaşına geldiklerinde siyasetin içine az çok girmiş ya da en azından siyasetin ve parti sisteminin ne olduğu konusunda kabaca bir fikir sahibi olmuş olmaktadır. Başka bir deyişle, babası ya da kardeşlerinin siyasete katılmalarının, kamu işlerinin yönetiminde yer almak amacıyla olduğunu anlamaya başlar. Ayrıca iktidar ve muhalefet partileri olduğunu fark eder ve her şeyden önce anne babasının etkili olduğu partiyi benimser. Örneğin Fransa'da babanın çocuğa sosyalleşmesi genellikle kendisinin bulunduğu partinin değerlerini aktarması şeklinde gerçekleşmektedir. Aile sosyalleşmesi diğer sosyalleşme ajanlarıyla etkileşim halinde olduğundan, babanın arzusu her zaman yerine getirilmemektedir. Bu düşüncüyü destekleyen Percheron (1982: 195: 196), bağlam ve çevrenin gençlerin davranışlarını etkilediğini göstermektedir. Buna ek olarak, siyasi kimliklerin çocuklara ve gençlere aktarılmasının sürekliliği veya süreksizliği genellikle ebeveynlerin sosyoekonomik ve

⁹⁰ Daha fazla ayrıntı için İkinci Bölüme bakınız.

mesleki statülerine bağlıdır. Aile ile doğrudan çatışmaya giren sosyalleşme ajanlarından biri de sokaktır. Bu, diğer faktörlerin yanı sıra arkadaş grupları aracılığıyla yetişkinlik ile birlikte gerçekleşen ikincil bir sosyalleşmedir (Bordes, 2005-2006; Gaxie, 2002). Zinder şehrinde, yerel olarak *fada* ve *palais* olarak bilinen ve gençlerin buluşup çay eşliğinde tartıştığı tanınmış gençlik grupları bulunmaktadır. Ali Soffo (2013); Boyer (2014 ve 2017); Sambe, B. ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmalara göre, gençlerin *fada*'ya katılmalarıyla birlikte kendilerini her konuyu tartışabilecek kadar özgür ve güçlü hissettiklerini göstermektedir. Ancak bu tür alanlarda gençler, siyasi yetkililerin ve tüm siyasi sistemin kınanması, gayrimeşrulaştırılması ve ağır bir şekilde eleştirilmesini içeren sistem karşıtı duygular geliştirmektedir. Ali Soffo (2013: 43-51) ve Sambe ve diğerlerine (2016: 7) göre, *fada* ve *palais* gençlerinin yaşadığı mahallerde Zinder şehrinin çevre bölgeleri ve son derece yoksul mahallelerdir. Üyelerinin Zinder şehrinin *Karakara* gibi bazı bölgelerinde şiddet eylemlerine girişmesinin nedeni budur. Şiddet biçimleri arasında, özellikle rakip çeteler arasındaki meydan kavgaları, genç kızların kaçırılması ve alıkonulması, tecavüz ve toplu hırsızlık vb. sayılabilmektedir. Bu kuruluşların üyelerinin çoğu okulda değildir. Diğerleri ise Nijerya, Libya, Fildişi Sahili, Cezayir gibi ülkelerden geri dönen veya mülteci konumunda olan ve gelir getirici herhangi bir faaliyette bulunmayan kişilerdir. Kendilerini toplum tarafından ihmal edilmiş ve ötekileştirilmiş olarak görüyorlar ve siyasetle ilgili olumsuz bir algıya sahiptirler.⁹¹

Fada ve *palais* aracılığıyla gerçekleştirdikleri şiddet eylemleri, siyasi bir boyut kazandırmanın farkında olmasa da siyaset uygulamanın başka bir biçimini oluşturmaktadır. Genç Fransız göçmenlerin örneği, “*siyaseti farklı yapmanın*” ne demek olduğunu oldukça iyi açıklamaktadır. Nitekim Lorenzo (2006: 73) bu genç Fransızların Rap'i nasıl bir kınama aracına ve Fransız yetkililere yönelik en şiddetli eleştiriye haline getirdiklerini göstermiştir. Geleneksel siyasete katılmak yerine, bazılarının “*siyaseti farklı yapmak*” olarak adlandırdığı başka bir siyaset yapmanın yolunu tercih etmiştir. Aynı şekilde Clément (2015: 122-141), bir rap grubu üzerinden siyasi katılımın çeşitli boyutlarını ve Afrika kökenli Fransız rapçilerin gençlerin siyasi sosyalleşmesinde ve siyasi eğitimlerinde oynadıkları rolü incelemiştir. Burkina Faso'da

⁹¹ Daha fazla bilgi için Aicha Macky'nin Zinder adlı filmine bakabilirsiniz.

Kieffer (2006) tarafından incelenen ve Nijer'deki genç *fadalar* benzeyen *grins* gençlerinin örneği birçok vakadan biridir.⁹² Zira söz konusu grubun üyeleri her gün sokaklarda buluşup çay içerek tartışan gençlerden oluşmaktadır. Bu tür ortamlar sosyalleşmelerine katkıda bulunurken aynı zamanda siyasi sisteme karşı çıktıkları ve eleştirdikleri alanlar teşkil etmektedir. Kendilerini ifade etmenin aracı olarak kullandıkları *rap* ve *reggae*, gittikçe daha fazla gencin ilgisini çeken iki müzik dalıdır. Siyasi bağlılık ve katılımın farklı biçimlerini bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

3.3. Siyasal Toplumsallaşma Alanları Olarak Vaftizler (isim verme törenleri) ve Evlilikler

Yukarıdaki gençlik gruplarına ek olarak, gençlerin siyasi eğitimine katkıda bulunan başka alanlar da vardır. Bunlar arasında siyasetin tartışıldığı vaftiz ve düğün etkinlikleri yer almaktadır. İster seçim döneminde ister seçim dönemi dışında olsun, siyasi tartışmaların sık sık yaşandığı bir gerçektir. Katılımcılar güncel olaylar hakkında yorum yapmakta, Cumhurbaşkanının konuşmalarını veya atamalar gibi diğer eylemlerini, ülke içinde ve dışında yaptığı çeşitli yolculukları ve ziyaretleri ve halkın yaşamını ilgilendiren diğer birçok faaliyeti incelemektedir. Dolayısıyla, tartışmaların ve müzakerelerin kapsamı, söz konusu etkinliklere katılan kişileri etkileyip siyasi olarak sosyalleştirmektedir. Gençlerin bu etkinlikler sırasında yapılan tartışmalardan çok ders aldıklarını dile getirdiklerini duymak kolaydır. Diğerleri ise, örneğin, ülkenin güncel meseleleri ya da ülkedeki siyasi, sosyal ve ekonomik durumu konusunda bilgilendirilmek isteniyorsa, vaftiz ve düğün törenlerine düzenli olarak katılmanın yeterli olduğunu belirtmektedir. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıda yer alan ifadeleri kullanmıştır:

“Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden birkaç gün önce bir arkadaşımın düğününde sabahtan akşama kadar siyasi konular üzerine tartıştığımızı hatırlıyorum, PNDs Tarayya partisinin başkanı Bazoum'un uyuğu üzerine tartışmaların gündemde olduğu zamanlardı. Anayasanın bazı maddeleri ve parti liderleri hakkında çok şey öğrendiğimi itiraf etmeliyim.” (Genç siyasetçi, 29/08/2021 tarihli mülakat).

⁹² Bu bulgu Florence Boyer (2014; 2017) tarafından Niamey'deki fadalar üzerine yaptığı çalışmalarda ortaya konulmuştur.

Düğünler gibi sosyal etkinlikler, katılımcılar için siyasi görüş alışverişinin ve eğitiminin gerçekleştiği fırsatlardır.

3.4. Nafarko⁹³ Çerçevesinde Siyasal Toplumsallaşma

Genel olarak Nijer'deki seçim sistemi, siyasi bir organ olarak partilerden ziyade siyasi liderlere dayanmaktadır. Seçmenler, bir siyasi parti tarafından desteklenen fikirlere oy kullanmamaktadır. Onlar için en önemli olan şey adayın karizması, seçmenlerle ilişkisi, cömertliği ve coğrafi konumudur. Bir önceki bölümde bunun ayrıntıları açıklanmıştır. Bu durum, gençlerin siyasal sosyalleşmesinin yıllardır RDR *Tchanji* (Hausa dilinde değişim demektir) partisinin şu anki başkanı olan eski Cumhurbaşkanı Mahamane Ousmane'nin çevresinde odaklandığı Zinder şehrinde daha da ilginç hale gelmektedir. Önceki bölümde bir kez daha vurgulandığı gibi, Zinder şehri, partisinin kurulduğu bağlamla ilgili nedenlerden dolayı onun geleneksel kalesidir. Rahmetli lider Adamou Moumouni Djermakoye'nin yaşadığı Dosso, Issoufou Mahamadou'nun yaşadığı Tahoua ve Hama Amadou'nun yaşadığı Niamey gibi Nijer'in diğer şehirleri de benzer gerçeklerle karşı karşıya olsa da Zinder'in durumu özgündür. Nitekim bahsi geçen diğer şehirlerde liderlerin bazıları benzersiz cömertlikleriyle, bazıları ise kendilerini destekleyen gençlere yarattıkları iş fırsatlarıyla sevilmiştir. Ancak Zinder şehrinin gençleri ve genel olarak sakinleri yaptıkları ya da eylemleri nedeniyle Mahamane Uusman'ı desteklememektedir. Zinder'deki pek çok kişi onu Zinder'de hiçbir adım atmadığı ve özellikle de taraftarlarına karşı cimri davranmasıyla eleştirmektedir. Ancak, ebeveynleri tarafından nesilden nesile aktarılan erken sosyalleşmesi nedeniyle gençlerin önemli bir kısmı kendisini sevmekte, desteklemekte ve hatta hayranlık duymaktadır. Böylelikle Zinder şehrinde yıllardır bir tür siyasi birleşmenin devam etmesini sağlamıştır.

3.5. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasında Geleneksel Medyanın Rolü

Dünyanın medya sektörü uzun bir süredir geleneksel medya olarak bilinen bilgi araçları tarafından yönetilmektedir. Bunlar arasında radyo, televizyon, yazılı basın vb. yer

⁹³ 'Nafarko' ifadesi kelimenin gerçek anlamıyla ilk anlamına gelmektedir. Nijer'de 1991 Egemen Ulusal Konferansından sonra demokratik yollarla seçilen ilk başkan olması nedeniyle RDR *Tchanji* partisinin başkanı Mahamane Ousmane'ye verilen isimdir.

almaktadır. Bu çalışmada, gençler üzerindeki etkileri nedeniyle daha çok radyo ve televizyon aracılığıyla yayınlanan bilgilere odaklanılmıştır. Sokak, akran grupları ve diğer sosyal buluşma yerlerinin yanı sıra medya da gençlerin siyasi sosyalleşmesinde aile ile rekabet eden güçlü bir ajandır. Kotzé'nin (1986: 431-432) Güney Afrika'da yaptığı çalışmada kitle iletişim araçlarının farklı kültürel gruplar üzerindeki siyasi etkisi gösterilmiştir. Bunlar arasında televizyon, radyo ve gazeteler bulunmaktadır. Çalışmanın bulguları, insanların medyadan aldıkları bilgilerin siyasi bilgilerinin inşasına katkıda bulunduğunu ve aynı zamanda siyasi bakış açılarını etkilediğini göstermiştir. Ancak, bir lider veya siyasi partiyle ilgili olan bilgilerin doğru veya propagandist olmasına bağlı olarak, seçmenin bu bilgileri alıp almaması söz konusu olabilecektir. Zinder şehrinde siyasi sosyalleşmenin sağlanması, radyo ve televizyon tartışmaları, basının yayını ve gençlerin siyasi eğitime katkıda bulunan diğer bazı programlar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Buna ek olarak, bu şehirde radyo ve televizyon birçok ailede kullanılan bilgi kaynaklarıdır. Günümüzde neredeyse herkesin ulaşabileceği cep telefonlarının ortaya çıkması ve çoğalmasıyla birlikte, vatandaşlar tüm haberleri cep telefonlarında bulunan FM radyo aracılığıyla takip etmektedir. Medya aracılığıyla yapılan çeşitli yayınlar, ebeveynlerin sosyomesleki statülerine bağlı olarak gençler üzerinde doğrudan veya dolaylı etkilerde bulunmaktadır. Bu anlamda Muxel (2018: 31) 'siyasetin, medya ve özellikle televizyon aracılığıyla, ailelerin yaşamlarına günlük olarak davet edildiğini ve çocukların çok erken yaşlardan itibaren buna maruz kaldığını' belirtmektedir. Gözlemler ve görüşmeler, ebeveynlerin daha yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu ailelerde, haberlerin genellikle çocuklar eşliğinde düzenli olarak takip edildiğini ortaya çıkarmaktadır. Televizyonda gördükleri Cumhurbaşkanı ya da diğer siyasi figürlerin görüntüleri onlarda siyasete katılma hırslarını beslemektedir. Bu nedenle, çocuklara ve gençlere gelecekle ilgili sorular sorulduğunda, başkan olmak ya da siyasi bir görevde bulunmak istediklerini söylemeleri sık rastlanan bir durumdur. Alınan bilgiler, zihniyetlerinin gelişiminde ve kişiliklerinin inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıda yer alan yorumda bulunmuştur:

“Siyasi liderlerin radyo ve televizyondaki söylemlerinin ve diğer eylemlerinin bazı gençlerde siyasete ilginin artmasına neden olduğu aşikardır, özellikle de siyaset tartışmaları sırasında gençleri çok etkileyen iyi siyasetçiler vardır. Ayrıca bazı

kişileri Cumhurbaşkanı ya da hükümet temsilcisiyle birlikte görmenin, ileride onların yerinde olmak istemelerine yol açtığını belirtmiştir. Medyanın etkisiyle siyasete katılan gençlerin pek çok örneğini gördüm.” (Medya aktörü ve baba, 26/08/2021 tarihli mülakat).

Buna ek olarak, ebeveynlerin televizyon izlerken veya radyo dinlerken yaptıkları tartışmalar ve yorumlar da çocukların sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır. Çocuklar büyüdükçe siyasi olarak daha fazla sosyalleşmekte ve aynı zamanda kendi siyasi tercihlerini geliştirmektedirler. Siyasi tercihler çoğunlukla, katılımcılar arasında çelişkilerin olduğu yerel dillerdeki radyo ve televizyon tartışmalarında inşa edilmektedir. Söz konusu tartışmalar, konuşulan konular ve katılımcılar tarafından kullanılan kavramlar aracılığıyla gençleri siyasi açıdan sosyalleştirmektedir. Gençler belli bir yaşa geldiklerinde siyasetin ne olduğunu, neden yapıldığını, neyin amaçlandığını anlamaya ve aynı zamanda iktidarın fethine ilişkin belli ilkeleri benimsemeye başlayacaktır.

3.5.1. 'Olumsuz' Medyanın Toplumsallaşmasına Doğru

Görüşülen birçok kişiye göre, televizyon, radyo ve yazılı basın gibi geleneksel medya gençlerin siyasi sosyalleşmesinde son derece önemlidir. Ancak Zinder şehrinde olduğu haliyle medya aracılığıyla yapılan bu sosyalleşme büyük eksikliklerle doludur. Normatif bir bakış açısıyla, medyanın vatandaşların duyarlılaştırılması ve eğitimine katılması gerekmektedir. Louis'in (1978: 131) işaret ettiği gibi, 'bilgi, okuyucuların, dinleyicilerin ve izleyicilerin bir karar verme zamanı geldiğinde bilinçli seçimler yapmalarını sağlayacak araçları sağlamalıdır. Bu anlamda bilginin, temel unsurları, temel araçları sağlamış olması gereken eğitim sisteminin bir uzantısını oluşturduğu görülmektedir.

Bu eksiklikler nedeniyle, bu sosyalleşme gençlerin bilinçlendirilmesine ve doğru bir şekilde eğitilmesine etkili bir şekilde katkıda bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, yapılan tartışmalar ve verilen mesajlar gençlerin eğitilmesine ve siyasetin iç yüzünü anlamalarına imkân sağlamamaktadır. Nitekim seçim kampanyaları sırasında ulusal televizyonlarda, örneğin, hükümetin zaafalarına işaret edilmeden hep olumlu yönleri gösterilmektedir. Ayrıca, muhalefet liderlerinin kamu medyasına erişimleri çoğunluk liderlerinin erişimleriyle aynı değildir. Bazı özel medya organları hükümeti destekleyenler ve muhalefeti destekleyenler olarak ikiye ayrılmıştır. Nitekim, yayınlanan mesajlar bazen taraflı olmakta ve şu ya da bu siyasi lideri övmekten ibaret

kalmaktadır. Medya sektörünün siyaset tarafından ne ölçüde kontrol edildiğini göstermek için, aynı zamanda siyasi sahnenin bir gözlemcisi olan ve farklı medyadaki siyasi tartışmalara katılan bu katılımcı konuyla ilgili aşağıdaki değerlendirmeyi yapmıştır:

“Bir gazetecinin bir siyasetçi tarafından yozlaştırılması durumunda, siyasetçinin düşündüklerinin tersini söylemesi zordur. Gerçekte medyanın, vatandaşların siyasetin ayrıntılarını ve siyasi liderlerin eksikliklerini anlamalarına yardımcı olması gerekmektedir. Ancak siyasetçilerden tamamen bağımsız olma imkanına sahip olmadıkları için bunu yapamazlar. Gerçeği gizleyen subjektif bilgiler yayınlamaktadırlar.” (Siyaset uzmanı, 08/09/2021 tarihli mülakat).

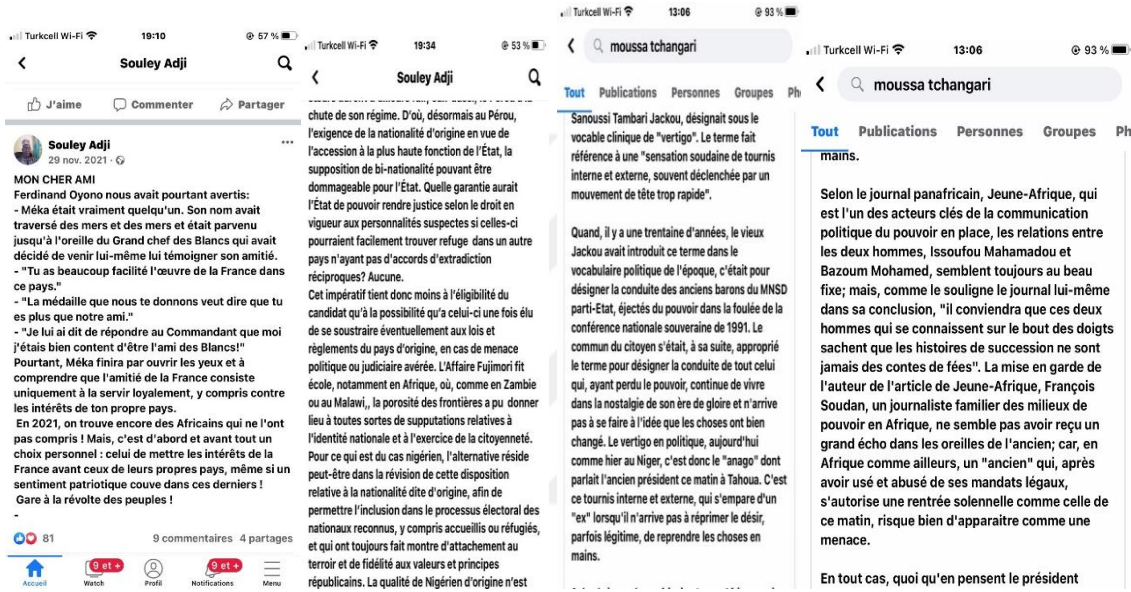
Yapılan gözlemlere ve görüştüğümüz birçok kişinin görüşüne göre, bu durum birçok medyanın tamamen bağımsız olmamasıyla açıklanabilmektedir. Nitekim bunlar kısmen siyasetçiler tarafından finanse edilmekte ve dolayısıyla gazetecilik çalışmalarında kendilerine bir kılavuz dayatmaktadırlar. Dolayısıyla, yayılan bilgilerin halkın siyaseti, ülkenin siyasi meselelerini ve demokrasinin işleyişini objektif bir şekilde analiz edebilmesi için gerekli bakış açısına ulaşmasına imkân vermemektedir. Dolayısıyla geleneksel medya aracılığıyla siyasi sosyalleşmenin, gençlerin siyaset ve medya aktörlerinin anlamalarını istediklerinden başka hiçbir şeyi anlamalarına fırsat vermeyen bir sosyalleşme olduğu görülmektedir.

3.6. Sosyal Medya Üzerinden Toplumsallaşma

Günümüzde sosyal medya platformları, medya sektörünün ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla, gençlerin sosyalleşmesine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Söz konusu iletişim ağları, gençlere kendilerini ifade etmek konusunda tanıdıkları özgürlük ve kolay erişim imkânları nedeniyle, sanal da olsa, ihmal edilmemesi gereken alanlardır. Bu bağlamda, Duguay (2020: 138) tarafından alıntılanan Jenkins (2009), sosyal medya aracılığıyla siyasi konularda yapılan tartışmaların ve fertler arası etkileşimlerin siyasi becerilerin ve ilgilerin gelişmesine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Nijer'de Facebook ve WhatsApp kullanıcıları çoğunlukla her kategorideki gençlerden oluşmaktadır.⁹⁴ Pek çok gencin “*siyasi olarak yıkanma ve abdest alma*” sürecini bu

⁹⁴ Bununla birlikte, şu anda konuyla ilgili istatistiksel verilere sahip değiliz. Ancak gözlemlerimize ve çeşitli aktörlerin görüşlerine göre, bu sosyal medyada en çok sayıda bulunanlar gençlerdir.

platformlar üzerinden sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. Bazı siyasi yayınlar, ülkenin sosyopolitik durumunu analiz etmeleri ve aynı zamanda genel farkındalığı artırmaya yardımcı olmaları açısından öğreticidir. Günümüzde özellikle Nijer'de ve Zinder şehrinde, düzenli olarak Facebook'ta yayın yapan ve gençler için adeta bir siyasi hazırlık okulu haline gelen çok tanınmış aktörler vardır. Güncel olayların nesnel ve tavizsiz yorumları yoluyla gençlerin ülkede olup bitenler hakkında bilgi sahibi olmalarını ve aynı zamanda belirli bir liderlik ve sorumluluk duygusu geliştirmelerini sağlamaktadırlar.

Görsel 6: Sivil Toplum Aktörleri Tarafından Nijer'deki Sosyopolitik Durumu Dair

Facebook'ta Yapılan Bazı Yayınlar

Kaynak: Facebook'ta Ekran Görüntüleri (2022)

Görsel 6, sosyal medyada çok iyi tanınan, çok aktif ve çok görünür olan iki Nijerli sivil toplum aktörünün birkaç yayınından oluşmaktadır. Yukarıdaki yayınlar aracılığıyla Nijer'deki sosyopolitik durumu ve siyasi liderlerin davranış biçimlerini incelemektedir. Yapılan incelemelerde taraf tutmadan, her kategoriden vatandaş eğitmek, duyarlı hale getirmek ve siyasi olarak sosyalleştirmek amaçlanmaktadır.

Bununla birlikte, sosyal medyada siyasi sosyalleşmenin pek çok sapma ve manipülasyonla birlikte gerçekleştiği alanlar bulunmaktadır. Topbaş ve Işık (2014)

tarafından yapılan çalışmada, sosyal medyanın “Gezi Parkı eylemleri”⁹⁵ olarak adlandırılan süreçte nasıl önemli bir rol oynadığı gösterilmiştir. Wall Street protestoları ve Arap Baharı protestoları gibi, sosyal medya kullanımı “Gezi Parkı eylemlerinin” sadece Türkiye’de değil, dünya çapında da hızla yayılmasını ve zemin kazanmasını sağlamıştır. Ancak bazı muhalefet liderleri, hükümetin düşmesini amaçlayan yanlış mesajlar, fotoğraflar ve görüntüler paylaşarak sosyal medya üzerinden hareketin aktörlerini manipüle etmek için durumdan yararlanmıştır. Genel olarak Nijer ve özel olarak Zinder örneğinde, bu sanal alanlardan genellikle sahte profiller aracılığıyla yararlanan bazı internet kullanıcılarının davranışları, gençlerin olumlu bir şekilde eğitilmelerini sağlamaktan ziyade onları bir tür sinizme yöneltmektedir. Söz konusu davranışlar, nefreti körükleyen ve vatandaşlar arasında hoşnutsuzluk yaratan yayınlara da yansımaktadır. Dolayısıyla iftira, karalama ve her türlü hakaretin yolunu açmaktadır. Gençlerin sosyal medyada her istediklerini yapabileceklerine, alçakgönüllülük ve kısıtlama olmaksızın her şeyi söyleyebileceklerine inanmalarını sağlamaya çalışmaktadırlar.⁹⁶

Günümüzde sosyal medyanın yalnızca kolay erişimi nedeniyle değil, aynı zamanda bu alanlarda gerçekleşen siyasi tartışmaların sıklıkla yaşanması da siyasi sosyalleşmede önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Ayrıca, yapılan gözlemlere göre siyasi konular giderek daha fazla ilgi çekmekte ve gençlerin bu sosyal medyada sayılarının arttığı görülmektedir. Bu da onların siyasete olan ilgisini artırmaktadır. Bu nedenle, gençlerin sosyalleşmesi, ister “iyi” ister “kötü” olsun, kısmen bu yeni siyasi alanlar tarafından sağlanmaktadır.

3.7. Tarihsel Gerçekler Yoluyla Toplumsallaşma

Bu alt bölümde, Zinder şehrinin siyasi tarihinin gençlerin siyasal toplumsallaşmasındaki yeri ve bazı tarihsel olayların siyasetin benimsenmesindeki rolü incelenmektedir. Ayrıca, ülke genelinde meydana gelen belirli siyasi olaylar da incelenmiştir. Konuyla ilgili ayrıntılara girmeden, bu olayların nasıl ortaya çıktığını ve genel olarak Nijerlilerin,

⁹⁵ Bu eylemlerin nedeni 2013 yılında İstanbul’da yaşanan ve hükümetin bir park alanını kaldırarak Taksim Meydanı’nı yayalara açmayı planlamasına karşı çıkmaktır.

⁹⁶ Bazı gençlerin sosyal ağlardaki yayınları hakkında daha fazla bilgi için ikinci bölüme bakınız

özel olarak da Zinder şehrindeki gençlerin siyasi sosyalleşmesinde nasıl bir rol oynadığını incelemek ilginç görünmektedir.

3.7.1. Gençlerin Siyasal Toplumsallaşmasında Zinder'in Tarihinin Rolü

Gençlerin siyasi sosyalleşmesini sağlayan ya da buna katılan faktörler arasında tarihsel boyutun dikkate alınması oldukça kayda değer, hatta gereklidir. Zinder şehri Nijer'deki siyasi yaşamın vitrinlerinden biri olarak biliniyorsa, bu tesadüf değildir. Zira ülkenin her şeyden önce ilk siyasi ve idari başkenti olduğunu unutmamak önem taşımaktadır. Ülkenin başkent statüsünün ne anlama geldiği göz önünde bulundurulduğunda bu durum göz ardı edilmemelidir. Her şeyden önce yönetimlerin bulunduğu yerdir ve aynı zamanda bir ülkenin sosyoekonomik yaşamını etkileyen karar alma merkezidir. Zinder aynı zamanda öncü ve sömürgecilerin işgal döneminde direniş gösteren en etkili sembollerden biri olarak nitelendirilmektedir. Genel olarak Nijerlilerin, özel olarak da Zinderlilerin ya da Damagarawa'nın hafızasına sonsuza dek kazınan önemli anlar arasında 5 Mayıs 1898'de Yüzbaşı Cazemajou'nun⁹⁷ öldürülmesi ve Damagaram Sultanı'nın Voulet-Chanoine misyonuna⁹⁸ karşı verdiği çeşitli savaşlar yer almaktadır (Danda, 2004: 254). Bağımsızlık sonrasında dahi, Sawabistler ve PPN/RDA⁹⁹ taraftarları arasındaki tüm mücadeleler Zinder'de başlamış veya en azından orada çok daha fazla ivme kazanmıştır. Demokrasinin ortaya çıkmasıyla birlikte olaylar sürekli olarak geri dönmüştür. Nijer siyaset sahnesindeki birçok gözlemciye ve görüşülen bazı kişilere göre, Zinder şehri zaman içerisinde Libya'nın Bingazi'si, devrimin ve kurulmakta olan sisteme karşı yapılan direnişin merkezi olarak görülmüyordu. Örneğin Danda (2004: 272-273) haklı olarak protestonun ruhunun ya da düşüncesinin Zinder'in damgasını taşıdığını belirtmektedir. Söz konusu şehrin en belirgin özelliği, devlet iktidarının ve onun bölgesel uzantılarının reddedilmesidir. Yaşanan gerginlik, protesto ya da herhangi bir siyasi olay karşısında Zinder ilk sırada yer almazsa ikinciye girmektedir. Zinder şehrinde ortaya çıkan ya da şiddetlenen bazı protesto ve siyasi olay örneklerine daha sonra değinilecektir.

⁹⁷ Marsilya'da 1864 yılında doğan ve 1898 yılında Zinder'de ölen Fransız subay ve kaşiftir.

⁹⁸ Paul Voulet ve Julien Chanoine adlı iki Fransız subay tarafından yönetilen bir Orta Afrika göreviydi. Söz konusu görev acımasızlığı ve şiddetiyle bilinmektedir (Bernussou, 2009).

⁹⁹ Sawaba ve PPN/RDA, ülkenin bağımsızlığından önce kurulmuş iki büyük Nijer siyasi partisidir.

Dolayısıyla Zinder'in tarihi ve bu şehrin şekillenme biçimi, her şeyden önce Nijer'in ilk başkenti olup kahramanlarla dolup taşmakta, gençler bu görkemli geçmişe sahip çıkarak onu kendilerine ait kılmaktadır. Aynı şekilde, Zinder halkının sosyalleşmesini, militanlığını, siyasi eğitimini ve katılımını bir şekilde belirleyen ya da etkileyen bu direniş ruhunu yansıtmaktadır. Günümüzde neredeyse tüm siyasi partilerin Zinder'i kendilerine ait bir merkez olarak görmek istemelerinin nedenlerinden birinin de bu olduğu söylenebilir. Zakari ve diğerlerine (2017: 92) göre, Zinder Nijer'in ikinci şehir olup aynı zamanda siyasi başkenti olarak görülmektedir. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıda yer alan ifadeleri kullanmıştır:

“Zinder şehrinde, mezarlıklarda bile insanlar siyaset hakkında konuşuyorlar. Ölüler gömülürken bazı insanlar kenara çekilip siyaset konuşuyor ve bu da Zinder'i Nijer'in en siyasallaşmış şehri haline getirmiştir. Diğerleri ise cenazeden döner dönmez siyasi tartışmalara devam etmektedir. Düğün ve vaftiz törenlerinde yaşanan siyasi tartışmaların düzeyini bir düşünün.” (Siyaset uzmanı, 31/08/2021 tarihli mülakat).

Yukarıda anlatılanlardan, siyasetin Zinder şehrinde yeni olmadığı anlaşılmaktadır. Aksine, olmaması gereken yerlerde bile mevcuttur. Nitekim siyasetin Nijerlilerin büyük bir kısmı tarafından nasıl algılandığı düşünüldüğünde, mezarlıkların siyasi konulardan kaçınılması gereken yerler olduğu söylenebilir.

3.8. Siyasal Toplumsallaşmada Siyasal Olay veya Olguların Rolü

Bu alt bölümde, Zinder şehrinde ve Nijer'in başka yerlerinde ortaya çıkan, ancak etkileri önemli sayıda vatandaşın sosyopolitik yaşamını etkileyen bazı siyasi olayların retrospektif bir değerlendirmesi yapılmaktadır. Bunlar arasında gensoru önergeleri, *tazarçe* (veya cumhurbaşkanının görev süresinin uzatılması), *Charlie Hebdo* karşıtı gösteriler ve Covid-19'a karşı alınan tedbirlere karşı gösteriler yer almaktadır. Konuyla ilgili olarak bizi ilgilendiren husus, genel olarak Nijerli vatandaşlar ve özel olarak da Zinder şehrinin gençleri arasında siyasi ilgilerin ortaya çıkmasına ne ölçüde katkıda bulunduklarını anlamaya çalışmaktır.

Nijer'de belirli toplumsal olaylar, gençlerin ve genel olarak tüm nüfusun siyasi sosyalleşmesine katkıda bulunan ayrıcalıklı anlar teşkil etmektedir. Bunlar arasında hükümetlere karşı verilen gensoru önergeleri de yer almaktadır. Bu, parlamenter ve yarı-başkanlık sistemlerinde, bir ülkenin Ulusal Meclisi'nin bir hükümetin politikasını

onaylamadığını göstermesi ve onu görevden uzaklaştırması için yasal bir imkândır. Nijer'de bu tür olaylar vatandaşların takip edebilmesi için ulusal radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanmaktadır. İlgili konular ve ortaya çıkardıkları tartışmalar nedeniyle çok sayıda kişinin ilgisini çekmektedirler. Herkes televizyonunu ya da radyosunu açıp Ulusal Meclis'in (AN) çoğunluk ve muhalefet üyeleri arasındaki tartışmaları dikkatle takip etmektedir. Milletvekillerinin birçoğu ulusal dillerde konuştukları için bu olaylar nüfusun büyük bir kısmının ilgisini çekmektedir, bu da herkesin ayırım yapmadan içeriği anlamasını sağlamaktadır.

Başta büyük şehirler olmak üzere, bir gensoru önergesi etrafındaki seferberlik oldukça dikkat çekicidir. Milletvekilleri arasında çelişkilerle dolu ve çoğu zaman gerilimli geçen Ulusal Meclis tartışmaları ve kullanılan kavramlar, atıfta bulunulan anayasa maddeleri veya diğer ilgili hukuki metinler, gençlerin derin düşünmesine ve bir tür siyasi öz oluşumuna yol açmaktadır. Seidou'nun (2014: 92-93) belirttiği üzere, 1999-2004 döneminde Başbakan Hama Amadou hakkında Ulusal Meclis'te çok sayıda gensoru önergesi verilmiştir. Ancak muhalefetin, çoğunluğun bazı üyeleriyle işbirliği yaparak onu görevden almayı başarması için Mayıs 2007'deki önerenin verilmesi gerekmiştir. Nitekim pek çok Nijerlinin gensoru önergesinin ne olduğunu ve siyasetle ilgili diğer kavramların çoğunu bu önerge sırasında öğrendiği görülmektedir. Pek çok kişi Nijer anayasasını inceleme ve aynı zamanda anayasayı oluşturan farklı maddelerin manasını anlamaya ve üzerinde düşünmeye yönelik bir fırsat bulmuştur. Bu çalışma kapsamında, katılımcılara siyasi sosyalleşmenize katkıda bulunan belirli bir olay olup olmadığı sorulduğunda, birçoğu 2007 yılındaki gensoru önergesinin gündeme geldiğini belirtmiştir. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıda yer alan görüşleri dile getirmiştir:

“Hama Amadou hakkında verilen gensoru önergesi, siyaset konusunda çok bilgi edindiğim olaylardan biridir. Sanki dünmüş gibi aklımdadır, *Fada'da* konuyu hep arkadaşlarla konuşurduk. Örneğin, siyasi komplolar üzerine tartışmalar yaşadık ve Nijer'in gelecekteki başbakanı hakkında tahminlerde bulunduk.” (Genç siyasi lider, 11/09/2021 tarihli mülakat).

Şunu belirtmek gerekir ki, gensoru önergeleri bazen Nijer'deki siyasi ve kurumsal krizleri yakından etkilemiştir. Söz konusu siyasi kriz dönemlerinde hem siyasi aktörler hem de sivil toplum aktörleri arasında yoğun tartışmalar ve çekişmeler yaşanmaktadır. Bunlar aynı zamanda gençlerin siyasi sosyalleşmesine katkıda bulunan olaylardır. Nijer,

1960 yılından günümüze kadar çeşitli nedenlerden dolayı birçok siyasi kriz yaşamıştır. PNUD (2014: 29-47) tarafından yaptırılan bir çalışmaya göre, Nijer'deki siyasi krizlerin temel nedenleri çeşitli türlerdedir. Bunlar içerisinde siyasi aktörler arasındaki uzlaşma kültürünün yokluğu, muhalefetin sistematik olarak devlet yönetiminden dışlanması, siyasi partiler içerisinde demokratik kültürün eksikliği, basının siyasallaşması, kötü yönetim, sosyal adaletsizlik vb. yer almaktadır.

Gensoru önergelerinin yanı sıra Nijer'deki gençlerin siyasi kimliklerinin inşasında önemli rol oynayan başka olaylar bulunmaktadır. Bunların örnekleri arasında Cumhurbaşkanının görev süresinin uzatılması veya *Tazarçe* (Abdoul Azizou, 2010; Seidou, 2014), *Charlie Hebdo* karşıtı gösteri (Olivier de Sardan, 2015) ve Covid-19 hastalığının ortaya çıkmasının ardından düzenlenen gösteri (Dagobi, 2020) yer almaktadır. Zinder şehri Nijer'in en siyasallaşmış şehri ya da siyasi başkenti olarak biliniyorsa, bunun kuşkusuz tesadüfi olmadığı açıktır. Yukarıda bahsedilen olayların çoğu ya şehrin içinde ya da çevresinde ortaya çıkmıştır. Zakari ve diğerlerinin (2021: 92) belirttiği gibi, genel olarak siyasi olaylar bu şehirden kaynaklanmakta ve Nijer'deki diğer şehirlere yayılmaktadır; 2010'daki *Tazarçe* eylemi (Cumhurbaşkanının görev süresinin uzatılması) ve 2015'te Nijer Cumhurbaşkanı'nın Fransa'daki Cumhuriyet yürüyüşüne katılmasının ardından gerçekleşen “*Charlie Hebdo* karşıtı yürüyüş” bunun bir göstergesidir. Benzer şekilde Seidou (2014: 93) da *Tazarçe* eyleminin başlangıcının 27 Ekim 2008'de Zinder'deki petrol rafinerisinin açılış töreniyle “resmi olarak gerçekleştiğini” belirtmiştir. Bu vesileyle, Cumhurbaşkanı'n fotoğrafını taşıyan pankartlar ve tişörtlerle hükümetin başarıları övülürken, bir yandan da insan grupları Tandja'yı (ilgili dönemde Nijer Cumhuriyet Başkanı'nın ismiydi) görevine devam etmeye davet eden sloganlar atmıştır. Oysa Abdoul Azizou (2010: 124), bu *Tazarçe* eyleminin kampanyasının 2008 yılında “genellikle bölgesel valiler tarafından medyada başlatıldığını ve ulusal düzeyde geniş çapta benimsenip desteklendiğini” dile getirmiştir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, *Tazarçe* kelimesi Nijer'deki en yaygın dil olan Hausa dilinde süre uzaması ya da devamlılık anlamına gelmektedir. Hatırlatmak gerekir ki bu fenomen, yalnızca anayasa hukuku uzmanları ve siyasi liderler arasında değil, aynı zamanda genel olarak vatandaşlar arasında da sürekli ve yoğun bir tartışmaya yol açmıştır. Beşinci Cumhuriyet Anayasası'nın 36. maddesi Cumhurbaşkanı'nın görev

süresini iki dönemle sınırlı tutmuştur. Bu nedenle, hukuk uzmanları da dahil olmak üzere halkın bir kısmı, iki dönemden fazla uzatmaya çalışmanın yasadışı ve anayasaya aykırı bir eylem olduğunu düşünmektedir. Diğer bir kısım ise istisnai durumlarda Cumhurbaşkanının iki dönemden fazla görev yapmasının yasal olarak geçerli olduğunu savunmaktadır. Seidou'nun (2014: 95-96) işaret ettiği üzere, *Tazarçe'nin* destekçileri ve karşıtları arasındaki hukuki ve siyasi tartışmalar, Cumhurbaşkanı'nın sırasıyla 26 Mayıs ve 29 Haziran 2009 tarihlerinde Ulusal Meclis ve Anayasa Mahkemesi'ni feshetmesiyle başlamıştır. Herkes kendi argümanlarının ve pozisyonunun doğruluğu ve uygunluğu konusunda vatandaşları ikna etmeye çalışmıştır. Bu vesileyle başta gençler olmak üzere Nijer vatandaşlarının önemli bir kısmı söz konusu tartışmalara odaklanmıştır. Anayasanın içeriğini ve maddelerinin hangi şartlarda açıklanabileceğini ve uygulamaya konulabileceğini anlamaya çalışmışlardır. Aynı zamanda herkes kendi anlayışına ve desteklediği tarafa göre olayları yorumlamaya çalışmıştır. Medya, sivil toplum ve siyasi liderler gibi sosyopolitik aktörler, varsayılan olarak siyaset bilimci veya analistlere dönüştürülmüştür. Kuşkusuz yaşanan bu gelişmeler, tartışmaların önemini ve yaygınlığını göstermektedir. Söz konusu tartışmalar, anayasayı ve diğer bazı siyasi kavramları anlamalarını ve bunlara dair bilgi sahibi olmalarını sağladıkları ölçüde gençlerin siyasi sosyalleşmesi üzerinde önemli bir etkide bulunmuştur. Bunun yanı sıra pek çok gencin siyasete ilgi duymasını sağlamışlardır. Genç bir siyasi lidere ilişkin aşağıdaki vaka çalışmasında, *Tazarçe* eyleminin ve bunun da ötesinde eski Cumhurbaşkanı Tandja'nın yönetim tarzının kendisinin siyasi sosyalleşmesinde oynadığı rolü kısaca özetlenmektedir.

Vaka Çalışması 1

“*Tazarçe* eylemine etkin olarak katılan kişilerden birisi olduğumu söyleyebilirim. Eski Cumhurbaşkanı Tandja'yı karşılamak üzere *Tazarçe'nin* başladığı gün havaalanına giden gençlerden biriydim. O sırada *Gimshiki* Partisi Başkanı Dan Dubai ile birlikteydik. Siyasete ilgi duymamın altında yatan nedenler arasında *Tazarçe* önemli bir yer tutmuştur. Ayrıca bu eylemde öğrendiğim derslerden biri de siyasette her zaman yasalara saygı göstermeye çalışmanın gerekli olduğudur. Aksi takdirde, *Tazarçe* gibi bir projeniz varsa, öncelikle stratejileriniz olmalı, kesinlikle bunları suiistimal etmemelisiniz, ancak genel çıkarı tehdit eden bir azınlık varsa, örneğin milyonlara karşı bir on kişi varsa, onları nasıl ortadan kaldıracağınızı

bilmelisiniz çünkü bu bir virüsle savaşmak gibidir. Bununla birlikte, Başkan Tandja'nın şahsiyeti ve yönetim tarzı benim siyasi bağlılığımı tetikleyen bir unsur olmuştur. Cumhurbaşkanı Tandja, başta siyasi lider olmak isteyenler olmak üzere neredeyse tüm Nijerliler için bir ilham kaynağı olmuştur. Nijer'in kalkınmasını, bağımsızlığını ve egemenliğini isteyen bir vatanseverdi. Kendisinin Cumhurbaşkanlığı döneminde, özellikle tabandan kalkınmayı savunan *Cumhurbaşkanının Özel Programı* adlı faaliyetlerinden çok istifade etmiştim. Partimizin marşında bile tabandan kalkınmadan bahsettiğimiz ölçüde onun programının çoğunu örnek alıp uygulamaya koymuş olmamı da bir kanıt olarak göstermek mümkündür. Başkan Tandja döneminde Nijer'de neler olup bittiğini anlamak için akşam 8:30 haberlerini kaçırmazdım, bu nedenle Nijer'in sekiz bölgesinin valilerinin isimlerini hepsini biliyordum. Televizyonda bir bakan çıktığı anda onun kim olduğunu ve hangi bölgeden geldiğini biliyordum. Elimde Özel Programın bir CD'si olan Nijerya'ya götürüp orada yaşayan akrabalarımaya veriyordum ki onlar da Tandja'nın Nijer'in sürdürülebilir kalkınması için yaptığı çalışmaları görsünler.” (Genç siyasi lider ile 12/03/2022 tarihli online mülakat).

Yapılan vaka çalışmasında, *Tazarçe* eyleminin ilgili gencin siyasi yörüngesinde önemli bir aşama olduğu görülmektedir. Görüldüğü üzere siyasi tercihlerini etkilemekle kalmamış, aynı zamanda yönetim konusunda çeşitli dersler almasını da sağlamıştır. Bu nedenle, siyasi olaylar ve bazı siyasetçilerin yönetim biçimleri, siyasetle ilgilenen gençler için bir ders niteliği taşımaktadır.

Tıpkı *Tazarçe* örneğindeki gibi, *Charlie Hebdo* karşıtı gösteriler de Ocak 2015'te Zinder'de ortaya çıkıp Nijer'in diğer şehirlerine yayılmıştır. Söz konusu gösteriler, *Charlie Hebdo'nun* editör kadrosuna yönelik saldırının ardından 11 Ocak'ta Paris'te gerçekleştirilen sözde Cumhuriyet yürüyüşünü izlemiştir. Nijer'in eski Devlet Başkanı Mahamadou Issoufou da katılan altı Afrika devlet başkanı arasında yer almıştır. *Jeune Afrique* gazetesine (2015) göre, %90'ından fazlası Müslüman olan Nijer nüfusunun öfkesini kışkırtan şey onun “*Hepimiz Charlie'yiz*” ifadesini yayınlaması olmuştur. Gazetede, söz konusu gösterilerin Zinder'den kaynaklanmasının şaşırtıcı olmadığı, şehrin “asi bir karakter taşıdığını, iktidara karşı sistematik bir mücadelenin kalesi olduğunu” belirtilmiştir. Zira Cumhurbaşkanı Issoufou o dönemde gösterilerin İslam'la hiçbir ilgisi olmadığını, siyasi olduğunu ve muhalefet partileri tarafından istismar edildiğini söylemiştir (Olivier de Sardan, 2015: 2). Cumhurbaşkanının elindeki bilgilere

göre muhalefet partilerinin manipölasyonu konusunda haklı olabilir, ancak gerçek olan bir şey var ki Nijer'de ve özellikle de Zinder'de dinle, yani İslam'la ilgili konularda etkilenmeyen kalmamıştır.

Benzer şekilde, Nijer hükümetinin Covid-19 salgınına karşı aldığı önlemleri protesto etmek amacıyla Mart 2020'de gençler tarafından düzenlenen gösterilerle ilgili olarak da aynı durum söz konusudur. Söz konusu gösteriler önce başkent Niamey'de başlamış, ancak kısa sürede 18 km doğudaki Zinder bölgesinin illerinden biri olan Mirriah'a ve ardından da diğer bölgelere yayılmıştır (OMC vd., 2020). Zinder'de ve Nijer'in çeşitli yerlerinde Covid'in ortaya çıkmasıyla birlikte halk ile siyasi yetkililer arasındaki ilişkinin etkilendiğini söylemek mümkündür.

Birçok kişi hükümetin toplu ibadet yerlerine, dini törenlere ve diğer kamusal alanlara kısıtlama getirilmesini eleştirmiştir. Buna ek olarak, Nijer vatandaşlarının, özellikle radikal gençlerin, bu tedbirleri, Müslümanların dinlerini yaşamalarını engellemek isteyen Yahudiler tarafından yönetilen uluslararası bir komplo olarak gördükleri belirtilmiştir. Üstelik Nijerli nüfusun bir kısmı, hatta çoğunluğu Covid-19 hastalığının varlığına inanmamakta, hastalığın basit bir grip olduğunu düşünmekteydi. Ancak Nijer'de ve genel olarak Sahel ülkelerinde soğuk algınlığı halk arasında günlük bir hastalık olarak görülmektedir. Dolayısıyla, camilerde ibadeti askıya almak gibi sert tedbirler alınmasını gerektirmez. Toplum bunu anlamakta güçlük çekmektedir.

Tüm bu gösteriler ve devlet yetkisine karşı çıkma eğilimindeki protestolar, hukuk devletinin kurulması ve benimsenmesi sorununu ve vatandaşlarla olan ilişkisini gündeme getirmektedir (Tidjani Alou, 2001). Bir takım önlemler alınmasıyla birlikte yetkililerin halkı korumakta olduklarını ve böylece hükümdarlık görevlerini yerine getirdiklerini düşünüyorlardı. Ancak vatandaşların söz konusu yetkililere inanmadığı, dolayısıyla devlet ile vatandaşlar arasında bir güven bunalımı yaşandığı ortaya çıkmıştır. Öte yandan, geleneksel olmayan siyaset yoluyla vatandaşların belirli bir farkındalığını ve siyasi katılımını ortaya koymaktadırlar. Görüştüğümüz bazı katılımcılar Covid-19'un gelmesinin Nijer'deki 2021 seçim sürecinin yürütülmesi üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Onlara göre, kara ve hava sınırlarının kapatılmasıyla birlikte, göç etmeye alışkın birçok genç ülkede kalmaya zorlanmıştır. Böylece çok sayıda seçmen kayda geçirilmiş ve listede yer almıştır.

3.9. Gençlerin Siyasal Eğitiminde Siyasi Partilerin Rolü

Taraftarlarla yakından iletişim halinde olan bir siyasi kurum ya da kuruluş söz konusu olduğunda, o da siyasi partiler olmalıdır.¹⁰⁰ Bunlar başta demokratik sistemler olmak üzere siyasi sistemlerin içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda Hurbon ve diğerleri (2014: 9) siyasi partilerin demokrasinin temel direkleri olup toplumu birleştiren ve inşa eden fikirlerin ifadesi olduğunu vurgulamaktadır. Vatandaşlar ile devlet arasındaki arayüzde yer alan bu kuruluşlar, farklı toplumsal sektörlerin taleplerini dile getirerek onları seçilmiş temsilcileri aracılığıyla iletilen programların ve kamu politikalarının merkezine yerleştirmektedir. Bu görüşün aksine, Lipset ve Rokkan (1967: 4) yönetimin yapısı ne olursa olsun, önemli bir seferberlik aracı olarak partilerin kullanıldığını ve bu şekilde yerel toplulukların ulusla ya da daha geniş bir federasyonla bütünleşmesine yardımcı olduğunu savunmaktadır. Dolayısıyla siyasi partilerin sadece demokratik sistemde değil, diğer siyasi sistemlerde de önemli katkıları bulunmaktadır. Zira taraftarlarla olan ilişkileri onları olumlu ya da olumsuz şekilde etkilemektedir. Bu nedenle siyasi sosyalleşmenin en etkili ajanlarından biridirler. Demokrasinin işleyişindeki önemleri ve oynadıkları rolü nedeniyle, Nijer'in parti tüzüğünde siyasi parti liderlerinin üyelerini eğitmelerini gerektiren bir madde yer almaktadır. Nitekim ilgili tüzüğün ikinci maddesinde siyasi partilerin üyelerinin duyarlılığını ve eğitimini sağlama ve Nijer'in ulusal birliğini, barışını, güvenliğini ve ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimini korumak ve pekiştirmek amacıyla kamuoyu oluşumuna katkıda bulunma yükümlülüğü olduğu belirtilmektedir.

Bu amacın gerçekleştirilmesi için devlet, siyasi partilere çeşitli mali kaynaklarla yardımcı olmaktadır. Söz konusu yardımların tamamının 1.282.500.000 FCFA¹⁰¹ (iki milyon dolardan fazla) olduğu tahmin edilmiştir. Gerçekte, gençlerin eğitimi ve duyarlılaştırılmasının siyasi partiler ve siyasi parti grupları tarafından iyi bir şekilde sağlanmadığı açıktır (Makama Bawa, 2012: 34). Gençlerin siyasi sosyalleşmesi para ve diğer kişisel kaygılara dayanmaktadır. Nitekim, önceki bölümlerde de belirtildiği gibi, demokratik sistemin ne olduğu, nasıl oluşturulduğu ve nasıl işlediği konusunda gençlere yönelik gerçek bir açıklama bulunmamaktadır. Aksine, bir önceki bölümde ayrıntılı

¹⁰⁰ Demokrasinin düzenlenmesinde ve uygulanmasında siyasi partilerin rolüne ilişkin bir eleştiri için bkz (Frédéric Sawicki, 1996; William R. Schonfeld, 1980; Mamoudou Gazibo, 2006; Issaka. K Souaré, 2017; Paul Nuembissi Kom, 2008).

¹⁰¹ <https://www.présidence.ne/bilan-ax-/>, erişim tarihi: 29.10.2021.

olarak belirtilen başka araçlar veya stratejilerle onları harekete geçirmektedirler.¹⁰² Nijer siyaset sahnesinin pek çok gözlemcisine göre siyasi partilerin gençlere demokratik değerlerle ilgili siyasi eğitim sağlamaması kendi çıkarlarına karşı gelmektedir.¹⁰³ Demokratik bir seçimin taşıdığı önemlerin farkına varmalarını istememişlerdir. Kendi istedikleri gibi yönlendirip manipüle edebilmek amacıyla onları tamamen bilgisiz tutmayı tercih etmektedirler. Söz konusu tespitler, Zinder'de görüşülen siyasi liderler, siyasi analistler veya uzmanlar, sivil toplum aktörleri ve medya kuruluşları tarafından da teyit edilmiştir.

3.9.1. Sivil Toplum: Gençlerin Siyasal Eğitiminde Etkili Bir Diğer Aktör

Cvetek ve Daiber (2009: 6)'e göre, sivil toplum kavramı Yunan antik çağında felsefeci Aristoteles ile ortaya çıkmıştır. Aristoteles buna Latince'de "*societas civilise*" karşılık gelen "*Koinonia politikè*" (yurttaş toplumu) adını vermiştir. Söz konusu olan, bir dernek kurmaya ve herhangi bir devlet otoritesinin müdahalesi olmaksızın kendi çıkarlarını savunmaya karar veren bir grup erkek vatandaş olmuştur. Bununla birlikte, var olan devletin etkisinden bağımsız bir eylem alanı olarak düşünülen sivil toplumun fikri Aydınlanma döneminde ortaya çıkmış ve John Locke ve Charles Montesquieu gibi felsefeciler tarafından geliştirilmiştir. Abdoul Azizou (2010: 119) ise Sahra Altı Afrika'da ve özellikle Nijer'de sivil toplum kavramının ortaya çıkışının 1990'lardaki demokratikleşme girişimleriyle aynı döneme denk geldiğine belirtmektedir. Ayrıca, Abdoul Azizou (2010: 121) tarafından alıntılanan Ki-Zerbo (2003), sivil toplumu "devletle bağlantılı ve devletten bağımsız olanı, devlete karşı bir güç olanı, ancak sistematik ve yapısal olarak devlete karşı olmaksızın ya da iktidardaki bir siyasi parti veya muhalefetle karıştırılmaksızın tanımlayan ilişkisel bir kavram" olarak tanımlamaktadır. Bu da sivil toplum kurumlarının işleyiş ve yaklaşımlarında özerk olmaları gerektiği anlamına gelmektedir. Söz konusu kurumların rolü her şeyden önce vatandaşları devlete karşı görevlerini yerine getirmeleri konusunda uyarmak ve savunmaktır. Bu çerçevede, "sorumlu vatandaşlık" konusunda farkındalık yaratılması da

¹⁰² Siyasi partilerin taraftarları harekete geçirmek için kullandıkları stratejiler hakkında daha ayrıntılı bilgi için bu çalışmanın ikinci bölümüne bakınız.

¹⁰³ Vatandaşların siyasi eğitimine dâhil olan çok çeşitli aktörler vardır. Bunlar arasında sivil toplum aktörleri, dini liderler, öğrenci liderleri vb. yer almaktadır. Bu bağlamda kullanılan araçlar arasında radyo, televizyon, yazılı basın ve sosyal medya bulunmaktadır.

söz konusudur.¹⁰⁴ Unutulmaması gereken noktalardan biri de Nijer'de sivil toplum tamamen bağımsız olmasa da taraftarların eğitiminde ve iktidar ile mücadelede siyasi partilerin yerini almaya başlamıştır. Nitekim 2009 yılında *Tazarçe* hareketinin ortaya çıkmasıyla birlikte sivil toplum aktörlerinin iki zıt gruba ayrılmasına neden olmuştur: Cumhurbaşkanlığı görev süresinin uzatılması projesini destekleyen birinci grubun yanı sıra buna karşı çıkan ikinci bir grubun oluştuğunu görülmektedir. Sonuncusu, hükümetin planını engelleyerek ve vatandaşları da aynı şekilde davranmaları için duyarlı hale getirerek bir bakıma kendisini muhalefetteki siyasi partilerin yerine koymuştur (Abdoul Azizou, 2010: 120-125).

Dolayısıyla, aktörlerinin gerçekleştirdiği çeşitli görüşmeler ve tartışmalar, genel olarak Nijer'deki ve özel olarak Zinder şehrindeki gençleri siyasi olarak sosyalleştiren temel bir aracı oluşturmaktadır. Medyanın neredeyse tamamında yer almakta, ulusal çıkarları ilgilendiren çeşitli konularda ve özellikle de siyasi konularda görüşlerini dile getirmektedirler. Ortada bir sosyal adaletsizlik ya da kamu fonlarının zimmete geçirilmesi söz konusu olduğunda, söz konusu davranışı ilk kınayan ve ihbar eden kişiler olmaktadır. Hükümetin Ulusal Meclis aracılığıyla vatandaşların hayatını zorlaştıran bir yasa çıkarması halinde, bunu engellemek ve gerekirse buna karşı mücadele etmek için harekete geçeceklerdir. Yüksek hayat pahalılığına karşı ya da insan hakları ve demokratik ilkeleri savunmak için bir gösteri yapılması halinde ilk harekete geçenler arasında yer almaktadırlar. 1990'larda öğrenci ve işçi birliklerinin yürüttüğü protestolar örneği birçok açıdan açıklayıcı nitelik taşımaktadır. Zira Gazibo (2007: 23-32)'ya göre Nijer'de çok partili sistemin ve demokrasinin kurulmasının temelinde öğrenci sendikası (USN), öğretmen sendikası (SNEN, SNECS) ve işçi sendikası (USTN) bulunmaktadır.¹⁰⁵ Ayrıca 2007 yılında Nijer vatandaşlarının Tuareg isyanıyla¹⁰⁶ mücadelede hükümetin yanında yer alması konusunda duyarlı hale

¹⁰⁴ Sorumluluğu olan vatandaşlık, kişinin ait olduğu toplumun çıkarlarını dikkate alması ve hatta desteklemesinin yanı sıra kendi bağlamında, kendi değerlerine göre düşünmesi ve davranması anlamına gelmektedir. (<https://ipcj.umontreal.ca/a-propos/la-mission-et-les-objectifs/la-citoyennete-responsable/>). Erişim tarihi: 15.03.2022.

¹⁰⁵ Nijer "de demokrasinin ortaya çıkmasında ve çeşitli siyasi mücadelelerde sendikaların veya sivil toplumun rolü hakkında daha fazla bilgi için bakınız (Gazibo, 1998). Özellikle, bağımsızlıktan ulusal konferansın toplanmasına kadar geçen sürede çeşitli başarılarının yanı sıra sınırlılıklarını da ele almıştır.

¹⁰⁶ Söz konusu isyan 2007 yılında Nijer'in kuzeyinde ortaya çıkmış ve kendisine Nijer Adalet Hareketi (MNJ) adını vermiştir.

gelmelerinde Nouhou Arzika liderliğindeki vatandaş hareketinin ve Gençlik Cumhuriyetçileri Hareketi'nin (MJR) oynadığı rolü hatırlamakta fayda vardır. Bonnecase (2013: 100) ise 2005 yılında Nouhou Arzika, Moussa Tchangari, Moustapha Kadi gibi ünlü aktörler ve eski okul liderleri tarafından hayat pahalılığına karşı düzenlenen harekete ya da eyleme atıfta bulunmaktadır. Bu, farklı kaynaklara göre 40.000 ila 100.000 arasında insanın Niamey sokaklarında gösteri yapmak üzere harekete geçmesini sağlayan devasa bir hareket olmuştur. Şunu belirtmek gerekir ki, bunlar genel olarak Nijer'de, özel olarak da Zinder şehrinde sivil toplum tarafından gerçekleştirilen eylemlerden bazılarıdır. Vatandaşların farkındalığına ve siyasi eğitimine katkıda bulunan özel ve kamu medyasında radyo ve televizyon tartışmaları, kamuya yönelik konferanslar ve sosyal medyadaki yayınlar olmak üzere birçok başka etkinlik yer almaktadır.

4. BÖLÜM: ZINDER ŞEHRİNDE GENÇLERİN SİYASİ KATILIMI

Bu bölümde, Zinder şehrindeki gençlerin siyasi katılımının altında yatan nedenlerin vurgulanması amaçlanmaktadır. Söz konusu nedenler kişisel, toplumsal ve kurumsal olmak üzere çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, bazı gençleri siyasete karşı ilgisiz bir tutum benimsemeye yönlendiren nedenlere odaklanılmıştır. Öncelikle yapılması gereken, siyasete olan ilgili ve çekimser gençlerin çeşitli motivasyonlarını ve bu ilgili süreçte atılması gereken farklı adımları incelemek olacaktır. Zira siyasete katılan gençlerin karşılaştığı pek çok engel bulunmaktadır.

4.1. Gençlerin Siyasi Katılımın Nedenleri: Çıkarılan Dersler

Her şeyden önce, birçok ülkede gençlerin gerek bedensel ve zihinsel güçleri gerekse geçmiş nesillerin yerine gelenler olarak geleceğin umudu olarak görüldüklerini hatırlatmakta fayda vardır. Birleşmiş Milletler'in (BM) gençlerin taşıdığı yaratıcılık ve yenilikçilik ruhuyla birlikte ideallerin ve ortaya koydukları enerjinin toplumların istikrarlı gelişimi için vazgeçilmez unsurlar olduğunu vurgulamasının arkasında yatan nedenlerden biri de budur. Gençlerin katılımını teşvik etmek doğrultusunda BM ve üye ülkeleri 1985 yılında Uluslararası Gençlik Yılı'nı ilan etmiştir. Dünyanın her yerinde gençliğin geleceğiyle ilgili olarak bu önemli buluşma ve fikir alışverişi fırsatlarını sürdürmek amacıyla BM Genel Kurulu 1999 yılında Dünya Gençlik Bakanları Konferansı'nın 12 Ağustos'un Uluslararası Gençlik Günü olarak ilan edilmesi yönündeki kararını onaylamıştır. Dolayısıyla söz konusu uluslararası günde, gençlerin karşılaştığı temel sorunlar ve zorluklar çeşitli ülkelerde anılmaktadır. Şunu da belirtmek gerekir ki, bugün dünya nüfusunun yaklaşık 1,2 milyarının veya %16'sının 15-24 yaş arası gençlerden oluştuğu tahmin edilmektedir.¹⁰⁷

Nijer'de ve genel olarak Afrika'da gençler nüfusun en büyük parçasını oluşturmaktadır. BM Nüfus Bölümü'ne göre, dünya genelinde nüfusun yaklaşık %42'si 25 yaşın altında iken, Afrika'da söz konusu oranın %60 olduğu belirtilmektedir.¹⁰⁸ Dünyanın geleceğinin şekilleneceği yer olarak Afrika kıtasının görülmesinin nedenlerinden biri de budur.

¹⁰⁷ <https://www.un.org/en/global-issues/youth>. Erişim Tarihi: 24.11.2021.

¹⁰⁸ <https://espace-mondial-atlas.sciencespo.fr/fr/rubrique-contrastes-et-inegalites/article-1A04-vieux-et-jeunes-la-dynamique-des-populations.html>. Erişim Tarihi: 24.11.2021.

Ayrıca, gençlerin misyonlarını yerine getirebilmeleri ve geleceğe umutla bakabilmeleri ancak iyi nitelikli eğitim ve siyasi katılımıla gerçekleşecektir. Başta Zinderliler olmak üzere Nijerli gençlerin on yıllardır geleneksel siyasete katılma konusunda çekimser davrandıkları görülmektedir. Siyaset söz konusu olduğunda gençler aşağı yukarı edilgen kalmış ve arka plana düşmüştür. Nijer'deki gençler yakın zamana kadar başta okul sendikacılığı olmak üzere dernek yaşamına yönelik ilgileri yüksek olmuştur. Ancak son zamanlarda, Nijer’de yapılan yerel, cumhurbaşkanlığı ve yasama seçimleriyle birlikte, gençlerde belli bir farkındalık ve önemli bir seferberlik yaşanmıştır. Gençlerin siyasete olan ilgisi gitgide artmakta ve görüşülen bazı kişiler gençlerin siyasete olan coşkusundan bahsetmiştir. Bu durum çeşitli faktörlerden kaynaklanmaktadır.

4.1.1. Siyasete Katılım: Ferdi Çıkarlar Arayışı ile Kendini Gerçekleştirme Arasında

Yaşanan ekonomik sıkıntı, artan yoksulluk ve işsizlik bağlamında, vatandaşların öncelikli kaygısı istihdam arayışı olmaktadır. Temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere işe başvuran gençler, ellerindeki tüm imkânları ortaya koymaktadır. Nijer'de ve özellikle Zinder'de, siyasi katılım gençlerin başvurduğu en bilinen yollardan biridir. Bir siyasi partinin kurulması ya da herhangi bir partide etkin şekilde taraftar olmak, kişinin kendini gerçekleştirmesinin kaynağı ya da kaldırıcı haline gelmiştir.

Gençlerin önemli bir kısmının siyasi katılım konusundaki bu algısı, devletin başındaki elitlerin ve siyasi liderlerin davranışlarından beslenmektedir. Her ne kadar Nijer Cumhuriyeti'ndeki siyasi partilerin tüzüğünün 2. Maddesinde Açık bir şekilde “siyasi partilerin, Anayasa'ya uygun olarak Nijer vatandaşlarını sosyal bir proje ve siyasi bir program çerçevesinde bir araya getiren ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olduğu” belirtilmiş olsa da gerçekte yaşanan durum oldukça farklıdır. Nitekim bir siyasi parti kurulmasıyla, kamu işlerinin yönetimiyle doğrudan bağlantılı olan çeşitli avantaj ve kaynaklara ulaşmayı amaçlayan bir şirket kurulmasının eşanlamlı hale geldiği görülmektedir.

Partinin kurulmasının beraberinde getirdiği avantajlardan biri kişinin sosyal hayatında meydana gelen statü değişiklikleriyle ilgilidir. Kişinin kendi siyasi partisini kurması, onu siyasi ve kamusal bir figür ve dolayısıyla saygı ve itibar borçlu olduğu ve güvenebileceği bir kişi haline getirmektedir. Dolayısıyla mesleki ve sosyal entegrasyon bir garanti haline gelmektedir. Ayrıca, siyasete katılmanın, hükümetteki, kamu

idarelerindeki vb. sorumluluk pozisyonlarına atanma da dahil olmak üzere çeşitli avantajlara erişim sağladığı belirtilmektedir. Söz konusu göreve atananlar, Bayard'ın (1989: 288) *The State in Africa: the Politics of the Belly* adlı kitabında Tsana Nguengang (2005: 831) tarafından aktarıldığı üzere, siyasetçilerin devleti “*emmesi*” için sunulan fırsatlardır. Söz konusu olan “*The Politics of the Belly*” ifadesi, kişinin kendisi ve yakınları için zenginlik, ayrıcalık, güç ve prestije erişim yeri olarak devlet aygıtının algılanmasına atıfta bulunmaktadır.

Gençlerin çoğu ve görüşülen diğer pek çok kişi açısından siyasete katılmanın temel nedeni para kazanmaktır. Birçok siyasetçinin olduğu gibi gençlerin de temel kaygısı zengin olmaktır. Sosyolojik açıdan bakıldığında küresel bağlamın gençlerin siyasi davranış ve tutumlarını etkilediğini hatırlatmakta fayda vardır. Durkheim'ın (1893; 1897) klasik sosyolojide açıkladığı gibi, gençlerin tamamen edilgen olmamasına rağmen, toplumun daha etkin görünmektedir.

Nitekim pek çok Nijerlinin gözünde bir siyasetçi, kolay yoldan gelir elde eden, aşırı zengin biri olarak algılanmaktadır. Siyasete ilişkin bu aşağı yukarı düzensiz algı ve kolay yoldan para bulmaya yönelik yaklaşım, Zinder'deki pek çok gencin siyasete atılmasında etkili olan faktörlerden bazılarını oluşturmaktadır. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıda yer alan ifadeleri kullanmıştır:

“Gençler uzun zamandır siyasete katılmaları gerekirdi ama katılmadılar. Artık katılmaya çalışıyorlar ama bunu yanlış bir şekilde gerçekleştiriyorlar çünkü katılımları ve seçimleri kişisel çıkarlara göre yönlendirilmektedir. Yani ya kişisel projelerini tatmin etmek ya da 1990 ulusal konferansından bu yana devletin başında olan, devleti yöneten ve aynı zamanda yönetilmek isteyen gerontokrasinin bir aracı olarak hizmet etmek üzere bulunmaktadır.” (Siyaset uzmanı, 02/09/2021 tarihli mülakat).

Görüldüğü üzere, gençlerin siyasete katılımı konusunda uzun zamandır bir gelişme kaydedilmemiştir. Ancak son zamanlarda siyasete karşı ilgi göstermeye başladıklarını da hatırlatmak gerekmektedir. Ayrıca, sahada toplanan veriler, onların katılımlarının tamamen serbest olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, genellikle yalnızca belirli siyasi liderleri alkışlamak ve onlara kampanya aracı olarak katkıda bulunmak üzere harekete geçirilmektedirler. Ancak gençlerin siyasete katılımına katkıda bulunan başka dışsal faktörler söz konusudur.

4.1.2. Uluslararası Söylemlerin Gençlerin Katılımına Etkisi

Gençlerin siyasi katılımları dış faktörler tarafından da yönlendirilmiştir. Nitekim yıllardır uluslararası haberlerde gençlerin teşvik edilmesini ve siyasi yönetime katılmalarını destekleyen konuşmalar yer almaktadır.¹⁰⁹ Dolayısıyla bu gençlerin katılımı, üçüncü dünya ülkelerinde, özellikle de Afrika'da finansal ortakların bir ön şartı haline gelmiştir. Bazı durumlarda, kalkınma yardımları ve diğer destekler gençlerin ve kadınların kamu yönetimine katılması temeline dayandırılmaktadır. Yaşanan bu gelişmeler gençlerin siyasete katılımının sağlanması konusunda Nijer yetkililerini adeta zorlamıştır. Bu amaçla Devlet, gençlerin kamu yönetimine katılımını sağlamak için çeşitli önlemler almıştır. Ulusal Gençlik Politikasının ve Stratejik Planının kabul edilmesi bu önlemlerden bazı örnekler oluşturmıştır.¹¹⁰

Uluslararası ortakların yönlendirmeleriyle, gençlerin ulusal düzeyde bir tür tanıtımına şahit olup, geleceğin umudu ve ışığı olduklarını duyuran bir yaklaşım benimsenmiştir. Öte yandan Gençler, neredeyse hiç bilgilerinin olmadığı bir alana adım atma konusunda desteklenmiş ve teşvik edilmiştir. Gençlere yer vermek ve onları siyasi süreçlere katılım sağlamalarını desteklemek, siyasi liderlerin hem akılcı hem de siyasi bir stratejisi haline gelmiştir. Bu nedenle, birçok siyasi partide gençlerin yönetim kadrolarında yer alması için çaba gösterilmektedir. Bu bağlamda Nijer'de yapılan son seçimlerde çok sayıda gencin belediye başkanı, belediye meclis üyesi ve Ulusal Meclis'te milletvekili olarak seçildiği görülmüştür. Nijer'in en genç belediye başkanının Zinder'in Belediye Başkanı olduğu dikkate alındığında seferberlik konusu önem taşımaktadır. Bununla birlikte, gençlerin siyaset çerçevesinde harekete geçmesine katkıda bulunan birçok başka faktör bulunmaktadır.

4.1.3. Gençlik Farkındalığında Bir Katalizör Olarak Dışlanma

Önceki bölümlerde Nijerli gençlerin nicedir siyasetle olan ilişkilerine dair konulardan kısmen mesafeli kaldığı dile getirilmiştir. Yaşanan bu gelişmenin temelinde yalnızca

¹⁰⁹ Gençlerin siyasi katılımını geliştirmek amacıyla uluslararası kuruluşlar tarafından alınan tedbirler hakkında daha fazla bilgi için bkz (PNUD, 2013). Özellikle, dünyanın genelinde yaşla ilgili yasal engellerin kaldırılması ve seçim yasalarına gençlik kotalarının konulması yönünde adımlar atılmıştır. Söz konusu kota yasaları Uganda, Peru, Ruanda, Fas, Tunus gibi pek çok ülkede uygulanmaktadır.

¹¹⁰<https://www.lesahel.org/mise-en-oeuvre-de-la-politique-nationale-de-la-jeunesse-le-ministere-mobilise-les-partenaires-pour-le-renforcement-et-le-developpement-des-cpj/>. Erişim Tarihi: 25.02.2022.

gençlerin siyasi sinizmi ya da siyasete yönelik olumsuz algısı yatmamaktadır. Söz konusu sorunun nedeni kısmen siyasi partiler tarafından dışlanmaları ve istismar edilmeleridir. Dolayısıyla Michels Robert'in, Schonfeld (1980) tarafından aktarılan, siyasi partilerin oligarşik örgütler olduğu yönündeki tezini doğruluyor gibi görünmektedir.¹¹¹ Gençler bir bakıma siyasetçilerin “sütlü inekleri”¹¹² temsil etmektedirler. Bir yandan, belirli sorumlulukları yerine getirmek için tecrübesiz ve olgunlaşmamış oldukları düşünülürken, diğer yandan siyasetçilerin “kirli işlerini” yapmak üzere ön saflara yerleştirilmektedir. Nitekim kampanyalar düzenlemek, mitingler yapmak, aşağılamak, soymak, kırmak ve yakmak faaliyetleri kapsamında gençler seferber edilmektedir. Zira siyasi liderlerin “av köpekleri” olarak nitelendirilmektedirler. Ancak mesele “pastanın”¹¹³ paylaşılması olduğunda, bir kenara itilmektedirler. Konuyla ilgili olarak bu katılımcının aşağıda yer alan yorumları yaşanan durumun niteliğini ortaya koymaktadır:

“Bugün siyaset, özellikle de liberal demokraside, maddi ve finansal araçlarla ilgili bir meseledir. Seçim kampanyaları sırasında muazzam miktarlarda para seferber ediliyor ve bu para genellikle gençleri manipüle etmek, onları satın alarak etkilemek, çeşitli kolaylıklar sağlayarak kampanya sonunda kaderlerine terk edilmelerini amaçlayan birçok konuda kullanılmaktadır.” (Siyasi analist, 08/09/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Gençler ve siyasetçiler arasında var olan sömürü ilişkisini karikatürize eden ya da sembolize eden popüler bir teori bile vardır: “gençlerden arabayı itmeleri istenir ve araba çalıştığında toz içinde kalırlar.” Bu tür popüler söylemler gençlerin siyasete katılımında büyük katkı sağlamıştır. Bir diğer önemli faktör de eski nesle olan güven kaybıdır. Büyüklerinin davranışları gençleri bir noktaya kadar hayal kırıklığına uğratmış ve bu da onların yaşadığı coşkuda etkili olmuştur. Birçoğu, nüfusun önemli bir kesimi

¹¹¹ Farklı siyasi parti türleri, bunların işleyişi ve siyasi sistemdeki rolleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Seymour Martin Lipset, 1961; Paul Nuembissi Kom, 2008; Issaka K. Souaré, 2017; Vincent Lemieux, 1985).

¹¹² Bu ifade 02.09.2021 tarihinde gerçekleştirilen mülakatımız sırasında Zinder Üniversitesi'nden bir öğretim üyesi tarafından kullanılmıştır.

¹¹³ Buradaki *pasta* kavramı, parti taraftarlarının faydalandığı görevlere yapılan atamaları temsil etmektedir. Söz konusu kavram, Nijer siyaset sahnesinin pek çok gözlemcisine göre, siyasetçiler için önemli olan konunun devlet avantajlarına ulaşabilmek olduğunu göstermek amacıyla aşağılayıcı bir anlamda kullanılmaktadır. Bizim burada kullandığımız asil anlam, gençlerin devlet işlerinin yönetiminde yer alması anlamına gelmektedir. Nitekim, kendilerini görevlendirmek veya karar alma pozisyonlarına yerleştirmek, onlara değer vermenin ve onları güçlendirmenin bir yoludur.

olarak ve büyüklerin siyaseti yönetme biçiminden memnuniyetsizlik duyarak, kendilerini siyasi adetleri değiştirmeye adanmışlardır. Bu nedenle, siyasete aktif olarak katılabileceklerini ve ülkenin geleceğine yön verebileceklerini kamuoyuna göstermeye karar vermiştir. Dolayısıyla, gençlerin siyasi sınıf tarafından dışlanması çift etkisi olmuştur. Bir yandan bazı gençlerin geri planda kalmasına ve siyasetten uzak durmasına katkıda bulunurken, diğer yandan bazılarını da siyasete katılma konusunda teşvik etmiştir.

4.2. Siyasi Katılımının Aşamaları

Öncelikle, geleneksel siyasette iki tür katılım olduğunu belirtmek önemlidir. Bir yandan, herhangi bir partinin etkin bir üyesi olarak siyasete katkıda bulunulabilir. Öte yandan, siyasete katılmak kişinin kendi partisini kurması ve fikirlerini, kanaatlerini ve toplumsal programını savunması anlamına da gelebilir. Özetle, söz konusu katılımın başarı ile gerçekleştirilebilmesi için belirli sayıda adımın takip edilmesi ve bunlara uyulması gerekmektedir.

Konuyla ilgili olarak görüşülen birçok gencin düşüncesine göre, siyasi katılımın en önemli aşamalarından biri, bir partinin temel yapılarında ya da genel veya bölgesel siyasi kurumlarda gelişmektir. Bu aşamada, siyasi arenanın bazı temel ilkeleri öğrenilir ve eğitilir; aynı zamanda ve hepsinden önemlisi, parti genel merkezi tarafından bilinmek ve tanınmak üzere bir strateji ortaya koyulmasına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle partinin yöneticilerine yaklaşmak, onlarla samimi ilişkiler kurmayı amaçlamaktadır. Bu, gençlerin partinin önemli faaliyetlerine dahil olmalarını ve her şeyden önce sıradan bir taraftar statüsünün ötesine geçmelerini sağlamaktadır. Tüm bu avantajları göz önüne alındığında, bir siyasi büronun ya da herhangi bir parti örgütünün kurulması çoğu zaman taraftarlar arasında mücadelelere ve hatta iç çekişmelere yol açmaktadır. Örneğin Zinder'de, okuma yazma¹¹⁴ bilmeyen bir kişinin gerekli becerilere sahip olmamasına rağmen siyasi partide sekreter olarak görev almak ya da başka bir pozisyon istemesi sık rastlanan bir durumdur. Önemli olan yönetim kurulunda ya da herhangi bir parti yapısında yer almaktır. Siyasi partiler, seçmenlerin seferber edilmesinde temel faktörün mali olduğunun farkında olduklarından, söz konusu okuma yazma bilmeyen kişinin,

¹¹⁴ Nijer'de okuma yazma bilmeyen, hiç okula gitmemiş, dolayısıyla ülkenin resmi dili olan Fransızca'da okuma yazma bilmeyen kimse anlamına gelir.

özellikle de partinin etkinliklerinin bedelini karşılayacak nitelikte olması halinde, genç bir entelektüelin aleyhine olacak üzere seçilmesi ya da atanması söz konusu olabilmektedir. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıda yer alan ifadeleri kullanmıştır:

“Zinder'in diğer şehirlere kıyasla özelliği, Zinder'de siyasetin yönetiminde okuma yazma bilmeyenlerin olması ve bu durumun ister muhalefette ister iktidarda olsun tüm siyasi partiler için geçerlidir. Bugün bir gencin ortaya çıkıp başarılı olabilmesi için büyük bir müteşebbise ya da büyük bir şahsiyete bağlı olması zorunludur. Genel olarak, bu müteşebbis hiç okula gitmemiş biridir, ancak maddi kaynak sağlayan kişi kendisi olduğu sürece karar veren de kendisidir.” (Siyaset Uzmanı ile 31/08/2021 tarihli mülakat).

Bu nedenle, okuma yazma bilmeyen kişilerin siyasi partilerin il başkanları olarak atanması ya da seçilmesi sık rastlanan bir durumdur. Bu partiler tarafından alınan kararlar üzerinde etkileri vardır. Çoğu zaman, bir bölgedeki çok sayıda genç okuma yazma bilmeyen bir kişiye dayanmak zorunda kalmaktadır, çünkü söz konusu kişi genellikle zengin ve tanınmış bir siyasetçidir ve bu nedenle gidip onlara iş bulması konusunda yardımcı olabilmektedir. Bu durumun genç mezunlarda hayal kırıklığı ve umutsuzluk hissi yaratmasının yanı sıra, onlara çabalarının yeterli olmadığı fikrini de aşlamaktadır. Başka bir deyişle, gençlerin diplomaları ancak hedeflerine ulaşmak için siyasi yollardan geçmeleri halinde işlerine yarayacaktır. Bununla birlikte, bazı insanların, eğitilmiş olmasalar bile, siyasi deneyimlerinden kaynaklanan bir takım becerilere sahip oldukları unutulmamalıdır. Bu kişiler, taraftarların siyasi eğitimini sağlanmaktan uzak olsalar bile, bulundukları görevleri aşağı yukarı yerine getirebilecek niteliktedirler.

4.2.1. Siyasi Katılımda Siyasi Mentor veya Ubangida'nın¹¹⁵ (Hausa dilinde) Rolü

Gençlerin siyasi katılımı konusunda bir diğer önemli adım da mentorluk meselesidir. Zinder'deki siyasi sahnenin birçok gözlemcisine göre, siyasi bir mentora veya *ubangida*'ya (Hausa dilinde) sahip olmanın, kişinin kendini empoze etmesi veya siyasette başarı sağlamasının olmazsa olmaz bir şart olduğunu belirtmektedir. Yerel

¹¹⁵ Bu kavram Hausa dilinde 'evin reisi' ya da evin patronu anlamına gelmektedir.

olarak, bir siyasi mentor, siyasete katılan bir genç ile parti liderleri veya karar vericiler arasındaki iletişimci veya muhatap olarak görülmektedir. Söz konusu kişinin partinin başkanına, bir bakana ya da başka bir parti yetkilisine yakın olması gerekmektedir. Gencin kendisi ile partinin yöneticileri arasında bir köprü oluşturmaktadır. Aynı zamanda hem yardımcı hem gencin sözcüsü hem de onun parti yetkilileri tarafından tanınmasını sağlayan kişidir. Nitekim bir partiye katılan herhangi bir genç, onun aracılığıyla bir atamadan, devlet memuruysa tercih ettiği bölgeye atanmaktan, esnafsa bir kamusal pazardan ve siyasetle bağlantılı çeşitli avantajlardan istifade edebilmektedir. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıda yer alan ifadeleri kullanmıştır: “Siyasette başarılı olmak isteyen herkesin bir mentora sahip olması gerekir, aksi takdirde hiçbir şey olamaz ve yalnızca seçmen rolüne indirgenmiş sıradan bir taraftar olarak kalır.” (Genç siyasetçi, 29/08/2021 tarihinde yapılan mülakat). Siyasi mentorlar ya da “siyasi komisyoncular”¹¹⁶, Bierschenk, Chauveau ve Olivier de Sardan (2000: 2-7) tarafından tanımlanan yerel kalkınma komisyoncular ile aşağı yukarı benzerlik göstermektedir. Yerel komisyoncular genellikle projenin alıcıları veya faydalanıcıları ile kalkınma kurumları arasında köprü görevi gören ve aracılık yapan dernek liderleridir. Söz konusu komisyoncular gibi, siyasi mentorlar da siyasete katılan gençler ile en üst düzeydeki parti yetkilileri arasında köprü fonksiyonu yerine getirmektedir. Hayırsever ya da pasif olmaktan uzak, kalkınma araçları örneğinde olduğu gibi bir yardım mantığı izleyen siyasetteki mentorlar, kendi partilerine karşı bir tanınma stratejisinin içerisinde yer almaktadır. Nitekim bir mentor ne kadar çok sayıda gencin ya da taraftarın katılımını sağlayabilirse, partisinin büyük patronları gözünde o kadar çok şöhret, saygı ve takdir kazanacaktır.

Görüşülen kişilerden başka bir kategori ise mentorun çifte anlamı olduğunu düşünmektedir. Gençlerin partilerle bütünleşmesini kolaylaştırması bakımından olumlu bir anlam taşımaktadır. Birçok gencin siyasetle bağlantılı yukarıda bahsedilen bazı avantajlardan faydalanabilmek üzere mentor bulmaya çalışması gibi olumsuz anlamı da söz konusudur.

¹¹⁶ Daha fazla ayrıntı için bkz. (Olivier de Sardan, 2015a). Siyasi partilerin maddi kaynaklarının sağlanmasında oynadıkları rol nedeniyle '*büyük adamlar*' (*big men*) olarak da nitelendirilmektedirler.

Siyasi mentorun önemi, gençlerin içinde yer aldığı partinin türüne göre değişmektedir. Nitekim, partinin büyük veya küçük olmasına bağlı olarak, bir mentor tutmaya olan ilgi farklılık göstermektedir. Büyük partilerde mentorun taşıdığı rolün önemi, gençlerin faaliyetlerini ve partiye olan ilgilerini yöneticilere, yani partinin genel başkanına aktaran ve yükselten bir muhatap olmasında yatmaktadır. Partinin siyasi bir örgüt olması nedeniyle, işlerin resmi bir şekilde yapılması önemlidir. Dolayısıyla mentor gençleri destekliyor, bir bakıma danışman rolü oynamaya çalışmaktadır. Bu katılımcı, büyük bir siyasi partide mentorun rolünü açıklamak üzere aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Bence büyük siyasi partilerde bir mentor bulunması faydalı olacaktır çünkü PNDS Tarayya ve MNSD Nassara (Bunlar Nijer'in 1970'lerde ve 1990'larda kurulan iki büyük siyasi partisidir) gibi partileri örnek alırsak, aralarında yüksek eğitim almış çok sayıda kişi vardır. Ancak bu tür partilerde sözü dinlenen ve saygı duyulan bir mentorunuz varsa, kontenjana göre, rütbesine göre sizi bir görev ya da başka fırsatlar bulmaya yönlendirecektir.” (Genç siyasetçi, 11/09/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Açıkça görülmektedir ki mentorluğun amacı esas olarak kişisel çıkarların peşinde koşmaktır. Siyasi yönetimde liyakat olmadığından, kişinin siyasi olarak başarılı olabilmesi için iktidara yakın kişilerle bağlantılarının olması gerekmektedir. Söz konusu olan, siyasi partisini yeni kurmuş olan genç bir kişi için de geçerlidir. Zira vatandaşların ezici çoğunluğu kendisinden temel ihtiyaçlarının karşılanmasına katkıda bulunmasını beklemektedir. Bu nedenle, basit bir konuşma yapmak ve ayrılmak amacıyla halkla bir toplantı düzenlemesi imkansızdır. Dolayısıyla, belirli oranda para ya da çeşitli maddi kaynaklar dağıtmadan halkla bir toplantı düzenlemesi neredeyse imkansızdır. Bu nedenle, genç partinin başkanının kendisini maddi olarak destekleyen mentora ihtiyacı vardır. Siyasi zemine ancak parayla ulaşabilir, dolayısıyla kendisine bu anlamda yardımcı olacak ve tanınmasını sağlayacak bir mentora duyduğu ihtiyaç da buradan kaynaklanmaktadır.

4.3. Siyasi Katılım Üzerindeki Kısıtlamalar

Bu alt bölümde, Zinder kentinde gençlerin siyasetle ilgilenirken karşılaştıkları bazı temel zorluklar veya güçlükler analiz edilmiştir. Bunun için ilk olarak, gençlerin katılımlarında ana darboğaz olan finansal faktör ele alınmıştır. İkinci olarak, gençlerin

siyasi katılımlarını engelleyen bazı siyasetçilerin davranışlarıyla ilgili küçük engeller de değerlendirilmiştir.

4.3.1. Maddi Kaynakların Çetrefilli Sorusu

Bu çalışmada siyasette finans faktörünün ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır. Söz konusu finans meselesinin boyutları çok geniştir ve bu nedenle çalışmada ele alınan neredeyse tüm bölümleri kapsamaktadır. Böyle bir bağlamda, Nijer'de bir gencin siyasette yükselmesinin önündeki en büyük zorluklardan biri maddi imkânlardır (Mindzie, 2015: 5). Dünyanın tüm ülkelerinde, Amerika Birleşik Devletleri'nden Fransa'ya, Türkiye'ye, Asya ve Afrika ülkeleri de dahil olmak üzere, para veya maddenin iktidarı elde etmede önemli bir rol oynadığını hatırlatmakta fayda vardır. Ancak, mesele bu paranın ve maddenin nasıl kullanıldığına dayanmaktadır. Genel olarak birçok Afrika ülkesinde, özel olarak da Nijer'de paranın yalnızca seçmenlerin mobilizasyonunun merkezinde yer almadığı, aynı zamanda siyasete katılım için birincil motivasyonu oluşturduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, siyasette mali kaynakların bir araç ve amaç olarak görülmesi söz konusudur. Bir yandan siyasete katılmak ve özellikle de kendini dayatmak için paraya ihtiyaç duyulurken, diğer yandan da siyaset ile ilgilenmenin temel amacı zengin olmaktır. Bu siyaset anlayışı, devletin ve kamu mallarının toplumun ezici çoğunluğu tarafından algılanma biçiminin bir sonucudur. Nijer'in kırsal kesimleri de dahil olmak üzere birçok şehrinde siyaset, siyasi taraftarlar ve liderler arasında bir endüstri haline gelmiştir. Siyasetçilerin davranışları ve bazı sivil toplum kuruluşlarının (ulusal ve özellikle uluslararası) çoklu müdahaleleri, parti taraftarları arasında bir yardımlaşma ruhu aşılamaı başarmıştır. Kalkınma komisyoncularının rolü esas olarak bu düzeyde ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda Bierschenk, Chauveau ve Olivier de Sardan (2000: 20) kalkınma komisyoncularının büyük ölçüde yerel siyasi alanların yeniden şekillenmesine ve yerel düzeyde devlet meşruiyetinin kaybolmasına katkıda bulunduğuna işaret etmektedir. Olivier de Sardan (1995; 2001; 2014) tarafından Afrika'da ve özellikle Nijer'de kalkınma yardımları ve STK müdahalelerinin çeşitli biçimleri üzerine yapılan çalışmalar, söz konusu müdahaleleri çevreleyen karmaşıklıkları ve mantıkları ve bunların yerel halk üzerindeki ters veya beklenmeyen etkilerini göstermiştir. Söz konusu müdahaleler, herhangi bir kriz sırasında insani yardım ya da kalkınma yardımı şeklinde gerçekleşmekte olup, “iş karşılığı nakit” ya da “iş karşılığı gıda”, düşük maliyetli satışlar ve ücretsiz gıda

dağıtımları, “nakit transferi” vb. uygulamaları içermektedir (Issaley, 2013: 3). Bu sonuncusu insani yardım alanında yeni çıkan bir model olarak nitelenmektedir (Issaley, 2013: 3). Olivier de Sardan ve diğerlerine (2014: 1-2) göre, bu nakit transferi müdahalesinde birçok aktör yer almaktadır. Bunlar, faaliyeti finanse eden uluslararası kuruluşlar, Nijer devleti, faaliyetlerden sorumlu Kuzeyli STK'lar, farkındalık yaratma hizmetleri sağlayan yerel STK'lar, mikro finans kuruluşları (IMF) ve diğer birçok yerel aktördür. Müdahale, STK'lar tarafından tanımlanan bir dizi kritere dayalı olarak hedeflenen hassas nüfuslara para dağıtmayı amaçlamaktadır.

Bu tür müdahalelerle, para ve maddeye odaklanan bazı siyasetçilerin davranışları birlikte düşünüldüğünde, gençlerin ve genel olarak taraftarların üzerindeki etkisi yadsınamaz. Örneğin Zinder şehrinde, belirli bir konuyu tartışmak üzere bir grup genci bir araya getirdiğiniz takdirde, seçim dönemleri dışında bile, kazanılacak paranın üzerinde durulması mümkündür. Özellikle seçim kampanyaları sırasında bu tür davranışlar normal hale gelmekte, hatta Nijer halkının gelenek ve alışkanlıklarına yerleşmiştir. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Bugün yaptığım bir analiz, toplumumuzun öyle bir noktaya kadar çürümüş olduğunu gösteriyor ki, toplumu belirli bir meseleye, çözüm üretmeniz gereken toplumun acil bir sorununa karşı duyarlı hale getirmeye çalıştığınızda, mali kaynak anlamında hiçbir şey getirmediğiniz sürece insanlar sizi ciddiye almıyor. Dolayısıyla, Nijer'in geliştiğini görme arzusuna sahip olan gençler, bu büyük engel yüzünden başarılı olamıyor.” (Siyaset uzmanı, 08/09/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Maddi engeller, gençlerin siyasi katılımlarının önündeki en büyük engeldir. Nitekim genel olarak Zinder şehrindeki gençlerin siyasi katılımı bir ideoloji veya sosyal programa bağlı olmasa da çoğunluğun arasından sıyrılan birkaç kişi vardır. Bu az sayıdaki gençler, her ne kadar az sayıda olsalar da aşağı yukarı net fikirlere sahipler ve ülkenin ve şehirlerinin geleceği hakkında düşünceleri olduğu söylenebilir. Kamu işlerinin yönetilme biçimini değiştirmelerini sağlayabilecek iradeye, kararlılığa, becerilere, yeteneklere ve uygun bir siyasi programa sahip olduklarını söylemek mümkündür. Ancak maddi imkanlarının yetersizliği nedeniyle, dikkat çekmemeye ve büyüklerinin yanında arka planda kalmaya mecbur kalmaktadırlar.

Ancak geleneksel ve muhafazakâr bir toplum olan Zinder'de gençlerin siyasette yükselmesinin başka bir yolu bulunmaktadır. Büyük bir alim veya tüccar ailesinin

soyundan gelen biri olarak, gencin siyasi hayata entegre olması ve başarılı olması için gerçek bir fırsat söz konusudur. Zinder'de din alimlerinin ve tüccarların aileleri siyasi olarak etkilidir. Bir önceki bölümde bahsedilen siyasi mentorun rolü esas olarak bu noktada ortaya çıkmaktadır. Siyasete katılmayı başaran gençler bunu ancak mentorlarının desteği ve yardımıyla yapabilmektedirler. Toplumun bazı saygın kişileri tarafından finanse edilmekte ya da tasdik edilmektedirler. Bu kişiler söz konusu gençlerin siyasi patronları ve dolayısıyla onlara kesinlikle borçlu durumdadırlar. Bunun sonucu olarak, siyasi açıdan özgür davranmaları sorunlu hale gelmektedir. Söz konusu siyasi mentorlar veya *ubangida*, Richard (2012: 153-170) ve Garrigues (2002) tarafından atıfta bulunulan, şirket yöneticileri olan ve Fransız siyasi hayatı üzerinde önemli bir etkiye sahip siyasi patronlara benzemektedir. Medyanın bir bölümünü kontrol etmekte, siyasi partilerin ve seçim kampanyalarının finansmanına katılmakta ve böylece en üst düzeyde karar alma sürecine müdahale etmektedirler. Zinder halkının zihninden bir ticaret olarak siyasetin taşıdığı anlam çıkarılmadığı sürece, genç bir insanın siyasi bir mentoru olmadan ortaya çıkması zor olacaktır. Ayrıca, siyasi eğitim eksikliği de gençleri geride tutan bir başka engeldir.

Yukarıda belirtilen engellerin yanı sıra, gençlerin karşı karşıya kaldığı ve kapsamaları bakımından küçük olarak nitelendirilebilecek başka engeller de bulunmaktadır. Bunlar genellikle onları siyasi katılımdan vazgeçirmeyi amaçlayan zorluklardır. Örneğin, sosyal medyada iftira, eski siyasetçilerin bir grup gencin itibarlarını zedelemek amacıyla belirli liderlere hakaret etmeleri ve yalan söylemeleri için manipüle ettikleri bir strateji söz konusu olabilmektedir. Genç liderin siyasi başarısına bağlı olarak, kendisini taviz vermeye çalışanlar da vardır.

4.4. Siyasetle İlgilenen Gençlerin Yörüngesi Üzerine

Bu alt bölümde Zinder şehrindeki bazı gençlerin siyasi gelişimleri incelenmektedir. Özellikle, siyasete olan ilgilerinin tetiklenmesine ve inşa edilmesine katkıda bulunan faktörlere odaklanılmaktadır.

4.4.1. Siyasete İlginin Tetiklenmesi: Örnek Kişilerin Rolü

Siyasete katılım sağlanması ancak kişinin ilgili olduğu alana dair ilgi duymasıyla birlikte gerçekleşebilmektedir. Siyasete olan bu ilgi çeşitli faktörler tarafından tetiklenmektedir. Bu araştırma bağlamında, siyasetle ilgilenen gençlerin bazıları, her

şeyden önce yönetim ve liderlik açısından örnek aldıkları kişilerin rolüne atıfta bulunmaktadır. Kimileri için eski Nijer Devlet Başkanı Tandja Mamadou, özellikle yönetim tarzı ve Nijer Devlet Başkanı olduğu dönemde gerçekleştirdiği hayat kurtarıcı eylemleriyle siyasete katılmalarında belirleyici bir rol oynamıştır. Vatandaşlara gösterdiği ilgi, onların endişelerine kulak vermesi ve her şeyden önemlisi kırsal bölgelere odaklanması, yatırım yapması ve ilgi göstermesi birçok Nijer vatandaşının yaşam şartlarını iyileştirmiştir. Görev yaptığı dönemde öncelikli alanlar, başta eğitim ve sağlık olmak üzere temel sosyal sektörler olmuştur. Böylece, özellikle nüfusun bu sektörlerdeki ihtiyaçlarının çok önemli olduğu kırsal alanlarda çok sayıda sağlık merkezi ve okul inşa edilmiştir. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıda yer alan görüşleri dile getirmiştir:

“Beni siyasete katılmaya motive eden, özellikle Başkan Tandja Mamadou'nun ülke genelinde, özellikle de kırsal bölgelerde gerçekleştirdiği kalkınma faaliyetleri olmuştur. Kendisi benim örnek aldığım kişi ve onun gibi olmak isterim. Örneğin, hiç okul bulunmayan kırsal bölgelere okullar inşa etmiştir. Sağlık sorunlarının olduğu yerlerde sağlık merkezleri inşa edip, su sorunlarının olduğu yerlerde sondaj kuyuları açmaya çalışmıştır; ayrıca kırsal bölgelerde halkın besicilik yapabilmesi için hayvanlar dağıtmıştır.” (Genç lider, 11/09/2021 tarihli mülakat).

Yukarıdaki ifadelerden açıkça ortaya çıkmaktadır ki, siyasi ilginin tetiklenmesi ille de bir topluluğun ayrıcalığı değildir; aksine, tek bir ferdin yönetim kalitesine ve liderliğine bağlı olabilmektedir.

Öte yandan diğerleri ise Nijer Vatansever Hareketi (MPN *Kishin Kassa*) partisinin başkanı İbrahim Yakub'un taşıdığı bazı nitelikler nedeniyle siyasete olan ilgilerini artırmışlardır. Söz konusu nitelikler arasında taraftarlara, özellikle de gençlere karşı gösterdiği açıklık, sadelik ve alçakgönüllülük yer almaktadır. Aşağıdaki yorumlar, bu liderin Zinder'deki bir gencin siyasi katılımı üzerindeki etkisini göstermektedir:

“Bu kişinin hoşuma giden özelliklerinden biri herkese karşı samimi olmasıdır, sivil toplum kuruluşum vasıtasıyla faaliyetlerde bulunduğumuz dönemde tanışmıştık. Kendisi o dönemde cumhurbaşkanının yardımcısı özel kalem müdürü olarak görev yapıyordu. Oradan birbirimizi tanımaya başladık, fikir alışverişinde bulunduk ve bazı konularda kendisini haberdar ediyordum. Dolayısıyla bu rütbede açık, müsait, aradığında cevap veren birini buldum, hoşuma giden de buydu. Oysa diğerleri, onlarla görüşmeye çalıştığımızda bir sürü protokolle karşı karşıya kalıyorsunuz. Bu

yüzden kendisinde çok hoşuma giden olağanüstü bir açıklık buldum. Gelecekte siyasetçi olduğumda onun yaklaşımını taklit edeceğimi düşünüyorum.” (Genç siyasetçi, 11/09/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Bir önceki katılımcıda olduğu gibi, bu mülakat alıntısı da ilgili gencin katılımının kaynağının bir siyasi lider olduğunu göstermektedir. Nitekim bu yorumlarda, liderin kendisine yönelik davranışlarının siyasetle ilgilenme kararını büyük ölçüde etkilediği görülmektedir.

4.4.2 Siyasi Katılımda Kurumsal Yaşamın Etkisi

Bu alt bölümde, sendikacılığın hem Zinder şehrinde yaşayan gençlerin hem de Nijer'deki diğer bazı siyasi liderlerin siyasi katılımında oynadığı önemli role değinilmiştir. Yapılan incelemede, Nijer'de siyaset arenası ile sendikal sektör arasında gidip gelen siyasetçiler, sendikacılar veya sivil toplum aktörleri arasındaki çoğu zaman muğlak ve birbirini tamamlayan ilişkilere odaklanılmıştır.

Sivil toplum kurumları, işçi veya okul sendikaları yurttaşlık eğitiminde ve siyasi bilincin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Başta Nijer olmak üzere birçok Afrika ülkesinin¹¹⁷ siyasi tarihi, sendikacılığın siyasi arenaya açılan bir kapı haline geldiğini göstermektedir. Gerçekten de Gazibo'nun (2005: 127) işaret ettiği gibi, Nijer sendikacılığı, bağımsızlıktan hemen önce Nijer'deki siyasi yetkililerden biri olan Djibo Bakary¹¹⁸ tarafından sembolize edilmiştir. O dönemde sendikacılar ve siyasetçiler müttefik oldukları için iki aktör grubu arasında gerçek bir sınır yoktu. Ülkenin yakın tarihi de bu gerçeğin oldukça açıklayıcı bir örneğidir. Smirnova'nın (2019: 167-188) Nijer'deki öğrenci aktivistleri ile hükümet yetkilileri arasındaki ilişkiye dair çalışması aydınlatıcıdır. Çalışmasında okulların ve üniversitelerin fertlerin siyasi oluşumuna ne ölçüde katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur.

Nitekim Nijer'deki siyasi parti liderlerinin çoğu, demokrasi ve çok partili siyasetin ortaya çıkmasında ön saflarda yer alan Nijerli Okulları Birliği (USN) eski üyeleridir.

¹¹⁷ Afrika'daki sendikalar ve siyasi partiler arasındaki ilişki hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Edward Webster, 2008). Mısır, Senegal, Zimbabve, Zambiya, Nijerya, Güney Afrika, Uganda ve Gana gibi ülkelerdeki sendikalar ve siyasi partiler arasındaki farklı ilişki türlerini değerlendirmektedir.

¹¹⁸ Djibo Bakary, Nijer'in bağımsızlık hareketinde önemli bir devlet adamıydı. Bakary, Fransız sömürgeciliğinin başlangıcından bu yana yerel yürütme gücünü elinde tutan ilk Nijerli olmuştur. Sawaba partisinin başkanıydı ve General de Gaulle tarafından Eylül 1958'de düzenlenen referandumda hayır oyu veren liderlerden biriydi.

Bu siyasi partiler arasında eski Cumhurbaşkanı Mahamadou Issoufou tarafından kurulan Demokrasi ve Sosyalizm için Nijer Partisi (PNDS-Tarayya) ve aralarında şu anki Nijer Cumhurbaşkanı Mohamed Bazoum'un da bulunduğu yoldaşları, Yeni Demokrasi Devrimci Örgütü (ORDN Tarmamoua), Demokratik ve Sosyal Sözleşme (CDS Rahama), İşçi Kurtuluş Partisi (PLT Albarka) vb. bulunmaktadır. Nijer'in şu anki cumhurbaşkanının bir siyasi parti kurmadan önce okul sendikacılığından öğretmenler sendikasına kadar çeşitli derneklerde uzun yıllar geçirdiğini de belirtmek gerekmektedir. Nijer'deki diğer bazı siyasi liderler de hemen hemen aynı kariyer çizgisine sahip olduğu için listede sayılanlar sınırlı değildir. Siyasete geçiş yapan sendikacıların sayısı göz önüne alındığında, sendikacılığın “siyasetin ilkokulu” haline geldiği söylemek mümkündür. Unutulmamalıdır ki, genel olarak okul liderleri ve sivil toplum kuruluşları, genellikle hırsız ve dürüst olmayan kişiler olarak tanımladıkları siyasetçilere karşı oldukça eleştirel yaklaşmaktadırlar. Genellikle onları devletin mallarını halkın aleyhine kullanan kişiler olarak algılamaktadırlar. Sendikacıların siyasete katılmalarını ve her şeyden önce sendikalar ile siyasetin uyumlu olabileceğini fark etmelerini sağlayan şey genellikle siyasetçilerin kötü yönetim şeklidir. Siyasetin sosyal bir faaliyet olması nedeniyle, bir ülkenin düzgün işleyişine olumlu katkıda bulunmak ve her şeyden önce en mağdur insanları savunmak mümkündür.

Kimi gençler inançları veya ideolojileri nedeniyle sendikacılığa katılırken, kimileri bunu siyasi arenaya girişlerine daha iyi hazırlanmak amacıyla kullanmaktadır. Günümüzde Nijer'de hükümet yanlıları ile muhalefet yanlıları arasında derin bir bölünme yaşayan sivil toplum örgütleri için de aynı durum geçerlidir. Bir sivil toplum kuruluşu oluşturmak veya bir okul sendikasına katılmak, gençlerin siyasetçilerle ve özellikle de hükümetle ilişki kurmaları için bir strateji haline gelmiştir. Bu tür kuruluşlarda yer almak gençlerin tanınmasına, keşfedilmesine ve her şeyden önce kamuoyuna tanıtılmasına yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla ülkenin siyasi figürleriyle iletişim kurmak için gerekli şartları sağlamış olacaklardır. Söz konusu bu genç grubu genellikle birden fazla farklı kimlikle karşımıza çıkmaktadır. Bunlar sivil toplum aktörleri, siyasetçiler ve sendikacılardan (USN örgütünün liderleri) oluşmaktadır. Unutulmamalıdır ki, Nijerli Okulları Birliği (USN) yasal metinlerinde, bir siyasi partide militan olmak bir öğrenci için yasak değildir, bunu alenen yapmak veya kendini alenen göstermek metinlere aykırılık teşkil etmektedir. Böylelikle gençler, okul ya da

üniversite bürolarında bulundukları sırada gizlice siyasi geleceklerini hazırlamaktadırlar. Bu genç liderin ifadeleri, sivil toplum kuruluşlarının popüler olmasında ve siyasete olan ilgisinde oynadığı rolü göstermektedir:

“İlk olarak bana ait olmayan bir kurumda yer alıp ardından Niger Excellence adıyla kendi kurumumuzu kurma girişiminde bulunduk. Özelde Zinder'de, genelde Nijer'de mükemmellik kültürü ve tanıtımı için yorulmadan çalışan genç erkek ve kadınlardan oluşan bir dernektir. Dernek bünyesinde çeşitli faaliyetler gerçekleştirdik ve eğer bugün Nijer'de tanınıyorsak, eminim ki bunda iletişimci ve gazeteci kimliğimin yanı sıra, bu kurumda gerçekleştirilen faaliyetlerin de büyük katkısı olmuştur.” (Genç siyasetçi, 11/09/2021 tarihli mülakat).

Örneğin Gosselin (1953: 6), tercihlerine bağlı olarak bir sendika hareketin partizan ya da partizan olmayan siyasi eylemlerde bulunabileceğine inanmaktadır. İlk eylem “iktidarı ele geçirmeyi ve bunu tek başına ya da bir partide birleşmiş diğer güçlü birliklerle birlikte kullanmayı” amaçlamaktadır. İkinci eylem, yani partizan olmayan eylem, hükümet mekanizmasındaki bir veya daha fazla dışliyi kontrol ederek, manevra yaparak hükümeti etkilemekle sınırlıdır, ancak iktidarı kendisi kullanmak ve yönetimin eylemleri için sorumluluk almayı gerektirmemektedir. Aynı doğrultuda, Uluslararası Çalışma Örgütü (BIT) (2010: 53) sendikaların ve siyasi eylemin, temel amacın üyelerinin haklarını savunmak olduğu ölçüde el ele gittiğine işaret etmektedir. Ancak, sendika liderlerinin kişisel çıkarları için siyasi partilere katılmaları, sendika hareketin saflarında anlaşmazlık ve bölünme kaynağı olabilmektedir.

Bu düşüncenin aksine Pavan (1954: 317-321), sendikaların ve siyasi partilerin aynı ideali toplumsal gerçekliğe dönüştürmeye yönelik çağrıda bulunmalarına rağmen, kökenlerinin ve amaçlarının farklı ve çeşitli olduğunu savunmaktadır. Siyasi partinin temel amacı tüm boyutlarıyla ortak yararın peşinde koşmak iken, “sendika ise kendi çıkarlarını etkin bir şekilde korumayı amaçlayan bir meslek kategorisinin örgütlü ifadesini oluşturmaktadır.” Bununla birlikte, bir siyasi partinin programına ve ideolojisine bağlı olarak, özellikle de bu partinin programı sendikanın hedefleriyle uyumlu ve örtüşür nitelikte olduğunda, sendikanın siyasi desteğini verdiği sıklıkla görülmektedir. Ayrıca tarih göstermiştir ki, İngiltere'de İşçi Partisi'ni doğuran Sendikalar örneğinde olduğu gibi, sendikalar bazen bir siyasi partinin kurulmasına da yol açabilmektedir. Bazı durumlarda, Kıta Avrupası'nda sendikaya hayat veren partinin

ta kendisidir. Bu anlamda Webster (2008), Avrupa'da komünist ve sosyal demokrat partiler ile sendikacılık arasında çok yakın bir bağ olduğunu belirtmektedir.

4.5. Siyasete Katılan Gençlerin Yörüngelerindeki Bazı Ortak Özellikler

Bu çalışmanın saha araştırmasında, siyasete katılan gençlerin yörüngelerinde bazı ortak özellikler olduğu tespit edilmiştir. Bu alt bölümde söz konusu özelliklerin ve bunların ardındaki mantığın incelenmesi amaçlanmaktadır.

4.5.1. Siyasi Göçebelik: Çeşitli Partilerde Faaliyet Göstermek

Bu çalışmada siyasete katılan tüm gençlerin yörüngelerinin incelenmesiyle birlikte bazı ortak özellikler ortaya çıkmaktadır. Bu özelliklerin en önemlilerinden biri, tüm gençlerin farklı siyasi partilerde faaliyet göstermiş olmaları ve gelecekte başka partilerde yer alma ihtimallerini göz ardı etmemekte olmalarıdır. Bunun sonucunda, hepsinin siyasi göçebelik ya da yaylacılık olarak bilinen uygulamalara başvurduğu görülmektedir. Boumakani (2008: 499)'ye göre, bu kavram çoban sözlüğünden alınmıştır ve “sürülerin beslenmeleri ve gelişmeleri için daha elverişli alanlar aramak üzere periyodik olarak göç etmelerini ifade etmektedir. Siyasi hayata aktarıldığında, seçim sırasında ait olduğu siyasi partiden başka bir partiye geçen bir siyasetçinin ferdi çıkarları için gösterdiği tutumu yansıtmaktadır.” Söz konusu fenomen Nijer'e özgü olmayıp Kanada, Fransa, Burkina Faso, Gabon gibi diğer birçok ülkede de yaşanmaktadır. Farklılık taşıyan şey, farklı ülkelerdeki bu siyasi yaylacılığın nedenleri ve elde edilen sonuçlardır. Bazı durumlarda bunun nedeni ideolojik olabilmektedir. Diğer durumlarda, siyasi yaylacılık ferdi çıkarlar için, dolayısıyla iktidarla bağlantılı belirli avantajlar sağlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir (Poirier ve Kyelem, 2012: 4-5). Aynı şekilde, siyasi göçebelik de seçilmiş bir kişinin başka bir partiye katılmak üzere kendi siyasi partisinden istifa etmesiyle nitelenen bir olgu olarak tanımlanabilmektedir.¹¹⁹ Dr. Aboubacar Sango Burkina 24'e verdiği bir mülakatta “siyasi göçebeliliğin seçmenlere yönelik bir hakaret olduğunu” ifade etmiştir.¹²⁰ Başka bir deyişle, partisini başka bir parti için terk eden milletvekili, bazı durumlarda

¹¹⁹ <https://www.burkina24.com/2021/05/31/dr-aboubacar-sango-le-nomadisme-politique-est-une-insulte-a-lelecteur/>. Erişim tarihi: 09/12/2021.

¹²⁰ <https://www.burkina24.com/2021/05/31/dr-aboubacar-sango-le-nomadisme-politique-est-une-insulte-a-lelecteur/>. Erişim Tarihi: 09.12.2021.

tercihinin doğruluğu konusunda seçmenlerini ikna etmeye çalışsa bile, seçmenlerine saygı göstermemiştir.

Yapılan bu tanımlamaların aksine Nijer'in genelinde ve özellikle Zinder'de siyasi göçebelik sadece meclisle sınırlı değildir. Sıradan taban taraftarları ve parti liderleri de dahil olmak üzere tüm kategorilerdeki taraftarlar tarafından uygulanmaktadır. Olivier de Sardan (2015: 28)'a göre söz konusu kavram, özellikle Frankofon Afrika'da “birçok siyasetçiyi ve hatta taraftarların kendilerini niteleyen sıklıkla parti değiştirmeleri” anlamına gelmektedir. Bu taraftarlar, şartlara ve ferdi çıkarlarına bağlı olarak, herhangi bir sekteye uğramadan ya da endişe duymadan bir siyasi partiden diğerine geçebilmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimleri bağlamında, özellikle birinci ve ikinci turlar arasında, bir siyasi partinin, çıkarlara ve iktidar dengesine ve özellikle de hangi adayın iktidar için iyi bir konumda olduğuna bağlı olarak taraf değiştirmesi mümkündür. Genel olarak, herhangi bir taraftar, destekçinin ve seçmenin görüşünü almadan bu değişikliğe karar veren siyasi bürodur.

4.5.2. Siyasi Göçebelğin Nedenleri: Kolay Kazanç ve İdeoloji Yoksunluğu Arasında

Zinder şehrinde siyasi göçebelğin çeşitli nedenleri vardır. Görüşülen genç siyasetçiler, bir partiden diğerine defalarca göç ettiklerini açıkça ifade etmişlerdir. Diğer bütün değişkenlerin önüne geçen en önemlilerinden biri, siyasetin hem liderler hem de taraftarlar tarafından algılanması ve uygulanma biçimidir. Siyasetin bir ticaret olarak görüldüğü bir bağlamda, siyasi aktörlerin kazançlarını artırmak için stratejiler kullanmaları, yenilikler yapmaları ve yaratmaları şaşırtıcı değildir. Siyasi göçebelik söz konusu stratejilerin önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla, insanların ideoloji ya da toplumsal bir proje açısından akıl yürütmek yerine, en avantajlı partilere ya da gruplara göre hareket etmeleri ve davranmaları tercih edilmektedir. Olivier de Sardan (2015: 29) haklı olarak Nijer'deki siyasetçilerin ve taraftarların sıklıkla göçebe olmalarının partilerde “ideolojik çimentonun veya siyasi programın bulunmamasıyla” açıklanabileceğini belirtmektedir.

Herhangi bir taraftar ya da lider kendi partisinden başka bir siyasi partiye göç etmeden önce, karşılıklı görüşmeler ve fikir alışverişleri yapılmaktadır. Kişinin taşıdığı değere, önemine ve seferber edebileceği kişilere bağlı olarak kendisiyle bir sözleşme imzalanmakta ve bu sözleşmenin ardından kendisine iş ya da başka avantajlar teklif

edilmektedir. Siyasete katılan bazı gençlerin parti değiştirmelerinin nedeni olarak işsizlik ve istihdam eksikliği olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle daha fazla kazanabilecekleri, kendilerine yardım edebilecekleri ve aileleri ile yakın akrabalarına destek olabilecekleri bir ortam yaratmaya çalışmaktadırlar. Zinder şehrinde işsizlik şüphesiz bir gerçek, ancak siyasete katılan göçmen gençlerin durumu incelendiğinde, bir siyasi partiden diğerine geçmelerinin tek nedeninin iş aramak değil, aynı zamanda çevrelerinde gördükleri bazı siyasetçilerin etkisiyle muazzam bir servet biriktirmek olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu gençler her zaman hükümetin yanında yer almayı tercih etmekte ve hangi partinin iktidarda olduğuna bağlı olarak taraf değiştirmektedirler. Dolayısıyla iktidarın avantajlarından ve faydalarından her zaman istifade etmeyi hedeflemektedir. Bu gençler siyasetle ilgili tek yönlü bir algıya sahiptir ve muhalefette olmaları söz konusu değildir. Bununla birlikte, bir siyasi mentorun tuttuğu tarafa bağlı olarak, genç bir kişinin bir muhalefet partisinde kalması sıklıkla rastlanan bir durumdur. Bu nedenle, söz konusu olan ferdi çıkarlara ve kazanç miktarına göre hareket edilmektedir.

Siyasete katılan üç gencin aşağıdaki yaşam öyküleri, siyaset algılarını, siyasete katılma nedenlerini ve Zinder şehrindeki siyasi göçebeliğin altında yatan nedenleri içermektedir.

Vaka Çalışması 1

“Zinder civarındaki bir köyde öğretmen olarak görev yapan bir *Ecole Normale* mezunuyum. Babam bir *Sawaba* taraftarı, RDA (*Sawaba* ve RDA, Nijer'de bağımsızlıktan çok önce kurulan ilk iki büyük siyasi partiydi) döneminde mağdur edilen ve hapsedilen kişilerden biriydi. Yaşadığı zaman bizimle bir araya gelip *Sawaba'da* kalmaya devam ettiğini ve bu nedenle oy vermeye devam edeceğini söylemiştir. Kendisinin ve annelerimizin ne olursa olsun *Sawaba'ya* oy vereceğini söylemiştir. Bizden de mümkün olduğu takdirde aynısını yapmamızı, ancak istemeyenlerin gidip istedikleri siyasi partiye katılabileceklerini belirtmiştir. Başlangıçta siyasetle ilgilenmiyordum ama daha sonra anladım ki bu ülkede başarılı olmak için siyasete katılmak gerekmektedir. Nijer'deki her gencin olduğu gibi ben de öncelikle kendi durumumu iyileştirmek, günlük ihtiyaçlarımı karşılamak ve yakınlarıma yardım etmek için bu süreçte yer almaya karar verdim çünkü yaşadığım yerde pek çok insan benden yardım beklemektedir. Nijer'de bu bir gerçek, herkes önce kendi çıkarları için siyaset yapmaktadır. Sıfırdan başlayıp bugün milyarder olan, bir gecede milyarder olan insanlar gördük. Mezun olsanız da

olmasanız da hayatta başarılı olmak istiyorsanız siyaset yapmak sizin için bir zorunluluktur. PNDS *Tarayya* (Nijer'in ana iktidar partisi) partisine muhalefetteyken katıldım. O sırada Bazoum (*Tarayya* partisinin genel başkanı) ve diğerlerinin hiçbir şeyleri yoktu ve eski giysiler giyiyorlardı. Daha sonra PNDS partisiyle sorunlarımız olmuştur. Parti değiştirdim, bugün bir PSD *Bassira* (PNDS *Tarayya* ile ittifak halinde olan iktidardaki partilerden biridir) taraftarlıyım. 3 yıldır bu partideyim. Herkes kendi çıkarını aradığı için parti değiştirdim. PNDS *Tarayya* ile siyasi açıdan edindiğim tecrübeler ve yüksek şahsiyetlerin bilgisi dışında mali olarak hiçbir şey kazanmadım. *Bassira* partisiyle birlikte başka deneyimler edindim ve birçok vaatte bulundum.” (Genç siyasetçi, 29/08/2021 tarihli mülakat).

Bu vaka çalışmasında, Zinder şehrinde siyasete katılan gencin yaşadığı olaylardan çeşitli dersler çıkarılmıştır. İlk olarak, ebeveynlerin belirli bir partiye oy vermelerini önererek çocuklarının siyasi tercihlerini etkilemeye çalıştıklarını görmekteyiz. Aynı zamanda, bu gencin babasının çocuklarına istedikleri siyasi partilere katılma özgürlüğü vermeye çalıştığını da tespit etmiş bulunmaktayız. Ancak sözlerinin dikkatli bir incelemesi, çocuklara verilen bu özgürlüğün sınırlı bir özgürlük olduğunu açıkça göstermektedir. Ardından görüşülen kişi, siyasete ilgi duymaya ve katılmaya karar vermesinin nedeninin, siyasetin ilgili dönemde toplumsal bütünleşmenin kaçınılmaz bir parçası haline gelmiş olması olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Buna ek olarak, kendisinin ve diğer birçok genç Nijerlinin siyasete dair sahip olduğu algının, ferdi hedeflere ulaşma algısının altını çizmeye çalışmaktadır. Son olarak, bu gencin partiye birinci kez katılan biri olmadığını anladık. Dolayısıyla, kişisel nedenlerle siyasi göçebeliği yaşamıştır. Yukarıda dile getirilenlerin tamamı, yönetimin siyasallaşmasının hem ulusal düzeyde hem de Zinder şehrinde gerçek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, gençlerin siyasetle ilgili algıları, siyasetçilerin davranış ve tutumları ile sosyalleşmeleri tarafından belirlenmektedir. Başka bir deyişle, söz konusu gençler gerçek hayatta gördüklerini yeniden üretmektedirler. Buradaki yeniden üretim Bourdieu ve Passeron (1970; 1964) ve Bourdieu (1979) anlamında ele alınmaktadır. Bu yazarlar, içinde yaşadığımız çevrenin ve aldığımız eğitimin tutum ve davranışlarımızı nasıl etkilediğini ve belirlediğini göstermektedir. Bourdieu, görüşlerini açıklamak için, ferdi sosyalleşmesi boyunca edindiği, takdir ve yargı kategorilerinden oluşan ve sosyal konumlara uyarlanmış olan sosyal uygulamaları doğuran bir dizi kalıcı eğilim olarak tanımladığı habitus kavramını kullanmaktadır. Sosyalleşmenin ebeveynler veya

yetişkinler tarafından sağlanması nedeniyle, çocuklar ve gençler büyük ölçüde büyüklerinin ne olduklarının ve ne yaptıklarının ürünü haline gelmektedir. Ancak, belirtmek gerekir ki bu yeniden üretim sistematik olarak mekanik değildir.

Vaka Çalışması 2

“Benim adım Aboubacar, Zinder’de 1982 yılında doğdum, hiç okula gitmedim. 2003’ten beri siyasetle ilgileniyordum ama gerçek anlamda 2011’de siyasete katılmaya başladım çünkü gençlik başkanlığı görevini o dönemde yerine getirdim. O dönemde MODEN-FA *Lumana* Africa (ana muhalefet partisidir) partisindeydim çünkü şu anki partimiz olan FPJD *İhsani* (bu, bağlantısız partilerden biridir) partisi 3 yıl önce kurulmuştur. Beni siyasete katılmaya motive eden, özellikle eski Cumhurbaşkanı Tandja Mamadou’nun ülke genelinde, özellikle de kırsal bölgelerde gerçekleştirdiği kalkınma faaliyetleri olmuştur. Kendisi benim örnek aldığım kişi ve onun gibi olmak isterim. Örneğin, hiç okul bulunmayan kırsal bölgelere okullar inşa etmiştir. Sağlık sorunlarının olduğu yerlerde sağlık merkezleri inşa edip, su sorunlarının olduğu yerlerde sondaj kuyuları açmaya çalışmıştır; ayrıca kırsal bölgelerde halkın besicilik yapabilmesi için hayvanlar dağıtmıştır. *Lumana* partisinde 2011’den 2014’e kadar önce belediye gençlik başkanı, sonra da bölge başkan yardımcısı olarak kaldım. Kongreye gitmeye hazırlanırken, il başkanlığına ve aynı zamanda partinin genel başkanlığına başvurmak gibi hedeflerim vardı. Ancak ne yazık ki, Başkan Hama Amadou (*Lumana* partisinin başkanı) hükümetten ayrılmaya karar verdiğinde bir sorun ortaya çıktı ve bu da *Lumana* partisinin üç kola ayrılmasına neden olmuştur. Hama Amadou, Salah Habi ve Ladan Tchana’nın kolu. Ben Salah Habi’nin tarafını tercih etmiştim. ADN *Fusaha* partisinin kuruluşunda, Salah Habi’yi partinin genel başkanı olarak seçen kongreye kadar geçici genel başkan yardımcısıyım. Zaman geçtikçe, akrabam olan Mansur benimle irtibata geçerek bir parti kurmanın mümkün olup olmadığını sormuştur. Bu sırada *Kishin Kassa* partisinde yer alıyordu. Sonunda *İhsani* partisi kuruldu ve Mansur geçici başkan olarak atanmıştır. Kendisine hepimiz genç olduğumuz ve neredeyse aynı hedeflere sahip olduğumuz için partisine hiçbir sorun yaşamadan katılabileceğimi söylemiştim. Partinin kurulduğu dönemde partinin il başkanı değildim, yerine başka biri vardı. Ancak söz konusu kişi siyasetin kazanılması gereken bir pazar olduğunu düşünüyor ve hiçbir şey kazanamadığı için de devam edemeyeceğini ifade etmiştir. O sırada *Fusaha*’da olduğum için kuzenlerimden birine geçici başkan olarak görevi almasını teklif etmiştim. Zamanla, *Fusaha*’da hiçbir fayda görmediğimiz ve kırsal

bölgelerde harekete geçireceğimiz taraftarların da siyasi eylem anlamında hiçbir fayda görmediği için *Fusaha'dan* istifa etmeye ve *İhsani* partisine katılmaya karar verdim. Kongrede, kongre katılımcıları tarafından oybirliğiyle bölge başkanlığına aday oldum. *İhsani* 2018 yılında kurulmuştur. 2014'ten 2018'e kadar *Fusaha'daydım*. İmkânlarımız ölçüsünde insanlara yardım ederek elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Gençler olarak ihtiyacımız olan tek şey bu ama ülkeyi ele geçirdiğimizde daha iyisini yapacağız.” (Genç siyasetçi ile 11/09/2021 tarihli mülakat).

Bu gencin hayat hikâyesinde en çok dikkat çeken noktalardan biri de okuma yazma bilmemesine rağmen partilerde aldığı önemli görevlerdir. Bu da görüştüğümüz bazı kişilerin 'Zinder'de siyasetin yönetiminde okuma yazma bilmeyenler olduğu' yönündeki görüşlerini doğrulamaktadır. Yapılan derin görüşmelerde bu gencin Zinder şehrinde yaşayan etkili ve büyük bir aileden geldiği ortaya çıkmıştır. Onun etkisini oluşturan şey, taraftarları seferber etme kabiliyetidir ve bu da Pierre Bourdieu anlamında sosyal sermayesine ve Max Weber anlamında meşruiyetine dayanmaktadır. Bu vaka çalışmasından ortaya çıkan bir başka husus da söz konusu gencin siyasete olan ilgisinin büyük ölçüde Nijer Cumhuriyeti'nin eski Cumhurbaşkanı'nın karizması ve onun yönetim tarzından kaynaklanmasıdır. Son olarak, bir önceki katılımcı gibi, bu genç de konumlanma ve kişisel çıkar nedenleriyle birden fazla siyasi partiye katılmıştır.

Vaka Çalışması 3

“Şahsen, siyasete girmeden önce, liseden üniversiteye kadar sendikacıydım. Ondan sonra meslek ve sorumluluk hayatına başladım. Dolayısıyla sendikacılığın bir zamanı vardır ve sorumlu olduğunuzda genellikle sessiz kalmayı bilmeniz gerekir çünkü söylenmeyecek şeyler vardır. O andan itibaren sendikacı tarafı sona erdi ve iş hayatı başlamış oldu. Bu iş hayatından sonra siyasete de ilgi duymaya başladım ama bu yeni bir şey, çok eskiye dayanmıyor. Eski Cumhurbaşkanı Issoufou Mahamadou'nun 2016'daki ikinci döneminden sonra siyasetle ilgilenmeye başladım. Ancak 2016'dan çok önce İbrahim Yakuba denen bir siyasi lider vardı, benim örnek aldığım kişiydi ve o zamanlar bir siyasi partisi bile yoktu, PNDS *Tarayya* partisinde faaliyet gösteriyordu. Kendisi benim için bir örnekti, onunla sık sık iletişim kurardık. Şimdi yoldaşlarıyla arasında küçük bir sorun vardı ve bu yüzden partiden ihraç edilmiştir. Ve ihraç edildiğinden beri biz gençler kendi kendimize dedik ki, o hırslı bir genç adam, ona kendi siyasi partisini kurma

arzusunu vereceğiz. Partisi MPN *Kishin Kassa'nın* kurulmasına katkıda bulunan ilk gençler bizdik. Bu partide siyasetin ne olduğunu gerçek anlamda öğrenmeye ve mücadele etmeye başladım. Parti, kendi nedenleriyle, hükümetle olan ittifaktan ayrılarak muhalefete katılmayı faydalı bulmuştur. Bize yardımcı olan dostlarımız, ağabeylerimiz, akrabalarımız olan iktidar partisinin bazı taraftarlarına sıkı sıkıya bağlı olduğumuz için kendi kendimize dedik ki, her halükârda ayrılmak mümkün değil, her zaman sorulacak soru ülkenin yüksek menfaatidir. Bugüne kadar iktidar partisinde devam ettik, bu yüzden PNDS *Tarayya'da* bir militanım. Ancak şunu bilmelisiniz ki, eğer siyasete giriyorsanız, bu her şeyden önce bir fayda elde etmek içindir. Bizi yaratan Allah bile namaz kılmanızı söylemiş ve ardından karşılığını alacağımıza dair bize söz vermiştir ve yeryüzündeki bu karşılıkların ötesinde öbür dünyada cennetle ödüllendirileceğiz. Yaratıcımız olan Allah bile, onunla kazanırız. Dolayısıyla bir siyasetçiyi destekleyip hiçbir şey istemediğimi söyleyemem, bu mümkün değil, bu tamamen aptallığa girmektedir.” (Genç siyasetçi, 11/9/2021 tarihli mülakat).

Bu gencin yorumlarına bakıldığında, sendika kuruluşlardaki gelişiminin siyasete katılma konusunda aldığı kararlarda büyük bir etkisi olduğu açıkça görülmektedir. Ancak kendisinin gözünde bir siyasi liderin gösterdiği olumlu davranışlar da siyasi katılımını etkilemiştir. Siyasete ilişkin algıları karşılaştığı gençlerin önemli kısmından farklı değildir. Ona göre, siyasete katılmanın temel nedeni belirli avantajlara erişim sağlamaktır. Bu, örnek olarak gördüğü kişinin iktidar ittifakından ayrıldığında kendisini tercih etmemesinin nedenini açıklamaktadır. Ancak, iktidarda kalmayı tercih etmesinin nedeninin ülkenin genel çıkarları olduğunu açıkça ifade etmeye çalışmıştır. Ancak kendi sözleri çelişkili fikirler içermekte ve sadece ferdi çıkarlarını gözettiğini göstermektedir. Yapılan üç vaka çalışmasında görüşülen gençlerin birçok ortak özelliği taşıdığı tespit edilmiştir. Bu özelliklerden biri, söz konusu olan meselelere ve kendi çıkarlarına göre bir partiden diğerine geçmeyi içeren siyasi göçebeliktir.

4.6. Zinder Şehrinde Gençlerin Siyasetten Geri Çekilmesi

Önceki bölümlerde, Nijer ve Zinder'deki siyasi sahnede son yıllarda gençler arasında siyasi katılım konusunda görülen benzersiz bir ilginin yaşandığı belirtilmiştir. Ancak, tüm bu farkındalığa ve etkin mobilizasyona rağmen, bazı gençlerin çeşitli nedenlerden dolayı siyasete karşı çekingen bir tutum benimsediğini söylemek gerekmektedir.

4.6.1. Siyaseti Farklı Yapmak

Siyasi katılımın çeşitli biçimleri söz konusudur. Geleneksel siyasi katılım ve geleneksel olmayan siyasi katılım vardır. Franklin ve diğerlerine (2004) göre, Dostie-Goulet (2009: 4-5) tarafından aktarıldığı üzere, siyasi katılım konusu uzun bir süre boyunca gösterilere katılmak, bir ürünü boykot etmek ve diğer protesto türleri gibi diğer katılım biçimleri dikkate alınmaksızın oy verme eylemiyle sınırlandırılmıştır. Zerhouni'nin (2009: 15) Fas'ta gençlik ve siyasi katılım üzerine yaptığı çalışmada, genç Faslıların sendika ve siyasi parti gibi örgütlere çok sayıda katılmadıkları, bunun yerine dernek çalışmalarını tercih ettikleri görülmektedir. Aynı tespitin birçok Avrupa ve hatta Asya ülkesinde de yapıldığını, söz konusu ülkelerde derneklerin ve spor kulüplerinin daha fazla gencin ilgisini çektiğini eklemektedir. Bu gençler, dilekçeleri imzalayarak, çevrimiçi tartışma forumlarında görüşlerini paylaşarak ya da kamusal etkinliklere katılarak siyasete doğrudan katılmaktadır. Bu tez kapsamında, siyasetle ilgilenen ve ilgilenmeyen gençlerin çeşitliliği tespit edilmiştir. Geleneksel siyasete katılan gençler arasında etkin katılımcılar olduğu gibi edilgen katılımcılar da bulunmaktadır.

Siyasete katılmayan gençlerde ise bir yandan sivil toplum gösterilerine, işçi ve öğrenci sendikaları tarafından düzenlenen yürüyüşlere katılarak geleneksel olmayan siyaset yapanlar ve aynı zamanda sivil toplum aktörleri tarafından düzenlenen çeşitli konferanslara katılanlar bulunmaktadır. Öte yandan, sadece siyasetçilere değil sivil toplum aktörlerine de oldukça öfkeli yaklaşanlar da vardır.

4.6.2. Sivil Toplum Aktörlerinin Etkinliklerine Katılmak

Sivil toplum, bir ülkede insan haklarını savunmaya kendini adanmış genç insanların oluşturduğu bir birlik olarak tanımlanabilmektedir. Siyasetten bağımsızdır. Çeşitli etkinlikler düzenlemekle birlikte, egemen halkın taleplerini dile getirmek, haklarını savunmak ve herhangi bir eylemi desteklemek üzere bir yürüyüşe çağrılmasını sağlamaktadır. Zinder şehrinde yapılan görüşmelerde çok sayıda vatandaşın sivil toplum etkinliklerine katıldığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, genel olarak gençlerin en az sayıda olan kategori olduğu belirtilmelidir. Siyaset ve siyasetçiler konusunda çekingen olan gençler, hayal kırıklıklarını ifade etmek ve kötü yönetimi ve siyasetçilerin kötü davranışlarını kınamak için düzenli olarak sivil toplum gösterilerine katılmaktadır. Siyasetçilerin toplantılarına veya mitinglerine hiç katılmazlar, ancak oy vermeye

giderler çünkü onlara göre bu, her duyarlı vatandaşın saygı duyması ve yerine getirmesi gereken bir hak ve görevdir. Bu kategorideki gençlerin siyasetçilere karşı *eleştirel* oldukları, sivil toplum aktörlerinin meşruiyetine güvendikleri ve yüksek bir siyasi farkındalığa sahip oldukları söylenebilir. Yaptıkları eylemler hukuka saygı çerçevesinde kalmakta ve gelecekte eski neslin yerini almak ve ondan daha iyisini yapmak amacıyla siyasete katılacaklarını düşünmektedirler. Zinder şehrinde oy verme ya da sivil toplum etkinliklerine katılmayan gençlerin sayısı oldukça yüksektir. Siyasetçilere ve sivil toplum aktörlerine karşı *eleştirel ve olumsuz* bir tutum ortaya koymaktadırlar.¹²¹ Onlara göre genel olarak Nijer'de, özel olarak da Zinder'de bağımsız bir sivil toplum yoktur. Konu ile ilgili olarak bir katılımcı aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Sivil toplum yürüyüşlerine katılmıyorum çünkü sivil toplum olarak adına uymadığını düşünüyorum. Bu kurumun siyasetten bağımsız olması gerekir ama içinde büyük bir kargaşa söz konusudur. Hapse giren ve serbest bırakıldıktan sonra siyasete geri dönen bir sivil toplum aktörünün durumundan bahsedebilirim. Kendisi bu son seçimlerde milletvekili adayı bile olmuştur. Seçimlerde başarılı olamadı ancak mücadeleye sivil toplum aktörü olarak devam etmek üzere geri dönmüştür. Benzer şekilde Morou Amadou¹²² da kendisini bir sivil toplum aktörü olarak tanımlamıştır. O da hapse girdikten sonra siyasete geri dönmüştür. Kendisi Yedinci Cumhuriyet döneminde Adalet Bakanlığı görevinde dahi bulunmuştur.” (Siyasetle ilgisi olmayan genç bir kişi, 09/09/2021 tarihli mülakat).

Bu katılımcının ifadeleri, Zinder şehrinde vatandaşlar ve sivil toplum aktörleri arasında bir güven krizi olduğunu göstermektedir. Görüşülen kişilerin büyük kısmına göre sivil toplum devletten bağımsız bir oluşum olarak görülmektedir. Dolayısıyla, siyasetten ve siyasetçilerden ayrı kalması beklenmektedir. Ancak Nijer'de sivil toplum ile siyasi arena arasındaki sınırlar son derece geçirgendir. Nitekim son yıllarda yaşanan çeşitli toplumsal ve siyasi gelişmeler söz konusu tespiti desteklemektedir. Görüşülen kişinin bahsettiği Morou Amadou (daha sonra Adalet Bakanı olan eski bir sivil toplum aktörü) örneği, diğerleri arasında yer alan örneklerden biridir. Büyük siyasi partilerin

¹²¹ Siyasete katılmayan gençlere ilişkin bu sınıflandırma Mahéo, Katholieke ve Stole (2012) tarafından gençlerin siyasete katılmamaları üzerine yaptıkları çalışmada yapılan sınıflandırmayla benzerlik göstermektedir.

¹²² *Tazarçe*'ye karşı mücadelede veya eski başkan Tandja Mamadou'nun görev süresinin uzatılmasında öncü rol oynayan bir sivil toplum aktörüdür.

liderlerinin çoğunun aynı zamanda eski sendikacılar veya sivil toplum aktörleri olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda ortaya çıkan bu durumun şaşırtıcı olmadığını söylemek mümkündür.

4.7. Gençlerin Siyasete ve Siyasi Liderlere İlişkin Farklı Algı Biçimleri

Gençlerin siyasete ilişkin algıları çok boyutludur. Bilindiği üzere, herkes siyaseti kendi düşünce ve anlayışına göre algılamaktadır. Bazıları için siyasi yönetimin en önemli unsuru vatandaşların refahıdır. Dolayısıyla, aşağıdaki katılımcının sözlerinden de anlaşılacağı üzere, siyaset tanımlarının merkezinde vatandaşlar yer almaktadır:

“Benim için siyaset karşılıklı yardımlaşmayı ifade eder. Siyasette olduğunuzda her zaman yoksullara dikkat etmeniz gerekmektedir. Bir belediye, bir bölge ve hatta bir ülkeyi yönetmenizi sağlayan şey siyasettir. Örneğin, meclis üyesi olarak bir belediyenin sorumluluğu size verildiğinde, göreviniz bu belediyenin vatandaşlarını korumak, onlara göz kulak olmak, onları dinlemek, onlara eğitim, sağlık sağlamak, yol altyapıları, içme suyu vb. inşa etmektir. Sizi gerçek bir siyasetçi yapan şey budur, ancak sadece kendinize yardım etmek için bir meclis üyesi veya belediye başkanı değilsiniz.” (Genç siyasetçi, 11/09/2021 tarihli mülakat).

Bu mülakat alıntısından da anlaşılacağı üzere, siyasetin her şeyden önce bir grup ferdin geleceğini yönetme eylemi olduğu açıktır. Temel amacı, yöneticilerden ziyade halkın çıkarlarına yönelik hizmet etmektir. Yukarıdaki yorumlarda, bu gencin bir siyasi lider olarak temsil etmesi gereken insanlara karşı sorumluluğunun farkında olduğu da görülmektedir.

Öte yandan, diğerleri için ise vurgulanan daha ziyade siyasi sistemin vatandaşlara garanti ettiği çeşitli özgürlüklerdir. Bu çerçevede siyaset, vatandaşların kendi yöneticilerini özgürce seçebilmeleri ve siyasi görüşlerini taciz edilmeden ifade edebilmeleri de dahil olmak üzere çok sayıda hakka erişebilmelerini sağlayan bir yönetim sistemi olarak demokrasi ile karıştırılıyor gibi görünmektedir. Bahsedilen bir diğer husus da siyasi tercih ve ideoloji arasındaki ilişki sorusudur. Bir siyasi partiye katılma tercihi, partinin ideolojisi ve topluma yönelik programı tarafından yönlendirilmelidir. Konuyla ilgili olarak bir katılımcı aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Benim için siyaset, ifade özgürlüğü, fikir özgürlüğü ve tüm işlevleri yerine getirme özgürlüğü gibi özgürlüklere izin verilen bir yönetim biçimidir; bu siyasetin önemli bir noktasıdır. Siyaset aynı zamanda bir ideoloji meselesidir, siyaset

yapmak bir seçim yapmayı gerektirir, kişinin yaşam vizyonuna, toplum programına uygun bir partiye katılmak üzere yapılan özgür nitelikli bir tercihtir.” (Genç siyasetçi, 11/09/2021 tarihli mülakat).

Bu düzeyde, görüşülen katılımcı demokrasinin avantajlarını ve bir siyasi partiye katılma şartlarını vurgulamaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi, genel olarak siyaset ile belirli bir sistem türü olarak demokrasi arasında bir karmaşa söz konusudur. Bununla birlikte, siyasi partilerin öncelikli amacının ideoloji olmadığı bir ortamda, gencin ideoloji konusunu siyasetin ön şartı olarak gündeme getirmesi oldukça ilginçtir.

Yukarıdaki görüşlerin aksine, bu katılımcı ise bu sözlerle siyasetin faydasını sorgulamıştır: “Siyaset, bir fert ya da fertler tarafından kendi toplumuna ilişkin olumlu bir değişim yaratmak ve katkıda bulunmak amacıyla uygulanan sosyal bir faaliyettir.” (Genç siyasetçi, 03/09/2021 tarihinde yapılan mülakat). Siyasetin temel amacının, değişim yaratmak için belirli bir durumu dönüştürmeye veya değiştirmeye yardımcı olmak olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu, siyasetin uygulamada bir faydasının olması ve dolayısıyla bir ülkenin ve orada yaşayan insanların durumunun iyileştirilmesine katkıda bulunması gerektiği anlamına gelmektedir.

Öncelikle, az sayıda da olsa, siyaseti ülkelerinde değişim yaratmayı amaçlayan bir faaliyet olarak algılayan genç Nijerlilerin olduğunu belirtmek önemlidir. Yıllardır yönetimde olan liderlerin kamu işlerini kötü yönettiğinin farkındadırlar. Siyasete katılan bu gençlerin aşağıdaki yorumları siyasete ilişkin algılarını yansıtmaktadır:

“Bence bir değişim sağlamak istediğiniz sürece siyaset yapmak zorunludur. Örneğin, sorumluluk taşıyan pozisyonlara gelmek için siyaset yapmak ya da Areva'yı¹²³ Nijer'den çıkarmak üzere siyaset yapmak gerekebilir. Günümüzde her şeyin siyasetle ilgisi var, örneğin tüccarlar kendilerini korumak için siyaset yapıyorlar, onlar her zaman hükümetin yanında olan insanlardır.” (Genç siyasetçi, 27/08/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Benzer şekilde konuyla ilgili olarak bir başka genç de görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

¹²³ Nükleer enerji konusunda uzmanlaşmış bir Fransız sanayi grubudur ve birkaç yıldır Nijer'de faaliyet göstermektedir. Nijer'deki faaliyetleri uranyum çıkarma üzerine odaklanmıştır. Eğer bu gencin amacı bu Fransız şirketini Nijer'den çıkarmaksa, bunun tesadüfi olmadığını söylemek gerekir. Nitekim pek çok Nijerli, şirket ile Nijer devleti arasındaki ortaklığın bir kazan-kazan durumu olmadığını düşünmektedir. Nijerliler bu şirket tarafından sömürüldüklerini düşünmektedir. Bilindiği üzere söz konusu durum geçmişte şirket ile aralarında Djori Hamani ve Tandja Mamadou'nun da bulunduğu bazı Nijer devlet başkanları arasında bir ikili bilek güreşine konu olmuştur.

“Genç bir insan olarak siyasete katılmak zorunda olduğumuzu düşünüyorum. Siyasete ilk olarak maddi ihtiyaçlarımı karşılamak amacıyla katıldım. Bugün başarılı olmak istiyorsanız siyasete katılmak zorundasınız. Sıfırdan başlayıp bugün milyarder olan insanlar gördük, bir gecede milyarder olan insanlarla karşılaştık. Diplomanız olsun ya da olmasın, siyasete katılmak başarılı olmanın tek yoludur.” (Genç siyasetçi, 29/08/2021 tarihinde yapılan mülakat).

Nijer'de hem muhalefet hem de iktidar partilerinin taraftarları siyaseti genellikle kişisel ya da ferdi çıkarların öne sürüldüğü bir alan olarak görmektedir¹²⁴. İktidarda ya da muhalefette olunmasına göre siyasetin ve liderlerinin algısı değişiklik göstermektedir. İktidarda olanlar iktidarın olumsuz yüzlerini gizlemekte, muhalefette olanlar ise bunları kınamaktadır. Gençlerle yapılan yukarıdaki mülakatlardan alınan bu iki alıntının incelenmesi, gençlerin siyasete ilişkin görüş ve algılarının net bir tablosunu ortaya koymaktadır. Siyasete katılma konusundaki kararın, çeşitli faydaları da beraberinde getirdiği görülmektedir. Bunlar arasında yönetimde veya hükümette sorumluluk pozisyonu, yol sıkıntısından kurtulma ve kamu ihalelerine erişim ve diğer birçok ilgili fayda yer almaktadır. Dolayısıyla pek çok genç, kayırmacılık, torpil ve yönetimin aşırı siyasallaştığı bir ortamda, sosyal statüleri ve eğitim seviyeleri ne olursa olsun, başarılı olmanın, yükselmenin tek yolunun siyaset olduğuna inanmaktadır. Gençlerde siyasete ilişkin en yaygın algı, siyasetin ferdi ve kişisel çıkarların peşinde koşmanın bir tezahürü olduğu yönündedir. Önemli olan tek şey ferdin ne kazandığıdır. Dolayısıyla fert, kişisel kazancını maksimize etmek için harekete geçen rasyonel, faydacı bir aktördür.

4.7.1. Katılımın Önünde Bir Engel Olarak Siyasetin Olumsuz Algılanması

Zinder şehrindeki gençlerin bir bölümünün hem siyasete hem de sivil topluma karşı çıkması elbette tesadüfî değildir. Söz konusu karşıt görüşler ve eleştiriler, siyasetçilerin ve sivil toplum aktörlerinin eylem ve davranışlarıyla açıklanabilmektedir. Bir ülkedeki bu iki temel aktörün davranışları, gençlerin kendilerine yönelik algılarını bir şekilde şekillendirmeye yardımcı olmaktadır. Bu algılar aynı zamanda gençlerin siyasete katılımının önündeki önemli engeller veya kolaylaştırıcı faktörlerdir. Siyasetçilerin olumsuz eylemleri arasında yalanlar, seçim dönemlerinde verilen yalan sözler,

¹²⁴ Nijer'de siyaset ve siyasi lider algıları hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Olivier de Sardan, 2016; Ousseini Issa, 2019).

neredeyse örf ve adetlerimize yerleşmiş olan her alandaki sistematik yolsuzluklar, kamu kaynaklarının zimmete geçirilmesi vb. yer almaktadır. Bu çeşitli davranışlar genel olarak siyasete karşı belirli bir güvensizlik, siyasi liderlere karşı saygısızlık ve güven eksikliği yaratmaktadır. Dolayısıyla, nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede, görüşülen gençlerden bazıları siyaseti İslam'ın ilkeleriyle bağdaşmayan bir alan olarak değerlendirmektedir. Yalan ve dolanın olağan hale geldiği, insanların ferdi çıkarları doğrultusunda ahlak dışı davranışlarda bulunduğu bir alanda, gençler siyaseti doğru yoldan kolayca sapılan bir yol olarak görmektedir. Siyaset, kişinin hedeflerine ulaşması için her türlü hileye izin verilen kirliliği bir sektör olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda Olivier de Sardan (2016) genel olarak Nijerlilerin siyasi partileri ve siyaseti reddettiğine işaret etmektedir. Söz konusu reddin nedeni, siyasetin “anlaşmazlık, sonsuz kavgalar, çatışmalar ve rekabetler, özellikle de fitne¹²⁵, *baab-ize tarey*¹²⁶, *dan ubançi*”¹²⁷ ile eşdeğer olarak görülmesi gibi kötü algılarla açıklanmaktadır. Dolayısıyla bu, her dürüst Müslümanın dini inancından tehlikeye atma riskini göze alarak kaçınması gereken bir mevzudur. Yukarıda bahsedilen tüm kötü davranışlar gençlerin bir bölümünü hayal kırıklığına uğratmış görünüyor ve bu da onları geri çekilme ve protesto duruşu benimsemeye yönlendirmektedir. Söz konusu gençlerden bazıları genellikle *fada* ve *palais*’lerde toplanmakta ve Zinder şehri halkına karşı şiddet eylemleri gerçekleştirmektedir. Kendilerini siyasetle ilgilenmeyen insanlar olarak görürler, ancak siyasetçilere yönelik bu eleştirinin ve siyasetten uzak durmanın siyasetin başka bir yolu olduğunu söylemek mümkündür. Lionel ve Guionnet (2005) ve Guionnet (2005) gibi bazı siyaset bilimcilerin “*siyaseti farklı yapmak*” veya “*siyaseti başka yerde yapmak*”¹²⁸ olarak adlandırdıkları şey budur. Guionnet (2005)'e göre, “*siyaseti farklı bir*

¹²⁵ Topluluklar arasındaki bölünmeyi veya anlaşmazlığı belirten Arapça kökenli bir kelimedir.

¹²⁶ Kıskançlık ve rekabeti ifade eden Zarma kelimesi (kelimenin tam anlamıyla: aynı babadan ve farklı annelerden olan çocukların durumu).

¹²⁷ Zarma kelimesi *baab-ize tarey* ile aynı anlama gelen bir Hausa kelimesidir yani üvey kardeşlerin durumu ya da ilişkileri nasıl olduğunu ifade etmektedir.

¹²⁸ 'Siyaseti farklı yapmak' ifadesi hakkında daha fazla bilgi için bkz. (Arnaud Lionel ve Christine Guionnet, 2005; Jérôme Lafargue, 1998; Denis-Constant Martin, 1989; Jean François Bayart, 1985, Christian Coulon, 1997). Siyaset bilimcilerin uzun bir süre boyunca siyaset alanını kurumsal uygulamaların incelenmesiyle sınırlı tuttuklarını ve geleneksel olmayan siyaset olarak tanımlanabilecek diğer katılım biçimlerini ihmal ettiklerini göstermektedirler. Martin (1989: 795-802) geleneksel olmayan siyaset biçimleri arasında şarkıları, karikatürleri, çizgi romanları, sporu, müziği, büyücülüğü vb. dile getirir ve bunları “*geleneksel olmayan siyaset*” olarak adlandırmaktadır. Bunlar kendisinin ‘*tanımlanamayan siyasi nesneler*’ olarak nitelendirdiği nesnelerdir. Siyasetin “iktidar ve onun

şekilde yapmak”, siyasi arenaya yeni siyasi uygulamaların getirilmesi, aşırı derecede uzmanlaşmış ve hatta yolsuzluğa bulaşmış olduğu düşünülen siyasi personelin yenilenmesi olarak algılanabilmektedir. Söz konusu ifadenin anlamı, siyasi kuralların yıkılması ve geleneksel olmayan siyasi eylemlerin geliştirilmesi anlamına da gelebilmektedir.

Görüldüğü üzere, *“başka şekilde siyaset”*in altında yatan mantıklar, bir yandan siyasetçilerin vatandaşlara karşı daha yakın olmayı içeren başka siyasi uygulamalar geliştirerek kendilerini geleneksel siyasi sınıfla olan ilişkilerinden uzaklaştırma arzusudur. Öte yandan, geleneksel siyasetten uzaklaşarak bir grup kendini sivil topluma adayan vatandaşın dernek yapılarında faaliyet göstermeyi tercih etmesine yol açmıştır.

uygulanması çerçevesinde birbirine bağlanan, insanlar üzerinde uygulanan, çoğu zaman bir alana yazılan, genellikle kurumsallaşmış ve açık ya da örtük kurallarla tanımlanmış bir ilişkiler bütünü" olarak görüldüğünü de eklemektedir.

SONUÇ

Bu tez, gençlerin siyasi tercihlerini ve davranışlarını etkileyen faktörleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Konunun mahiyeti gereği disiplinler arası olması nedeniyle siyaset sosyolojisi, aile sosyolojisi, eğitim sosyolojisi, seçim sosyolojisi vb. alanlarda çalışmalara başvurulmuştur. Siyasi tercih sorununun ötesinde, siyasi sosyalleşme ve siyasi katılım tezde incelenen diğer iki unsur olmuştur.

Çalışmada toplanan verilerin incelenmesi, gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörlerin çok boyutlu olduğunu göstermektedir. İlk olarak, en önemli sosyal kurumlardan biri olan aile vardır. Bu çalışmanın yürütüldüğü toplum tipi göz önüne alındığında, ailenin siyasete etkisi önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim Zinder şehri, gençlerle yaşlılar arasındaki ilişkilerin saygı ve itaat değerleriyle yönetildiği Afrika şehirlerinden biridir. Aynı zamanda Zinder, Müslüman ve muhafazakârların çoğunlukta olduğunu bir şehir niteliğindedir. Ayrıca, Durkheim'ın (1893) bahsettiği gibi, topluluğun fert üzerinde belirli bir hakimiyetinin olduğu mekanik dayanışmaya sahip bir toplum gibi görünmektedir. Üstelik, Zinder toplumlarında, aile reisi erkektir. Kadınlar kendi görüşlerini ve siyasi tercihlerini yapma hakkına sahiptirler. İlgili araştırmalar, ebeveynlerin Zinder'deki gençlerin siyasi tercihlerini etkilediğini göstermektedir. Ancak söz konusu etkinin sistematik olduğu söylenemez. Bu tez çalışmasında kapsamlı bir şekilde geliştirilen bir dizi faktör tarafından belirlenmektedir. Bazı durumlarda, gençler ve ebeveynler arasındaki etki karşılıklı olmaktadır. Bazen gençler kendi tercihlerini yaparak kendilerini ebeveynlerinin kontrolünden çıkarmayı başarmaktadır.

Bu tez aynı zamanda Nijer toplumunun geleneksel ve dini liderlerinin yerini incelemiştir. Özellikle liderlerin gençlerin siyasi tercihleri üzerindeki etkilerini ele almıştır. Fransız sömürgecilerin gelmesinden önce Nijer'deki siyasi sistemin temelini geleneksel ve dini iktidarlar oluşturmuştur. Geçirmiş olduğu sarsıntıya rağmen Zinder şehri söz konusu eski sistemin bazı unsurlarını muhafaza etmiştir. Bu nedenle, kanaat önderleri olarak da adlandırılan geleneksel ve dini şefler toplumdaki önemli aktörler olarak görülmektedir. Halkın genelinde meşruiyete, saygı ve güven duygusu ile itibara sahiptirler. Dolayısıyla pek çok insanın siyasi tercihlerini etkileyebilmektedirler. Bununla birlikte, kolektif hafızanın daha güçlü olduğu kırsal alanlarda etkileri daha fazla hissettirilmiştir.

Tez kapsamında aile, gelenek ve dini liderlerin yanı sıra medya ve siyaset arasındaki ilişki de incelenmiştir. Bu çerçevede medyayı iki gruba ayırmıştır: geleneksel medya ve sosyal medyadır. Geleneksel medyanın siyasi tercihler üzerindeki etkisini anlamak üzere radyo ve televizyon yayınları ile tartışmalara odaklanılmıştır. Genel olarak Nijer'de, özel olarak da Zinder şehrinde, radyo ve televizyonda siyasi tartışmalar sürekli yapılmaktadır. Vatandaşların en çok takip ettikleri programlar Hausa ve Zarma gibi yaygın olarak konuşulan yerel dillerde olanlardır. Kamu ve özel medyanın vatandaşlar tarafından etiketlenmesi nedeniyle, gençler üzerindeki etkilerinin siyasi tutumlarını değiştirmesi olası değildir. Aksine, yayılan haberler, ilk bulundukları tarafı desteklemeye yönelik inançları pekiştirmektedir. Geleneksel medyanın yanı sıra sosyal medya da giderek artan bir şekilde siyasi seferberliğin gerçekleştiği bir araç haline gelmiştir. Nijer'de en çok kullanılan platformlar Facebook ve WhatsApp'tır. Bu sosyal platformların gençlerin üzerinde yaratabileceği etkinin farkında olan siyasi parti liderleri de bu platformları düzenli olarak kullanmaktadırlar. Siyasi kampanyaların ve tartışmaların yoğunlaştığı yeni siyasi alanlar haline gelmişlerdir. Ancak, manipülasyon ve nefret dolu yayınlar nedeniyle, genellikle gençler arasında çatışmaların kaynağı olmuştur.

Bu tez aynı zamanda Zinder şehrinde etnik köken, hemşehrlik ve siyaset arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Birçok Afrika şehri gibi Zinder'in de farklı kökenlerden gelen nüfusun yaşadığı kozmopolit bir şehir olduğu unutulmamalıdır. Ayrıca şehirde Nijer nüfusunun neredeyse tamamını oluşturan etnik gruplar bulunmaktadır. Bu nüfus, tarih ve kültürel karışımla bağlantılı nedenlerden dolayı uyum içinde yaşamaktadır. Toplanan veriler, aynı etnik gruba ait olmanın ve aynı doğum yerinin gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen iki önemli değişken olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalara kıyasla bu tez, gençlerin motivasyonlarını daha iyi anlayabilmek için bu konuyu ayrıntılı olarak incelemeyi amaçlamıştır. Dikkatli bir çözümlemenin ardından benzer sonuçlara varılmıştır. Diğer bir deyişle, bazı insanlar aynı etnik kökene ya da doğum yerine sahip oldukları liderleri desteklemektedir. Ancak toplanan veriler, bu kişilerin tercihlerinin kabile-bölgesel düşüncelerle belirlenmediğini göstermektedir. Kişinin kendi kabile kökenini sevmesi ve diğer kabile kökenleri reddetmesi üzerine kurulu bir kimlik tercihi değildir. Görüşülen kişilerin birçoğunun gözünde en önemli unsurlar liderlere olan yakınlık, taraftarlarla olan sosyal ilişkiler ve erişebildikleri avantajlardır.

Bilindiği üzere Zinder yıllardır kimlik faktörünün etkili olduğu bir şehir olarak tanınmaktadır. Önceki çalışmalara göre söz konusu gelişmede, nüfusunun çoğunluğu tarafından desteklenen ana partinin ortaya çıktığı bağlamın etkisi bulunmaktadır. Partinin başkanı Mahamane Ousmane, Zinder'in doğumlu ve şehrin nüfusunun önemli bir kısmı tarafından sevilen bir siyasetçidir. Kendisinin elde ettiği desteğin, *Nagida* teorisini ya da toprağın evladının düşüncesini teyit ettiği görülmektedir. Buna ek olarak, taraftarların aynı doğum yerini paylaştıkları siyasi partilere verilen desteği ifade etmek ve meşrulaştırmak için birçok başka yerel kavram da seferber edilmektedir.

Bu tezde incelenen diğer husus, siyasi partilerin gençleri harekete geçirmek üzere başvurdukları stratejilere yöneliktir. Çeşitli stratejiler belirlenmiştir. Öncelikle, seçim kampanyası dönemlerinin ayrıcalıklı seferberlik anları olduğunu hatırlamak önemlidir. Özellikle liderlerin karşılanma, mitingi ve açıklamaları en önemli etkinliklerdir. Söz konusu etkinliklerde öne çıkan gençlik grupları, yerel dilde *kabu-kabu* olarak bilinen kentsel ulaşım sektöründe çalışanlar olmuştur. Siyasi partiler için önemli olan en fazla sayıda kişiyi etkinliklerine katılmaya teşvik edebilmektir.

Bu gençlerin parti etkinliklerine katılımının, fikirlerinin benimsenmesi ile eşanlamlı olmadığı görülmektedir. Aksine, geçici ve konjonktürel olarak nitelendirilebilecek yeni taraftarların para temelinde ortaya çıkışına şahit olmaktayız. Bununla birlikte, bir siyasi partiye üye olmak ya da destek vermek, elde edilen menfaatlerle bağlantılıdır. Dolayısıyla, Zinder'de okulda olup olmadıklarına bakılmaksızın kendi bölgelerindeki adayları tercih eden gençler olsa bile, söz konusu tercihin zamanın çıkarlarına göre yapıldığını dikkate almalıyız. Bu nedenle, kendi hesaplarına göre bulundukları yer dışında bir tercih yapmaları mümkündür. Hem Doğulu olup hem de Batı'dan bir lideri desteklemek de mümkündür.

Bu tezde incelenen ikinci alan ise siyasi sosyalleşme ile ilgilidir. Sosyalleşmenin çeşitli ajanları incelenmiştir. Bunlar arasında aile, akran grupları, medya, tarihi olgular, siyasi partiler ve sivil toplum yer almaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere Zinder, yapısı ve nüfusunun yaşam tarzı bakımından muhafazakâr bir şehir olarak bilinmektedir. Nitekim pek çok insanın geniş aileler halinde yaşaması, aile üyeleri arasında karşılıklı iletişim ve birlikte yaşamın desteklenmesine yol açmaktadır. Böyle bir bağlamda, ebeveynlerin günlük davranışlarının gençlerin siyasi sosyalleşmelerini etkileyebileceği görülmektedir. Bu siyasi sosyalleşme, ebeveynler tarafından destek verdikleri siyasi

partilere yönelik tutumları aracılığıyla sağlanmaktadır. Ailelerin reisleri evlerini liderlerine ait resimler ve sembollerle süslemektedirler. Söz konusu farklı imgeler ve ebeveynlerin hareket ve söylemleri, siyasi kimliklerin inşasına katkıda bulunmaktadır.

İncelenen bir diğer husus, yerel olarak *fada* ve *palais* olarak bilinen akran gruplarıyla ilgilidir. Bunlar gençlerin buluştuğu ve genellikle çay içerek tartıştığı yerlerdir.

Dolayısıyla, gençlerin bulunduğu bu alanlar, ebeveynler tarafından sağlanan sosyalleşmenin yapı sökümü uğratıldığı yerler olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim söz konusu alanlarda bulunan gençlerden bazıları kendilerini toplum tarafından dışlanmış ve terk edilmiş olarak nitelendirip siyasete dair algılarının olumsuz olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla halka karşı şiddet eylemlerine başvurmaktadır. Bu tezde ayrıca düğün ve vaftiz (isim verme töreni) gibi diğer sosyal etkinlikler de incelenmiştir. Bu etkinlikler, toplanan verilere göre, siyasi tartışmaların sürekli yaşandığı anlar ve mekanlardır. Bu nedenle, söz konusu etkinliklere katılanların siyasi sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır.

Gençlerin siyasi sosyalleşmesinde diğer önemli ajan ise medyadır. Toplanan veriler, medyanın gençlerin sosyalleşmesini sağladığı çeşitli yolları tespit etmiştir. Bunlar arasında televizyon tartışmaları, basın yayınları ve çeşitli programlar yer almaktadır. Gençlerin televizyonda gördükleri görüntüler ve siyasi figürlerin ifadeleri, siyasi bilgilerini ve bunun da ötesinde hırslarını geliştirmelerini sağlamaktadır. Düşünce yapılarının gelişiminde ve kişiliklerinin inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel medyanın yanı sıra sosyal medyanın da sosyalleşmede büyük katkısı vardır. Nijer'de Facebook ve WhatsApp çoğunlukla gençler tarafından kullanılmaktadır. Bu platformlar siyasi liderler ve blog yazarları için farkındalık oluşturma ve propaganda yapmaya yönelik kanallardır. Gençlerin önemli bir kısmı "*siyasi banyo ve abdestlerini*" sosyal medya üzerinden almaktadır. Facebook kullanıcıları tarafından yapılan yayınların bazıları, Nijer'deki sosyopolitik durumu incelemeleri ve aynı zamanda genel farkındalığın artırılmasına katkıda bulunmaları bakımından aydınlatıcı olmuştur.

Siyasi sosyalleşmenin içerdiği faktörleri daha iyi anlayabilmek için tarihsel olgular incelenmiştir. Her şeyden önce, Zinder şehrinin tarihinin çoğu kişi için ilham kaynağı olduğunu belirtmek gerekmektedir. Nitekim Zinder'in Nijer'in ilk başkenti olmasının nüfusu için bir boldür. Sömürge döneminde direnişin sembollerinden biri olarak da bilinmektedir. Zinder, devrim ve direnişin doğduğu yer olarak görülmektedir. Gerginlik,

protesto veya herhangi bir siyasi olgu söz konusu olduğunda, genellikle ilk sırada yer almaktadır. Dolayısıyla Zinder'in geçmişi, bunun somutlaşmış hali ve içerisinde barındırdığı kahramanların gençler için önemli olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Geçmişin gururunu kendilerine ait kılıp özümserler. Ayrıca, Zinder halkının direniş ruhunu somutlaştırması, siyasi sosyalleşmeleri üzerinde de etkili olmaktadır.

Siyasi sosyalleşme ile ilgili olarak incelenen son husus, siyasi partiler ve sivil toplum ile alakalıdır. Elde edilen verilerden Nijer'de siyasi partiler tarafından gerçekleştirilen siyasi sosyalleşmenin genellikle paraya ve diğer kişisel mülahazalara dayandığı ortaya çıkmaktadır. Nitekim paranın, proje ya da ideolojinin aleyhine olacak şekilde, tüm siyasi hareketlerin ya da faaliyetlerin merkezine yerleştirildiği görülmektedir. Sivil toplum ise vatandaşların sosyalleşmesi ve siyasi eğitimindeki rolünü yürüttüğü oturumlar ve tartışmalarla ortaya koymaktadır. Gençlerin siyasi sosyalleşmesinde ve farkındalıklarının gelişmesinde, aktörlerinin ulusal çıkarları ilgilendiren çeşitli konularda ve özellikle de siyasi meselelerde görüş bildirmeleri bakımından temel bir kaldıraç teşkil etmektedir.

Zinder şehrinde gençlerin siyasi tercihlerini ve siyasi sosyalleşmelerini etkileyen faktörleri inceleyip karşılaştırdıktan sonra şu sonuçlara varılmıştır: farklı faktörler arasında tamamlayıcılık vardır. Bununla birlikte, fertlerin yaşadıkları döneme bağlı olarak, bazı faktörler diğerlerine göre daha etkilidir. Örneğin, küçük yaşlarda gençler ailelerinden daha fazla etkilenirken, yetişkinliğe geldiklerinde medya ve akran grupları, tarihi olaylar, para gibi incelenen diğer faktörler siyasi davranışlarında ve sosyalleşmelerinde daha etkili olmaktadır.

Bu tezde incelenen üçüncü alan, gençlerin siyasi katılımıyla ilgilidir. Söz konusu siyasi katılımın çeşitli nedenlerden kaynaklandığını belirtmek gerekmektedir. Nitekim, ekonomik kasvetin, yoksulluk ve işsizliğin yaygın olduğu bir ortamda, vatandaşların öncelikli kaygısı iş arayışdır. Dolayısıyla, birçok insanın günlük ihtiyaçlarını karşılamak için siyasete katılması söz konusudur. Ayrıca, uluslararası gündemde son yıllarda gençlerin desteklenmesi ve siyasi yönetime katılmalarını teşvik eden söylemler hâkim olmuştur. Bazı durumlarda, gelişmekte olan ülkelere yapılan kalkınma yardımları gençlerin yönetime katılımı şartına bağlanmaktadır. Gençlerin desteklenmesine yönelik bu yaklaşım, siyasete ilgi duymalarını sağlayarak aynı zamanda gençlere motivasyon vermiştir. Gençlerin motivasyonunu etkileyen diğer önemli husus ise yaşadıkları

dışlanmadır. Söz konusu durumun, siyasetçilere karşı giderek farkındalık yarattığını gözlemlemiştir.

Bu çalışmada ayrıca gençlerin siyasete katılmak için atması gereken adımlar incelenmiştir. Toplanan verilere göre ilk aşamada bir siyasi partinin temel yapılarında gelişmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu adım, gencin eğitilmesi ve partideki büyük kadrolar tarafından tanınması için sağladığı fırsatlar nedeniyle önemlidir. İkinci adım ise siyasi bir mentor ya da yerel dilde bilinen ifadesiyle *ubangida* arayışıdır. Söz konusu mentor gençlerin muhatabıdır ve siyasetle ilgilenen genç ile partinin yöneticilerine arasında bir köprü rolü oynamaktadır.

Gençlerin siyasete katılımı çeşitli kısıtlamalarla karşılaşmaktadır. En önemli kısıt mali kaynaktır. Bu bağlamda çalışma, paranın siyasette hem bir araç hem de bir amaç olarak algılandığını göstermektedir. Bir siyasi partiye katılan gençler her şeyden önce maddi tatmini hedeflemektedir. Kendi partilerini kuran ve siyasi kariyer yapma hevesinde olanlar ise çetrefilli mali engellerle karşılaşmaktadır. İdeoloji ya da siyasi program önemli olmadığından, seçmenleri cezbeden şey hemen kazanacakları paradır. Daha önce bahsedilen siyasi mentor ya da *ubangida* genellikle genç siyasetçiler için finansçı ve yardımcı rolü oynamaktadır. Böyle bir durumda kendilerini söz konusu finansçının insafına kalmış bulmaktadırlar. Bunun sonucunda da siyasi hedeflerine ulaşmaları sekteye uğrayabilmektedir. Mali sorunun yanı sıra siyasi becerilerle ilgili meseleler vardır. Nitekim gençlerin bir kısmı gerekli entelektüel yeterliliğe ve siyasi kültüre sahip olmadan siyasete katılmaktadır. Ülkenin, belediyelerinin ya da şehirlerinin geleceği için net bir projeleri ya da programları olmadan siyasete atılmaktadırlar. Bazıları demokratik sistemin nasıl işlediğini ve böyle bir sistemde nasıl davranılması gerektiğini açıklamakta güçlük çekmektedir.

Bu çalışmada incelenen bir diğer konu da siyasetle ilgilenen gençlerin yörüngesiyle ilgilidir. İlk olarak, siyasete ilgiyi tetikleyen bir dizi unsur incelenmiştir. Bunlar arasında gençlerin idol ve örnek olarak gördükleri siyasi liderlerin rolü yer almaktadır. Ardından, birçokları için siyasi bir okul olan sendikacılığın etkisini incelenmiştir. Bazıları siyasi kariyerlerine hazırlanmak için sendika lideri olmaktadır. Birçok Nijerli siyasetçinin örneği, sendika deneyimlerin siyasette oynadığı rolü göstermektedir. Gençlerin geçmişlerinde tespit edilen ortak özelliklerden biri de siyasi göçebeliktir.

Nitekim, gençlerin çoğu kişisel nedenlerle çeşitli siyasi partilerde aktif olarak yer almıştır.

Bu tezde incelenen son husus, gençlerin siyasetten uzaklaşmasıyla ilgilidir. Siyasi katılımın çeşitli biçimleri olduğu ortaya koyulmuştur. Toplanan verilere göre, Zinder şehrinde gençlerin siyasete olan ilgilerine rağmen, bazıları geri çekilmeyi tercih etmektedir. Ayrıca, siyasete katılan ve katılmayan gençlerin çeşitliliği de tespit edilmiştir. Siyasi partilerin veya sivil toplumun etkinliklerine katılmayan gençler vardır. Bazıları ise siyasetçilere karşı düşmanca tutum sergilerken sivil toplum aktörlerine destek vermektedir.

Bu tez çalışmasının sonunda, gençlerin siyaset ve siyasi liderler hakkındaki algıları vurgulanmaktadır. Söz konusu algıların oluşmasında siyasetçilerin davranışları ve kamu işlerinin yönetim şekli belirleyici olmaktadır. Gençlerin siyasi tercihleri ve katılımları, siyasetin sahadaki uygulama biçiminden etkilenmektedir. Öneriler açısından şunlar söylenebilir:

Zinder'deki gençlerin siyasi katılım ve tercihleri konusunda karşılaştıkları kısıtlamalar arasında, siyasi becerileri meselesi vurgulanmalıdır. Siyasi becerilerden bahsetmek, diğer taraftan Zinder şehrindeki gençlerin siyasi eğitimi sorununa da işaret etmek anlamına gelmektedir. Bir yönetim sistemi olarak siyaset ve demokrasiye yönelik tutumları göz önünde bulundurulduğunda bu, aşılması gereken büyük bir zorluktur. Söz konusu zorluk, diğer hususların yanı sıra, gençlere büyükleri tarafından danışmanlık yapılmasıyla karşılanabilmektedir. Siyasetçilerin, siyasetin öncelikle kendine değil, ülkesine ve halkına hizmet etmek olduğunu anlamalarını sağlayarak taraftarlar arasında bir anlayış değişikliğini savunmaları gerekmektedir. Siyasete katılmaları, her şeyden önce toplum için bir projeyi hayata geçirmek anlamına gelmektedir. Bunun için siyasete katılmaya karar veren gençler öncelikle demokrasinin bir siyasi sistem olarak nasıl işlediğini, ilkelerini ve çeşitli gerekliliklerini anlamaya çalışmalıdır.

Bu nedenle siyasi katılım ve tercihler düşünceli ve dikkatli olmalıdır. Başka bir deyişle, gençlerin katılımlarını siyasi bir programa, bu programın nüfusun ve özellikle de gençlerin karşı karşıya olduğu sorunlara yanıt verme kapasitesine veya uygunluğuna dayandırması gerekmektedir. Zinder'de siyaset tarzının değişmesinin zamanı gelmiştir ve eski uygulamalardan sıyrılarak örnek teşkil etmek gençlerin görevidir. Bu hedefe ulaşmak için, fikirlerini nasıl empoze edeceklerini ve sonuna kadar nasıl

savunacaklarını bilmelidirler. Bir idealleri olmalı ve ona nasıl sadık kalacaklarını bilmelidirler. Mücadele uzun, yol dikenli olabilir, ancak biraz sabır ve kararlılıkla sonunda meyvelerini verecektir. Bu çerçevede, Ebert Stiftung (2014: 14-20) 'bir siyasi partiye katılmanın iyi anlaşılmış ve iyi tanımlanmış motivasyonlar tarafından yönlendirilen, iyi kurgulanmış, düşünceli bir sürecin sonucu olması gerektiğini' belirtmektedir. Bu nedenle gencin bir siyasi parti tercih etmeden önce televizyon, radyo, internet siteleri, sosyal ağlar vb. gibi çeşitli bilgi kanalları aracılığıyla önceden bilgi edinmesi gerekmektedir. Söz konusu bilgilerin, partinin ideolojisini, yasallığını, partinin inançlarıyla ilgili temel konulardaki tutumunu, partinin tarihini, parti tarafından gerçekleştirilen eylem türlerini, partiye katılma şartlarını ve örgüt içindeki yaşamı anlamalarını sağlayacaktır. Aynı şekilde, kendi siyasi partisini kurmak isteyen bir genç için başvurulması gereken adımlardır. Siyasi kültür, kişisel inançlar, ideoloji ve ülkesine hizmet arzusunun kişinin adımlarına ve motivasyonuna rehberlik etmesi gerekmektedir. Ayrıca, mali engeller gençlerin önündeki temel engeller olduğundan, işsizlik sorununu çözerek gençlerin güçlendirilmesi için gerekli şartları yaratmak yetkililerin görevidir.

KAYNAKÇA

- Abdoul Azizou, G. (2010). Niger : la société civile face au “tazartché” *alternatives sud*, 17, 119-127.
- AFJN. (2016). *Participation des femmes à la politique au Niger*. Edition junio.
- Aktouf, O. (1987). *Méthodologie des sciences sociales et approche qualitative des organisations. Une introduction à la démarche classique et une critique*. Montréal : Les Presses de l'Université du Québec.
- Alfredo, J. R. (1997). La socialisation politique. Stratégies d'analyse, enjeux théoriques et nouveaux agendas de recherche. *Revue française de science politique*, 47 (5), 535-559. Doi : 10.3406/rfsp. 1997. 395202.
- Ali Soffo, S. (2013). *Le phénomène de “palais” de jeunes dans la commune II de Zinder en République du Niger*. Mémoire pour l'obtention d'un diplôme professionnel. Université Cheikh Anta Diop de Dakar.
- Alkan, T. (1979). *Siyasal Toplumsallaşma*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Alkan, T. (1993). *Siyasal ahlak ve siyasal ahlaksızlık*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Alio, M. (2009). L'Islam et la femme dans l'espace public au Niger. *Afrique et Développement*, 34 (3/4), 111-128.
- Althusser, L. (1970). *Idéologie et appareils idéologiques d'Etat*. Paris: Les éditions sociales.
- Alzouma, G. (2014). The Opportunity Exists Why Don't They Seize It' Political InCompetence and the Potential of ICTs for Good Governance in Niger Republic. <http://doi.org/10.5334/sta.fq>.
- Alzouma, G. (2008). Everyday Use of Mobile Phones in Niger. *Africa Media Review*, 16 (2), 49-69.
- Bako-Arifari, N. (1995). “Démocratie et logiques du terroir au Bénin.” *Politique africaine*, (59), 7-24.
- Balle, F. (2014). *Les médias*. Paris : Puf.
- Baltacı, C., ve Uysal, M. T. (2012). Türkiye’de bir siyasal sosyalleşme aracı olarak ders materyali: ilköğretim sosyal bilgiler dersi üzerine bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17 (3), 177-194.
- Banegas, R. (1998). Marchandisation du vote, citoyenneté et consolidation démocratique au Bénin. *Politique africaine*, 75-88.

- Bargel, L., et Darmon, M. (2017). Socialisation politique. Moments, instances, processus et définitions du politique. <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01576832>.
- Bayart, J-F. (1989). *L'État en Afrique : la Politique du Ventre*. Paris : Fayard.
- Bayart, J-F. (1985). L'énonciation du politique. *Revue française de science politique*, 35(3), 343-373.
- Beaud, S., et Weber, F. (2003), *Le guide de l'enquête de terrain*. Paris: La découverte.
- Becker, H. S. (1966). *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*, New York: The Free Press.
- Becquet, V., et Goyette, M. (2014). L'engagement des jeunes en difficulté, Sociétés et jeunesses en difficulté, (14). <http://journals.openedition.org/sejed/7828>.
- Ben Mansour, B. (2017). Le rôle des médias sociaux en politique : une revue de littérature. *Regards politiques*, 1(1), 3-17.
- Bernussou, J. (2009). *Histoire et mémoire du Niger : De l'indépendance à nos jours*. Presses universitaires du Midi.
- Beşirli, H. (2005). Politik Sosyalizasyon Araştırmaları ve Politik Sosyalizasyon Sürecinin Bir Unsuru Olarak Kısıla. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, (31), 251-261.
- Bierschenk, T., Chauveau, J-P., et Olivier de Sardan, J-P., (eds.), (2000). *Courtiers en développement. Les villages africains en quête des projets*. Paris. Karthala.
- Bierschenk, T., et Olivier de Sardan, J-P. (2014). *States at Work. Dynamics of African Bureaucracies*. Bill, Leidon-Boston.
- BIT. (2010). *Pluralisme syndical et prolifération des syndicats en Afrique francophone*. Geneve. Organisation Internationale du Travail.
- Blundo, G., et Olivier de Sardan, J-P. (2001). La corruption quotidienne en Afrique de l'ouest. *Karthala*, 3 (83), 8-37. <https://doi.org/10.3917/polaf.083.0008>.
- Bonnafé, P., et Cartry, M. (1962). Les idéologies politiques des pays en voie de développement. *In : Revue française de science politique*, 12(2), 417-425.
- Bonnecase, V. (2013). Politique des prix, vie chère et contestation sociale à Niamey : quels répertoires locaux de la colère ? *Politique africaine*, 2(130), 89-111. <https://doi.org/10.3917/polaf.130.0089>.
- Bordes, V. (2006-2007). Approche sociologique de la jeunesse. INJEP, Conseil et développement en politique de jeunesse. <http://library.samdu.uz/files/870e5335144496ac0ae6>.

- Bordry, A-S., et Bouverot, A. (2014). Internet mobile en Afrique : outil ou révolution ? *Revue des Deux Mondes*, 124-131.
- Borrel, T., et al (2021). *L'empire qui ne veut pas mourir. Une histoire de la Françafrique*. Editions de Seuil.
- Boumakani, B. (2008). La prohibition de la transhumance politique” des parlementaires. *Revue française de droit constitutionnel*, 3(75), 499-512. <https://doi.org/10.3917/rfdc.075.0499>.
- Bourdieu, P. (1981). La représentation politique. In : *Actes de la recherche en sciences sociales*, 36-37(1), 3-24.
- Bourdieu, P. (1978). La jeunesse n'est qu'un mot. Entretien avec Anne Marie Métaillé, paru dans *Les jeunes et le premier emploi*. Association des Ages, 520-530.
- Bourdieu, P. (1977). Questions de politique. In : *Actes de la recherche en sciences sociales*, 16, 55-89.
- Bourdieu, P. (1984). *Questions de Sociologie*. Paris : Editions de Minuit.
- Bourdieu, P. (1979). *La distinction. Critique sociale du jugement*. Paris : Editions de Minuit.
- Bourdieu, P., et Passeron, J-C. (1964). *Les héritiers, les étudiants et la culture*. Paris : Les éditions de Minuit.
- Bourdieu, P., et Passeron, J-C. (1970). *La reproduction : éléments pour une théorie du système d'enseignement*. Paris : Les Editions de Minuit.
- Boyer, F. (2014). « Faire fada » à Niamey (Niger) : un espace de transgression silencieuse ? *Carnets de géographes*, (7).
- Boyer, F. (2017). Quand les fadas se peignent sur les murs. Les jeunes hommes dans l'espace public à Niamey (Niger). *Urbaines*, (9).
- Bréchon, P. (2006a). *Comportements et attitudes politiques*. Presses Universitaires de Grenoble.
- Bréchon, P. (2006b). Valeurs de gauche, valeurs de droite et identités Religieuses en Europe. *Revue française de sociologie*, 47(4), 725-753.
- Bréchon, P. (1995). Politisation et vote des jeunes. *Agora débats/jeunesses*, (2), 9-21.
- Bréchon, P. (2010). La signification de l'abstention électorale. Texte rédigé à l'occasion d'un séminaire à l'Université libre de Bruxelles.
- Brechon, P., et Cautrès, B. (1987). L'inscription sur les listes électorales : indicateur de socialisation ou de politisation ? *Revue française de science politique*, 37(4), 502-525.

- CAPEG. (2018). *Etude participative sur les aspirations des jeunes et l'efficacité des politiques publiques en matière de jeunesse au Niger*. Cabinet du premier ministre en partenariat avec UNICEF, USAID et INTERPEACE.
- Caustres, B., and Muxel A. (2011). *The new voter in Western Europe, France and beyond*. Palgrave macmillan.
- Charlot, J. (1970). *Le phénomène gaulliste*. Paris : Fayard.
- Charte Africaine de la Jeunesse. (2006). *Septième session ordinaire de la Conférence tenue le 2 juillet 2006*. Banjul (Gambie).
- Clément, P-A. (2015). La signification du politique dans le rap. *Cultures & Conflits*, 1(97), 122-141. <https://doi.org/10.4000/conflits.18972>.
- Cole, S. (1999). *Sosyolojik düşünme yöntemi. Sosyoloji Bilimine Giriş*. Bekir Demirkol (Çev). 2. Baskı, Vadi yayınları.
- Comeau, Y. (1994). *L'analyse des données qualitatives, département de counseling et orientation*. Canada : université Laval.
- Coulon, C. (1997). L'exotisme peut-il être banal ? L'expérience de Politique africaine. *Politique africaine*, (65), 77-95.
- CREDOC. (2012). Les jeunes d'aujourd'hui : quelle société pour demain ? *Cahier de recherche*, (292).
- Cvetek, N., et Daiber, F. (2009). *Qu'est-ce que la société civile ?* KMF-CNOE et Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Çoban, S. (2013). *Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya*. İstanbul: Perşömen yayıncılık.
- Dagobi, E.A. (2020). Les mesures de prévention de la pandémie de Covid-19 au Niger: L'exemple de la suspension de la fréquentation des mosquées. *Revue de philosophie, littérature et sciences humaines*, 1 (Numéro Spécial Covid-19), 219-237.
- Danda, M. (2004). *Politique de Décentralisation, Développement Régional et Identités Locales au Niger: Le Cas de Damagaram*. These De Doctorat, Université Montesquieu-Bordeaux IV.
- Delori, M., et Saurugger, S. (2009). Le choix rationnel en science politique. *Débats critiques*, 1-25.
- Desrumaux, C. (2019). Vote et production collective des préférences individuelles.
- Deze, A. (2007). *Le Front national comme « entreprise doctrinale »*, In Florence Haegel (dir.), *Partis Politiques et Système Partisan en France*. Paris : Presses De Sciences Po.

- Diakhaté, D. (2014). TIC et expression démocratique en Afrique : mirage ou virage ? Essai d'analyse webométrique de l'espace public numérique sénégalais.
- Djibo, H., et Hassane, R. (2016). Taxi-moto à Zinder : potentialités d'un transport urbain. *REMSES*, (3). Doi: <https://doi.org/10.48375/IMIST.PRSM/remses-v1i3.5974>.
- Donnat, O., et Larmet, G. (2003). Télévision et contextes d'usages. Evolution 1986-1998. « *Réseaux* », 3(119), 63-94.
- Dostie-Goulet, E. (2009). *Le développement de l'intérêt pour la politique chez les adolescents*. Thèse de Doctorat, Université de Montréal.
- Downs, A. (1957). An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *The Journal of Political Economy*, 65 (2), 135-150.
- Duguay, P.A. (2020). L'internet et les médias sociaux : un effet sur les attitudes des millénariaux canadiens à l'égard de la politique. *Politique et sociétés*, 39 (2), 135-157.
- Durkheim, E. (1893). *De la division du travail social*. Paris: Quadrige/PUF.
- Durkheim, E. (2007). *Les règles de la méthode sociologique*. Paris : PUF, 13e édition.
- Durkheim, E. (1897). *Le suicide : étude de sociologie*, Paris.
- Ebert Stiftung, F. (2014). *Les jeunes et l'engagement en politique*. Yaoundé, Cameroun.
- Eliasoph, N. (1998). *Avoiding politics, how Americans produce apathy in everyday life*. New York : Cambridge University Press.
- Fassassi, I. (2017). Les effets des réseaux sociaux dans les campagnes électorales américaines. *Les nouveaux cahiers du conseil constitutionnel*, 4(57), 69-86.
- Faust Kakai, S. H. (2011). *Le vote ethnique au Bénin : contribution à une étude sociopolitique de l'élection*. Thèse de doctorat. Université d'Abomey-Calavi.
- Fauvelle-Aymar, C. (2008). La participation électorale à Johannesburg : les déterminants socio-économiques et politiques. *Revue Tiers Monde*, 49 (196), 851-873.
- Flichy, P. (2008). Internet, un outil de la démocratie ? Retrived from https://lavedesidees.fr/IMG/pdf/200801147_internet.pdf
- Field, J. (2004). *Social capital*. London: Routledge.
- François, F. (1989). Bayart (J-F), L'Etat en Afrique. La politique du ventre, ("L'espace du politique"). *Politix*, 3 (9), 94-96.

- Gain, V. (2018). « Nina Eliasoph-L'évitement du politique. Comment les Américains produisent l'apathie dans la vie quotidienne ». *Revue de sciences sociales*.
- Garrigues, J. (2002). *Les patrons et la politique : 150 ans de liaisons dangereuses*. Les Editions Perrin.
- Gaxie, D. (2007). L'abstention électorale : entre scepticisme et indifférence. *Encyclopædia Universalis*.
- Gaxie, D. (2002). Appréhensions du politique et mobilisations des expériences sociales. *Revue française de science politique*, 52 (2/3), 145-178.
- Gaxie, D. (1987). Le cens caché. *Réseaux*, 5 (22), 29-51. <https://doi.org/10.3406/reso.1987.1237>.
- Gaxie, D. (1977). Économie des partis et rétributions du militantisme. *Revue française de science politique*, 27 (1), 123-154.
- Gazibo, M. (2003). La vertu des procédures démocratiques. Elections et mutation des comportements politiques. *Politique africaine*, (92), 145-156.
- Gazibo, M. (2007). Mobilisations citoyennes et émergence d'un espace public au Niger depuis 1990. *Sociologie et sociétés*, 39 (2), 19-37.
- Gazibo, M. (2005). *Les paradoxes de la démocratie en Afrique. Analyse institutionnelle et stratégique*. Montréal : les Presses de l'Université de Montréal.
- Gazibo, M. (2006). Pour une réhabilitation de l'analyse des partis en Afrique. *Politique africaine*, 4 (104), 5-17. <https://doi.org/10.3917/polaf.104.0005>.
- Gazibo, M. (1998). Gloire et misères du mouvement syndical nigérien. *Politique africaine*, (69), 126-134.
- Gerstlé, J. (1989). Le renouvellement des études sur les campagnes électorales. In: *Politix, domaines d'élection*, 2 (5), 7-10.
- Giddens, A. (1984). *The constitution of society*. Cambridge, Polity Press.
- Gingras, A.-M. (1999). La démocratie et les nouvelles technologies de l'information et de la communication : illusions de la démocratie directe et exigences de l'action collective. *Politique et Sociétés*, 18(2), 37-59. <https://doi.org/10.7202/040172ar>.
- Gosselin, E. (1953). Rôle du syndicalisme dans la vie politique. *Relations industrielles*, 9 (1), 2-15. <https://doi.org/10.7202/1022911ar>.
- Gourisse, B. (2011). Enquête sur les relations entre politisation et études supérieures: le cas turc (1971-1980). *Critique internationale*. 1 (50), 39-53. <https://doi.org/10.3917/crui.050.0039>.

- Greenstein, F. I. (1965). *Children and politics*, New Haven: Yale University Press.
- Grégoire, E. (1994). « Démocratie, État et milieux d'affaires au Niger ». In *Politique africaine*, (56).
- Guionnet, C. (2005). « 'La politique autrement', entre récurrences et réinvention », in Lagroye, J., Lehingue, P., et Sawicki, F. (dir), *Mobilisation électorales. Le cas des élections municipales de 2001*, Paris, PUF, 117-143.
- Gunder, M. (2020). *Les réseaux sociaux transforment le jeu politique*. Document en ligne. Événement.
- Hamani, A. (2001). *Les femmes et la politique au Niger*. L'harmattan.
- Hassane, S. (2005). Mouvements islamiques et demande d'ouverture démocratique au Niger. *Editions Esprit*, 8/9 (317), 138-146.
- Hurbon, L., ve diğ. (2014). *Les partis politiques dans la construction de la démocratie en Haïti*. International IDEA.
- Hyman, H. (1959). *Political socialization. A study in the psychology of political behaviour*, Glencoe, The free Press.
- Ibrahim, J. (1994). Political Exclusion, Democratization and Dynamics of Ethnicity in Niger. *Africa Today*, 41 (3), 15-39.
- IDEA International. (2018). *La participation des jeunes aux processus politiques. Seconde Université d'Été*. Kigali, Rwanda.
- Ihl, O. (2002). Socialisation et événements politiques. *Revue française de science politique*, 52 (2/3), 125-144. <https://doi.org/10.3917/rfsp.522.0125>.
- Iknow politics. (2017). *Résumé de la discussion en ligne sur la participation politique des jeunes co-organisée avec UNDP4YOUTH*.
- INS. (2014). *Le Niger en chiffres 2014*. Ministère du plan, de l'aménagement du territoire et du développement communautaire.
- INS. (2020). *Tableau de bord social*. Niger, Ministère du plan.
- INS. (2016). *Recensement général de la population et de l'habitat 2012*. Monographie de la région de Zinder.
- Issaley, N. A. (2013). *Le cash transfer à Ollelewa: de la fabrique des « vulnérables » à la gestion locale de l'aide*. Etudes et travaux N° 109, Lasdel.
- Issiaka, O. (Tarihsiz). Le griot dans la société traditionnelle africaine: patrimoine et survivance d'une conscience d'être et de la culture. *International Journal of Latest Research in Humanities and Social Science*, 1 (12), 43-52.

- Jacobs, D., Pilet, J-B., ve Kelbel, C. (2014). Les préférences politiques des électeurs issus de l'immigration lors des élections municipales d'octobre 2012 à Bruxelles.
- Jeune Afrique. (2015). *Niger: pourquoi les manifestations anti-« Charlie Hebdo » ont été si violentes*.
- Kern, A., et al. (2019). Vote protestataire ou vote idéologique? *CEVIPOL*.
- Kieffer, J. (2006). Les jeunes des « grins » de thé et la campagne électorale à Ouagadougou. *Politique africaine*, 1 (101), 63-82.
<https://doi.org/10.3917/polaf.101.0063>.
- Kimba, I. (dir.), (2008). *Armée et politique au Niger*. Dakar, CODESRIA.
- Kirchheimer, O. (1966). "The transformation of the Western European Party Systems" in La Palomba, J., and Weiner, M., *Political Parties and Political development*. Princeton University Press.
- Koffi Parfait, N., et N'Tchabétien Oumar, S. (2012). Politique en Côte d'Ivoire: l'exemple des espaces de discussions de rue. *European Scientific Journal*, 8 (8), 148-167.
- Kom, P.N. (2008). Les partis politiques africains. Entre universalité et particularité. *Polis*, 15 (1/2).
- Kotzé, H. J. (1986). Mass Media and Political Socialisation: A South African Case Study. *International Political Science Review*, 7 (4), 415-434.
<https://doi.org/10.1177/019251218600700406>.
- Kouassi, N. (2017). Économie hévéicole et engagement politique des jeunes producteurs à Bettié en Côte d'Ivoire. *Africa Development*, 42 (2), 217-241.
- Lafargue, J. (1998). Comment et pourquoi s'attacher à l'ailleurs du politique en Afrique, in « *la politique ailleurs* », PUF.
- La Ferara, E. (2008). Une perspective historique de la famille et des liens de parenté dans le développement. *Afrique contemporaine*, 2 (226), 61-84.
<https://doi.org/10.3917/afco.226.0061>.
- Lagier, E. (2012). L'engagement associatif des jeunes dans leur quartier: quel espace de politisation? *Revue « Diversité »*, (167), 59-65.
- Lagroye, J. (1994). La socialisation politique. La pensée vivante d'Annick Percheron. In: *Revue française de science politique*, 44 (1), 129-136.
- Lefebvre, C. (2017). *Exposition Zinder 1900 au palais du sultan et au CCFN*. Retrieved from <https://langarchiv.hypotheses.org/15>.

- Le Meur, P-Y. (2005). L'émergence des « jeunes » comme groupe stratégique et catégorie politique dans la commune d'Ouessè, Bénin. *Afrique contemporaine*, 2 (214), 103-122.
- Lemieux, V. (1985). *Systèmes partisans et partis politiques*. Presses de l'Université du Québec.
- Leray, C. (2008). *L'analyse de contenu. De la théorie à la pratique. La méthode Morin-Chartier*. Presses de l'université du Québec.
- Lionel, A., et Guionnet, C. (2005). *Les frontières du politique. Enquêtes sur les processus de politisation et dépolitisation*. Presses universitaires de Rennes.
- Lipset, S.M. (1961). Robert Michels, demokrasi ve oligarşinin tunç kanunu. Çeviren: Toker Dereli. *Çalışma ve Toplum*, (4).
- Lipset, S.M., and Rokkan, S. (1967). Cleavage Structure, Party System, and Voter Alignments: An Introduction. Arizona State university library.
- Locoh, T., et Mouvagher-Sow, M. (2005). *Vers de nouveaux modèles familiaux en Afrique de l'ouest?* Communication présentée au XXVème congrès international de la population.
- Loewenstein, K. (1953). Les systèmes, les idéologies, les institutions politiques et le problème de leur diffusion. In: *Revue française de science politique*, 3 (4), 677-698.
- Lorenzo, B. (2006). *Les rapports au politique de jeunes des milieux populaires: discerner la pluralité*. Master 2 en sociologie et institutions du politique. Université de Paris I Panthéon-Sorbonne.
- Magni-Berton, R. (2014). La théorie du choix rationnel en politique comparée. *Revue internationale de politique comparée*, 21 (2), 19-47. doi.org/10.3917/ripc.212.0019.
- Mahéo, V.-A., Katholique, Y.D., et Stole, D. (2012). La non-participation politique des jeunes: Une étude des barrières temporaires et permanentes de l'engagement. *Canadian Journal of Political Science*, 45 (2), 405-425. Doi: 10.1017/S0008423912000388.
- Makama Bawa, O. (2012). 'Say kaai! Ou comment se faire élire au Niger'. Etudes et Travaux No 103, Lasdel.
- Malatest, R.A., et Associates. (2011). *Elections au Canada: Enquête nationale auprès des jeunes*. Program Evaluation and Market Research.
- Mamadou, D. (2020). In Memoriam MOHAMED BEN OMAR, Fils De Gouré: Une Grande Voix S'est Tue: La Scène Politique Nigérienne Perd Un Acteur Inégalable. ONEP.

- Mamadou, I. (2015). Colmatage des mares et risques environnementaux dans la ville de Zinder au Niger. *Afrique Science*, 11(5). 78-98.
- Mandembe Engouang, Y. M. (2015). *La dynamique de la participation électorale: effets conjoncturels et dispositifs de mobilisation aux élections présidentielles françaises (2007), américaines (2008) et aux élections fédérales canadiennes (2008)*. Thèse de doctorat, Université Grenoble Alpes.
- Martin, D-C. (1989). A la quête des OPNI (objets politiques non identifiés). Comment traiter l'invention du politique? *Revue française de science politique*, (6), 793-815.
- Martineau, S. (2004). *L'observation en situation: enjeux, possibilités et limites. Actes du colloque L'instrumentation dans la collecte des données*.
- Mauss, M. (1923-1924). *Essai sur le don. Forme et raison de l'échange dans les sociétés primitives*. Année sociologique.
- Mazet, P. (Tarihsiz). *Opportunisme politique et compromission. Réflexions sur un comportement "déviant" à partir de l'œuvre romanesque de M.V. Montalban*. Université de la Rochelle.
- Mazzoleni, O., et Masulin, M. (2005). Jeunes, participation politique et participation sociale en Suisse. Une étude de cas. *Swiss Political Science Review*, 11 (2), 55-81.
- Mayer, N. (1993). In memoriam: l'apport d'Annick Percheron à la sociologie. In: *Revue française de sociologie*, 34 (1), 125-133.
- Mayer, N., et Perrineau, P. (1990). Pourquoi votent-ils pour le Front national? *Revue française d'études constitutionnelles et politiques*, (55), 163-184.
- Mayer, N. (2007). Qui vote pour qui et pourquoi? Les modèles explicatifs du choix électoral. In « *pouvoirs* », 1 (120), 17-27.
- McCullough, A., et al. (2016). L'économie politique de l'engagement des électeurs au Niger. *Overseas Development Institute report*, 2-11.
- Merriam, S.B. (2015). *Nitel araştırma. Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Selahattin Turan (Çev), Üçüncü Basım, Nobel akademik yayıncılık.
- Metin, O. (2016). Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 221-267. DOI: 10.5578/JSS.39360.
- Michon, S. (2006). *Études et politique: les effets de la carrière étudiante sur la socialisation politique*. Thèse de doctorat, Université Marc Bloch - Strasbourg II.

- Mindzie, M. A. (2015). Bâtir la paix et le développement au Sahel: Vers une participation politique accrue des femmes et des jeunes. *International Peace Institute*.
- Ministère de la population. (2019). *Politique Nationale de la Population 2019-2035*.
- Ministère du plan. (2017). *Plan du Développement Economique et Social 2017-2021. République du Niger*.
- Mohamadou, A. (2018). Etat, pouvoirs locaux et insécurités au Sahel. L'intégration différenciée des communautés locales dans la construction de l'Etat-nation au Niger et au Mali. *Afrique contemporaine*, 1 (265), 77-97. <https://doi.org/10.3917/afco.265.0077>.
- Mouiche, I. (2000). Ethnicité et Multipartisme au Nord-Cameroun. *African Journal of Political Science*, 5 (1), 46-91.
- Moumouni, A., et Seyni Amadou, T. (2019). *Le Niger sur les ondes: La radio, première source d'information*, Lasdel, (315).
- Mounier, P. (1999). La dynamique des interrelations politiques: le cas du sultanat de Zinder (Niger). In: *Cahiers d'études africaines*, 39 (154), 367-386.
- Muxel, A. (2018). La politique dans la chaîne des générations, quelle place et quelle transmission? *Revue de l'OFCE*, 2 (156), 29-41. [Doi.org/10.3917/reof.156.0029](https://doi.org/10.3917/reof.156.0029).
- Muxel, A. (2001). Les choix politiques des jeunes à l'épreuve du temps. Une Enquête longitudinale. *Revue française de science politique*, 51 (3), 409-430. doi.org/10.3917/rfsp.513.0409.
- Muxel, A. (2003). Les jeunes et la politique: entre héritage et Renouveau. *Empan*, 2 (50), 62-67. doi.org/10.3917/empa.050.0062.
- Muxel, A. (2013). La mobilisation électorale en 2012. *Revue française de science politique*, 63 (2), 207-224. [Doi.org/10.3917/rfsp.632.0207](https://doi.org/10.3917/rfsp.632.0207).
- Muxel, A. (2002). La participation politique des jeunes: soubresauts, fractures et ajustements. *Revue française de science politique*, 52 (5/6), 521 à 544. doi.org/10.3917/rfsp.525.0521.
- Muxel, A. (2015). La politisation par l'intime: Parler politique avec ses proches. *Revue française de science politique*, 65 (4), 541-562. <https://doi.org/10.3917/rfsp.654.0541>.
- Nations Unies. (2010). *Année Internationale de la Jeunesse du 12 août 2010-11*. New York.

- Navarro, M. (2010). Les comportements politiques: continuité ou opposition entre les générations? *La découverte*, 1 (7), 211-215. <https://doi.org/10.3917/rce.007.0211>.
- N'DA, P. (2015). *Recherche et méthodologie en sciences sociales et humaines. Réussir sa thèse, son mémoire de master ou professionnel, et son article*. Paris: Editions L'Harmattan.
- Nizet, J. (2007). *La sociologie d'Anthony Giddens*. Paris: Editions La Découverte.
- Nollet, J., et Schotté, M. (2014). Journalisme et dépolitisation. *Éditions du Croquant*, 2 (28), 9-11. <https://doi.org/10.3917/sava.028.0009>.
- Olivier de Sardan, J-P. (1995). *Anthropologie et développement: Essai en socio-anthropologie du changement social*. Paris: Karthala.
- Olivier de Sardan, J-P. (2003). *L'enquête socio-anthropologique de terrain: synthèse méthodologique et recommandations à usage des étudiants*, Etudes et Travaux n° 13 du Lasdel.
- Olivier de Sardan, J-P. (2008). *La rigueur du qualitatif. Les contraintes empiriques de l'interprétation socio-anthropologique. Anthropologie prospective*. Editions Academia Bruylant.
- Olivier de Sardan, J.P. (2015a). 'Une culture électorale? Anthropologie multi-sites des processus électoraux locaux au Niger', in Olivier de Sardan (dir.), *Elections au village: Une ethnographie de la culture au Niger*. Paris: Karthala : 9-49.
- Olivier de Sardan, (2015b). Les manifestations violentes anti Charlie-Hebdo au Niger. *Chroniques de l'Observatoire sur la coopération internationale*, 1-5.
- Olivier de Sardan, (1996). L'économie morale de la corruption en Afrique. *Politique africaine*, 63, 97-116.
- Olivier de Sardan, J-P., et al. (2014). Les transferts monétaires au Niger: le grand malentendu, *Revue Tiers Monde*, 2 (218), 107-130. <https://doi.org/10.3917/rtm.218.0107>.
- Olivier de Sardan, J-P. (2016). Les quatre prisons du pouvoir. Texte paru dans le « Républicain » (Niamey), le 31 décembre 2015. Mis en ligne sur le site de Marianne (Marianne.net) le 4 janvier 2016.
- Olivier de Sardan, J-P. (2019). Les conflits de proximité et la crise de la démocratie au Niger. *Cahier d'étude africaine*, 2, (234), 405-426. <https://doi.org/10.4000/etudesaficaines.25853>.
- OMCT, CACIT et AEC. (2020). *Afrique et Covid-19. Urgence sanitaire et urgence carcérale. Etat des lieux du droit à la santé et la dignité dans les prisons à l'aune de la crise sanitaire en Afrique de l'Ouest et en Afrique centrale*.

- Ousseini Issa, I. (2019). *Nijer'deki 1999 ulusal egemenlik konferansı ışığında demokratik yönetim: CNDS ve CNDP'nin katkılarına dayalı eleştirel analiz ve perspektifler*. Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi.
- Öztay, O. H. (2020). *Yerel Seçim ve Siyasal Tercih*. Astana Yayınları. Yuzuncu yıl University.
- Pagis, J. (2010). *La genèse des catégories enfantines de l'entendement politique. Projet de recherche. Projet de recherche*. CNRS.
- Parizot, C. (2004). Fraude électorale et socialisation politique: le cas du scrutin législatif du 17 mai 1999 dans la ville bédouine de Rahat, Néguev, Israël. *Genèses*, 4(57), 41-63. <https://doi.org/10.3917/gen.057.0041>.
- Pavan, P. (1954). Syndicat et partis politiques. *Relations industrielles*, 9(4), 314-324. <https://doi.org/10.7202/1022809ar>.
- Percheron, A. (1987). Peut-on parler d'un incivisme des jeunes? Le cas de la France. *International Political Science Review*, 8(3), 273-282.
- Percheron, A. (1984). L'école en porte à faux Réalités et limites des pouvoirs de l'école dans la socialisation politique. *Pouvoirs*, (30), 15-28.
- Percheron, A. (1985). Le domestique et le politique. Types de familles, modèles d'éducation et transmission des systèmes de normes et d'attitudes entre parents et enfants. In: *Revue française de science politique*, 35(5), 840-891.
- Percheron, A. (1982). Préférences idéologiques et morale quotidienne d'une génération à l'autre. *Revue française de science politique*, 32(2), 185-209.
- Pilon M., et Vimard, P. (1998). *Structures et dynamiques familiales à l'épreuve de la crise en Afrique subsaharienne, Communication à la Chaire Quetelet "Ménages et familles face à la crise "*, Louvain-la-Neuve.
- Pitti, I. (2016). Participation civique et politique des jeunes: rôle des relations intergénérationnelles. *Presses de Sciences Po*, 2(73), 21-34. <https://doi.org/10.3917/agora.073.0021>.
- PNUD. (2013). *Améliorer la participation politique des jeunes à travers tout le cycle électoral*. New York.
- PNUD. (2014). *Analyse des facteurs de conflits au Niger*. Niamey, Niger Horizons.
- PNUD. (2020). *Rapport sur le développement humain 2020*. New York.
- Poirier, M. C., et Kyelem, M. B. L. (2012). *Nomadisme ou transhumance politique post-électorale et discipline de parti dans l'espace francophone*, Bruxelles.

- Quéniart, A., et Jacques, J. (2008). Trajectoires, pratiques et sens de l'engagement chez des jeunes impliqués dans diverses formes de participation sociale et politique. *Politique et Sociétés*, 27 (3), 211-242. <https://doi.org/10.7202/029853ar>.
- Quivy, R., et Van Campenhoudt, L. (1995). *Manuel de recherche en sciences sociales*. Paris, Dunod.
- Raharinaivo, R. S., et Kouloung, D. S. (2014). Réflexions sur le vote ethnique en Afrique. Construction et déconstruction d'un imaginaire politique: cas du Togo et du Madagascar. *Sitech*.
- Rea, A., et al. (2010). Les comportements électoraux des minorités ethniques à Bruxelles. *Revue française de science politique*, 60(4), 691-717.
- République du Niger. (2008). *Monographie régionale de Zinder*.
- Richard, G. (2012). Patronat et politique: Comment défendre les intérêts patronaux dans le cadre de la République? *Revue d'histoire*, 2(114), 153-170. <https://doi.org/10.3917/vin.114.0153>
- Sainty, J. (2012). *Les fabriques territoriales du raisonnement politique. Une analyse contextualisée dans quatre territoires de l'Isère*. Thèse de doctorat. Université de Grenoble.
- Sallan Gül, S., ve Kahya Nizam, Ö. (2021). Sosyal bilimlerde icerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, 1(42), 181-198. doi: 10.30794/pausbed.803182.
- Sambe, B., et al. (2018). *La violence des jeunes et les enjeux de l'extrémisme violent à Zinder*. Genève, OIM.
- Sawicki, F. (2003). Les temps de l'engagement. À propos de l'institutionnalisation d'une association de défense de l'environnement. Publié dans Lagroye (Jacques) (dir.). *La politisation*, Paris.
- Sawicki, F. (1988). Questions de recherche: pour une analyse locale des partis politiques. *Politix*, 1(2), 13-28.
- Schmoll, P. (2010). Quand les Guignols de l'Info rient jaune; Les élections françaises du printemps 2002. *Revue des Sciences sociales*, 86-91.
- Schonfeld, W.R. (1980). La stabilité des dirigeants des partis politiques: la théorie de l'oligarchie de Robert Michels. *Revue française de science politique*, 30(4), 846-866.
- Seidou, A. (2014). Le tazartche ou autopsie d'un coup d'Etat constitutionnel programmé au Niger. *CAMES, Sciences Humaines*, 1(002).
- Sidibé, S. (2012). *Les réformes économiques au Niger. L'autre face*, Niamey, Editions Alpha.

- Smirnova, T. (2019). Student activism in Niger: subverting the 'limited pluralism', 1960–83. *Africa*, 89(1) 2019, 167-188. doi: 10.1017/S0001972018000967.
- Smirnova, T., et Nous, C. (2020). La violence comme mode de régulation politique: la CASO et les mobilisations étudiantes dans le Niger des années 1990. *Politique africaine*, 1(157), 223-232. <https://doi.org/10.3917/polaf.157.0223>.
- Somé, C. (2009). *Pluralisme socio-ethnique et démocratie: cas du Bénin*. Mémoire de maîtrise. Université du Québec à Montréal.
- Souaré, I. K. (2017). *Les partis politiques de l'opposition en Afrique. La quête du pouvoir*. Montréal, les Presses de l'Université de Montréal.
- Swaelen, M. F. (1994). *Les médias comme facteur de pouvoir dans la politique. Conférences des présidents des assemblées parlementaires européennes*. La Haye.
- Szabó, I. (1987). La socialisation politique en Hongrie: la continuité dans le changement. *International Political Science Review*, 8(3), 261-271.
- Taşdelen, H. M. (2010). *Siyaset Sosyolojisi*. İstanbul: Kocav Yayınları.
- Tiberj, V., et al. (2013). Un choix, des logiques multiples: Préférences politiques, espace des possibles et votes en 2012. *Revue Française de Science Politique*, 63(2), 249-278. <https://doi.org/10.3917/rfsp.632.0249>.
- Tiberj, V. (2011). « Orientation politique », Sociologie [En ligne], Les 100 mots de la sociologie. <http://journals.openedition.org/sociologie/932>.
- Tidjani Alou, M. (2001). « La dynamique de l'État postcolonial au Niger » in Idrissa, K. (sous la direction), *Le Niger: État et démocratie*, Paris: L'Harmattan, 85-126.
- Topbaş, H., ve Işık, U. (2014). Kurgu ile Gerçeklik Arasında. Gezi Parkı Eylemleri ve Sosyal Medya. *Fert ve Toplum*, 4(7), 197-230. <https://doi.org/10.20493/bt.90898>.
- Tossou, R. M. (2010). *Multipartisme, ethnicité et pouvoir politique au Bénin: 1951-2006*. Thèse de doctorat, Université d'Abomey-Calavi.
- Touraine, A. (1994). *Modernliğin Eleştirisi*. Hülya Tufan (Çev). İstanbul: Yapı Kredi.
- Tournier, V. (2010). Le rôle de la famille dans la transmission politique entre les générations [Histoire et bilan des études de socialisation politique]. In: *Politiques sociales et familiales*, (99), 59-72.
- Tournier, V. (2005). Les « guignols de l'info » et la socialisation politique des jeunes (à travers deux enquêtes iséroises). *Revue française de science politique*, 55(4), 691-724. <https://doi.org/10.3917/rfsp.554.0691>.

- Tournier, V. (1997). École publique, école privée: le clivage oublié. Le rôle des facteurs politiques et religieux dans le choix de l'école et les effets du contexte scolaire sur la socialisation politique des lycéens français. *Revue française de science politique*, 47(5), 560-588.
- Tsana Nguegang, R. (2015). Entrepreneurs-politiciens et populations locales au Cameroun: Entre clientélisme et échanges mutuels. *Cahiers d'Études Africaines*. 55(220), 811-835.
- Tsana Nguegang, R. (2019). Campagnes électorales, partis politiques et personnel politique intérimaire au Cameroun: entre échange conjoncturel et clientélisme. *Politique et Sociétés*, 38(2), 133-163. <https://doi.org/10.7202/1062041ar>.
- Türköz, Ş. (2020). Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde İmam Hatip Liselerinin Rolü. *Journal of education in muslim societies and communities*, 5(1) 1-20. <https://dx.doi.org/10.37344/talim.2021.11>.
- Vallières, P. (2007). *Les voi(es)x du rastafari et du reggae au Mali*. Mémoire de maîtrise, Québec, Université Laval.
- Ville de Zinder. (2013). *Etude d'élaboration du plan urbain de référence(pur) de la ville de Zinder*. AGECRHAU.
- Vimard, P. (1993). Modernité et pluralité familiales en Afrique de l'Ouest. *Tiers-Monde*, 34(133), 89- 115.
- Webster, E. (2008). Syndicats et Partis politiques en Afrique: Nouvelles Alliances, Stratégies et nouveaux Partenariats. *Friedrich-Ebert-Stiftung*, (3).
- Wernli, B. (2010). Tels parents, tels enfants? » L'utilisation de données de seconde main dans l'étude des influences politiques parentales en Suisse. *Bulletin of Sociological Methodology*, (106), 19-43. doi.org/10.1177/0759106309360113.
- Zakari, A., Madougou, B., et Issa, I. (2021). *Les identités politiques des citoyens de la ville de Zinder à l'ère des « concassages » des partis politiques et conflit entre protestations et maintien au pouvoir au Niger*. Actes du colloque international: *Politiques publiques et construction de l'Etat national en Afrique de l'Ouest francophone*. Université d'Abomey- Calavi (Bénin) du 13 au 15 janvier 2021.
- Zaki, M. (2017). Régime semi présidentiel et séparation des pouvoirs: Retour sur un appariement classique à la lumière de l'expérience constitutionnelle du Niger. Université Gaston Berger, Saint-Louis, Sénégal, *Afrilex*.
- Zanetti, V. (1990). Le griot et le pouvoir, Une relation ambiguë. *Cahiers d'ethnomusicologie*, 3, 161-172. <https://doi.org/10.2307/40240073>.
- Zerhouni, M. S. (2009). *Jeunes et participation politique au Maroc*. IRES.

İnternet Kaynakları

- A.I (2020). La création tous azimuts de nouveaux partis politiques: C'est quoi le projet. <https://www.nigerdiaspora.net/index.php/politique/10013-la-creation-tous-azimuts-de-nouveaux-partis-politiques-c-est-quoi-le-projet>. Erişim Tarihi: 08/12/2021.
- <https://www.un.org/fr/global-issues/youth>. Erişim Tarihi: 24/11/2021.
- <https://espace-mondial-atlas.sciencespo.fr/fr/rubrique-contrastes-et-inegalites/article-1A04-vieux-et-jeunes-la-dynamique-des-populations.html>. Erişim Tarihi: 24/11/2021.
- <https://www.burkina24.com/2021/05/31/dr-aboubacar-sango-le-nomadisme-politique-est-une-insulte-a-lelecteur/>. Erişim Tarihi: 09/12/2021.
- <https://www.ceniniger.org/2ndtour2021/>. Erişim Tarihi: 20/03/2022.
- <https://nigerinter.com/2021/03/25/qui-peut-etre-chef-de-file-de-lopposition-au-niger/>. Erişim Tarihi: 20/03/2022.
- <https://baripedia.org/wiki>. Erişim Tarihi: 12/03/2021.
- <https://www.schoolmouv.fr>. Erişim Tarihi: 11/03/2021.
- <https://www.turkiye-rehberi.net/nijer-haritasi.asp>. Erişim Tarihi: 12/01/2022.
- <https://ich.unesco.org/fr/RL/pratiques-et-expressions-de-la-parent-plaisanterie-au-niger-01009>. Erişim Tarihi: 05/04/2022.
- https://www.dicocitations.com/citation_historique_ajout/305.php. Erişim Tarihi: 19/12/2021.
- <https://ipcj.umontreal.ca/a-propos/la-mission-et-les-objectifs/la-citoyennete-responsable/t>. Erişim Tarihi: 15/03/2022.
- <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/griot/>. Erişim Tarihi: 30/03/2022.
- <https://www.lesahel.org/mise-en-oeuvre-de-la-politique-nationale-de-la-jeunesse-le-ministere-mobilise-les-partenaires-pour-le-renforcement-et-le-developpement-des-cpj/>. Erişim Tarihi: 25/02/2022.
- <https://www.franceculture.fr/emissions/les-tetes-chercheuses/le-reggae-lautre-histoire-de-ce-mouvement-musical-lorigine-dun>. Erişim Tarihi: 03/04/2022.
- Présidence de la République du Niger. (2018). Bilan axe 1. Bâtir des institutions démocratiques, fortes, crédibles et durables, <https://www.presidence.ne/bilan-axe-1>. Erişim Tarihi: 29/10/2021.

Samba Sylla, N. (2023). Fransız yeni sömürgeciğin Afrikadaki bir aracı: CFA Frank bölgesi. Jacobin'de1 Haziran 2020'de yayınlanan "The Franc Zone, a Tool of French Neocolonialism in Africa" başlıklı yazı İLKE Analiz okurları için Elif Feyza Dinç tarafından tercüme edildi. <https://www.ilkeanaliz.net/2023/01/02/fransiz-yeni-somur geciligi/>. Erişim Tarihi: 11/12/2023.

[scribbr.fr/methodologie/la recherche-documentaire/](https://www.scribbr.fr/methodologie/la-recherche-documentaire/). Erişim Tarihi: 09/11/2021.

EK

Ek 1: Siyasete Katılan ve Katılmayan Gençlere ve/veya Liderlere Yönelik Mülakat Kılavuzu

- Siyaset ve siyasi liderler etrafındaki algılar (siyaset hakkındaki düşünceleri, siyasete dair sahip olduğu imaj, ona göre genç Nijerlilerin çoğunluğu siyaset hakkında aynı şeyi mi düşünüyor?)

- Siyasete katılım (siyasetle ilgilenmek nedir, oy vermek siyasetle ilgilenmek mi anlamına gelmektedir, katılım ile angajman arasında bir fark var mıdır?)

Gençlerin siyasete katılımının/angajmanın önündeki kısıtlamalar ve zorluklar

- Gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler (gençlerin sosyalleşmesinde ve siyasi tercihlerinde ebeveynlerin rolü.)

Geleneksel medyanın ve sosyal medyanın gençlerin sosyalleşme ve siyasi tercihlerine etkisi (özellikle radyo ve televizyon tartışmalarının gençlerin fikirlerini ve siyasi tercihlerini nasıl etkilediği)

Gençlerin siyasi tercihlerinde etnik faktörün, paranın, aynı bölgeye ait olmanın rolü

Gençlerin siyasi tercihlerinde ideolojinin yeri

- Siyasette gençlerin yükselişi

Gençlerin siyasetteki yörüngeleri

Gençlerin siyasetteki farklı başarıları

Gençleri siyasete girmeye teşvik eden tetikleyici veya belirli bir olay

Görüşülen kişinin olayı nasıl deneyimlediğini ve siyasete dahil olma kararını nasıl etkilediğini vb. geliştirmek

- Gençleri siyaset etrafında harekete geçirmek

Gençlik seferberliği aktörleri,

Gençleri harekete geçirmede kullanılan stratejiler ve araçlar

Gençlerin siyasi partilere üyeliği

- Siyasi partiler tarafından gençlerin denetimi

Gençlerin siyasi eğitimi

Gençlerin demokrasi ve ilkeleri konusunda eğitimi

Gençlerin siyasi eğitiminde siyasi partilerin sınırları

- Nijer ve Zinder başta olmak üzere Kovid 19'un sosyo-politik hayata etkisi

Gençlerin Covid 19 ile ilgili algıları

Covid'in ortaya çıkmasıyla birlikte yetkililerin aldığı önlemler

Covid 19'un seçimlerin ve seçim kampanyalarının yürütülmesine etkisi

- Siyasete katılmayan gençlerin oy ile ilişkisi

Oylara katılım

Oy ile ilgili algılar

- Gençler ve sivil toplum aktörleri arasındaki ilişkiler

Sivil toplum aktörlerine ilişkin algılar

Sivil toplum aktörleri tarafından düzenlenen etkinliklere katılım

Ek 2: Medya Aktörleri için Mülakat Kılavuzu

- Siyaset ve siyasi liderler etrafındaki algılar (siyaset hakkındaki düşünceleri, siyasete dair sahip olduğu imaj, ona göre genç Nijeryalıların çoğunluğu siyaset hakkında aynı şeyi mi düşünüyor?)

- Siyasete katılım (siyasetle ilgilenmek nedir, oy vermek siyasetle ilgilenmek mi anlamına gelmektedir, katılım ile angajman arasında bir fark var mıdır?)

Gençlerin siyasete katılımının/angajmanın önündeki kısıtlamalar ve zorluklar

- Gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler (gençlerin sosyalleşmesinde ve siyasi tercihlerinde ebeveynlerin rolü.)

Geleneksel medyanın ve sosyal medyanın gençlerin sosyalleşme ve siyasi tercihlerine etkisi (özellikle radyo ve televizyon tartışmalarının gençlerin fikirlerini ve siyasi tercihlerini nasıl etkilediği)

Gençlerin siyasi tercihlerinde etnik faktörün, paranın, aynı bölgeye ait olmanın rolü

Gençlerin siyasi tercihlerinde ideolojinin yeri

- Nijer ve Zinder başta olmak üzere Kovid 19'un sosyo-politik hayata etkisi

Gençlerin Covid 19 ile ilgili algıları

Covid'in ortaya çıkmasıyla birlikte yetkililerin aldığı önlemler

Covid 19'un seçimlerin ve seçim kampanyalarının yürütülmesine etkisi

Ek 3: Siyaset Bilimciler ve Sosyo-Politik Bilimciler için Mülakat Kılavuzu

- Siyaset ve siyasi liderler etrafındaki algılar (siyaset hakkındaki düşünceleri, siyasete dair sahip olduğu imaj, ona göre genç Nijeryalıların çoğunluğu siyaset hakkında aynı şeyi mi düşünüyor?)

- Siyasete katılım (siyasetle ilgilenmek nedir, oy vermek siyasetle ilgilenmek mi anlamına gelmektedir, katılım ile angajman arasında bir fark var mıdır?)

Gençlerin siyasete katılımının/angajmanın önündeki kısıtlamalar ve zorluklar (Nijer'de gençlerin siyasete katılımını teşvik etmek için ne yapılmalı)

- Gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler (gençlerin sosyalleşmesinde ve siyasi tercihlerinde ebeveynlerin rolü.)

Geleneksel medyanın ve sosyal medyanın gençlerin sosyalleşme ve siyasi tercihlerine etkisi (özellikle radyo ve televizyon tartışmalarının gençlerin fikirlerini ve siyasi tercihlerini nasıl etkilediği)

Gençlerin siyasi tercihlerinde etnik faktörün, paranın, aynı bölgeye ait olmanın rolü

Gençlerin siyasi tercihlerinde ideolojinin yeri

- Nijer ve Zinder başta olmak üzere Kovid 19'un sosyo-politik hayata etkisi

Gençlerin Covid 19 ile ilgili algıları

Covid'in ortaya çıkmasıyla birlikte yetkililerin aldığı önlemler

Covid 19'un seçimlerin ve seçim kampanyalarının yürütülmesine etkisi

Ek 4: Sivil Toplum Aktörleri için Mülakat Kılavuzu

- Siyaset ve siyasi liderler etrafındaki algılar (siyaset hakkındaki düşünceleri, siyasete dair sahip olduğu imaj, ona göre genç Nijeryalıların çoğunluğu siyaset hakkında aynı şeyi mi düşünüyor?)

- Siyasete katılım (siyasetle ilgilenmek nedir, oy vermek siyasetle ilgilenmek mi anlamına gelmektedir, katılım ile angajman arasında bir fark var mıdır?)

Gençlerin siyasete katılımının/angajmanının önündeki kısıtlamalar ve zorluklar (Nijer'de gençlerin siyasete katılımını teşvik etmek için ne yapılmalı)

- Gençlerin siyasi tercihlerini etkileyen faktörler (gençlerin sosyalleşmesinde ve siyasi tercihlerinde ebeveynlerin rolü.)

Geleneksel medyanın ve sosyal medyanın gençlerin sosyalleşme ve siyasi tercihlerine etkisi (özellikle radyo ve televizyon tartışmalarının gençlerin fikirlerini ve siyasi tercihlerini nasıl etkilediği)

Gençlerin siyasi tercihlerinde etnik faktörün, paranın, aynı bölgeye ait olmanın rolü

Gençlerin siyasi tercihlerinde ideolojinin yeri

- Sivil toplum aktörlerinin yurttaşlık eğitimi ve siyasal sosyalleşmedeki rolü vb.

Vatandaşları radyo ve televizyon tartışmaları yoluyla eğitmek

Sosyal medya aracılığıyla kamuoyunu bilinçlendirmek

Gençleri demokrasi ilkeleri konusunda eğitmek

- Nijer ve Zinder başta olmak üzere Kovid 19'un sosyo-politik hayata etkisi

Gençlerin Covid 19 ile ilgili algıları

Covid'in ortaya çıkmasıyla birlikte yetkililerin aldığı önlemler

Covid 19'un seçimlerin ve seçim kampanyalarının yürütülmesine etkisi

Ek 5: Katılımcılar Listesi

N°	Adı soyadı	Yaş	Cinsiyet	Medeni durumu	Meslek
1	Ibrahim Malam Tchillo	48	Erkek	Evli	Medya aktörü/Anfani Radyo
2	Maman Sani Moustapha	43	Erkek	Evli	Medya aktörü/Gaskia Radyo
3	Maman Dan Karami	31	Erkek	Bekar	Sosyal medya aktörü
4	Abdoul Nasser	53	Erkek	Evli	Medya aktörü/ Niger 24 TV
5	Lawali Gondah	27	Erkek	Bekar	Medya aktörü/Radio Alternative
6	Siyasetle ilgilenmeyen gençlerle grup görüşmesi/Loungou fadası, Manzo mahallesi				
7	Yahaya Badamassi	41	Erkek	Evli	Sivil toplum aktörü
8	Saddat Illiya Dan Malam	43	Erkek	Evli	Sivil toplum aktörü
9	Amadou Dan Kori	42	Erkek	Evli	Sivil toplum aktörü
10	Aichatou Lawali	60	Kadın	Evli	Sivil toplum aktörü
11	Salifou Elhadji Dounday	35	Erkek	Evli	Zinder Belediye Başkanı
12	Maman Moujitaba	26	Erkek	Bekar	Gangara Belediyenin Genel Sekreteri
13	Ousmane Zabeirou	30	Erkek	Evli	Siyasetle ilgilenen genç
14	Oumar Amadou	31	Erkek	Bekar	Siyasetle ilgilenen genç
15	Maman Massaoudou Oumarou Mahamadou	40	Erkek	Evli	Kollia mahallenin başkanı (chef du quartier)
16	Siyasetle ilgilenmeyen gençlerle grup görüşmesi / Haro Banda Fadası				
17	Malam Harou Baban Gardi	69	Erkek	Evli	Din lideri
18	Moudansir Abdoul	27	Erkek	Bekar	Siyasetle ilgilenmeyen genç

	Razak				
19	Omar Farouk Ousseini	28	Erkek	Bekar	Siyasetle ilgilenmeyen genç
20	Tassiou Makama	29	Erkek	Evli	Siyasetle ilgilenmeyen genç
21	Razak Rabiou	27	Erkek	Bekar	Siyasetle ilgilenmeyen genç
22	Zanguina Hassan	29	Erkek	Evli	Siyasetle ilgilenmeyen genç
23	Oumarou Aboubacar	27	Erkek	Evli	Siyasetle ilgilenmeyen genç
24	Bachir Sani Abdou	28	Erkek	Bekar	Siyasetle ilgilenmeyen genç
25	Ichaou Boukari	29	Erkek	Evli	Siyasetle ilgilenmeyen genç
26	Genç erkeklerle odak grup	20			Siyasetle ilgilenmeyen gençler/N'wala mahallesi
27	Genç erkeklerle odak grup	19			Siyasetle ilgilenen gençler/jeune cadre mahallesi
28	Genç erkeklerle grup görüşmesi	22			Siyasetle ilgilenen gençler/Birni mahallesi
29	Doumba Adji	33	Erkek	Evli	Siyasetle ilgilenen genç
30	Réné	25	Erkek	Bekar	Siyasetle ilgilenen genç
31	Abdoul Madjid		Erkek	Evli	Siyaset uzmanı Siyaset uzmanı Siyaset uzmanı
32	Dr Gambo		Erkek	Evli	Siyaset uzmanı Siyaset uzmanı
33	Dr Abdoul Wahab		Erkek	Evli	Siyaset uzmanı
34	Omar Kanté		Erkek	Evli	facebook'ta siyasi analist
35	Dr Madougou		Erkek	Evli	Siyaset uzmanı
36	Aboubacar	29	Erkek	Evli	Siyasetle ilgilenen genç
37	Idé	28	Erkek	Bekar	Siyasetle ilgilenen genç
38	Dr Tassiou		Erkek	Bekar	Siyaset uzmanı

39	Dr Issa		Erkek	Evli	Siyaset uzmanı
40	Mansour Elh Amani	35	erkek	evli	Genç siyasi lider
41	Salim Zanguina	35	erkek	evli	Genç siyasi lider

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Sani Hamet ELHADJI BACHIR	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Université Abdou Moumouni de Niamey
Fakülte	Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi
Bölümü	Sosyoloji ve Antropoloji
Yüksek Lisans	
Üniversite	Université Abdou Moumouni de Niamey
Enstitü Adı	Sosyal ve Beşerî Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Sosyoloji ve Antropoloji
Programı	Sağlık Antropolojisi
Makale ve Bildiriler	
1. Sani Hamet, E. B. (2022). Nijer'de Eğitim Sistemi, Kültür ve Kimlik: Sosyolojik ve Tarihsel Bir Bakış. <i>Universal Journal of History and Culture</i>, 4 (1), 16-38. DOI: 10.52613/ujhc.934858	
2. Sani Hamet, E. B. (2023). Orientalism: From Expeditions to Colonialisation. <i>Universal Journal of History and Culture</i>, 5(2), 159-177. DOI: 10.52613/ujhc.1308854	